

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

“แนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการ
ครอบครัวเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ (ภาษาเกีย)
ต.โป๊ะยี่ไร อ.มายอ จ.ปัตตานี ระยะที่ 2”

โดย นางปรีดี๊ะ หะยีเตะ และคณะ

กรกฎาคม 2558

สภ. ๙๖ วิจัยเพื่อท้องถิ่น
เลขที่รับ TRF10/0820/2558
วันที่ 10/9/58

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

“ แนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการ
ครอบครัวเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ (ปาชาเกีย)
ตำบลตูโป๊ะยี่ไร อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานีระยะที่ 2 ”

โดย นางปรีดี๊ะ หะยีเตะ และคณะ

กรกฎาคม 2558

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ

“แนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการ
ครอบครัวเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์(바ฮาเกีย)

ค.อุโปะยิไร อ.มายอ จ.ปัตตานีระยะที่ 2”

คณะผู้วิจัย

1. นางปรีดี๊ะ	เจ๊ะแหว	9. นางสาวกีเราะะ	มาปะ
2. นางพรีดี๊ะ	คอตละ	10. นางสาวคอดีเยะ	สาและ
3. นางสาวนุไรโอนี	ชีนา	11. นางฮาดีเมะ	นามะ
4. นางมะปะ	อับดุลละ	12. นางมัยมูเนาะ	นาแหว
5. นางสาวอาบีเคาะ	กูบู	13. นางอนิตา	โตะรามัน
6. นางสาวคอดีเยะ	แมตี	14. นางลีตีฮาวอ	สาและ
7. นางอิสปะห์	คอตละ	15. นางแยนะ	สาแมง
8. นางรอปีเยะ	เจะหลง	16. นางรอมีะ	กระโด

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)

ชุดโครงการ เด็ก เยาวชนและครอบครัว

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

งานวิจัยโครงการแนวทางการพัฒนาบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ มีเป้าหมายเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวเพื่อสู่การสร้างครอบครัวด้วยความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ตามหลักการที่อิสลามต้องการและกำหนดอย่างแท้จริง

การดำเนินกิจกรรมจะจัดในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ และจะมีกิจกรรมที่สนศึกษาดูงานครอบครัวตัวอย่างที่อำเภอยะหริ่ง เพียงกิจกรรมเดียวเท่านั้นที่ทำนอกพื้นที่ ซึ่งกระบวนการจากระยะที่ 2 นี้มีการเปลี่ยนแปลง จากระยะที่ 1 โดยเน้นกิจกรรมการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์จากเดือนละครั้ง มาเป็นการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์เดือนละ 4 ครั้ง เพื่อตอบสนองตามข้อเสนอแนะและการเรียกร้องของกลุ่มทีมวิจัยด้วยกันที่มีการนำเสนอในระหว่างแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มและทีมวิจัยทุกครั้งหลังจากดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมในครั้งนี้มีกลุ่มนักวิจัย 16 คน ได้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการหากลุ่มสมาชิกอีกคน หากลุ่มอีก 3-5 คน จึงได้ทั้งหมด 90 คน รวมกับนักวิจัยอีก 16 คน รวมทั้งหมด 106 คน กลุ่มนักวิจัยทั้ง 16 คน มาจาก 3 หมู่บ้าน ที่มาของนักวิจัยและกลุ่มสมาชิกมาจากความสมัครใจและผู้มีจิตอาสา ส่วนอีก 90 คนนั้น มาจากการรับสมัครสมาชิกจากกิจกรรมในระยะที่ 1 ที่ผ่านมาแล้วนั่นเอง และทุกครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีการขออนุญาตจากสามีก่อน ก่อนออกจากบ้านทุกคนจะต้องเตรียมบ้านให้เรียบร้อยก่อน เช่น การเตรียมอาหารให้กับสามี หรือซักเสื้อผ้าให้สะอาดก่อนทุกครั้ง ด้านการแต่งกายก็เหมือนกันก่อนออกจากบ้านหรือทุกครั้งที่จะเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องแต่งกายเรียบร้อยตามแบบฉบับอิสลามต้องการ เช่น การใส่คลุมผ้าคลุมใหญ่ ใส่เสื้อผ้าที่เหมาะสมไม่รัดตัวจนเกินไปและควรใส่ถุงเท้าทุกครั้งที่จะออกจากบ้าน

กระบวนการวิจัยในครั้งนี้ เป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นงานวิจัยที่มาจากชุมชนที่เป็นกลุ่มแม่บ้านระดับ 3 หมู่บ้าน ด้านการดำเนินงานวิจัย พบว่า มีการจัดกิจกรรมอบรมมุสลิมะห์ใน 4 ด้าน ด้านการเป็น มุสลิมะห์ แม่ที่ดีของลูก ภรรยาที่ดีของสามี และสมาชิกที่ดีในชุมชน กิจกรรมศึกษาดูงานครอบครัวตัวอย่าง เวทีระดมความคิดเพื่อกำหนดแนวทาง การส่งเสริมบทบาทสตรีในฐานะต่างๆ ส่วนเวทีพบปะสมาชิกสัญจร(ฮาลาเกาะห์มุสลิมะห์) สัปดาห์ละครั้ง นักวิจัยได้มีการสรุปเตรียมแผนการดำเนินงาน เดือนละครั้ง พร้อมทำรายงานหลังจากดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ได้ข้อ

แลกเปลี่ยนและข้อเสนอแนะพร้อมกันเพิ่มเติมในการดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง จากนั้นจึงจัดเวที รายงานความก้าวหน้าและปรึกษาหารือระหว่างแกนนำนักวิจัยและผู้นำท้องถิ่นสี่เสาหลักผู้บริหาร สถานศึกษา กิจกรรมนี้ทำให้ผู้นำรู้จักงานวิจัยเกี่ยวกับครอบครัวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะปลัดอำเภอมาขอ ให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ และได้ถามถึงกระบวนการต่างๆ อย่างละเอียด พร้อมกับถามถึงที่มาของ งานวิจัยว่างานวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างไร มีข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมให้ขยายการเรียนรู้กับกลุ่มพ่อบ้าน ด้วย การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งส่วนใหญ่จะมีปัญหานักวิจัยในทีมสามารถที่จะให้ความรู้ได้แต่ไม่ สามารถจดบันทึกได้ จึงมีผู้จดบันทึกเพียง 2 คนเท่านั้น แต่สามารถบริหารโครงการได้ดั่งใจโดยดี

ผลการวิจัยสามารถสรุปโดยย่อ ดังนี้

ผลของการดำเนินวิจัยครั้งนี้ พบว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ทุกประการ ดังนี้

1. บทบาทของสตรีมุสลิมะห์ในปัจจุบัน

หลังมีการดำเนินงานวิจัย พบว่า บทบาทมุสลิมะห์มีความชัดเจนขึ้น อันเนื่องจากการการ ดำเนินกิจกรรมการจัดฮาลาเกาะฮ การศึกษาดูงาน การจัดอบรม ดังนี้

1. จากการที่มุสลิมะห์มีการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์การเรียนรู้เดือนละ 4 ครั้ง มีผลทำให้มุสลิมะห์ สามารถนำความรู้ต่างๆมาปรับใช้ในการใช้ชีวิตประจำวัน และเพิ่มอีมาน(หลักการศรัทธา)สร้างการ ตักวา(เกรงกลัวอัลลอฮ)มากขึ้น

2. จากกิจกรรมการศึกษาดูงานที่ทีมวิจัยเลือกครอบครัวตัวอย่างครอบครัวที่เลี้ยงดูลูกประสบ ความสำเร็จ ทำให้นักวิจัยได้แนวทางการสร้างความรักในครอบครัว การส่งเสริมความรู้ในครอบครัว การเชิญชวนสมาชิกสู่การทำดีและปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ การบริหารจัดการครอบครัวแบบมีส่วนร่วม การรักษาความสะอาด การทำกิจกรรมในครอบครัวร่วมกัน และการกำหนดกฎกติการ่วมกันของทุกคน ทำให้ลูกๆมีความรับผิดชอบมากขึ้น ทุกบ้านจึงเกิดความรักความสามัคคีต่อกันอย่างสุขสันต์

3. จากกิจกรรมการอบรมมุสลิมะห์ใน 4 ด้าน คือ ด้านการเป็นแม่ที่ดี ภรรยาที่ดี มุสลิมะห์ที่ ดี และมุสลิมะห์ที่มีจิตอาสาในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า มุสลิมะห์ที่ดี คือ มุสลิมะห์ที่อยู่ในกรอบของ อิสลาม อิสลามกำหนดทุกอย่างของสตรีที่เป็นมุสลิมะห์ตั้งแต่การดูแลเรือนร่างของนาง การแต่งกาย และการเป็นอยู่ของนางด้วย

2. บทบาทของสตรีมุสลิมะห์ต่อครอบครัวในอนาคต

บทบาทของสตรีมุสลิมะห์ต่อครอบครัวในอนาคต ดังนี้

1. เป็นมุสลิมะห์ที่มีการพัฒนาด้านอีมาน มีคุณลักษณะการตักวาต่ออัลลอฮ มีความ กระตือรือร้นต่อการเรียนรู้ศาสนา ซึ่งคาดว่าต่อไปมุสลิมะห์กลุ่มนี้สามารถพัฒนาตนเองในด้านการ เรียนรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาบทบาทตนเองสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์อย่างยั่งยืนต่อไป การเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์เพื่อการเรียนรู้ของกลุ่มมุสลิมะห์ยังคงดำเนินการต่อไปและจะมีการประชุม

วางแผนทุกครั้งที่จะมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาบทบาทของมุสลิมให้ต่อไปอย่างยั่งยืน

2. การเป็นแม่ที่ดี แม่ที่มีความพร้อมในการดูแลบุตรหลานแบ่งบทบาทหน้าที่ให้กับลูกๆ มีความเสมอภาคต่อบุตรหลานทุกคนและเป็นแม่ที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกๆ ได้จากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

3. การเป็นภรรยาที่ดี คือ ภรรยาที่มีความพร้อมที่จะเดินทางกับสามีในการใช้ชีวิตร่วมกัน โดยมีองค์ประกอบในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านความรัก คือ ภรรยาต้องรู้จักรักและเคารพสามีไม่ว่าตอนที่สามีอยู่ด้วยกันหรือตอนที่สามีไม่ได้อยู่ด้วยกัน ภรรยาที่รู้จักการให้อภัยทุกครั้งที่สามีทำผิดและสามีขอโทษ นอกจากการให้อภัยแล้วภรรยาควรรู้จักกับคำว่า การให้อภัยสามีด้วยยามเมื่อสามีขอโอกาสในการแก้ตัว และภรรยาที่ดีนั้นควรขออวยพรทุกครั้งที่จะมีการดำเนินการต่างๆ หรือทุกครั้งที่สามีจะออกจากบ้าน เพื่อให้สามีกลับมาได้อย่างปลอดภัย จะเห็นได้ว่าการสร้างความสุขของครอบครัวระหว่างคนสองคน 4 ประการนี้ควรมีเป็นหลักของบ้านเพื่อให้เกิดบ้านสุขสันต์ครอบครัวอบอุ่น ในการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมายังมีบทบาทต่างๆ ที่ภรรยาสามารถนำความรู้ต่าง ๆ นั้นมาปรับใช้ได้

4. มุสลิมะห์ที่มีจิตอาสาในชุมชน เริ่มจากการเยี่ยมเยียนยามเมื่อมีเพื่อนบ้านไม่สบาย ป่วย หรือมีญาติเสียชีวิต การอ่านอัลกุรอานและช่วยเหลือในด้านอื่น โดยเฉพาะการอาบน้ำศพให้กับผู้เสียชีวิตโดยที่ไม่มีค่าตอบแทนใดๆ นอกจากนั้นกลุ่มมุสลิมะห์ยังมีการให้ความช่วยเหลือทุกครั้งที่มีการจัดงานเลี้ยงต่างๆ ทั้งนี้เป็นการทำหน้าที่มุสลิมะห์ที่ดีในฐานะเป็นสมาชิกของชุมชน เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ

3. แนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวด้วยความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ตามหลักการอิสลาม

1. ส่งเสริมให้กลุ่มสตรีมุสลิมะห์นำความรู้สู่การปฏิบัติการของตนเอง เพื่อการเป็นมุสลิมะห์ที่ดีก่อน จากนั้นทำหน้าที่ในบทบาทการเป็นภรรยาที่ดีของสามี และการเป็นแม่ที่ดีของลูก รวมทั้งการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ดังนั้น การรวมกลุ่มศึกษา หรือที่เรียกว่า ฮาลาเกาะห์ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้มุสลิมะห์มีความเข้มแข็งต่ออัลลอฮ์

2. ส่งเสริมให้มุสลิมะห์มีการเข้าฮาลาเกาะห์ ประจำสัปดาห์ ซึ่งเป็นเวทีที่สามารถทำให้มุสลิมะห์ได้มีการพบปะกันในทุกสัปดาห์ สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ รวมทั้งปัญหาต่างๆ มาร่วมกันแก้ไขได้ มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน เติมเต็มความรู้ด้านศาสนาในประเด็นต่างๆ ที่สนใจ มีความรู้ที่ได้ทุกครั้งสามารถนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริงได้ทันที ซึ่งการแสวงหาความรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน ดังที่ท่านศาสดามูฮัมหมัด เน้นให้มุสลิมทุกคนแสวงหาความรู้ เผยแพร่

ความรู้ และให้คุณค่าของความรู้ ท่านกล่าวว่า “ผู้ที่ออกไปเพื่อแสวงหาความรู้ ดังนั้นเขาก็จะอยู่ในหนทางของอัลลอฮจนกว่าเขาจะกลับ” (รายงาน โดยตริมีนีและคาริมิ)

3. ส่งเสริมให้ครอบครัวมีการตั้งกฎของบ้าน เพราะกฎของบ้านจะสามารถทำให้สมาชิกทุกคนได้ทบทวนตนเอง ทุกคนมีความรับผิดชอบตามที่ต่าง ๆ ช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการทดลองในงานวิจัย ทุกครอบครัวได้แสดงความพึงพอใจในการจัดการครอบครัวลักษณะนี้ ทำให้ลูกๆ เรียนรู้ในการช่วยเหลือครอบครัว มีความรับผิดชอบในตนเอง ปฏิบัติละหมาดกันทุกคน

4. ส่งเสริมให้มุสลิมะห์เป็นแม่ที่ดีของลูกๆ แม่ที่มีความพร้อมในการดูแลบุตรหลาน แบ่งบทบาทหน้าที่ให้กับลูกๆ มีความเสมอภาคต่อบุตรหลานทุกคนและเป็นแม่ที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกๆ ได้จากรุ่นสู่รุ่นต่อไป ซึ่งศาสนาอิสลามได้ส่งเสริมให้ทุกคนเป็นแบบอย่างที่ดี

5. ส่งเสริมให้มุสลิมะห์เป็นภรรยาที่ดีของสามี คือ ภรรยาที่มีความพร้อมที่จะเดินทางกับสามีในการใช้ชีวิตร่วมกัน มีการยึดมั่นในการสร้างครอบครัวสุขสันต์ด้วยหลัก 4 ประการ ดังนี้ 1.การมีความรักที่ดีต่อกัน 2.การรู้จักให้อภัยต่อกัน 3. การรู้จักให้อีกฝ่าย 4. การขอมวยพร(ดูอาร์)ต่อกัน นอกจากนี้ ภรรยาที่ดี ควรมีการแต่งกายให้มิดชิด มีมารยาท (อัคลาค)ที่ดี รู้จักเอาใจใส่ รู้จักขอบคุณ มีความสามัคคีต่อกัน หมั่นแสวงหาความรู้ อยู่ด้วยความรัก ใช้เวลาอย่างเป็นประโยชน์ด้วย ซึ่งบทบาทการเป็นภรรยาที่ดีนี้ อิสลามได้สนับสนุนเป็นอย่างมาก

6. ส่งเสริมให้มุสลิมะห์เป็นคนมีจิตอาสาในชุมชน เพราะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้ง 3 หมู่บ้านล้วนเป็นเครือญาติกัน การรื้อฟื้นระบบการช่วยเหลือกันจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนพร้อมและมีความยินดียิ่ง จนนำไปสู่การช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ เช่น การเยี่ยมเยียน การอ่านอัลกุรอานทุกทิศผลบุญ การช่วยเหลือด้านการจัดการศพ การช่วยเหลือเมื่อมีงานแต่งงานหรืองานเลี้ยงต่างๆ ของชุมชน บทบาทของสตรีมุสลิมะห์ในลักษณะนี้ สอดคล้องกับหลักคำสอนของท่านศาสดาที่ว่า ครอบครัวมุสลิมต้องเป็นผู้ซึ่งนำทำความดีให้แก่สังคม

ผลการเปลี่ยนแปลงของทีมนสมาชิก

1. ปัจจุบันทีมวิจัยสามารถเป็นที่ปรึกษาของนักวิจัยและเพื่อนบ้านในชุมชนไปแล้วในบางส่วน อย่างเช่น การเลือกคู่ครองให้กับลูก การเลือกคู่ครองกับสตรีที่เป็นหญิงหม้ายและบางครั้งยังเป็นทีปรึกษาให้กับกลุ่มวัยรุ่นที่มีปัญหาคับครอบครัว ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกว่าการ

- รวมกลุ่มในครั้งนี้ไม่เพียงเพื่อบำเหน็จกิจกรรมวิจัยอย่างเดียวแต่ยังเกิดประโยชน์อีกมากมายที่ทำให้ทุกคนมีความประทับใจและมีความสุขทุกครั้งที่ได้ทำกิจกรรมที่ดีกับชุมชนในครั้งนี้
2. กระบวนการวิจัยทำให้มุสลิมะห์ชั้นประกอบศาสนกิจ มีการเรียนอัลกุรอานและศาสนาจากเดิมที่บางคนละหมาดไม่ครบทุก 5 เวลา ไม่เคยเรียนอัลกุรอานและศาสนา
 3. มุสลิมะห์มีการพัฒนาด้านการแต่งกายที่ถูกต้องตามหลักการศาสนาอิสลาม ที่ผู้หญิงต้องมีการปกปิดสัดส่วนของร่างกายให้มิดชิด
 4. ลดความขัดแย้งในครอบครัว ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีการทะเลาะกันลดลง เพราะทุกคนเรียนรู้เทคนิคการใช้ชีวิตคู่ เช่น ถ้าฝ่ายหนึ่งร้อนฝ่ายหนึ่งต้องใจเย็น ทำดีต่อกันเพื่อได้เข้าสู่สวรรค์ด้วยกัน เป็นต้น
 5. โครงการนี้นักวิจัยรู้สึกมีคุณค่ามาก มีความภาคภูมิใจที่ได้ดำเนินโครงการนี้ แม้กลุ่มนักวิจัยมีความรู้น้อยแต่ก็สามารถทำวิจัยได้ ทำแล้วมีผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่นให้การยอมรับ ที่สำคัญทำให้สามียอมรับเพราะมุสลิมะห์มีการเปลี่ยนแปลงตนเองสู่ทางที่ดีขึ้นทุกคน ทั้งการดูแลครอบครัว ดูแลลูก ดูแลสามี ทำให้มีความเข้าใจกันระหว่างมุสลิมะห์ด้วยกัน มีการช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษา
 6. แกนนำทีมมุสลิมะห์ สามารถเป็นตัวอย่างด้านแม่ดีเด่น ครอบครัวอบอุ่นประจำปี 2556-2557 และสตรีด้านการช่วยเหลือสังคม จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำปี 2558
 7. ผลการวิจัยทำให้มี 2 ครอบครัวที่สามารถทำให้หัวหน้าครอบครัวเลิกนารีได้สำเร็จ

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม

โดยส่วนใหญ่แล้วการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้นจะไม่พบปัญหาเนื่องจากก่อนดำเนินกิจกรรมทุกครั้งจะมีการประชุมวางแผนก่อนแต่ที่ประสบปัญหาในปัจจุบันคือการที่ทีมและสมาชิกจะดำเนินกิจกรรมต่อไปอย่างต่อเนื่องตามที่เรื่อกำหนดไว้

ข้อเสนอแนะต่อโครงการวิจัย

1. โครงการวิจัยในครั้งนี้เป็นโครงการที่มาจากกลุ่มผู้หญิงในชุมชนที่มีปัญหาในหลายๆ เรื่อง บางคนมีปัญหาเกี่ยวกับสามี กับลูกหลานและกับคนในชุมชน เมื่อได้มีการพัฒนาตนเองจากกระบวนการต่างๆ ในงานวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทีมและสมาชิกมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมากขึ้น สมาชิกเริ่มมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามาพัฒนา

ตนเองมาก ทำให้ทีมวิจัยมีความสนใจในการเรียนรู้อีกและอยากจะมีกิจกรรมดีๆ เช่นนี้อีกต่อเนื่อง

2. งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นนี้ เป็นงานวิจัยของชุมชนที่มีความรู้แค่มัธยมศึกษาปีที่ 6 เพียง 2 คนจากสมาชิกทั้งหมด 90 คน เป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร สมาชิกส่วนใหญ่ จะใช้ภาษามาลายูถิ่นในการสื่อสาร การเขียนรายงานบางอย่างจะคิดคำมาลายู(คำพูด ที่ใช้อยู่เป็นประจำ)จึงอยากให้ผู้ที่สนใจงานวิจัยนี้อ่านอย่างละเอียด และขออภัยที่ใช้ ภาษาไม่เป็นวิชาการเท่าที่ควร และทำให้รู้ว่างานวิจัยเพื่อท้องถิ่นทุกคนสามารถทำได้

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานในพื้นที่

1. จากการวิจัยครั้งนี้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงที่ดี จึงเห็นด้วยที่งานวิจัยลักษณะนี้ขยายไป ระดับตำบล โดยมี อบต.ลูโบะยิโร มาร่วมเป็นผู้สนับสนุนโครงการด้วย
2. หน่วยงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนา ชุมชน กศน. ควรหาวิธีการให้คนในพื้นที่ 3 จชต.มีการรวมกลุ่มกัน และสร้างโอกาสให้ มุสลิมะห์ และผู้นำครอบครัว มีการเรียนรู้ด้านศาสนาอิสลาม การสร้างครอบครัวสุข สรรค์ให้มากขึ้นควบคู่การพัฒนาอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ ต่อหน่วยงาน สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ก่อนอื่นต้องขอบคุณหน่วยงาน สกว. ที่ให้การสนับสนุนในครั้งนี้นงานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัย ที่มาจากชุมชนทั้ง 90 ครอบครัว และทุกคนมีการศึกษาที่มีระดับพื้นฐานบางคนไม่จบการเรียนภาค บัณฑิต ที่เรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพียงแค่ 2 คนเท่านั้นแต่ทุกคนสามารถดำเนินกิจกรรม ต่างๆเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ในระยะเวลา 2 ปีกว่าๆที่ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆการเปลี่ยนแปลงของทีม เป็นไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งด้านการเป็นมุสลิมะห์ที่ดี มุสลิมะห์ที่มีจิตอาสาในชุมชน ภรรยาที่ดีของสามี และแม่ที่ดีของลูกทำให้เกิดครอบครัวสุขสันต์ให้กับทีมและสมาชิกได้โดยที่ไม่มีการหย่าร้างเกิดขึ้นกับ ทีมและกลุ่มสมาชิกทั้ง 90 ครอบครัว การดำเนินกิจกรรมต่างๆของกลุ่มมุสลิมะห์ยังต้องการที่จะ ดำเนินการต่อไป สกว. จึงควรมีการสนับสนุนงานวิจัยต่อยอดในกลุ่มสตรี และการวิจัยฮาลาลภายใน กลุ่มชาย เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และสามารถนำความรู้มาพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชนรวมทั้ง พัฒนา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ในระยะต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	๑-๖
สารบัญ	๗-๙
สารบัญตาราง	๑
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	12
วัตถุประสงค์การวิจัย	12
ประเด็นที่อยากรู้	12
ขอบเขตกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ศึกษา	12
ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ	13
ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	13
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	14
นิยามศัพท์เฉพาะ	14
บทที่ 2 องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง	16
องค์ความรู้จากการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานครอบครัวตัวอย่าง	16
สิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้ป่วยและการจัดการศพ	21
องค์ความรู้จากเวทีระดมความคิดและการบรรยายบทบาทของครอบครัว	32
-บทบาทของพ่อแม่ต่อลูก	32
-บทบาทของพ่อในอิสลาม	33
-บทบาทของสามีต่อภรรยา	34
-บทบาทของภรรยาที่ดี	35
-บทบาทหน้าที่ของลูกที่ดี การสอนให้ลูกรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่เล็กๆน้อย	36
บทที่ 3 กระบวนการดำเนินการวิจัย	39
กิจกรรมที่ 1 เวทีทบทวนค่าใช้จ่ายของมุสลิมะห์ เพื่อให้มีความรู้ด้านการจัดการครอบครัวที่ดี	40

กิจกรรมที่ 2 จัดอบรมมุสลิมะห์ใน 4 ด้าน คือ ด้านการเป็นแม่ที่ดี ภรรยาที่ดี มุสลิมะห์ที่ดี มุสลิมะห์ที่มีจิตอาสาในชุมชน	45
1.1 จัดอบรมมุสลิมะห์เพื่อลดความขัดแย้งในครัวเรือนและเลี้ยงลูกอย่างไรให้เป็น เด็กดี ห่างไกลยาเสพติด	46
1.2 จัดอบรมมุสลิมะห์เพื่อให้มุสลิมะห์รู้จักการอาบน้ำสพและนำประ โยชน์ไปใช้ กับญาติพี่น้องและกับใครก็ตามที่ต้องการความช่วยเหลือ	55
1.3 จัดอบรมมุสลิมะห์เพื่อให้มุสลิมะห์รู้จักตนเองและรู้จักหน้าที่ตนเอง	58
1.4 จัดอบรมมุสลิมะห์เพื่อให้มุสลิมะห์เป็นมุสลิมะห์ที่แท้จริง บทบาทของภรรยา ที่ดีของสามี แม่ที่ดี ของลูกๆ	61
กิจกรรมที่ 3 ศึกษาดูงานครอบครัวตัวอย่าง	63
กิจกรรมที่ 4 เวทีระดมความคิดเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในฐานะต่างๆ	73
กิจกรรมที่ 5 เวทีพบปะสมาชิกสัจจกร(ฮาลาเกาะห์)สัปดาห์ละครั้ง	74
กิจกรรมที่ 6 เวทีรายงานความก้าวหน้าให้กับผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง	79
กิจกรรมที่ 7 เวทีติดตามผลหลังจากดำเนินกิจกรรมและหลังจากปฏิบัติตามแผนงานวิจัย ครั้งที่ 1 เวทีติดตามในกลุ่มเด็ก	84
ครั้งที่ 2 เวทีติดตามในกลุ่มผู้ปกครอง	88
กิจกรรมที่ 8 นำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย	89
บทที่ 4 รายละเอียดเนื้อหาผลการวิจัย	100
1.การจัดกิจกรรมทบทวนทบทวนค่าใช้จ่ายของมุสลิมะห์เพื่อให้มีความรู้ด้านการจัดการ ครอบครัวที่ดี	100
2. กิจกรรมอบรมมุสลิมะห์ เพื่อให้รู้บทบาทในตนเองใน 4 เรื่อง	101
3.เวทีระดมความคิดเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในฐานะต่างๆ	103
บทบาทสตรีในฐานะการเป็นแม่	103
บทบาทสตรีที่ดีในฐานะการเป็นภรรยา	104
บทบาทสตรีที่ดีในฐานะเป็นสมาชิกของชุมชน	105
4.ความรู้ที่ได้จากทัศนศึกษาครอบครัวตัวอย่างจากในและนอกชุมชน รวม 8 ครอบครัว	109
5. แต่ละครอบครัวนำแผนสู่การปฏิบัติกิจกรรมระดับครอบครัวตามแผนที่กำหนดไว้	111
6.เวทีพบปะสมาชิกสัจจกร(ฮาลาเกาะห์)สัปดาห์ละครั้ง	115

7.เวทีรายงาน ความก้าวหน้างานวิจัยกับผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง	117
ผลการวิจัยสามารถสรุปรายละเอียดดังนี้	119
1. บทบาทของสตรีต่อครอบครัวในปัจจุบัน	119
2. บทบาทของสตรีต่อครอบครัวในอนาคต	120
3.กระบวนการสร้างปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบทบาทของผู้หญิงในปัจจุบันและอนาคต	122
4. แนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวด้วยความรู้ ความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ของตนเองสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ตามหลักอิสลาม	123

บทที่ 5 สรุปและวิเคราะห์ผลการวิจัย	125
สรุปผลการวิจัย	125
สรุปและวิเคราะห์ผลการวิจัย	128
1.บทบาทของสตรีมุสลิมะห์ในปัจจุบัน	128
2.บทบาทของสตรีมุสลิมะห์ต่อครอบครัวในอนาคต	130
3.แนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวด้วยความรู้ ความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ของตนเองสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ตามหลักอิสลาม	132
การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของแกนนำสมาชิกมุสลิมะห์	135
ผลการเปลี่ยนแปลงของทีมสมาชิก	138
ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ	139
ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม	139
ข้อเสนอแนะ	140

ภาคผนวก

- ประมวลภาพการดำเนินงานวิจัยระยะที่ 1
- หะดีษ เรื่อง อาลิรีซามัน หรือ สัญญาวันสิ้นโลก
- บทของความสะอาดภายนอกและภายในsuczahirdanbatin

สารบัญตาราง

ตารางสรุปรายรับ-รายจ่ายของครอบครัว	44
ตารางหะดิษ เรื่องอาคีรีชามัน หรือสัญญาณวันสิ้นโลก	77,115
ตารางบทของความสะอาดภายนอกและภายใน sucizahirdanbatin	77,116
ตารางความรู้เพิ่มเติม	78,116
ตารางการแบ่งและคัดเลือกทีมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้าน	88,122

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวในอิสลาม

ครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญของบ้าน เป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นหลักสำคัญที่สุดของสังคม ทำหน้าที่หล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกของครอบครัว ด้วยการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความเอื้ออาทร ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่สมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความพร้อมที่จะทำงานอย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป ดังนั้น ครอบครัวจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลที่สุดต่อชีวิตของทุกคน เรื่องของครอบครัวจึงสำคัญกว่าปัญหาทางเศรษฐกิจและการเมือง ความสงบสุขของสังคมจะเป็นในด้านเศรษฐกิจหรือการเมืองก็ตาม ต้องสืบมาจากความผาสุกในครอบครัวก่อน ความผาสุกของครอบครัวจึงเป็นบ่อเกิดแห่งอารยธรรม และวัฒนธรรม

ในอัลกุรอาน ซึ่งเป็นบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ได้กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับความสำคัญและความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวทุกคนอย่างครอบคลุม มีทั้งเรื่อง สิทธิของความเป็นชาย หญิง บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา หน้าที่ของหัวหน้าครอบครัว หน้าที่ของลูก การสัมพันธ์ทางเครือญาติ ในอิสลามคนทุกคนจะถูกสอบสวนจากการทำงานของเขาสืบย้อน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังอัลกุรอานบทหนึ่งที่กล่าวว่า

“ผู้ชายเป็นผู้ปกครองเลี้ยงดูผู้หญิง โดยที่อัลลอฮ์ได้ทรงโปรดปรานให้บางคนในหมู่พวกเขาเหนือกว่าอีกบางคน และโดยที่พวกเขาใช้จ่ายจากสมบัติของพวกเขา(เลี้ยงดูนาง)” 4:34

อัล-กุรอาน ได้กล่าวถึงหน้าที่ของพ่อแม่ไว้ตอนหนึ่งว่า

“บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย ! จงช่วยตัวของสุเจ้าและครอบครัวของสุเจ้าให้พ้นจากไฟนรก” 66:6

โองการนี้กล่าวถึงพ่อแม่ให้ปกป้องตนเองและครอบครัวของตนให้พ้นจากไฟนรก ด้วยการอยู่ในทางที่ดีงาม ไม่ใช่อยู่ในทางที่เลวร้ายอันนำไปสู่ความหายนะ

ในที่นี้จะเห็นได้ว่า ครอบครัวที่คือนั้นคือครอบครัวที่มีศาสนาที่มีจริยธรรม และสิ่งเหล่านี้มาจากแม่ก่อนอื่น เพราะแม่เป็นครูคนแรกของลูก นอกจากให้รู้เรื่องในศาสนธรรมแล้ว แม่ยังต้องพยายามให้ลูกได้เข้าใจวิทยาการต่างๆ ด้วย จะเป็นโอวาทจากท่านนบีมุฮัมมัด (ศ็อล ฯ) หรืออื่นใดก็ตาม อันเป็นวิชาที่ยังประโยชน์

เมื่อความรับผิดชอบ คือ การถูกสอบสวน เมื่อรู้ว่าคนจะถูกสอบสวนก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์และซื่อสัตย์สุจริต ดังมีฮะดีษ (รายงาน)ว่า

ท่านอิมานิ อุมร์ ได้ขึ้นท่านรศูลุลลอฮ์ (ศ็อล ฯ) กล่าวว่า “ทุกๆคนในหมู่บ้านท่าน-เป็นผู้ปกครอง และจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับพสกนิกร และผู้ชาย(คือสามี) เป็นผู้ครองในครอบครัวของเขา และเขาจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับผู้อยู่ใต้ปกครองผู้หญิง(คือภรรยา) ก็เป็นผู้ปกครองในบ้านของสามีของนาง และนาง จะถูกสอบสวนเกี่ยวกับผู้อยู่ใต้ปกครองของนาง ส่วนคนใช้ก็เป็นผู้ปกครองทรัพย์สินของนายของเขา และเขาจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับผู้อยู่ใต้ปกครองของเขา” (คัดจาก อัล-บุคอรี)

เมื่อพิจารณาตามนี้ก็เห็นได้ชัดว่า มุสลิมมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวของตนเองอย่างเต็ม ประคอง ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะอะไรก็ตาม

ดังนั้น การอบรมสมาชิกในครอบครัว จึงมีในด้านศาสนา ในด้านการศึกษา ในด้านสังคม ดังที่ ท่านนบีมุหัมมัด (ศ็อล ฯ) ได้กล่าวว่า การแสวงหาวิชาความรู้เป็นหน้าที่แก่มุสลิมชายและหญิง ซึ่งรวมทั้งการศึกษาด้านศาสนา จริยศึกษาและวิชาอื่น ๆ เพื่อประกอบอาชีพต่อไป เมื่อเราเทียบสังคมของ มุสลิมกับสังคมอื่น จะเห็นว่ามีข้อผิดแผกแตกต่างกันเนื่องจากสังคมมุสลิมต้องอยู่ในกฎเกณฑ์ มีระเบียบวินัย มีอัล-กุรอานเป็นพระบัญญัติ มีท่านนบีมุหัมมัด (ศ็อล ฯ) เป็นผู้นำและให้แบบอย่าง ซึ่ง มุสลิมจะต้องปฏิบัติตาม จะไปเอาแบบอย่างที่ทำให้ละเมิดบัญญัติไม่ได้

จากหลักการของศาสนาอิสลามที่กล่าวมา จะเห็นว่า ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่หรือจะอยู่ในฐานะลูก ล้วนมีหน้าที่ของตนเองที่ชัดเจน แต่ปัจจุบันสถานการณ์และบทบาทครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงไป เป็นอย่างมาก อันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในครอบครัว และปัจจัยแวดล้อมในชุมชน สังคมและ สิ่งแวดล้อม ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่งผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของครอบครัวที่ได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศึกษาผลสรุปปัญหา เกี่ยวกับครอบครัวจากนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2547-2556 สำนักงาน กิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้กล่าวถึง ปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวรวม ดังต่อไปนี้

- ความยากจน ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ครอบครัวจำนวนมากประสบปัญหาความเดือดร้อนด้านเศรษฐกิจมากที่สุด ส่งผลกระทบต่ออาชีพและรายได้โดยตรง หัวหน้าครอบครัวตกงาน ทำให้ขาดรายได้จนเดือดร้อนครอบครัว โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม รองลงมาเป็น กลุ่มรับจ้างใช้แรงงานและทำงานประจำรับเงินเดือน

- การแพร่ระบาดของยาเสพติดพบมากในกลุ่มวัยรุ่นอายุ 15 - 24 ปี ทั้งหญิงและชาย สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญ บิดามารดาหย่าร้าง เด็กขาดความอบอุ่น ได้รับการเลี้ยงดูแบบอิสระปล่อยตามสบาย ทำให้ขาดที่พึ่ง หรือการชี้แนะให้คำปรึกษา ทำให้ขาดการควบคุมตนเอง พักอาศัยอยู่ในบริเวณที่ซื้อขายยาเสพติด และเพื่อนมีส่วนสำคัญที่ชักจูงให้เริ่มเสพยาเสพติด

- การติดเชื้อโรคเอดส์ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นและผู้ใช้แรงงาน นำไปสู่การติดเชื้อและเสียชีวิตจากโรคเอดส์ ทำให้แพร่เชื้อไปยังสมาชิกในครอบครัว เมื่อพ่อแม่ติดเชื้อและเสียชีวิตลง ลูกที่ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้กลายเป็นเด็กกำพร้าไร้ที่พึ่ง

- ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การกระทำรุนแรงต่อเด็กและสตรีในครอบครัว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความไม่รับผิดชอบต่อครอบครัวของฝ่ายชาย การใช้อำนาจหรืออารมณ์ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาและมีพฤติกรรมก้าวร้าวในสิ่งเสียดสี ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท และทำร้ายกันทั้งทางร่างกาย และจิตใจ

- สัมพันธภาพภายในครอบครัวเสื่อมถอยลง พ่อ-แม่-ลูก ไม่ได้ทำบทบาทหน้าที่ของตนเต็มที่ ละเลยการอบรมปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยม รวมทั้ง การหล่อหลอมบุคลิกภาพและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ผลักภาระโดยให้เป็นหน้าที่ของสถาบันอื่นในสังคมมากขึ้น เช่น สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน ฯลฯ

- เด็กถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูเพื่อให้มีการพัฒนาที่เหมาะสมตามวัย ขาดความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู มีทั้งเด็กถูกทอดทิ้งปล่อยปละละเลย เด็กกำพร้า เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสทางสังคม ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ

- ผู้สูงอายุถูกปล่อยให้อยู่ตามลำพัง ไม่ได้ได้รับความสนใจดูแลเท่าที่ควร โดยเฉพาะผู้สูงอายุในชนบทเป็นจำนวนมากถูกทอดทิ้งให้รับภาระเลี้ยงดูหลาน เนื่องจากพ่อแม่ไปประกอบอาชีพต่างถิ่น ทำให้ผู้สูงอายุที่อยู่ในวัยควรจะได้พักผ่อน ต้องรับผิดชอบดูแลเด็กที่ยังช่วยตนเองไม่ได้ ในภาวะที่ผู้สูงอายุเองก็ต้องการให้ดูแลเกื้อหนุน

- ปฏิสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีต่อชุมชนและสังคมมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่มีลักษณะต่างคนต่างอยู่มากขึ้น จึงเป็นแนวโน้มที่น่าเป็นห่วง เพราะการที่สมาชิกในสังคมไม่ได้สังสรรค์ร่วมมือกัน โอกาสที่จะสร้างพลังในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติจะเป็นไปด้วยความยากลำบากมากขึ้น

จากข้อสรุปปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวดังกล่าว โดยเฉพาะปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว สัมพันธภาพภายในครอบครัวเสื่อมถอยลง พ่อ-แม่-ลูก ไม่ได้ทำบทบาทหน้าที่ของตนเต็มที่ ละเลยการอบรมปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยมที่เปลี่ยนไป รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีต่อชุมชนและสังคมมีแนวโน้มลดลง ดังกล่าวสอดคล้องกับปัญหาครอบครัวของกลุ่มสตรีลุ่มโบะยิไรเป็นอย่างมาก

สถานการณ์ครอบครัวในตำบลลูโบะยิไร

ตำบลลูโบะยิไร เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอมาบอ จังหวัดปัตตานี ซึ่งคนสมัยก่อนได้เล่าว่า ลูโบะยิไร เป็นคำเพี้ยนมาจากลูโบะยือไร ซึ่งหมายถึง บึงที่มีต้นไม้ใหญ่ล้อมรอบ (ต้นไทร) และในบึงจะมีจระเข้ตัวใหญ่หนึ่งตัวซึ่งชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับมัน จนปัจจุบันทางองค์การบริหารส่วนตำบลลูโบะยิไรได้นำจระเข้นี้มาเป็นสัญลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลลูโบะยิไร มีจำนวนประชากรในเขต อบต. 11,168 คน อาชีพหลัก ทำนา ทำสวน อาชีพเสริม ผลิตผ้าบาติก เลี้ยงเป็ด ทำขนม

จากเวทีการระดมความคิดเห็นในกลุ่มสตรีของหมู่ที่ ๕ หมู่ที่ ๗ และหมู่ที่ ๘ ในเวทีการพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น พบว่า ในชุมชนมีปัญหามากมาย ทั้งเรื่องปัญหาสังคม การศึกษา และเศรษฐกิจ เมื่อมีการทบทวนปัญหาใกล้ตัวของกลุ่มแม่บ้าน ก็จะพบว่า มีทั้งเรื่องจากพ่อ จากคนเป็นแม่ และผู้เป็นลูกเอง รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่กระทบต่อการใช้ชีวิตปัจจุบัน ปัญหาดังกล่าวล้วนมาจากสถาบันครอบครัวในฐานะหน่วยสำคัญของบ้าน เป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นหลักสำคัญของสังคม มีความอ่อนแอ ประกอบด้วย ปัญหาที่เห็นในตัวพ่อแม่ ในฐานะผู้นำครอบครัว คือ การไม่ทำหน้าที่ในบทบาทของตนเองอย่างเต็มที่ เช่น หัวหน้าครอบครัวขาดบทบาทความเป็นผู้นำครอบครัว ไม่รับผิดชอบ ไม่เลี้ยงดูคนในครอบครัว ไม่ทำงาน ดิฉันกรงหัวจุก อยู่ติดกับร้านน้ำชา 3 เวลา อารมณ์ร้อนชั่ววูบทำให้แก้ปัญหาครอบครัวผิดพลาดนำไปสู่การหย่าร้างของครอบครัว ซึ่งปัญหาความรุนแรงในครอบครัว บางครอบครัวพ่อแม่เริ่มยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย

ปัญหาของความเป็นแม่ เมื่อมีการทบทวนบทบาท ก็พบว่า แม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ชอบไป ช้อป บิง ช้อชอง ช้อเสื้อผ้าตามแฟชั่น ทำให้กระทบต่อรายได้และรายจ่ายของครอบครัว แต่ละครอบครัวจะพบว่าไม่มีเวลาอยู่ร่วมกัน ดื่นเช้าแม่ไปทำงาน กรีดขาง พ่ออยู่ร้านน้ำชา ลูกนอนยังไม่ตื่น พ่อตื่นก็ไปโรงเรียน พอลูกกลับจากโรงเรียนก็ไม่พบหน้าพ่อแม่ก็ออกไปเล่น ออกไปคบเพื่อน บรรยากาศในบ้านแทบไม่มีเวลาพูดคุยกัน ซึ่งแสดงถึงสัมพันธภาพภายในครอบครัวเสื่อมถอยลง พ่อ-แม่-ลูก ไม่ได้ทำบทบาทหน้าที่ของตนเต็มที่ ที่สำคัญคือ การละเลยต่อการอบรมปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยม การตักเตือนกันภายในครอบครัว ในสถานการณ์ปัจจุบันผู้เป็นแม่เองก็ไม่มั่นใจในการที่จะดูแลลูกให้ปลอดภัยจากปัญหาสังคมได้ **เนื่องจากไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ของภรรยาและแม่ตามหลักศาสนาอย่างลึกซึ้ง ขาดความรู้ที่เพียงพอที่จะอธิบายให้ลูกเข้าใจในหลักการศาสนาที่ดีได้** ส่วนหนึ่งเพราะ ไม่เคยมีการเติมเต็มความรู้ให้ซึ่งมีความสอดคล้องกับปัญหาที่มีการสรุปของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดังกล่าวด้วย

ผลการใช้ชีวิตของพ่อแม่ในปัจจุบัน ส่งผลให้ลูกของตนเองมีปัญหามากมาย โดยเฉพาะพ่อแม่ไม่สามารถสร้างจิตใจลูกให้เข้มแข็งในศาสนา มีหลักศรัทธา(อิหม่าน)ที่มั่นคงได้ จากการสังเกตครอบครัวที่มีลูกอายุ 14 ปีขึ้นไป(ตั้งแต่ ม.1) พบว่า มีปัญหาดิฉันเสพติด ลักเล็กขโมยน้อย มีนิสัยคือ ก้าวร้าว ไม่ละมอด ไม่รักการเรียน จบ ป.6 ไม่เรียน บางคนจบแค่ ม.3 เท่านั้น มีการรักเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ กลางคืนไม่กลับมาอนที่บ้าน ขับรถซิ่ง(เด็กแว้นท์) ชอบช้อชองกินนอกบ้าน ไม่กลับมาทานข้าวที่บ้าน ในขณะที่ปฏิสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีต่อชุมชนและสังคมมีแนวโน้มลดลง โดยแต่ละครอบครัวต่างรู้สึกว่าการที่ลูกมีปัญหานั้นไม่ใช่โชคร้าย ไม่ใช่ปัญหาของตนเอง อยู่แบบต่างคนต่างอยู่ ทำให้ปัญหาต่างๆมีมากขึ้น จนในชุมชนมีกลุ่มผู้ที่มีปัญหามากกว่าการมีคนธรรมดาทั่วไป โดยที่ผู้นำชุมชนเองก็ไม่สามารถควบคุมลูกบ้านและห้ามปรามในการกระทำที่ไม่ดีของคนในชุมชนได้

จากสถานการณ์ปัญหาเหล่านี้หากมีการปล่อยไว้ไม่แก้ไขปัญหาร่วมกันย่อมจะกลายเป็นปัญหาเรื้อรังและจะยังเป็นปัญหามากขึ้น หากทิ้งไว้ในอนาคตอาจส่งผลให้หมู่บ้านขาดผู้นำที่ดีได้ ไม่มีคนปฏิบัติตามหลักศาสนา ขาดการศึกษา กลายเป็นสังคมยาเสพติด(สังคมป่าเถื่อน)ได้ ในบ้านก็จะไม่มีความสุข ต่างคนต่างไปมีทางเดินของตนเอง จึงมีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มสตรี(มุสลิมะห์)บาฮาเกีย (Muslimah Bahagia) หมายถึง กลุ่มสตรีที่มีความมีความสุข เนื่องจากว่า สตรี หรือมุสลิมะห์จะมีบทบาทในบ้านหรือในครอบครัวเป็นหน้าที่สำคัญ ภาระหน้าที่ของมุสลิมะฮ์โดยดั้งเดิมแล้วเกือบทั้งหมดอยู่ในบ้าน เป็นความรับผิดชอบของพวกเธอแทบทั้งสิ้น ในฐานะที่เป็นภรรยาของสามี เป็นแม่ของลูก ๆ และผู้ดูแลวิมานของครอบครัว นอกจากนี้ในบ้าน ยังถือเป็นรากฐานแรกของสังคมที่เรามีความสามารถและอำนาจในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขสิ่งไม่ดีไม่งาม รวมทั้งวางแผนจัดการสร้างสรรค์สิ่งดีงามทั้งหลายได้อย่างเต็มที่ เพื่อก้าวสู่ครอบครัวที่ดี มีศาสนา มีจริยธรรม เข้าใจวิทยาการต่าง ๆ ดังนั้น หากบ้านคือฐานหลักของสังคมแล้ว การสร้างสังคมในบ้านให้มีความแข็งแกร่งก็คือจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์สังคมให้ดีและเป็นที่น่าปรารถนานั่นเอง การวิจัยเรื่องนี้จึงจึงเริ่มต้นจากการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวที่มาจากครอบครัวนำร่อง 90 ครอบครัว ที่เป็นครอบครัวต้องการแก้ปัญหาและร่วมเรียนรู้อย่างจริงจัง อันนำมาสู่กระบวนการสร้างความเข้มแข็ง ความสุขสบายให้แก่ครอบครัว แล้วจึงขยายสู่ชุมชน และสังคมต่อไป

ผลการวิจัยในระยะที่ 1

นอกจากนี้ผลการดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 1 ทำให้ได้ทราบวิธีการดำเนินชีวิตของคนในครอบครัว ในกลุ่มสมาชิก 3 หมู่บ้าน คือ สมาชิกจากหมู่ที่ 5 บ้านน้ำใส 1 หมู่ที่ 7 บ้านบุเกะกุง หมู่ที่ 8 บ้านน้ำใส 2 รวมกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมโครงการหมู่บ้าน ๆ ละ 30 ครอบครัวนำร่อง จำนวน 90 ครอบครัวในปัจจุบัน ได้ทราบบทบาทของสตรีต่อครอบครัวที่เป็นอยู่ในอดีต และปัจจุบัน และได้แนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวด้วยความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ตามหลักการอิสลาม เป็นแผนการการดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 2 รายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

1. นักวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในการบริหาร โครงการพร้อมหน้าที่ ที่รับผิดชอบ มีความสามัคคีต่อกัน
2. ได้สมาชิกและฐานข้อมูลสมาชิกครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการ คือ
หมู่ที่ 5 ได้กลุ่มสมาชิก 32 คน เป็นแม่หม้าย 12 คน เป็นครอบครัวที่มีสามี 30 คน
หมู่ที่ 7 ได้สมาชิก 29 คน เป็นแม่หม้าย 5 คน สมาชิกที่มีสามี 24 คน
หมู่ที่ 8 ได้สมาชิก 34 คน เป็นแม่หม้าย 14 คน และครอบครัวที่มีสามี 20 คน
รวมแล้วได้ 95 คน

3. สมาชิกกลุ่มสตรี คนในครอบครัว ผู้นำสี่เสาหลัก ผู้บริหาร โรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายโครงการวิจัย
4. ได้ทราบถึงวิธีการดำเนินชีวิตของครอบครัวปัจจุบันที่เป็นต้นทุนที่ดีและปัญหาอุปสรรคโดยวิถีชีวิตของครอบครัวของสมาชิกร่วมโครงการตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นเรื่องการประกอบอาชีพและการทำงานบ้าน ดูแลครอบครัว ในเรื่องต่างๆ คือ
 - a. ได้รู้วิถีชีวิตของแต่ละครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่ผู้หญิงทำงานหนักกว่าผู้ชาย มีความรับผิดชอบมากกว่าผู้ชาย คือ พ่อบ้าน ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพนอกครอบครัว ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน แต่บทบาทสตรีจะทำงานทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน
 - b. การเปลี่ยนแปลงชีวิตแต่ละครอบครัวจากอดีตการทำงานอย่างพอมือพอใช้ ปัจจุบันแต่ละครอบครัวจะต้องทำงานหนักขึ้นเพราะสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันรายจ่ายมากกว่ารายรับ
 - c. การศึกษาสมัยก่อนผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญต่อบุตรหลาน ปัจจุบันเมื่อพวกเขาเป็นผู้ปกครองจะเห็นความสำคัญของการศึกษาของบุตรหลานอย่างสูง
 - d. กิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างพ่อแม่ลูก ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมรับประทานอาหารพร้อมกัน ส่วนใหญ่เป็นอาหารมื้อเย็น
 - e. ความสามารถของคนที่เป็นแม่ การอดทน การรับผิดชอบต่อครอบครัว
 - f. บทบาทหน้าที่ของลูก สมาชิกจะมีลูกตั้งแต่ ๓-๘ คน สถานภาพของลูกมีทั้งอยู่ในวัยเด็กเล็ก กำลังเรียนและวัยทำงาน บทบาทของลูก จะทำหน้าที่เรียนหนังสือ ช่วยแม่ทำงานบ้านเป็นบางครั้ง
5. ได้ทราบบทบาทสตรีต่อครอบครัวในฐานะ แม่ ภรรยา สตรี และคนในชุมชน ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน สิ่งที่เปลี่ยนแปลง และสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง คือ
 - บทบาทแม่ที่ผ่านมาทำอะไรอย่างไร และบทบาทสตรีในฐานะแม่บางอย่างก็พบว่าแม่ยังไม่ได้ทำ เช่น การให้เวลากับลูก เพราะแม่เป็นคนทำงานกรีดยาง การละเลยช่วงวัยที่สำคัญของลูกไม่ได้สอนลูกในช่วงวัยที่เหมาะสม ทำให้ลูกไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูลูกจำเป็นต้องทำตั้งแต่เข้าวัย และครอบครัวต้องแบ่งเวลาให้กับลูกด้วย
 - ทุกครอบครัวไม่เคยมีข้อตกลงภายในครอบครัว และมีสมาชิกเพียง ๓ ครอบครัวที่เคยมีการตกลงกฎร่วมกับสามี และลูก ส่งผลให้ภรรยาและสามีไม่มีหน้าที่ที่ชัดเจนของตนเอง ไม่ได้มีการทำให้ลูกมีการจัดการตนเองตั้งแต่เด็ก

-จากสตรีที่ไม่เคยคิดที่จะทำเพื่อชุมชน งานวิจัยทำให้เกิดกลุ่มที่จะทำเพื่อชุมชน เช่น การเยี่ยมคนป่วย เสียชีวิต การอ่านอัลกุรอานแก่ผู้เสียชีวิตซึ่งถือเป็นบทบาทใหม่ของสตรีลูโบะฮิไร

-ความรู้ทุกอย่างที่ได้รับล้วนมีค่า สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และมีการปรับตัวเอง เปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีหลายๆเรื่อง เช่น การแต่งกาย การพูดจา การปฏิบัติดีต่อสามี หน้าที่ของพ่อแม่กับลูกที่ทั้งห่างกันไปนาน

-ความรู้ของทุกคนจำเป็นต้องเพิ่มเติม เติมเต็มอีกหลายอย่าง ความรู้ที่มียังไม่เพียงพอ เพราะอิสลามส่งเสริมการแสวงหาความรู้ ดังหะดีษบทหนึ่งกล่าวว่า “การแสวงหาความรู้เป็นที่จำเป็นสำหรับมุสลิมชายและหญิงทุกคน” และบางคนแต่งงานเมื่ออายุยังน้อย มาจากครอบครัวที่มีปัญหา บางคนเรียนมานานแล้วแต่ทิ้งเวทีการเรียนมานาน กิจกรรมวิจัยจึงเป็นการจัดเกสรื้อฟื้นความรู้ใหม่

-กิจกรรมวิจัยได้รับความร่วมมือจากทุกกลุ่มเป้าหมาย ชกเว้นพ่อแม่บ้านที่ออกจากห้องประชุมบ้าง

6. ได้แนวทางและความคิดเห็นของเยาวชนปัจจุบัน ด้านความคาดหวังของตนเอง เยาวชนต่อบิดา มารดา นำไปสู่การปลูกฝังจิตสำนึกในภาคปฏิบัติคนที่จะเป็นคนดีต่อไป คือ

- ต้องการความเข้าใจของพ่อแม่ต่อลูกให้มากขึ้น
- ให้พ่อแม่มีเวลากับลูกให้มากๆ
- อยากให้มีความรักที่เท่าเทียมกัน
- ให้ความรักความอบอุ่น และความเข้าใจซึ่งกันและกัน
- อยากมีความอบอุ่น
- อยากให้ทุกคนช่วยกันแก้ไขปัญหาสาเหตุ

ส่วนสิ่งที่ลูกควรทำ คือ

- a. ลูกต้องรู้จักรัก และเชื่อฟังพ่อแม่ ทำให้เกิดความสุขในครอบครัว
- b. ลูกให้อภัย และยอมรับ เมื่อถูกพ่อแม่โกรธหรือดักเตือน
- c. ลูกๆควรมีน้ำใจช่วยเหลือคนในครอบครัว ช่วยกันทำงานบ้าน แบ่งเบาภาระที่บ้าน
- d. ควรปรึกษาพ่อแม่เมื่อมีปัญหา เพราะท่านอาจจะมีทางออกที่ดี
- e. จะต้องเป็นเด็กดีของพ่อแม่ พอกินพอใช้ ไม่เนรคุณต่อท่านทั้งสอง ควรดูแลท่านด้วยดี พูดจากับท่านด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ให้รางวัลแก่ท่านด้วยเมื่อเรามีงานทำ ไม่สร้างศัตรูกับท่านทั้งสอง ถ่อมตนต่อเมื่ออยู่ต่อหน้าท่านทั้งสอง
- f. การทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด ตั้งใจเรียนหนังสือไม่ทำให้ครอบครัวผิดหวัง

- g. เรียนรู้จากชีวิตท่านนบี ที่เป็นเด็กกำพร้า เพื่อสร้างความอดทนและยอมรับในบททดสอบของอัลลอฮ์
 - h. ต้องรู้ว่าทุกส่วนของมนุษย์นั้นมีค่ามากมาย อย่าทำให้บางส่วนของร่างกายเกิดอันตราย และจงบริโภคอาหารที่ดีและหะลาล(ถูกหลักศาสนา)
 - i. รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เลือกที่จะปฏิบัติและทำกิจกรรมที่ดี
7. ได้รู้วิธีการเลี้ยงดูลูกของครอบครัวที่มีความสุข และลูกทุกคนได้ดี คือ
- วิธีการเลี้ยงดูของพ่อที่ประสบความสำเร็จในการดูแลครอบครัว คือ
- ตั้งเป้าหมายตั้งแต่แรกว่า จะทำอย่างไรให้ลูกเราเป็นคนดี เพราะท่านนบีมุฮัมมัดโดยสรุปว่า ต่อไปในวันผู้เป็นพ่อของลูกจะถูกถามและตอบหน้าอัลลอฮ์เกี่ยวกับการดูแลลูกที่ดีหรือไม่ดีอย่างไร
 - ทำให้ลูกรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง ลูกมีหน้าที่รับผิดชอบ
 - จัดบ้านให้เป็นสัดส่วนและต้องสะอาด เพราะความสะอาดนั้นเป็นส่วนหนึ่งของความศรัทธา
 - พ่อและแม่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูก เช่น พ่อห้ามสูบบุหรี่ ลูกก็ห้ามสูบบุหรี่ ปัจจุบันการสูบบุหรี่นั้นถือว่าเป็นบาป ทั้งคนสูบและคนขาย และการสูบบุหรี่จะทำลายเซลล์สมอง ทำให้ความเข้าใจของการเรียนรู้ยาก สมองเสื่อม สมองง่าย บางคนสะลึมสะลือ
 - มารดาควรอ่านอัลกุรอานตั้งแต่เริ่มรู้ตัวว่าตัวเองตั้งครรภ์ เพื่อให้ลูกมีเซลล์สมองที่มาจากพัฒนาการของอัลกุรอาน จะได้สร้างคนให้เป็นคนดีต่อไป
 - การเลือกคูครองนั้นสำคัญ และก่อนแต่งงานให้มีข้อตกลงกันก่อนว่า จะต้องเข้ากับพ่อแม่เราให้ได้ ละหมาดยามอะห์(ร่วมกัน) ทุกวันที่อยู่บ้าน จะต้องขยันอ่านอัลกุรอาน
 - พ่อจะนำละหมาดยามอะห์กับลูกทุกครั้งที่อยู่บ้านด้วยกัน บางวันสอนให้ลูกเป็นผู้นำละหมาด(อิหม่าม) ส่วนลูกสาว ส่วนใหญ่จะให้ละหมาดที่บ้านกับแม่
 - พ่อพาลูกชายไปมัสยิดด้วยกันทุกวัน โดยเฉพาะการตื่นนอนละหมาดซุบฮิ (หัวรุ่ง) ทำให้เราสุขภาพดีขึ้น เพราะตื่นนอนก่อนพระอาทิตย์
 - การงาน(ริชกี) ก็มีเข้ามาไม่ขาด
 - สายตาชัดเจน (ใช้งานได้นาน)
 - การแต่งกายของลูก จะสอนให้ลูกแต่งกายเหมือนแม่ๆของเขา สามารถเป็นแบบอย่างให้ กับลูกได้ดี

- สิ่งที่ต้องระวังตอนท้อง คือ สามีภรรยาห้ามทะเลาะต่อหน้าลูกเค็ดขาด(ให้ใช้เวทีคุย) เพราะลูกสามารถรับรู้พฤติกรรมต่างๆตั้งแต่อยู่ในท้องมารดา
- วิธีการไม่ให้เกิดการทะเลาะในครอบครัว
 1. ใจเย็นไม่ถ้ามเมื่อตอนมีปัญหา (ตอนที่อารมณ์ร้อน)
 2. เราสร้างข้อตกลง เวทีประชุมประจำบ้าน โดยตกลงว่าอะไรที่สามีไม่เอา อะไรที่สามียินยอมและอะไรที่ภรรยาต้องการ ทุกข้อตกลงจะต้องยุติธรรมทั้งสองฝ่าย
 3. ถ้าผิดให้ยอมรับและขอโทษทั้งสองฝ่าย
 4. เมื่อเขาขอโทษแล้วควรให้อภัยทั้งสองฝ่าย
- คุณสมบัติของพ่อที่จะต้องมียังคือ ควรรักเด็กและคนชรา
- สิ่งที่พ่อแม่ควรทำต่อบุตรหลาน
 - Taafun= การให้อภัยเสมอพร้อมอธิบายด้วย
 - Tasfahun= เรื่องเล็กอย่าให้เป็นเรื่องใหญ่
 - Tagfirun= ขออวยพร
 - Attaurabun= ดูแลและให้การคุ้มครองบุตรหลานเป็นอย่างดี
- บางครั้งจะรับประทานในถาดใหญ่ เป็นวงล้อมเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ และเกิดความบารอกัด(ศักดิ์สิทธิ์) และยังได้สอนให้ลูกรู้จักการปรับตัว รู้จักการบริหารกับข้าวกับความเสมอภาคทุกคนไม่เกิดการทะเลาะเบาะแว้งเกิดขึ้น
- ตั้งกฎและข้อบังคับของบ้านและก่อนนอนทุกคืนพ่อแม่จะถามลูกทุกคนว่าทุกคนทำตามกฎและข้อบังคับหรือเปล่า ถามทุกวันจนลูกคิดเป็นนิสัยจึงจะหยุด ถ้ามีผู้ใดรับผิด ผู้นั้นไม่มีสิทธิ์ดูทีวี เพราะเด็กชอบดูทีวี กฎข้อบังคับ เช่น
 1. ละครครบ 5 เวลา
 2. กวาดบ้าน
 3. ล้างห้องน้ำ
 4. ไปโรงเรียน
 5. อ่านอัลกุรอาน
 6. ทานข้าว (เพราะเด็กๆก็เกียจทานข้าว)
 7. อาบน้ำ
 8. ทำการบ้าน

9. ห้ามทะเลาะ(ทุกคืนจะถามว่าวันนี้ใครทะเลาะหรือเปล่า)

10. ใสน้ำในตู้เย็น

- การสอนให้ลูกรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่เล็กๆน้อยๆ เพื่อให้ลูกโตขึ้นจะได้เป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง
- ทำตารางเวรประจำวัน เช่น เวลา 05.00น. ทุกคนจะต้องตื่นนอนเพื่อเตรียมตัว 06.00 น. อาบน้ำแต่งตัวรับประทานอาหารเช้าไปโรงเรียน 16.00 น.ทุกคนกลับถึงบ้าน สลากับพ่อแม่ เตรียมตัวไปโรงเรียนอีกครั้ง
- สอนให้ลูกรู้จักพ่อแม่พี่น้อง ตอนเด็กให้ตีลูกเบาๆ เมื่อมีการทะเลาะ โดยใช้กลวิธีต่างๆ อย่างดีแรง
- อ่านอัลกุรอานแล้วเป่าที่หัวของลูกทุกเช้า และเย็นจะทำให้ลูกเป็นคนดีและไม่ดื้อกับพ่อแม่ บทที่มีความหมายว่า ถ้าเจ้าเป็นคนที่ดีและศรัทธาต่อ อัลลอฮ เจ้าจะตามในทางที่ดี
- สอนให้ลูกขออนุญาตจากพ่อแม่ เมื่อจะออกจากบ้าน ตั้งแต่อายุ 3 ขวบ เพราะตอนนั้นในสมองของลูกนั้นต้องการการเรียนรู้
- ภรรยาควรถามสามีเกี่ยวกับการฟังกุศเบาะในวันศุกร์ด้วย
- คนที่จะเป็นสามีควรมีการอบรมก่อนแต่งงาน เพื่อให้เป็นที่มีความรับผิดชอบ
- สามีภรรยาควรรู้จักยอมบ้างบางครั้งก็เป็นที่ดีของครอบครัว

วิธีการเลี้ยงลูกของแม่ที่สำเร็จในการดูแลลูกและครอบครัว คือ

- จะเน้นการอ่านอัลกุรอานและขอพรตลอดตั้งแต่ลูกอยู่ในครรภ์
- เมื่อคลอดลูก จะปลุกฝังให้เป็น เด็กดี เป็นแบบอย่างที่ดีต่อเพื่อนๆทุกคน
- ตอนลูกเล็กๆก่อนให้นมลูก จะอ่าน ซูเราะห์ อาลัมน์สเราะห์ 3 ครั้ง กุลสุ 4 กุล 3 ครั้ง และจะเป่าบนหัวลูกเพื่อขอพรให้ลูกเป็นลูกที่ดีที่ซื่อและต่อไป
- อ่านคูอาร์ และลูบทหลังลูกทุกวันทุกครั้งที่เจอกัน
- ตอนที่คลอดลูกตั้งแต่ 1 อาทิตย์ จะโกนหัวลูกทุกวันจันทร์จนครบ 41 ครั้ง เพราะตาม (ผู้รู้) อุลามาร์เขาบอกถ้าผู้ใดโกนหัวลูก 41 ครั้ง ทุกวันจันทร์ ลูกของคนนั้นจะเป็นผู้ที่มีความรู้ และเป็นเด็กดีต่อไป
- ปลุกฝังให้ลูกกอดแม่จูบแม่ตั้งแต่เด็กจนถึงปัจจุบัน
- สอนลูกให้ซื่อสัตย์ เพราะ การซื่อสัตย์ เป็นสมบัติของผู้ดี ดังนั้น เมื่อลูกมาขอเงินจะถามลูกว่าจะเอาไปทำอะไร ลูกจะต้องบอกแม่อย่างเปิดเผยซื่ออะไรเท่าไร
- กลางคืนจะอนุญาต ให้ลูกไปหาเพื่อนแต่ไม่กินน้ำ ลูกจะต้องกลับบ้านตรงเวลา และไม่อนุญาตนอนนอกบ้าน

- ตอนเช้าจะปลูกให้ต้นละหมาดซุบฮิทุกคน และเมื่อถึงเวลาละหมาดลูกจะต้องละหมาดที่มีสับิดและรอลละหมาดอีซาด้วย และเฝ้ารอลูกละหมาดทุกวัน และถามลูกว่าลูกละหมาดหรือยังทุกวันเพราะถ้าลูกขาดละหมาดลูกและแม่จะบาปด้วย
 - พยายามหาเวลาให้ลูกอยู่ในตารางเวร เช่น ตอนเย็นก่อนลูกจะไปเล่นต้องช่วยแม่ก่อน
 - ให้ลูกเรียนกิตาบ(ศาสนา)หลังละหมาดอีซาอีก สอนให้ลูกเรียนวิชานาฮู กับวิชาซอรอฟ เพราะเป็นวิชาที่ควรรู้จะมีการใช้ภาษาและการใช้อักษรหรือคำต่างๆอยู่ใน 2 วิชานี้ และทุกคนจะต้องตั้งใจเรียนอัลกุรอาน เพราะอัลกุรอานเป็นการชี้ทางนำไปในทางที่ดี ถ้าเราอ่านอัลกุรอานมาเป็นแบบอย่างชีวิตเราจะไม่พบกับคำว่าหลงทาง
 - อนุญาตให้ลูกมีเพื่อนได้แต่ลูกจะต้องแยกแยะให้ออกว่าอะไรควรไม่ควรแม่จะคอยสอนอยู่ตลอดเวลา และแม่จะต้องรู้จักเพื่อนของลูกทั้งหมด ส่วนลูกสาวตอนที่เริ่มวัยรุ่น แม่อนุญาตให้คุยกันสัก 3 เดือน เพื่อศึกษาเรียนรู้นิสัยใจคอ แล้วปรึกษาแม่ตลอดและทุกครั้งที่ถูกปรึกษาแม่จะคอยแนะนำและส่งเสริมให้ลูกเลือกคนที่มีจิตใจดี ไม่ต้องเลือกหน้าตา และก่อนที่จะคบกันถามก่อนว่าจะคบกันแบบเล่นๆ หรือแบบจริงจัง เพื่อให้แน่ใจ และยึดหลักแนวนั้นทุกครั้ง
 - ไม่อนุญาตให้ลูกไปนอนนั่งที่บ้านเพื่อน เพราะกลัวของหายใครจะรับผิดชอบ ถ้าแม่แม่จะไม่รับผิดชอบ แต่ถ้าเพื่อนจะมาบ้านเราก็นิดี
 - สอนลูกเรื่องพิษภัยของนุหรีและสิ่งเสพติดว่า เมื่อคนเราติดแล้วจะพุดจากับบิดามารดาไม่ดี และเนรคุณต่อนุพการี เมื่อเราเนรคุณต่อนุพการีเราจะไม่เข้าสวรรค์
 - สอนให้ลูกรู้จักการทำงานอย่างสุจริต ไม่เบียดเบียนคนอื่น และไม่พุดโกหก
 - สอนลูกว่าการที่จะเป็นคนดีไม่จำเป็นจะต้องมีมารดาพันล้าน และไม่จำเป็นจะต้องเป็นลูกคนที่มีย่อแม่มีตระกูล
 - จะเลือกโรงเรียนกับลูกโดยเน้น โรงเรียนที่มีมาตรฐานและมีคุณภาพ และช่วงปิดเทอมจะส่งลูกเรียนพิเศษโดยไม่เสียค่าเงินทอง โดยเฉพาะช่วงลูกอายุ 13 – 15 ปี ลูกจะติดเพื่อนและจะติดเที่ยวแม่จะต้องทันกับลูกจะต้องคอยหาเวลาให้ลูกเรียนพิเศษให้มากอย่าให้ลูกมีเวลาว่าง
 - สุดท้าย ก่อนอื่นใด ต้องเลือกสามีที่มีอิหม่าน(มีความศรัทธา) ครอบครัวจะไม่เกิดการทะเลาะกัน
8. จากข้อ 7 ทำให้เป็นข้อมูลแนวทางการดำเนินชีวิตของสามีและภรรยา เพื่อสู่ครอบครัวสุขสันต์ต่อไป
9. ได้แนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวด้วยความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ตามหลักการอิสลาม เป็นแผนปฏิบัติงานวิจัยระยะที่ 2 ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. บทบาทของสตรีต่อครอบครัวในปัจจุบันและอนาคตควรเป็นอย่างไร จะทำให้เกิดขึ้นได้อย่างไร
2. จะสร้างปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบทบาทของผู้หญิงตามข้อ 1 ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวด้วยความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ตามหลักการอิสลาม

ประเด็นที่อยากรู้

1. แต่ละครอบครัวมีการบริหารจัดการครอบครัวและเลี้ยงลูกกันอย่างไร
2. ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาในการเลี้ยงลูกทำอย่างไร
3. กระบวนการให้สมาชิกกลุ่มสตรีมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามหลักการอิสลามทำอย่างไร
4. การป้องกันมิให้ลูกหลงผิด และให้ลูกเชื่อฟังพ่อแม่ทำอย่างไร
5. จะมีวิธีการให้ลูกมีภาวะผู้นำ รู้หน้าที่ มีอิหม่านเข้มแข็งทำอย่างไร
6. จะทำอย่างไรให้ลูกมีแรงจูงใจรักการเรียน อยู่ในระบบการศึกษา(มิใช่จบ ป.6 เท่านั้น)
7. จะมีกิจกรรมอะไรที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ ลูกได้
8. จะทำอย่างไรให้ผู้นำทางการและผู้นำศาสนามีส่วนร่วมในกิจกรรมเกิดการเรียนรู้และร่วมกันแก้ปัญหา

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่ศึกษา

1. ทำการศึกษาในกลุ่มสตรี(มุสลิมะห์)บาฮาเกีย (Muslimah Bahagia) ซึ่งมีสมาชิกจากหมู่ที่ 5 บ้านน้ำใส 1 หมู่ที่ 7 บ้านบุเกะกูง หมู่ที่ 8 บ้านน้ำใส 2
2. กลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมโครงการจาก 3 หมู่บ้าน ๆ ละ 30 ครอบครัวนำร่อง รวมจำนวน 90 ครอบครัว
3. ขอบเขตบทบาทสตรี 4 ด้าน บทบาทสตรีในฐานะการเป็นมุสลิมะห์ ในฐานะการเป็นแม่ ในฐานะการเป็นภรรยา และในฐานะการเป็นสมาชิกของชุมชนและสังคม

ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ

1. สมาชิกในครอบครัว (พ่อ-แม่-ลูก)
2. ผู้นำ 4 เสาหลัก (ผู้นำศาสนา(โต๊ะอีหม่าม) ผู้นำท้องที่(กำนันผู้ใหญ่บ้าน) ผู้นำท้องถิ่น (นายก อบต./สมาชิก) ผู้นำตามธรรมชาติ
3. ผู้บริหารและครูจากสถาบันการศึกษาในพื้นที่ (รร.เอกชนสอนศาสนาอิสลาม และรร. ประถมศึกษา)
4. เยาวชนและนักเรียน
5. กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี อสม. เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลชุมชน
6. คณะกรรมการหมู่บ้าน และ ชรบ.
7. พ่อค้า แม่ค้าในชุมชน
8. ข้าราชการ ผู้รู้ในหมู่บ้าน
9. ผู้รู้จากมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
10. เพื่อนบ้าน และคนในชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและวางแผนปฏิบัติการ

1. จัดอบรมมุสลิมะห์ เพื่อให้รู้บทบาทตนเองใน ๔ เรื่องบทบาทหน้าที่ในฐานะความเป็นมุสลิม ในฐานะแม่ ในฐานะภรรยา และในฐานะการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน
2. ทักษะศึกษาดูงานครอบครัวที่ดี
3. จัดเวทีระดมความคิดเพื่อกำหนดแนวทางส่งเสริมบทบาทสตรีในฐานะต่างๆ พร้อมกำหนดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ขั้นปฏิบัติการ

4. แต่ละครอบครัวนำแผนสู่การปฏิบัติการกิจกรรมระดับครอบครัวตามแผนที่กำหนด
5. เวทีพบปะสมาชิกสัญจร(ฮาลาเกาะฮมุสลิมะห์) เดือนละ ๒ ครั้ง พร้อมเชิญผู้รู้มาเติมเต็มข้อมูลความรู้ที่กลุ่มสตรีต้องการเป็นระยะๆ

ขั้นติดตามประเมินผล และนำเสนอผลการศึกษา

6. นักวิจัยประชุมเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน ดูผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ปัญหาอุปสรรคของงานวิจัยเดือนละ 1 ครั้ง
7. เวทีรายงานความก้าวหน้าและปรึกษาหารือระหว่างนักวิจัยกับผู้นำ 4 เสาหลักและสถาบันการศึกษา
8. เวทีสานสายใยคนสามวัย (นำเสนอผลการวิจัย)
9. จัดทำรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวด้วยความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ตามหลักการอิสลาม

เชิงงานพัฒนา

1. ทางกลุ่มจะได้ร่วมกันเรียนรู้ระบบการจัดการครอบครัวที่ดีมาใช้กับครอบครัวตนเองได้
2. ได้รู้ปัญหาของ 3 หมู่บ้านที่แตกต่างกัน สามารถเห็นแนวทางการช่วยเหลือของแต่ละพื้นที่ร่วมกัน
3. รู้ต้นทุนและปัญหาอุปสรรคของกลุ่มสตรีแต่ละพื้นที่และสามารถเกิดกิจกรรมร่วมกัน
4. เกิดความสามัคคี ความเข้าใจกันในหมู่กลุ่มครอบครัวในชุมชน
5. สตรีมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะการเป็นมุสลิมะห์ ในฐานะการเป็นแม่ ในฐานะการเป็นภรรยา และในฐานะการเป็นสมาชิกของชุมชนและสังคม
2. เกิดความร่วมมือระหว่างสถาบันครอบครัวและผู้นำ 4 เสาหลักและสถาบันการศึกษา
3. กลุ่มสามารถเป็นที่ปรึกษาแก่ครอบครัวที่ยังไม่เข้าร่วมโครงการ
4. เกิดเครือข่ายช่วยเหลือในชุมชน
5. เกิดครอบครัวตัวอย่างในการจัดการครอบครัวสู่ความสุขและเข้มแข็งแก่ครอบครัวทั่วไปในพื้นที่ได้
6. ได้ลูกที่มีภาวะผู้นำ รู้หน้าที่ มีอิหม่านเข้มแข็งสามารถอยู่ในหลักการอิสลามได้ เป็นการเตรียมเยาวชนเป็นผู้นำในอนาคต
7. นำมาสู่ครอบครัวบาฮาเกีย ชุมชนบาฮาเกีย

นิยามศัพท์เฉพาะ

คูอาร์	คือ การวิงวอนขอจากอัลลอฮ(การขอในสิ่งที่ต้องการจากอัลลอฮ รวมถึงการสรรเสริญและสวดดีพระองค์
ละหมาด	คือ การสวดมนต์ อ้อนวอนบูชาต่ออัลลอฮ
อาซาน	คือ การเรียกร้องเชิญชวนสู่การละหมาด
บิสมิลลาฮ์	คือ การกล่าวพระนามของพระเจ้าเมื่อเริ่มต้นทำกิจกรรมต่างๆในการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิม

เมาลิดัมพัน์	คือ การจัดงานคล้ายวันประสูติเพื่อรำลึกและสรรเสริญศาสดามุฮัมมัด ในศาสนาอิสลาม โดยแต่ละมัสยิดในชุมชนจะเป็นศูนย์กลาง
อามานะฮ์	คือ ความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย หลักประพฤติปฏิบัติตนต่อบุคคลต่อองค์กร และสังคมของชาวมุสลิมอย่างซื่อสัตย์
อิบาคะฮ์ หรือ อิบาคัต	คือ การปฏิบัติศาสนกิจตามปกติของมนุษย์ให้เป็นที่พอพระทัยของอัลลอฮ์
ท่านนบี	คือ ศาสดานบีมุฮัมมัดศอลลอลลอฮุอลัยฮิวะสัลลาม
มุสลิมะห์	คือ กลุ่มผู้หญิงที่เป็น สตรี และกลุ่มสมาชิกที่เข้าโครงการจำนวน 90 คน
การถือศีลอด	คือ การที่ชาวมุสลิมทุกคนจะต้องงดรับประทานอาหารและงดการทำสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ในเวลากลางวันในช่วงเดือนรอมฎอน
หะดิษ	คือ จริยวัตรของท่านนบี(ศ)ที่มุสลิมควรนำมาใช้กับชีวิตประจำวัน
นียัต	คือ การตั้งเจตนา
น่ายัส	คือ สิ่งสกปรก
วุฎูอ์	คือ การอาบน้ำละหมาด
ซูเราะห์	คือ บทในอัลกุรอาน
อิสตินบา	คือ การชำระล้างทางทวารหนักและอวัยวะเพศโดยใช้น้ำหรือก้อนหิน
สุกม	คือ กฎ
สุนนะห์ หรือ สุนัต	คือ การปฏิบัติตามแบบอย่างท่านศาสดามุฮัมมัด(ซ.ล)
วันกียามัต	คือ วันสิ้นโลก
มาลาอิกัต	คือ พุทสวรค์ มีหน้าที่รับใช้อัลลอฮ์

บทที่ 2

องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องนี้มีเป้าหมายเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ จึงมีการเสริมความรู้ให้กับกลุ่มสตรีมุสลิมะห์ในเรื่องต่างๆหลายเรื่อง โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่เรียกว่า ฮาลาเกาะฮ หมายถึงการศึกษาความรู้ในระบบกลุ่ม ซึ่งได้มีการดำเนินการเดือนละครั้ง จากงานวิจัยในระยะที่ I และเพิ่มเป็นการจัดกลุ่มฮาลาเกาะฮเดือนละ 4 ครั้งตามข้อเสนอแนะและการเรียกร้องของกลุ่มที่วิจัยด้วยกันที่มีการนำเสนอในระหว่างแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มและทีมวิจัยทุกครั้งหลังจากดำเนินกิจกรรม ในกิจกรรมนี้ได้มีการเลือกที่จะเรียนในเรื่องของหะดิษ 40(หะดิษอาศิรฺชาหมัน) และบทความสภาพภายนอกและภายใน องค์ความรู้จากการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานครอบครัวตัวอย่าง รายละเอียด ดังนี้

องค์ความรู้จากการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานครอบครัวตัวอย่าง

1. วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัวนางสะมิเนาะ หะยีเตาะ อายุ 65 ปี หมู่ที่ 5 ต.ลูโบะฮิไร อ.มายอ จ.ปัตตานี ดังนี้

1. ตอนเด็กๆแม่จะสอนลูกอ่านคูอาร์ด้วยการสอนเพลง
2. ทุกคืนจะสอนลูกอ่านอัลกุรอาน และแม่จะอ่านพร้อมๆลูกด้วย
3. ชักชวนลูกไปละหมาดที่มัสยิดทุกคืน
4. จะดีลูกทุกครั้งที่ทำผิด และดีเบาๆ
5. ให้ความรับผิดชอบกับลูกตั้งแต่เด็ก เช่น การกวาดบ้าน จัดที่นอน ล้างจาน
6. ชวนลูกเข้าครัวทุกครั้งเมื่ออยู่บ้านลูกจะได้รู้จักการทำครัวตั้งแต่เด็กๆ
7. มอบบ้านให้กับลูกสาว ให้เขาจัดแต่งบ้านให้เต็มที่
8. สอนให้ลูกเป็นคนมีจิตอาสา เช่น ทุกวันในเดือนรอมฎอนระยะเวลาหนึ่งเดือนให้ลูกสาวเปิดปอซอที่มัสยิด เพื่อให้เขารับผิดชอบในเรื่องการจัดสำรับให้แก่ประชาชนในชุมชนและให้เขาละหมาดตารอเวาะห์ทุกคืน แม่ให้ลูกคนโตทำแบบนี้ตั้งแต่เขาอายุ 9-15 และจนถึงปัจจุบันเขายังรับผิดชอบอีกที่เกี่ยวกับชุมชน
9. ใช้เงินอย่างพอเพียง

10. ทุกครั้งที่จะสอบจะบำรุงให้ลูกทานอาหารที่มีประโยชน์และงดสิ่งที่เป็นการบันเทิง
ต่างๆในช่วงเวลาสอบ และแม่จะอวยพรให้ลูกทำข้อสอบให้ได้

ความสุขของแม่ แม่ลูกจะไม่ได้ดีเท่าเทียมกัน แต่ก็ภูมิใจที่ลูกมีจิตอาสาและเป็นคนดีของสังคม
ต่อไป

2. วิธีการเลี้ยงลูกของครอบครัวนางรอมือละห์ กาเซะ อายุ 51 ปี อยู่ที่หมู่ 8 ต.ลูโบะฮิไร อ.มายอ
จ.ปัตตานี ดังนี้

1. สอนลูกให้อยู่ในกรอบ
2. กินข้าวพร้อมกัน แบ่งอาหารให้เท่ากัน หลังเลิกเรียนแม่เตรียมอาหารให้ทุกวัน
3. ไปเรียนให้เงินเท่ากัน
4. ให้ลูกช่วยแม่ทำงานทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นงานหนักหรือเบา เช่น ทำนาทำไร่
5. ไม่ตีลูกแต่พูดกับลูกดีๆ
6. ปัจจุบันลูกส่งเงินให้แม่บ้างแล้ว ทำให้แม่รู้สึกภูมิใจและมีความสุขมาก

ครอบครัวที่มีความสุขของนางคือ การที่มีลูกเป็นคนดี เชื่อฟังพ่อแม่ ยามที่แม่ทำงานหนักลูก
ช่วยเบาร่งได้เยอะ และการที่เราทำหน้าที่ในการเลี้ยงลูกนั้น แม่มีความสุขที่สุดแล้ว และการที่
ลูกมีความสามัคคีแม่ภูมิใจมากๆเลย แม่ไม่ชอบที่ลูกๆทะเลาะกันตั้งแต่เด็กๆแม่จะตีลูกคนเล็ก
ก่อนถ้าหาเรื่องพี่ทำให้ลูกไม่กล้าที่จะทะเลาะกันอีก

3. วิธีการเลี้ยงลูกของครอบครัวนางซาปีนะห์ คอดี อายุ 35 ปี 77/1 หมู่ 8 ต.ลูโบะฮิไร อ.มายอ จ.
ปัตตานี ดังนี้

1. เมื่อลูกคือจะดีลูกเป็นการทำโทษ
2. ทานอาหารที่บ้านทุกมื้อไม่เข้าร้านเลย บางครั้งพ่อบ้านช่วยทำกับข้าว
3. ให้อาหารกับลูกๆเท่าเทียมกันเพราะ ไม่อยากให้ลูกแย่งกัน
4. ขับรถจักรยานไม่เป็นแต่เวลาไปส่งลูกเรียนจะเดินไปส่งเฉพาะคนเล็ก
5. ใช้จ่ายอย่างประหยัด
6. ใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกผักและเลี้ยงสัตว์เลี้ยงบ้าง
7. เวลาแม่ทำงานหรือไปกรีดยางตอนเช้าลูกจะเป็นคนที่จะส่งลูกน้องๆไปเรียนด้วย
8. พ่อกับลูกเป็นคนดูแลทำความสะอาดบ้าน เพราะแม่ต้องทำงานหนักแล้วและเหนื่อยด้วย
9. สอนลูกเรียนอัลกุรอานที่บ้าน

มีความสุขที่สามี่เป็นคนรักครอบครัวและดูแลคนในครอบครัวตัวเอง เป็นคนที่ชอบใช้ชีวิตแบบพอเพียงเพราะตอนเด็กๆแม่เป็นคนปลูกพืชผักและตนก็จะปลูกตามเหมือนกันจนคิดเป็นนิสัย

4. วิธีการเลี้ยงลูกของครอบครัวนางลีมาะ คอเลาะ และซอมะคอเลาะ ม.5 ต.ลือโบะยิไร อ.มาขอ จ.ปัตตานี ดังนี้

1. บอกให้ลูกกลับบ้านตรงเวลา ถ้ากลับช้าจะไปตามทันทีด้วยความเป็นห่วง
2. นอนที่บ้านทุกคืน
3. เป็นเพื่อนกับลูกทุกคน
4. เวลาโกรธลูกจะบิบบู
5. จะอวยพรให้ลูกเป็นคนดีเสมอทุกครั้งที่มีโอกาส
6. ปัจจุบันแม่ลูกจะโตแล้ว แต่จะคอยโทรคุยกับลูกๆทุกวันด้วยความเป็นห่วงซึ่งกันและกัน

5. วิธีการเลี้ยงลูกของครอบครัว นางฮาตีมาะ มามะ อายุ 42 ปี อยู่บ้านเลขที่ 17 ม. 5 ต.ลือโบะยิไร อ.มาขอ จ.ปัตตานี ดังนี้

1. กลางวัน ก่อนอื่นที่จะออกจากบ้านต้องขออนุญาตก่อนทุกครั้ง
2. ก่อนไปหรือออกจากบ้าน เตรียมความพร้อมให้สามีเสมอ ฎีปีเยาะ เสื้อผ้า ลูกสือเบะส(ลูกปะคำ) เงิน ของใช้ทุกอย่าง รองเท้าวางที่ประตู
3. สำนัอาหารเตรียมพร้อมทุกครั้ง และกำชับให้ลูกดูแลทุกครั้ง
4. ก่อนไปกรีดยาง จะจูบแก้มสามีทุกครั้ง(หัวเราะกาย)
5. เวลาเมื่อเรื่องถ้าเราคิดจะยอมก่อนทุกครั้งโดยใช้มารยา
6. การใช้จ่ายส่วนใหญ่อยู่ที่ภรรยา
7. นอน ถ้าสามีต้องการจะต้องยินยอมทุกครั้งมีบ้างที่พูดกันดี
8. ตอนที่สามีกลับจากนอกบ้าน เช่น ไปประชุม หากภรรยาไม่อยู่บ้านให้รีบกลับบ้านทันที
9. ในเรื่องของสามีขอมิภรรยาใหม่จะยินยอมแต่จะต้องให้ความเสมอภาค
10. เวลาเพื่อนของสามีมาที่บ้านให้การต้อนรับอย่างดี และบอกให้สามีช่วยต้อนรับเพื่อนของภรรยาบ้าง
11. กับมารดาหรือผู้หลักผู้ใหญ่ให้ทำ แม่ของเขาให้เป็นแม่ของเราให้ความเท่าเทียมกัน
12. จะโทรตามเรื่องอาหารการกินตอนเหมือนสามีไม่อยู่บ้าน

13. กับลูก

1. ทานข้าวพร้อมกัน
2. การทำงานไม่เลือกงานให้ช่วยทุกอย่าง ทั้งในบ้านและนอกบ้าน
3. ให้ลูกเคารพตายายอย่างสูง
4. ให้ลูกช่วยแม่ทุกอย่าง

14. ในชุมชน

1. ไปช่วยทำอาหาร ไม่เคยคิดค่าตอบแทน คิดในการช่วยเหลือ
2. ถ้ามีคนเสียชีวิตหรือเจ็บป่วยในชุมชน จะไปเยี่ยมทุกครั้งถ้ารู้
3. เป็นผู้ประสานงานในการชักชวนการเข้ากลุ่มอาลาเกาะห์แลกเปลี่ยนเรียนรู้
4. การไปเยี่ยมคนเจ็บคนเสียชีวิต
5. การช่วยเหลือในงานต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานการกุศลต่างๆ

6. วิธีการเลี้ยงลูกของครอบครัว นางลาตีพะห์ สุหลง และ นายมะนาเซ สุหลง อายุ 42 ปี มีบุตร 12 คน ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 133/1 ม.4 ต.ขามู อ.ชะหรีง จ.ปัตตานี วิธีการของครอบครัวนี้เป็นดังนี้

1. ให้พี่เป็นคนสอนน้อง
2. ชวนลูกไปมีสยิดทุกวัน ทุกคืน ตอนนี้ลูกคิดเป็นนิสัยเมื่อพ่อไม่อยู่เขาก็จะไปเอง
3. ทานอาหารด้วยกันทุกมื้อ บางครั้งทานในวงหรือถาดวงกลม
4. ประชุมกันทุกคืน
5. อ่านตะลิมให้ฟัง ถ้าไม่อ่านตะลิมหรือไม่ฟัง จะไม่เปิดทีวีให้ดู
6. มีไม้เรียวประจำบ้าน แต่ก่อนที่จะตีลูกจะตีที่มือตัวเองก่อนเพื่อทดสอบความแรง
7. ตื่นเช้าทุกคน เพื่อละหมาด เพื่อรับอากาศบริสุทธิ์ เพราะไม่เคยมืดที่นอนพ่อพูด ผมเป็นคนเดินทางบ่อย ส่วนใหญ่ผมจะรู้จักนิสัยคนตอนเดินทาง เมื่อผมเดินทาง การใช้จ่ายจะไม่ฟุ่มเฟือยจนเกินไป และจำกัดให้กับลูกเท่านี้ อาหารจะทำให้ทานที่บ้านจนอ้วนทุกคน เพราะการที่ลูกอ้วนท้องแล้วนั้นลูกก็จะไม่หิวอย่างอื่นอีก ส่วนลูกที่อยู่ปอเนาะจะพาออกจากบ้านไป และจะแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบภายในบ้านด้วย เช่น
 1. ซักผ้า
 2. รีดผ้า
 3. หุงข้าว

4. กวาดบ้าน

5. ลูกชายจะทำงานหนักหน่อย เช่น เข้าสวน เป็นต้น

พ่อเองก็จะทำงานทุกอย่างไม่เลือกงาน ส่วนแม่อยู่ที่บ้านก็จะเขียนคู่มือวิธีคิดบนผนังบ้านและเปลี่ยนคู่มือบ่อยๆ

7. วิธีการเลี้ยงลูกของครอบครัว นางมาซีตะห์ อูมา อายุ 53 ปี สามีชื่อ สุเมธ อูมา ม. 5 ต.อุโบสถ อ.มาบขี จ.ปัตตานี วิธีการของครอบครัวนี้เป็นดังนี้

1. ด้านการจัดการภายในบ้าน การจัดเก็บอุปกรณ์ในบ้านและนอกบ้านข้างนอกมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ทำความสะอาดนอกบ้าน
2. บริเวณหลังบ้านนั้น จะมีการปลูกพืชผักสวนครัวเต็มไปหมดและทุกต้นที่มีในบริเวณนอกบ้านนั้นเจ้าของบ้านสามารถบอกสรรพคุณของต้นไม้แต่ละต้นได้ว่าต้นนี้มีสรรพคุณอะไรบ้างใช้วิธีการไหนบ้าง
3. การเตรียมความพร้อมในห้องครัว ด้านในมีระเบียบในการจัดห้องครัวมีอุปกรณ์จัดวางอำนวยความสะดวกต่อการหีบแฉ่ห้องครัวจะแคบแต่มีเครื่องมือเครื่องมือพร้อม
4. การเป็นภรรยาที่ดี นางจะพูดจากับสามีอย่างมีมารยาทในการพูดและทุกครั้งที่จะออกจากบ้านจะขออนุญาตสามีทุกครั้ง
5. เป็นคนที่ทำอาหารเก่งทุกอย่างชอบทดลองสูตรจนสำเร็จไม่ว่าจะเป็นอาหารคาวหรืออาหารหวานสามารถปรุงได้หลายอย่างแม้กระทั่งอาหารชาววัง สามารถทำได้หลายเมนู และทุกเมนูนั้นจะเน้นเรื่องสุขภาพ เช่น ผักต่างๆ
6. การเลี้ยงลูกจะใช้เหตุผลกับลูกแม้ปัจจุบันลูกโตแล้วแต่ทุกครั้งที่ถูกไปข้างนอกแล้วกลับมาพ่อแม่มักจะถามว่าเป็นยังไงเล่าให้ฟังด้วยลูกก็จะเล่าอย่างเพลิดเพลินจะทำเช่นนี้กับลูกทุกครั้ง องค์ความรู้เรื่องการอาบน้ำศพครั้งที่ 1

การเตรียมตัวสำหรับความตายของมนุษย์นั้น ให้รำลึกถึงความตายสม่ำเสมอ การเตาบัต การทำแต่สิ่งดีๆลดการทำสิ่งที่ห้ามทั้งหลาย สุดท้ายรำลึกถึงอัลลอฮ์บ่อยๆ

สิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้ป่วยและการจัดการศพ

จำเป็นสำหรับผู้ป่วยที่จะต้องมีความศรัทธาต่อสิ่งที่อัลลอฮ์ซุบฮานะฮฺวะตะอาลาได้กำหนดไว้ (เกาะฎอฮ์) และอดทนต่อสิ่งที่เขาได้รับและให้คิดในแง่ที่ดีต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา และให้อยู่ในความรู้สึกกึ่งกลางระหว่างความกลัวและความหวัง และไม่โอคครวญเพื่อหวังที่จะตายให้จบๆ และให้เขาจัดการในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา และส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิของมนุษย์ด้วยกัน และให้เขียนคำสั่งเสีย และให้สั่งเสียเป็นพินัยกรรมแบ่งทรัพย์สินให้กับญาติพี่น้องของเขาที่ไม่สามารถรับมรดกจากเขาได้หนึ่งในสามส่วนหรือน้อยกว่านั้น ซึ่งมันเป็นการดียิ่งสำหรับเขา และให้เขาทำการรักษาการเจ็บป่วยด้วยวิธีการที่อนุญาตให้กระทำได้ และให้ทำการขอดูอาห์ต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา เพื่อให้หายจากการป่วย

ส่งเสริมให้ผู้ป่วยคร่ำครวญร้องเรียนบอกล่าวอาการเจ็บป่วยของเขาต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา และอนุญาตให้เขาบอกลักษณะอาการเจ็บป่วยของเขาให้คนอื่นรับรู้ แต่ต้องมีใช้ในลักษณะของการ โอคครวญ

บัญญัติเกี่ยวกับการตักกีน หรือสอนผู้ป่วยที่กำลังจะตาย

เป็นการส่งเสริมสำหรับผู้ที่ได้ร่วมเป็นสักขีกับคนที่กำลังจะตายให้เขาทำการตักกีนหรือสอนเขา ให้เขาทำการกล่าวชะฮาดะฮฺปฏิญาณตนว่า ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์ และทำการขอดูอาห์ให้เขา และไม่ควรที่จะกล่าวต่อหน้าเขานอกจากสิ่งดีๆ เท่านั้นและเป็นการอนุญาตให้มุสลิมไปเยี่ยมกาฟิร(ผู้ที่มีใช่มุสลิม) และเชิญชวนให้เขารับอิสลามด้วยการกล่าวเชิญชวนว่า “จงกล่าวชะฮาดะฮฺปฏิญาณตนเถิดว่า ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์”

ลักษณะหรือเครื่องหมายที่แสดงถึงการตายดี

1. การกล่าวชะฮาดะฮฺของผู้ตาย
2. การเสียชีวิตของผู้ศรัทธาด้วยเหตุที่ผูกขึ้นบนหน้าผาก
3. การตายชะฮีด หรือตายในหนทางของอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา
4. การตายในขณะที่ทำหน้าที่เฝ้ารักษาดินแดนหรือศาสนา ในหนทางของอัลลอฮ์
5. การตายเนื่องจากการปกป้องชีวิตตัวเองหรือทรัพย์สินหรือครอบครัว
6. การตายเนื่องจากเชื้อหุ้มปอดอักเสบ หรือ วัณโรค
7. การตายด้วยโรคภูอูน (โรคห่าหรือหิวดกโรค) หรือโรคเกี่ยวกับท้อง หรือจากการจมน้ำ หรือจากการถูกเผา หรือ จากการพังทลายถมทับ
8. การตายของสตรีอันเนื่องจากการเลือดตกจากการคลอด เป็นต้น
9. การตายขณะที่ทำอะมัลศอลิหฺ

และทั้งหมดที่กล่าวมานี้มีหลักฐานยืนยันจากหะดีษของท่านร่อซูล คืออัลลอฮ์อวยชัยวะสัลลัม

ความเข้าใจเกี่ยวกับการตาย

จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมุสลิมที่ต้องคิดและรำลึกถึงความตายอยู่เสมอ ไม่ใช่ว่าความตายนั่นเป็นเหตุให้ต้องพลัดพรากไปจากครอบครัวและผู้ที่รักและมีความสุขสบายในโลกดุนยา เนื่องจากคิดอย่างนี้เป็นการคิดแบบสั้นๆ หากแต่ความตายนั่นเป็นตัวแยกเราออกจากการทำอิบาดะฮ์ไปสู่การรับผลตอบแทนในวันอาคิเราะฮ์ ด้วยการนี้แล้วจะทำให้มุสลิมมีความตั้งใจที่จะทำงานอิบาดะฮ์เพื่อเตรียมตัวสำหรับวันอาคิเราะฮ์ ขอมรับและนอนบ้น้อมต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานะสุวาตะอาลา ส่วนการคิดและรำลึกถึงในรูปแบบแรกนั้นมีแต่จะทำให้เกิดความรู้สึกเสียใจและเสียขาย และแน่นอนหากอัลลอฮ์ประสงค์ที่จะให้ผู้นั้นตายในสถานที่ใดๆ แล้ว พระองค์จะทำให้เขาผู้นั้นมีความเกี่ยวพันต้องไปหาสถานที่นั้นๆ

และจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคนที่ต้องคิดในแง่ที่ดีกับอัลลอฮ์ ซุบฮานะสุวาตะอาลา ตอนที่ความตายได้มาเยือน ดังที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«لَا يَمُوتَنَّ أَحَدُكُمْ إِلَّا وَهُوَ يُحْسِنُ الظَّنَّ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ». أخرجه مسلم

ความว่า “พวกท่านคนใดคนหนึ่ง จงอย่าตายนอกเสียจากว่าเขาจะต้องคิดในสิ่งที่ดี

ต่ออัลลอฮ์ อัชชะวะญัล” (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 2877)

เครื่องหมายที่แสดงถึงการตาย

สามารถรับรู้ถึงการเสียชีวิตของคนหนึ่งคนด้วยการที่ขมับทั้งสองบวมลง จมูกเขียว ฝ่ามือจะกางออก เท้าทั้งสองเหยียดออก ดวงตาแข็งกระด้าง ร่างกายเย็น และขาดการหายใจ

สิ่งที่ต้องกระทำต่อมุสลิมกรณีที่เสียชีวิต

1. กรณีที่มุสลิมเสียชีวิตให้ทำการปิดดวงตาทั้งสองข้างของเขา แล้วให้ทำการดูอาอ์ฮะที่ปิดดวงตาเขาด้วยการกล่าว

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِفُلَانٍ، وَارْقَعْدِرْ جَنَّتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ، وَافْسَخْ لَهُ قَبْرَهُ، وَنُورْ لَهُ فِيهِ،

وَاخْلُقْ لَهُ قَبْرَهُ فِي الْغَابِرِينَ، وَاغْفِرْ لَنَا وَلِهَيْئَارَ بِلَالِ الْعَالَمِينَ». أخرجه مسلم

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ ขอทรงอภัยให้กับคนผู้นี้ และขอทรงยกกระดับชั้นของเขา พร้อมๆ กับผู้ที่ได้รับทางนำ ขอทรงทำให้หลุมศพของเขากว้างขวาง ขอทรงให้มิแสงสว่างในหลุมศพนั้น ขอทรงดูแลผู้ที่อยู่เบื้องหลังของเขาในหมู่ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ และขอทรงอภัยให้กับเราและกับเขา โอ้อัลลอฮ์ผู้อภิบาลจักรวาลทั้งมวล” (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 920)

หลังจากนั้นให้ใช้ผ้ารัดขากรไกรทั้งสองไว้กับศรีระ ให้จัดข้อต่างๆ ของร่างกายให้เข้าที่อย่างนุ่มนวล หลังจากนั้นให้ทำการยกศพขึ้นเหนือพื้นเพื่อทำการถอดเสื้อผ้าของผู้ตายแล้วใช้ผ้าปกปิดร่างกายของเขาทั้งหมดหลังจากนั้นจึงทำการอาบน้ำให้กับศพต่อไป

2. และส่งเสริมให้รับทำการชำระหนี้สินของผู้ตายที่ยังค้าง และปฏิบัติตามคำสั่งเสียของผู้ตายอย่างเร่งด่วน และจัดการกับศพของผู้ตายอย่างรวดเร็ว และทำการละหมาดให้กับผู้ตาย(ละหมาดญะนาซะฮฺ) และทำการฝังศพในสถานที่ที่ผู้ตายเสียชีวิต และอนุญาตให้ผู้มาเยี่ยมเปิดโบน้าของศพ จูบศพ และร้องไห้ให้กับผู้ตายได้

จำเป็นต้องชดในส่วนของที่ยังค้างของผู้ตายที่เป็นสิทธิของอัลลอฮฺ ซุบฮานะฮฺวาลอะลา หากยังมีอยู่ อาทิ ชะกาต การบิฮาน การจ่ายสินไหม และหัจญ์อิสลาม(หัจญ์วาญิบ) ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกจากทรัพย์สินของผู้ตายก่อนการแบ่งมรดกให้กับเครือญาติที่มีสิทธิในมรดกของผู้ตายและก่อนจะชำระหนี้สินของผู้ตาย เนื่องจากสิทธิของอัลลอฮฺ ซุบฮานะฮฺวาลอะลา ควรแก่การชดใช้ยิ่งกว่า และแท้จริงแล้วมุสลิมคนหนึ่งนั้นจะถูกผูกมัดอยู่กับหนี้สินของเขาจนกระทั่งเขาจะชำระมันให้หมด

อนุญาตสำหรับมุสลิมะฮฺทำการไว้ทุกข์ต่อการเสียชีวิตของบุตรหรือผู้อื่นที่เป็นญาติเป็นระยะเวลา สามวัน ส่วนการไว้ทุกข์ให้สามีของนางนั้นต้องเป็นเวลาที่เดือนกับสิบวัน และแท้จริงมุสลิมะฮฺจะอยู่กับสามีคนสุดท้ายของนางในวันอาคิเราะฮฺ

เป็นการห้าม(บาป)ต่อญาติของผู้ตายหรือใครก็ตามที่จะแสดงกิริยาท่าทางที่โศกเศร้ารำไรให้ที่เกินเหตุหรือที่เรียกว่า อัน-นียาหะฮฺ นั่นคือการกระทำที่เกินขอบเขตเลยเถิดมากไปกว่าการร้องไห้ปกติ แท้จริงผู้ตายจะถูกทรมานในกุโบร(หลุมฝังศพ) อันเนื่องมาจากการกระทำความผิด และห้าม(บาป)ทำการทพหน้าตัวเองเพื่อแสดงความเสียใจและ โศกเศร้าเนื่องจากประสบทุกข์ หรือ ทำการฉีกเสื้อผ้าตัวเอง โทนหรือขยี้ผมเพราะเหตุดังกล่าว

การประกาศให้ทราบถึงการเสียชีวิตของมุสลิม

ส่งเสริมให้ประกาศให้ชาวบ้านทราบถึงการตายของมุสลิมคนหนึ่งในหมู่บ้าน เพื่อเป็นพยานและร่วมทำการละหมาดให้กับผู้ตาย และส่งเสริมให้ผู้ประกาศเรียกร้องเชิญชวนให้ผู้อื่นช่วยกันกล่าวดูอาฮ์ซอญัยโทยให้กับผู้ตาย และห้ามการประกาศแบบ อัน-นะอัยย์ หมายถึงการประกาศถึงการตายของมุสลิมด้วยการพูดถึงอย่างโอ้อวดและกล่าวแสดงความชมเชยที่เลยเถิด เป็นต้น

ความตายในอิสลาม และการจัดการศพ

การเกิดตายเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องผ่านพบและทุกคนจะหลีกเลี่ยงไม่ได้เมื่อมีการเกิด การตายก็เดินเข้ามาแต่ละวันๆ ไม่ช้าก็เร็วแต่การแสดงความเสียใจนั้นทุกคนที่เสียใจจะร้องไห้ แต่การร้องไห้นั้นถ้าเราร้องแบบไม่มีสติอิสลามจะห้ามแค่น้ำตาไหลและร้องไห้เบาๆนั้นได้แต่ถ้าโวยวายไม่ได้การ

ขึ้นขงบนความถาวรเป็นสิทธิของอัลลอฮและการกำหนดความตายก็เช่นกัน อัลลอฮเป็นผู้กำหนด ดังนั้น แม้มนุษย์จะมีความขึ้นยาวรยจนก็ไม่พ้นจากความตาย เพราะความตายเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องพบเจอ ไม่ช้าก็เร็ว ถึงแม้ความตายนั้นเป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้แต่ความเป็นจริงแล้วมนุษย์เราไม่ชอบพูดถึงความตาย เพราะทุกคนอาจไม่อยากจะตายจริงไหม อิสลามได้ส่งเสริมให้ระลึกถึงความตาย มีชายคนหนึ่งได้ถามท่าน นابیท่านาบีว่า ผู้ศรัทธาคนใดฉลาดที่สุด ท่านนาบีตอบว่า ผู้ที่นึกถึงความตายมากที่สุดในชีวิตประจำวัน และเตรียมตัวอย่างดีที่จะตายเพื่อชีวิตหลังความตายเหล่านั้นจะดีขึ้นไม่ถูกทารุน”

อุลามาก็กล่าวว่าใครก็ตามที่รำลึกถึงความตายบ่อยๆผู้นั้นจะได้ประโยชน์ 3 ประการ

1. เขาจะรีบเตาบัต ไม่ชอบทำความชั่ว
2. หัวใจรู้สึกพอเพียงไม่ละโมภ
3. ทำอืบาตะห้อย่างขยันขันแข็ง

สิ่งที่น่าเป็นห่วงที่สุดสำหรับโลกยุคใหม่คือการลืมความตายและการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่สะดวกสบายทำให้ลืมความตายแต่อิสลามปฏิเสธบรรยากาศเหล่านี้ เพราะความตายนั่น เปรียบเหมือนเราไปแล้วจะไม่กลับมาทำให้ผู้คนแก่งัดลืม กลายเป็นวาระหลอกตัวเอง เพราะเหตุนี้การรำลึกถึงความตายนั่นเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของชาวมุสลิม ไม่ใช่เพียงแค่การรำลึกถึงความตายเท่านั้นการไปเยี่ยมเพื่อนบ้านไม่สบายการช่วยไปจัดการศพ และการเยี่ยมญาติเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชนทำกัน ด้วย เพื่อให้ทุกคนได้สัมผัสกับความเป็นจริงทุกประการที่ไม่ใช่ภาพหลอกหลวงหรือภาพลวงตา คูอาร์ที่ ไม่ทำให้เราวิตกกังวลต่อความตายจนเกินไป มีความว่า”ขอให้ฉันได้มีชีวิตอยู่เถิดหากชีวิตของฉันจะ นำพาซึ่งสิ่งดีๆสำหรับฉันและขอให้ฉันตายเถิดหากการตายของฉันเป็นสิ่งที่ดีสำหรับฉัน

การเตรียมตัวสำหรับความตายของมนุษย์นั้น ให้รำลึกถึงความตายสม่ำเสมอ การเตาบัต การทำ แต่สิ่งใดลดการทำสิ่งที่ห้ามทั้งหลาย สุดท้ายรำลึกถึงอัลลอฮบ่อยๆ

สิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมตอนที่ป่วยนั้นคือจะต้องมีความศรัทธาต่ออัลลอฮ อดทนต่อความป่วย ให้คิดในแง่ดีให้อยู่ในความรู้สึกถึงกลางระหว่างความรักและความหวังของการหายเจ็บป่วย ไม่โอดครวญเพื่อหวังที่จะให้ตายเร็ว เพื่อนบ้านเมื่อรู้ว่ามิเพื่อนบ้านไม่สบายและเตือนใจให้เขาทำการเตาบัต และให้การรักษาและขอคูอาร์ต่ออัลลอฮ เพื่อให้หายขาดจากโรคที่กำลังประสบอยู่ เพราะอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมทำกับเพื่อนมุสลิมด้วยกัน5ประการด้วยกันดังนี้ คือการตอบสลาม การเยี่ยมผู้ป่วย การตอบรับ ผู้เชิญชวน การเดินตามญานาซะห์ การคูอาร์สำหรับคนที่ป่วย

สิ่งที่ญาติควรทำตอนที่ญาติไม่สบายหรืออาการหนัก

1. นอนตะแคงทับซ้ายขางขวา หันหน้าไปทางกิบลัต หรือถ้าหากลำบากให้ยกหน้าสูง เพื่อให้เห็นกิบลัต
2. ชวนให้สอนกาติมะห์ ลาอิลลาฮาอิลลัลลอฮ
3. ชวนให้อ่านเราะหฺยาซีน

มารยาทในการให้การเยี่ยมผู้ป่วย

1. พุดลอบใจให้กำลังใจปลอบโยนด้วยคำพูดที่อ่อนโยน
2. ให้คู่อารต์อัลลอฮ์ให้ผู้ป่วยหายไวแล้วเอามือขวาอุบผู้ป่วยเบาๆพร้อมให้กำลังใจ
3. ให้ถามอาการผู้ป่วยหิบบอื่นแต่สิ่งดีๆให้กับผู้ป่วยที่ผู้ป่วยชอบ
4. ให้เวลาเยี่ยมโดยใช้เวลาไม่นานนัก

วันนี้เมื่อที่บ้านเรามีญาติเสียชีวิต ก่อนอื่นควรตรวจเช็คศพก่อน หากเป็นศพที่มาจากโรงพยาบาลนั้นจะต้องตรวจว่ามียางที่ติดกับตัวผู้ตายหรือที่มาจากการคั้นน้ำเกลือ ตามซอกเล็บทั้ง10 นิ้ว ทั้งนิ้วมือนิ้วเท้าตามตัวตามลำแขน เพื่อให้แน่ชัดว่ายางที่ติดจากการใส่น้ำเกลือนั้นจะได้หมดไปจากร่างของผู้เสียชีวิตก่อนที่จะอาบน้ำล้างร่างของผู้เสียชีวิต

1. หลังจากเอาสิ่งที่ติดตัวออกจากร่างกายแล้วให้อาบน้ำด้วยน้ำสะอาดและใช้สบู่ชำระล้างได้ หลังจากนั้นยกศพขึ้นนอนคล้ายคนที่ยืนแล้วจะลุกนั่งแล้วเอามือกดบนหน้าท้องด้วย ทำประมาณ 3 ครั้งเป็นอย่างน้อยหรือจนแน่ใจว่าสิ่งสกปรกที่อยู่ในท้องออกมาหมดแล้ว
2. หลังจากนั้น (จูแวน) ควรใส่ถุงมือแล้วล้างมือให้เข้าไปแล้วล้างสิ่งสกปรกออกมาให้หมดจนแน่ใจว่าสะอาด
3. การเตรียมน้ำ มี3 อย่าง
 - 1.1 น้ำสะอาดธรรมดา
 - 1.2 น้ำใบพุทรา
 - 1.3 น้ำการบูร(กาโปบาโระ)
 - 1.4 การค่น้ำ ควรรดด้วยน้ำพุทราก่อน
 - 1.5 ตามด้วยน้ำธรรมดา
 - 1.6 แล้วตามด้วยน้ำน้ำการบูร
4. ศพที่เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุหรือที่มีแผลลึกควรปิดด้วยการเอาผ้ามาปิดแผลแล้วเอาผ้าขาวมาปิด ไม่ควรเอาผลไม้มาปิดแผล

ขั้นตอนพิธีศพ

ศาสนาอิสลามมองว่า พิธีการจัดการกับผู้เสียชีวิตนั้นเป็น และเป็นหน้าที่ของผู้มีชีวิตอยู่ตามหลักศาสนา เมื่อมีผู้เสียชีวิตลง ต้องรีบจัดการศพ ไม่ให้เก็บศพไว้นาน

หลักการปฏิบัติต่อผู้เสียชีวิตนั้น อันเป็นข้อบังคับที่ศาสนาอิสลามบัญญัติไว้มี 4 ประการ คือ)

1. ต้องอาบน้ำให้
2. ต้องห่อศพให้
3. ต้องละหมาดให้
4. ต้องนำศพไปฝัง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การอาบน้ำศพ หากผู้ตายเป็นชาย ผู้อาบน้ำให้ควรเป็นชาย หากผู้ตายเป็นหญิง ผู้อาบน้ำให้ควรเป็นหญิง ทั้งนี้ผู้อาบน้ำศพควรเป็นคนที่เชื่อถือได้ จุดประสงค์ของการอาบน้ำศพคือเพื่อให้ศพสะอาด วิธีการอาบน้ำ เริ่มด้วยการชำระล้างสิ่งสกปรก เอน้ำรดทั่วร่างกาย จากนั้นจึงรดด้วยน้ำใบพุทราสลับกับน้ำสะอาด 3 ครั้ง แล้วใช้พืชมเสนรดเป็นน้ำสุดท้าย โดยเริ่มจากด้านขวาก่อน จากนั้นจึงอาบน้ำละหมาดให้ผู้ตาย เสร็จแล้วเอาสำลีหรือผ้าสะอาดซับน้ำให้แห้ง
2. การห่อศพ เมื่ออาบน้ำเสร็จแล้ว ห่อศพผู้ตายโดยใช้ผ้าสะอาดอย่างน้อยหนึ่งผืนห่อให้มีมิดชิดตลอดทั้งร่างกาย แต่การห่อศพที่คือนั้น ศพผู้ชายควรห่อด้วยผ้า 3 ชั้น ส่วนศพผู้หญิงควรห่อด้วยผ้า 5 ชั้น วิธีห่อศพ เริ่มจากปูผ้าลงไป แล้วเอาของหอม เช่น ผงไม้จันทน์ พืชมเสน โรยลงบนผ้า เอาผ้าผืนที่สองทับ แล้วโรยของหอมอีกจนครบผ้าทุกชั้น จากนั้นจึงยกศพมาวางบนผ้าโดยให้นอนหงายเหยียดตรง เอามือทั้งสองข้างวางบนอก โดยให้มือขวาทับมือซ้าย เอาสำลีซึ่งคลุกด้วยของหอมแปะไว้ตามซอกหรือข้อพับของร่างกายและที่งอก แล้วจึงพับผ้าห่อศพโดยพับชายผ้าด้านซ้ายมาทางขวา และพับชายผ้าด้านขวามาทางซ้ายทีละชั้นๆ จนเสร็จ จึงรวบชายผ้าห่อศพผูกไว้ทั้ง 2 ด้าน และผูกระหว่างตัว 2-3 เปลาะ เพื่อไม่ให้เปิดออกขณะนำไปฝัง
3. การละหมาดศพ – อิหม่ามหรือผู้นำละหมาดควรเป็นญาติใกล้ชิดทางสายโลหิตของผู้ตาย วิธีการเริ่มจาก นำผู้ตายไปวางยังที่จะทำพิธีละหมาดญะนาซะห์ [ศพ] โดยวางศพตามขวางกับทิศอันเป็นที่ตั้งของเมืองมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ศพผู้ชายให้หันศีรษะไปทางทิศใต้ ศพผู้หญิงหันศีรษะไปทางทิศเหนือ
4. ข้อบังคับในการละหมาดญะนาซะห์ มี 7 ประการ คือ
 - (1) ยืนตรงหันหน้าไปทางศพ
 - (2) ดักบิรคือกล่าวว่ อัลลอฮ์ผู้ยิ่งใหญ่ครั้งที่ 1 พร้อมนียัต ตั้งเจตนา
 - (3) อ่านบิสมิ้ลลาและฟาติฮะห์จนจบ
 - (4) ดักบิรครั้งที่ 2 แล้วอ่านซอลละวัตนาบีคำสรรเสริญสาตามุฮัมมัด
 - (5) ดักบิรครั้งที่ 3 แล้วอ่านดูอา ขอพร
 - (6) ดักบิรครั้งที่ 4 แล้วอ่านดูอาอีก
 - (7) กล่าวสลาม เมื่อเสร็จพิธีละหมาดแล้วรับนำศพไปฝังที่กุโบร์ (สุสาน)
5. การฝังศพ การฝังนั้นต้องขุดหลุมให้ลึกพอที่จะระงับกลิ่นที่จะมีในภายหลัง และป้องกันสัตว์ร้ายมาขุดเขี่ยศพ โดยปกติจะขุดหลุมลึกประมาณ 2 เมตร กว้าง 1 เมตร ยาว 2 เมตร วิธีการฝัง ให้ญาติพี่น้องใกล้ชิดเป็นผู้นำศพลงหลุม โดยวางนอนตะแคงขวา หันหน้าไปทางทิศอันเป็นที่ตั้งของเมืองมักกะฮ์

ผู้บรรยายกล่าวว่า หลักการใหญ่ๆ ของพิธีศพมี 4 ข้อดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น แต่ในสังคมมุสลิมเองก็มีคนจำนวนไม่น้อยที่ไม่เข้าใจหลักการใหญ่ๆ ของพิธีศพ ทำให้มีการปฏิบัติที่แตกต่างหลากหลาย มีรายละเอียดแตกต่างกันออกไป

สำหรับการไปร่วมงานศพของคนต่างศาสนานั้น ชาวมุสลิมสามารถทำได้ในเงื่อนไขที่ว่า ไปเพื่อ
ปลอบทุกข์หรือแสดงความเห็นใจแก่ครอบครัวหรือญาติของผู้ตาย แต่จะร่วมทำพิธีกรรมทางศาสนา
ไม่ได้

การเตรียมน้ำ

1. น้ำสะอาด
2. Kapur barus
3. Air daun bedara
4. Air kapur baruh

สิ่งที่ญาติควรทำ

1. Tutup mata ควรปิดดวงตาทั้งสองข้างเบาๆ ท่านนาบิกกล่าวว่า เมื่อท่านได้พบหรือประสบกับ
ญาติที่เสียชีวิตสิ่งแรกที่ต้องปฏิบัติคือปิดดวงตาทั้งสองข้างเบาๆ เพราะ(โรห์)วิญญาณที่ออก
จากร่างกายของมนุษย์นั้นจะจบลงที่สายตาของผู้เสียชีวิต พร้อมอ่าน ดูอาร์ ขณะปิดตา
กรณีที่มีมุสลิมเสียชีวิตให้ทำการปิดดวงตาทั้งสองข้างของเขา แล้วให้ทำการดูอาร์ขณะที่ปิด
ดวงตาเขาด้วยการกล่าว

2. «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِفُلَانٍ (ชื่อผู้เสียชีวิต) وَأَفْسَخْ لِهَيْفَتَيْهِ، وَنَوِّرْ لَهُفِيهِ، وَاخْلُفْهُ فَيَقْبِ هَيْفَا الْعَا
رِينَ، وَاغْفِرْ لَنَا وَلِهَيْئَارِبِ الْعَالَمِينَ». أخرجه مسلم

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ ขอทรงอภัยให้กับคนผู้นี้ และขอทรงยกระดับชั้นของเขา
พร้อมๆ กับผู้ที่ได้รับทางนำ ขอทรงทำให้หลุมศพของเขากว้างขวาง ขอทรงให้มีแสง
สว่างในหลุมศพนั้น ขอทรงดูแลผู้ที่อยู่เบื้องหลังของเขาในหมู่ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ และขอทรง
อภัยให้กับเราและกับเขา โอ้อัลลอฮ์ พระองค์ผู้อภิบาลจักรวาลทั้งมวล” (บันทึกโดยมุสลิม
หมายเลข 920)

3. Melembut sendi ทำให้ข้อพับต่างๆ ยืดหยุ่นหลายครั้ง
4. Tindih perut เอาของมาทับบนหน้าท้องเบาๆ เพื่อป้องกันการเกิดท้องโป่งขึ้นไป
5. ตั้งศพตรงที่เหมาะสม สะอาด ไม่ควรตั้งให้อยู่ที่สภาพต่ำจนเกินไป เช่นการตั้งบนเตียง หัวอยู่
ทางทิศตะวันออก ให้หันหน้าทางทิศใต้ ขาอยู่ทางทิศใต้ (ขณะที่คนไข้กำลังเจ็บหนักก็ควรทำ
ดังเช่นนี้เหมือนกัน)
6. Tutup kain segera ให้เอาผ้าบางๆ มาปกปิดร่างกายโดยด่วน เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่ศพ (ไม่
ควรเอาผ้าที่หนาจนเกินไป)

7. ชุบน้ำอันอัลกุรอาน

วิธีการอาบน้ำ

1. ศพผู้ตายนั้นควรตั้งที่เฉพาะขกระดับสูงนิตหนึ่ง เพื่อไม่ให้ น้ำกระเด็นถึงตัวศพ
2. เช็ดขยงที่มาจากกรไล่น้ำเกลือ (กรณีศพเสียชีวิตที่โรงพยาบาล)
3. ควรปกปิดเอวรัด
4. เช็ดตามศอกค่าง ตามเลียบด้วย
ไม่ควรกล่าวว่าคนที่อาบน้ำบนตักนั้นผิด แต่ อีหม่าม ซาฟีอีกล่าววว่า ควรอาบน้ำบนแครง และควรอาบในเนื้อ ไม่ควรให้คนมางดูตอนอาบน้ำศพ
5. เอามือของเรานั้นตั้งได้คั่นคอกของผู้เสียชีวิตแล้วกขึ้นเบาๆ ในขณะนั้นให้อีกคนเอามือไปกดบนหน้าท้องของผู้เสียชีวิตเบาๆ ด้วยเพื่อให้สิ่งสกปรกออกจากร่างกาย
6. แยกขาของผู้ตายออกเพื่อเอามือไปล้าง(งูแวง)สิ่งสกปรกออกจากทวารหนักและเบา หากไม่ไล่ถึงมือไม่ควรให้มือเราไปแตะกับอวัยวะของผู้เสียชีวิตโดยตั้งใจ หากผู้เสียชีวิตเป็นผู้หญิงนั้นควรชำระล้างให้นานหน่อย เพราะผู้หญิงนั้นมีสิ่งที่อยู่ในร่างกายมากกว่าผู้ชาย ถ้าเป็นผู้ชายนั้นแค่เอามือไปถูบตรงบางส่วนพอแล้ว
7. Bersugi ทำความสะอาดปากของผู้เสียชีวิต เอาผ้ามาเช็ดเบาๆ
8. รุงมูก
9. ใบหู
10. สะคื่อ
11. อาบน้ำละหมาดให้ผู้ตาย
12. ห้ามทำให้ศพของผู้ตายคว่ำลง
13. นิยัต การอาบน้ำให้ผู้ตาย ทั้งเอวอฎู และนิยัต ตอนที่อาบน้ำศพด้วย(sehaja aku mengambil wudhu yang sunat kerana allah taala)
14. รคน้ำ
15. นิยัต
16. รคน้ำขวก่อน ตามค้วนข้างซ้าย
17. หลังนิยัต รคน้ำตรงก่อน เอียงไปทางขวา และเอียงไปทางซ้าย

18. ตอนที่รดน้ำด้วยน้ำ กาโบบาโรห์ เป็นน้ำสุดท้ายให้อ่านอา ghufuranaka ya allah
wailaikalmasir lailahaillalallahla wahdahu lasyarikalah lahulmulkuwalahulhamdu yuhyi
wayumit

ครั้งที่2 ให้อ่าน ghufuranaka ya rahman wailaikalmasir lailahaillalallahla wahdahu
lasyarikalah lahulmulkuwalahulhamdu yuhyi wayumit

19. ครั้งที่ 3 ให้อ่าน ghufuranaka ya rahim wailaikalmasir lailahaillalallahla wahdahu
lasyarikalah lahulmulkuwalahulhamdu yuhyi wayumit

20. วิธีการห่อศพผู้เสียชีวิต

1. Sunat ควรใส่ไม้ การู(garu)บนผ้าที่จะห่อศพด้วยกรณีผู้เสียชีวิตเป็นสตรีควรใส่ในเสื้อด้วย
2. Sunat ใส่สาลิทุกข้อพับ เช่น
 - เท้า
 - หัวเข่า
 - กอ
 - จักแร้
 - สะดือ
 - จมูก
 - ตรงอวัยวะ
3. Sunat ห่อศพนั้นทางขวาก่อน หลังจากนั้นไปทางซ้าย แล้วไปทางขวาต่อ
4. สายหรือเชือกที่จะผูกควรมี5เส้น
 - ผูกที่ข้อเท้า
 - ผูกที่ น่อง
 - ผูกที่หน้าอก
 - ผูกที่เอว
 - ผูกที่หน้าอก
 - ผูกที่ปลายหัว
5. Sunat ใส่ กาโบบาโระ ตอนที่ห่อศพด้วย
6. การใส่ใบ ดารอน นั้นเพื่อ เป็นการแทนสนับ ควรอาบด้วยสนับก่อน

หลังจากนี้จะเป็นการเริ่มปฏิบัติในการอาบน้ำและการห่อศพ สำหรับกิจกรรมในครั้งนี้นะ
จะต้องขอมอบเพียงเท่านี้ก่อน

นางปริศะ หะยิเตะ กล่าวขอบคุณ อีหม่ามที่มาให้ความรู้กับสมาชิกทีมวิจัยระหว่างนี้ก่อนที่จะปฏิบัติ
จริงขอให้ทุกท่านที่มาในวันนี้มาฟังข้อคิดดีๆจากรองนายก อบต. อุโบะยิไร เชิญเลยนะคะ

รองนายก อบต. อุโบะยิไร กล่าวสวัสดีพร้อมแนะนำชื่อ นายรอมือลี ขอบคุณทีมวิจัย ขอบคุณ
หัวหน้าโครงการที่ให้โอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งและขอบคุณพี่ทหารด้วยที่ได้มารักษาความ
ปลอดภัยในวันนี้ ก่อนที่เราจะถึงอีกโลกหนึ่งเราควรรู้จักโลกนี้ให้มากขึ้น โดยส่วนตัวผมอยากเข้าเยี่ยม
กันทุกหมู่บ้านเพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาของแต่ละพื้นที่ เราจะเริ่มสร้างความสุขให้กับตัวเองที่ไหนกัน

1. ตัวเอง
2. บ้านเรา
3. อารวัดของเราและครอบครัวเราบุตรหลานเรา
4. การละหมาดให้ครบ
5. ลูกๆเราจะทำอะไรให้เจริญเติบโตเป็นคนดี
6. การให้เวลากับครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ
7. แม่ควรร่านคูอาร์ bittu abaakum wabirtu abnaakum

คนที่เป็นภรรยาจะต้องมีความฉลาดในการดูแลครอบครัวทสามี และลูกๆ ถ้าเราฉลาดในตรงนี้เรา
สามารถที่จะสร้างครอบครัวให้เกิดครอบครัวสุขสันต์ได้ แต่ถ้าเราทำไม่ได้หรือละเลยต่อตรงนี้นบ้านเรา
นั้นจะเกิดปัญหาดามมามากมาย

8. อ่านคูอาร์ก่อนที่จะมีเพศสัมพันธ์ทุกครั้ง
9. เมื่อตั้งครรภ์ให้อ่านอัลกุรอ่านบ่อยๆและเป็นประจำ
10. การพูดจาต้องอ่อน โชนกับทุกคน
11. ผู้หญิงคือ(penawar) ผู้ที่สามารถทำให้บ้านสุขสันต์ได้
12. ผู้หญิง ควรมีความพร้อมก่อนที่จะเป็นแม่ของลูกด้วย เพราะก่อนที่ลูกจะไปเรียนรู้กับครู
และอาจารย์นั้น ลูกๆจะต้องเรียนรู้กับแม่ก่อน แม่ต้องสอนลูกพูด นับสิ่งของ เลือกลี และ
ออกเสียงในการพูด การสอนให้ลูกรู้จักร้องเพลงที่มีประโยชน์ อัลลอฮคือผู้สร้างเรา และ
การสอนให้ลูกสละมกับคนที่มาด้วย การสอนลูกกล่าวสละมด้วย
13. จะต้องพูดกับสามีด้วยคำพูดที่อ่อนโยน

14. คนที่เป็นแม่นั้นควรดูแลอย่างใกล้ชิด รับฟังด้วยเวลาที่มิเพื่อนบ้านมาบอกเราเกี่ยวกับเรื่องของลูก รักวัวให้ผูก รักลูกให้ดี
15. การรู้จักเคารพต่อสามี ภรรยาจะต้องเคารพต่อสามีแม้ว่าเขาจะเป็นคนอย่างไรเพราะการที่เราทำดีนั้นเมื่อเราเสียชีวิตนั้นจะได้เห็นผลบุญตามที่เราได้ทำด้วย

ขั้นตอนการอาบน้ำศพ

1. คนที่จะอาบน้ำศพจะอยู่ด้านซ้ายมือของผู้ตายแบ่งหน้าที่ให้เรียบร้อย
2. ดูแลผมหัวเบาๆหลังอาบน้ำให้หัวอีกครั้ง แล้วตั้งผมให้อยู่ด้านซ้ายของผู้ตายถ้าเห็นผมร่วงหรือตกค้างตามตัวให้อามาใส่ในจำนวนผมที่ได้ผูกแล้วนั้นด้วย ในกรณีที่ผู้ตายได้เก็บผมไว้ก่อนเสียชีวิตให้ล้างให้สะอาดแล้วนำมาใส่พร้อมกับผมที่ได้มัดแล้วนั้นด้วย
3. Bersugi ตามซอกฟัน นิ้ว เล็บ
4. อาบน้ำสะอาดให้กับผู้ตาย พร้อมนียัต
5. ให้คนที่อาบน้ำอยู่ฝั่ง ขวาแล้วรดน้ำเริ่มจาก ตรงก่อน เอียงไปทางขวา แล้วเอียงมาทางซ้าย ควรใช้สบู่ได้ผ้า ควรปิดตาด้วยเวลารดน้ำ ไม่ควรให้เห็นอวัยวะของผู้ตาย (ควรปกปิดอวัยวะ)
6. หลังจากชำระล้างด้วยน้ำจนสะอาดแล้ว
 - เอน้ำไปพุทราที่ได้เตรียมแล้วเอามารดบนผู้ตาย ตามตรงแล้วเอียงไปทางขวา แล้วเอียงไปทางซ้าย
 - ขั้นที่2 เอน้ำมุลอก(น้ำธรรมคาที่สะอาด)ทำเหมือนกับรดน้ำไปพุทรา
7. ขั้นที่ 3 รดด้วยน้ำการบูร (kapur barus)แล้วให้อ่านดูอาร์ ครั้งแรกอ่านghufranka ya allah wailaikalmasir lailahaillallahla wahdahu lasyarikalah
lahulmulkuwalahulhamdu yuhyi wayumit
ghufranka ya rahman wailaikalmasir lailahaillallahla wahdahu lasyarikalah
lahulmulkuwalahulhamdu yuhyi wayumit
8. ghufranka ya rahim wailaikalmasir lailahaillallahla wahdahu lasyarikalah
lahulmulkuwalahulhamdu yuhyi wayumit
9. ก่อนเลื่อนศพผู้ตายนั้นควรเอาผ้าขนหนูสะอาดมาเช็ดตัวก่อนหลังจากนั้น
10. กรณีศพผู้หญิงให้เตรียมผ้า 5 ชิ้นเป็นผ้าขาว3ชิ้น ผ้าสะอาดและเสื้ออย่างละชิ้น
11. ควรใส่กำไลบนฝ่ามือ หัวเข่า หน้าอก ข้อศอก ตามข้อพับและสุดท้ายบนใบหน้า

12. การห่อศพ (ศพผู้หญิง) ใส่เสื้อ ใส่ผ้าละหมาด พันกับผ้าที่เตรียมไว้
13. ขึ้นสู่ค้ายเปิดหน้าก่อนที่จะห่อ
14. การห่อนั้นควรห่อด้านซ้ายไปขวา ด้านขวาไปซ้ายเปิดหน้าก่อนแล้วไปผูก
15. การผูกนั้นควรผูก 5 ที่ ปลายเท้า หัวเข่า เอว ออก แล้วปิดหน้าทันที ผูกเอาสำลีมาปิดหน้า แล้วผูกปลายหัว พร้อมอ่านคูอาร์ lailatulqadhar
16. ผู้ที่จำชื่อบรรดาผู้อาบน้ำ (ศพ) แต่ท่านนบีได้ ผู้นั้นจะไม่เป็น โรคตาแดง
 1. ซัยยิดีนอาลี
 2. อิบน์อับบาส
 3. ฟุคัยละห์
 4. อุซามะห์
 5. ชุกรอน

นอกจากนี้ได้นำความรู้เหล่านั้น มาเข้าแผนในบทบาทต่างๆของบุคคลในครอบครัว

องค์ความรู้จากเวทีระดมความคิดและการบรรยายบทบาทของครอบครัว

บทบาทของพ่อแม่ต่อลูก

1. ขอคูอาร์ต่ออัลลอฮ์ทุกครั้งที่เกิดได้
2. อ่านอัลกุรอานวันละ 1-2 ซูเราะห์
3. ละหมาดครบ 5 เวลา
4. ให้น้ำที่ต่อลูกบ้าง
5. เป็นแบบอย่างที่ดีต่อลูก
6. ร่วมกันสร้างครอบครัวสุขสันต์
7. ปลุกฝังมารยาทที่ดีตั้งแต่เด็กๆ
8. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
9. ลดอบาขมุขในบ้าน(ห้ามมี)
10. จริงใจต่อทุกคนในบ้าน
11. ให้ความเสมอภาคกับบุตรหลานและภรรยา
12. ไม่ใช้ความรุนแรงต่อบุตรหลานและทุกคน
13. ไม่ใช้คำพูดที่ทำให้เสียความรู้สึก
14. ร่วมกันรับประทานอาหารฮาลาลันตอยฮัน

15. แยกสิ่งของให้เป็นระเบียบ
16. จัดบ้านให้สะอาดเสมอ
17. ทานอาหารชุนนະห์
18. ทานข้าวพร้อมกัน
19. การทำงานไม่เลือกงานให้ช่วยทุกอย่าง ทั้งในบ้านและนอกบ้าน
20. ให้ลูกเคารพตาทายอย่างสูง
21. ให้ลูกช่วยแม่ทุกอย่าง
22. ให้พี่เป็นคนสอนน้อง
23. ชวนลูกไปมัสยิดทุกวัน ทุกคืน จะได้ติดเป็นนิสัย
24. ทานอาหารด้วยกันทุกมื้อ บางครั้งทานในวงหรือถาดวงกลม
25. มีเวทีประชุมเดือนละครั้ง
26. อ่านตะลิมให้ฟัง
27. มีไม้เรียวประจำบ้าน แต่ก่อนที่จะตีลูกจะตีที่มือตัวเองก่อนเพื่อทดสอบความแรง
28. ตื่นเช้าทุกคน เพื่อละหมาด เพื่อรับอากาศบริสุทธิ์ และลูกๆ ไม่ฉีรดตื่นนอน

บทบาทของพ่อในอิสลาม

“ผู้ชายที่เข้มแข็ง จงดูแลบุตร และภรรยาของท่านด้วยดีและให้เขาพ้นจากไฟนรก”

1. ดูแลการแต่งกายของบุคคลในบ้าน
2. การเป็นแบบอย่างที่ดีต่อลูก
3. ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อลูก ต่อเพื่อนร่วมงานและต่อทุกคน
4. ละหมาดตรงต่อเวลาสอนบุตรหลานให้ละหมาดให้ถูกต้อง ละหมาดให้เป็น
5. การบริจาคทานแก่ผู้ยากไร้
6. การที่มีความรู้ที่เป็นประโยชน์
7. การรู้จักเอาใจใส่ต่อลูก ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันต่อหน้าลูก
8. การที่เรารู้จักรัก และเชื่อซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความสุขในครอบครัว
9. ให้อภัย และยอมรับ
10. ควรมีน้ำใจช่วยเหลือคนในครอบครัวช่วยกันทำงานบ้าน
11. จะต้องเป็นที่ปรึกษาของทุกคนในครอบครัวได้
12. การทำหน้าที่ของตัวเอง ให้ดีที่สุด
13. การให้การศึกษา (ให้ความรู้)
14. การอบรม
15. การเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุตรหลาน พ่อไม่ควรทำตัวที่ไม่ดีให้ลูกทำตาม

16. รับผิดชอบต่อครอบครัว
17. ไม่เล่นการพนัน
18. ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขต่าง
19. นัฟเกาะห์ลูกและภรรยา
20. ให้เวลากับลูกและภรรยา
21. ไม่ใช้ความรุนแรงต่อครอบครัว
22. มีความอ่อนโยนต่อกัน
23. มีเหตุผลต่อกัน
24. ให้ความเป็นธรรมต่อภรรยา
25. ให้เกียรติภรรยาบ้างในบางโอกาส
26. สามียะต้องยุติธรรมถ้าวันใดที่ สามียุติธรรมวันนั้นภักดิ์จะมาถึงตัวสามิ
(บาปอันใหญ่หลวง)
27. ให้ความเสมอภาคกับลูกทุกคน
28. ใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกผักและเลี้ยงสัตว์เลี้ยงบ้าง
29. บอกให้ลูกกลับบ้านตรงเวลา ถ้ากลับช้าจะไปตามทันทีด้วยความเป็นห่วง
30. นอนที่บ้านทุกคืน
31. เป็นเพื่อนกับลูกทุกคน
32. จะอวยพรให้ลูกเป็นคนดีเสมอทุกครั้งที่มีโอกาส
33. ควรรักเด็กและคนชราและรักทุกคนในครอบครัว
34. ก่อนนอนทุกคืนพ่อจะถามลูกๆทุกคนว่าทุกคนทำตามกฎและข้อบังคับหรือเปล่า
35. อยู่บนความพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินไป
36. การเป็นแบบอย่างที่ดี ชื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อภรรยา ต่อเพื่อนร่วมงานและต่อทุกคน
37. ละหมาดตรงต่อเวลาสอนบุตรหลานให้ละหมาดให้ถูกต้อง ละหมาดให้เป็น
38. การบริจาคทานแต่ผู้ยากไร้
39. การที่มีความรู้ที่เป็นประโยชน์

บทบาทของสามีต่อภรรยา

1. การมีความรักและแสดงความรักต่อภรรยาอย่างยาวนาน
2. การให้นัฟเกาะห์ภรรยาภายนอกและภายใน
3. ให้ที่อยู่อาศัย

4. มีความรู้สึกรักกัน มีภรรยาและลูกที่มีคู่ครอง
5. การสร้างความร่วมมือในทางที่ดีต่อกัน เช่นการร่วมบริจาค การไปมัสยิดด้วยกัน
6. จงภูมิใจและขอบคุณอัลลอฮ์บ่อยๆที่ได้สร้างคู่ที่ีระหว่างเรา
7. เปิดใจคุยกัน และไม่ปิดบังไว้ไม่ว่าในเรื่องใดก็ตาม
8. ให้อภัยซึ่งกันและกัน
9. การชี้แจงเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อย
10. ไม่มีอบาฆมุขเข้ามา ในบ้าน
11. ไม่มีการพนันในบ้านนำความพหุดี พอกินพอใช้จะเข้ามา
12. ไม่มีความบันเทิงรื่นรม การทำอามาลอิบาดัตจะราบรื่นดี
13. ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง ความสันติในบ้านจะอยู่ตลอดไป
14. เมื่อไม่มีการชิงดีชิงเด่นหรืออิจฉาต่อกัน ความสามัคคีจะคงอยู่กับบ้านเรา
15. ให้ความเป็นธรรมต่อภรรยา ให้เกียรติกับญาติๆของภรรยาบ้าง

บทบาทของภรรยาที่ดี

1. ขออนุญาตจากสามีก่อนทุกคน (สำหรับคนที่มิสามี)
2. มอบหมายให้ลูกดูแลพ่อแม่แม่สักวัน เช่น หุงข้าว ซักผ้า ซักเสื้อผ้าเตรียมให้พ่อตอนที่แม่ไม่อยู่บ้าน
3. ผ้าละหมาดและผ้าปูสยาเคาะ(ผ้าปูละหมาด)คนละ 1 ชุดต้องเตรียมให้มีประจำบ้าน
4. รักษา มารยาทให้ดี
5. ไม่พูดจาดั่งเกินไป
6. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วย การสร้างจิตอาสาเพื่อพัฒนาศักยภาพในหลายๆด้าน ด้านอาชีพ ด้านการบำเพ็ญประโยชน์
7. เข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์การเรียนรู้
8. การเตรียมตัวให้เป็นผู้ใหญ่- เลี้ยงดูบุตรหลาน ทำอามาลอิบาดัตก่อนถึงวัยชรา
9. มีความสามัคคีต่อกัน
10. ก่อนไปหรือออกจากบ้าน เตรียมความสะดวกให้สามีด้วย
11. สับอาหารเตรียมพร้อมทุกครั้ง และกำชับให้ลูกดูแลทุกครั้งถ้าแม่ไม่อยู่
12. เวลาเมื่อถึงถ้าเราผิดจะขอมก่อนทุกครั้ง

13. นอน ถ้าสามีต้องการจะต้องยินยอมทุกครั้ง
14. ตอนที่สามีกลับจากนอกบ้าน เช่น ไปประชุม หากภรรยาไม่อยู่บ้านให้รีบกลับบ้านทันที
15. เวลาเพื่อนของสามีมาที่บ้านให้การต้อนรับอย่างดี และบอกให้สามีให้ต้อนรับเพื่อนของภรรยาบ้าง
16. กับมารดาหรือผู้หลักผู้ใหญ่ให้ทำ แม่ของเขาให้เป็นแม่ของเราให้ความเท่าเทียมกัน
17. ให้โทรตามเรื่องอาหารการกินตอนเหมือนสามีไม่อยู่บ้าน
18. ให้เวลากับลูกๆและสามีอย่างพอเพียง
19. สร้างความรักความอบอุ่น และความเข้าใจซึ่งกันและกัน
20. ทุกคนช่วยกันแก้ไขและป้องกันปัญหาสุขภาพจิต
21. ไม่ทะเลาะต่อหน้าลูกใช้เวทีเสวนาหรือพูดคุย
22. รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเองบ้าง
23. ภรรยาไม่ควรที่จะเป็นนายในบ้าน (เป็นใหญ่เกินไป)
24. ภรรยาควร เคารพสามี แบบฉบับอิสลามต้องการ
25. ภรรยาจะต้องเอาใจสามีให้เก่ง
26. เมื่ออยู่บ้านกับสามีควรแต่งเนื้อแต่งตัวให้หอมและสะอาดด้วย
27. อาหารการกิน ต้องอร่อยและถูกสุขอนามัย
28. ที่นอน จะต้องสะอาด
29. บ้านจะต้องสะอาด(ให้บ้านเป็นวิมาน)
30. แม่บ้านจะต้องเป็น (มหาศไทยของบ้าน) จัดบ้านให้เป็นระเบียบ

บทบาทหน้าที่ของลูกที่ดี การสอนให้ลูกรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่เล็กน้อย

1. ทุกคนต้องละหมาดครบ5เวลา
2. กวาดบ้าน
3. ล้างห้องน้ำ
4. ไปโรงเรียน
5. อ่านอัลกุรอาน

6. ทานข้าว (เพราะเด็กๆ ขี้เกียจทานข้าว)
7. อาบน้ำ
8. การบ้าน
9. ห้ามทะเลาะ (ทุกคืนจะถามว่าวันนี้ใครทะเลาะหรือเปล่า)
10. ใส่น้ำในตู้เย็น
11. การสร้างความร่วมมือในทางที่ดีต่อกัน เช่นการร่วมบริจาค การไปมัชฌิคด้วยกัน
12. มีความรู้สึกภูมิใจต่อกัน เช่นคนที่ไม่มีความภูมิใจที่มีลูกหลาน หรือภูมิใจที่ได้เกิดเป็นลูกของพ่อแม่
13. หน้าที่ต่อลูกการเป็นเด็กดี ตั้งใจเรียนหนังสือไม่ทำให้ครอบครัวผิดหวัง
14. เป็นคนดี แบ่งเบาภาระที่บ้าน และเป็นคนดีของครอบครัว
15. ร่างกายแข็งแรง สุขภาพจิตที่ดีตามมาด้วย สังคมยอมรับ
16. บริโภคแต่อาหาร ที่ ฮาลาลันคอยยืนและมีประโยชน์ต่อร่างกาย
17. ไม่เผลอต่อท่านทั้งสอง
18. ควรดูแลท่านด้วยดี
19. พูดจากับท่านด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส
20. ให้รางวัลแก่ท่านด้วยเมื่อเรามีงานทำ
21. ไม่สร้างศัตรูกับท่านทั้งสอง
22. อดทนต่อเมื่ออยู่ต่อหน้าท่านทั้งสอง
23. ช่วยซักผ้าช่วยรีดผ้าช่วยหุงข้าว ช่วยกวาดบ้าน
24. ลูกชายจะทำงานหนักหน่อย เช่น เข้าสวน เป็นต้น
25. พูดจากับบิดามารดาด้วยมีมารยาท จงอย่ากล่าวด้วยถ้อยคำที่เบื้อหน้า
26. เคารพพ่อแม่ของท่านอย่าสมอในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืน
27. ความอ่อนโยนต่อท่านทั้งสอง อย่าทำหน้าบึ้งใส่
28. จงมารับการเรียกของท่านทั้งสองด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม
29. จงให้เกียรติเพื่อน ๆ และเครือญาติของท่านทั้งสอง
30. ไม่ได้เถียงและกล่าวหาว่าผิดกับท่านทั้งสอง
31. อย่าดื้อดึงและพูดจาอันเสียดังต่อหน้าท่านทั้งสอง
32. ท่านจงยื่นให้เกียรติเมื่อท่านทั้งสองเข้ามาหา

33. จงช่วยเหลือมารดาเกี่ยวกับงานบ้าน
34. เธออย่าเดินทาง เมื่อทั้งสองไม่ได้อนุญาต
35. อย่าเข้าไปหาท่านทั้งสองโดยไม่ได้รับอนุญาต
36. ทุกคนต้องละหมาดครบ5เวลา
37. กวาดบ้านล้างห้องน้ำ ไปโรงเรียน อ่านอัลกุรอาน
38. ทานข้าว (เพราะเด็กๆก็เกี่ยวกับทานข้าว) อาบน้ำทำการบ้าน
39. ห้ามทะเลาะ(ทุกคืนจะถามว่าวันนี้ใครทะเลาะหรือเปล่า)
40. ใส่ผ้าในตู้เย็นเตรียมอาหารให้ทุกคนในครอบครัว คัดมัดต่อท่านบอรับการ
เรียกร้องของท่าน
41. ทำตามในสิ่งที่ท่านใช้เมื่อพ่อแม่ต้องการต้องหาให้พูดด้วยคำพูดที่อ่อนโยน
42. ต้องเดินตามหลังท่านต้องพอใจในตัวของท่านขอภัยจากอัลลอฮให้ท่านเสมอ
43. อย่ารับประทานอาหารก่อนท่านทั้งสอง ท่านอย่ากล่าวหาโกหกและอย่าทำ
การคำหิ
44. จงสร้างความพึงพอใจแก่ท่านทั้งสองก่อนอื่นใด ท่านอย่านั่งในสถานที่หนึ่งที่สูงกว่าท่านทั้ง
45. ไม่ให้อีวดต่อท่านทั้งสองอย่าตระหนี่ในการเลี้ยงดูต่อท่านทั้งสอง จงเยี่ยม
เยือนท่านทั้งสองให้มาก ๆ
46. จงระวังการทรมานและสร้างความไม่พอใจต่อท่านทั้งสอง จงอ่อนโยนและ
ขอบคุณหากทั้งสองบอชๆ

บทที่ 3

กระบวนการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินโครงการวิจัย แนวทางการพัฒนาบทบาทสตรีในการจัดการทางครอบครัว เพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ การดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้มีกลุ่มนักวิจัย 16 คน ได้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการหากลุ่มสมาชิก โดยนักวิจัย 1 คน จะหาสมาชิกร่วมโครงการ 3-5 คน จึงได้ทั้งหมด 90 คน รวมกับนักวิจัยอีก 16 คน รวมทั้งหมด 106 คน กลุ่มนักวิจัยทั้ง 16 คน มาจาก 3 หมู่บ้าน คือ นักวิจัยจากหมู่ 5 จำนวน 6 คน นักวิจัยจากหมู่ 7 จำนวน 5 คน และนักวิจัยจากหมู่ 8 อีกจำนวน 5 คน ที่มาของนักวิจัยและกลุ่มสมาชิกทั้ง 16 คน มาจากความสมัครใจและผู้มีจิตอาสา ส่วนอีก 90 คนนั้น มาจากการรับสมัครสมาชิกจากกิจกรรมในระยะที่ 1

โครงการวิจัยวิจัยนี้ดำเนินงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีกิจกรรมที่ดำเนินการทั้งหมด ดังนี้

1. เวทีทบทวนค่าใช้จ่ายของมุสลิมะห์ เพื่อให้มีความรู้ด้านการจัดการครอบครัวที่ดี
2. จัดอบรมมุสลิมะห์ใน 4 ด้าน คือ ด้านการเป็นแม่ที่ดี ภรรยาที่ดี มุสลิมะห์ที่ดี มุสลิมะห์ที่มีจิตอาสาในชุมชน คือ
 - 1.1 จัดอบรมมุสลิมะห์เพื่อลดความขัดแย้งในครัวเรือนและเลี้ยงลูกอย่างไรให้เป็น เด็กดี ห่างไกลยาเสพติด
 - 1.2 จัดอบรมมุสลิมะห์เพื่อให้มุสลิมะห์รู้จักการอาบน้ำสัพและนำประโยชน์ไปใช้กับญาติพี่น้องและกับใครก็ตามที่ต้องการความช่วยเหลือ
 - 1.3 จัดอบรมมุสลิมะห์เพื่อให้มุสลิมะห์รู้จักตนเองและรู้จักหน้าที่ตนเอง
 - 1.4 จัดอบรมมุสลิมะห์เพื่อให้มุสลิมะห์เป็นมุสลิมะห์ที่แท้จริง บทบาทของภรรยาที่ดีของสามี แม่ที่ดี ของลูกๆ
3. ศึกษาดูงานครอบครัวตัวอย่าง
4. เวทีระดมความคิดเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในฐานะต่างๆ
5. เวทีพบปะสมาชิกสัจจกร(ฮาลาเกาะห์)สัปดาห์ละครั้ง
6. เวทีรายงานความก้าวหน้าให้กับผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง
7. นักวิจัยได้มีการสรุปเตรียมแผนการดำเนินงาน เดือนละครั้ง
8. เวทีแต่ละครอบครัวนำแผนไปสู่การปฏิบัติการกิจกรรมระดับครอบครัวตามแผนที่กำหนดไว้

9. เวทีติดตามผลหลังจากดำเนินกิจกรรมและหลังจากปฏิบัติตามแผนงานวิจัย

10. เวทีนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย

ส่วนกระบวนการจากระยะที่ 2 นี้มีการเปลี่ยนแปลง จากระยะที่ 1 โดยเน้นกิจกรรมการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์จากเดือนละครั้ง มาเป็นการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์เดือนละ 4 ครั้ง เพื่อตอบสนองตามข้อเสนอแนะ และการเรียกร้องของกลุ่มทีมวิจัยด้วยกันที่มีการนำเสนอในระหว่างแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มและทีมวิจัยทุกครั้งหลังจากดำเนินกิจกรรม

รายละเอียดการดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้ง ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 เวทีทบทวนค่าใช้จ่ายของมุสลิมะห์ เพื่อให้มีความรู้ด้านการจัดการครอบครัวที่ดี
วัน/เดือน/ปี สถานที่จัดกิจกรรม

วันที่ 27 ตุลาคม 2556 เวลา 09.00 – 14.50 น. ณ.สถาบันศึกษาปอเนาะมุฮัมมาดียะห์
ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

จำนวน 112 คน ประกอบด้วย กลุ่มแม่บ้านมุสลิมะห์ เครือข่ายมุสลิมะห์ที่รับผิดชอบโดยแกนฯละ 5 คน วิทยากร และพี่เลี้ยงจากศูนย์ประสานงานวิจัยอิสลามศึกษาและวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเตรียมพร้อมในการดำเนินงานวิจัยระยะที่ 2
2. เพื่อให้ทุกคนรู้วิธีการบริหารค่าใช้จ่ายในครอบครัว
3. เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครอบครัวนำไปสู่การบริหารครอบครัวที่ดีต่อไป
4. เพื่อร่วมทบทวนความถนัดของมุสลิมะห์แต่ละคน

กระบวนการในการดำเนินกิจกรรม

เวทีเตรียมพร้อมโครงการในระยะที่ 2 เริ่มต้นด้วยการอ่านซูเราะห์อัลฟาติฮะห์หลังจากนั้นนาง ปรีดี๊ะเจ๊ะแหว เป็นผู้กล่าวขอบคุณทุกท่านที่มาร่วมในวันนี้เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเตรียมที่วิจัยในการดำเนินการครั้งต่อไปซึ่งกิจกรรมนี้จะเป็นการเตรียมตัวที่จะเป็นมุสลิมะห์ที่ดีของสังคมในชุมชน การบริหารรายจ่าย ในวันนี้อะฮ์มาให้ทุกคนได้แสดงและพูดถึงความถนัดของแต่ละทีมด้วยนะ และแต่ละกิจกรรมของการดำเนินงานของเรานั้นมีในหนังสือแล้วเพียงแต่มีการเพิ่มเติมในการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์เดือนละครั้งเปลี่ยนมาเป็นเดือนละ 4 ครั้ง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกคนจะต้องติดตามในการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์ทุกคืนวันพฤหัสบดีเพราะการเรียนรู้มีการต่อเนื่องด้วยเวลาจำกัดในเวลากลางคืนบางครั้งในการรอพวกเรามาถึงค่อนข้างใช้เวลาจึงอยากฝากในเรื่องของการเตรียมตัวและการให้เวลาในการเข้าร่วม

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และครั้งนี้ก็เหมือนกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างสามิภรรยา
วันนี้ก็มีหนังสือขออนุญาตจากสามิและชี้แจงการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์หรือกิจกรรมอื่นๆมาด้วยวันนี้ก่อน
กลับบ้านขอให้ทุกคนหยิบหนังสือแผ่นนี้คนละแผ่นนะคะเรามาอบเวทีนี้ให้กะตูแหว(ตูแหวคือลิเียะ
กาแบ) เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้นะ กะตูแหวกล่าวขอบคุณทุกคน กล่าวทักทายกันแล้ววันนี้ขอจะ
ทราบว่าความถนัดของกลุ่มเรานั้นมีอะไรบ้างไหนลองบอกมาว่าใครถนัดอะไร

จากนั้นได้มีการระดมความคิดของแต่ละคน ตั้งแต่ ทำอาชีพอะไร มีความสามารถพิเศษอะไร

เช่น

ชื่อ - นามสกุล	อาชีพ	ความถนัดพิเศษ
นางนิกริหมีะ สาและ	ทำนากริดยาง	สอนกีรออาดี/หัวหน้าฮาลาเกาะห์/ตัดเย็บแบบง่ายๆ/ นวดแบบโบราณ/อนาเซต
นางอาชีชะเกียะ	กริดยาง	ทำขนม/(นาชีกายอ)/กอลและห์/ตีโปงบูญ์/อาหารลาว
นางอาชีชะ กาหลง	แม่บ้าน	ทำขนมชาลอมะห์ (ข้าวเหนียวและ)บูโปบือระ/แกงส้ม/ ข้าวฮำสมุนไพร
นางกิระะ มาปะ	กริดยาง/ทำนา	ทำเค้ก ตูปะของข้าวขำข้าวหมก
นางกะนะ(อาปีเคาะ ญู)	กริดยาง/ทำนา	ตัดเย็บผ้าคลุม ผ้าละหมาด ปักดอก
นางสาวนัสมา ลาเต๊ะ	ตัดเย็บ	ตัดเย็บ เด็ก การ์ตูน โรติ
นางชาวียะมิง	แม่บ้านตัดเย็บเสื้อผ้าทุก ชนิด	บัวลอย ตะโก้ สาลี่
นางยี่ชะ กาเจ	กริดยาง	ทำขนมกอลและส และลุมปัตตีแก(ขนมเปียกปูน)
นางปริด๊ะเจ๊ะแหว	กริดยาง/ทำนา	ขับรถ/นำเสนอผลงาน/บรรยาย
นางรอกิเยะ เจ๊ะหลง	แม่บ้าน	ตัดเย็บง่ายๆ
นางสารีพะ อับดุลเลาะ	กริดยาง/ทำนา	ร้อยลูกปัดผ้าคลุม/ข้าวหมกไก่/ปลูกผักสวนครัว
นางสามิเนาะ หะยิตะ(มา มา)	กริดยาง /ทำนา	ตัดเย็บง่ายๆ
นางฮาลีมาะ มามะ	แม่บ้าน	ทำอาหารตามงานเลี้ยง แม่ดีเด่น ไกลเกลี่ยเวลาเพื่อน บ้านมีปัญหา
นางอิสปีะ คอเลาะ	กริดยาง/ทำนา	ทำขนมห่อไทย(ตีโปงบูญ์)
นางสาวปริด๊ะ คอเลาะ	ตัดเย็บ	สอนอัลกุรอาน

จากตาราง ทำให้ทราบว่ามุสลิมะห์ทุกคนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพกรีดยางและทำนาและทำให้ทุกคนได้รู้ความถนัดพิเศษของแต่ละคนมากขึ้น เวลาที่มีการประชุมกลุ่มหากจะมีการสั่งอาหารจะมีการเอาข้อมูลนี้มาดูเพื่อสั่งอาหารของกลุ่มได้ง่ายขึ้น

ทางทีมได้แลกเปลี่ยนเพิ่มเติมว่า ชุมชนบ้านน้ำใสส่วนใหญ่เป็นชุมชนที่มีการผูกพันในหลายๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการมีจิตอาสาเพราะถ้าบ้านไหนมีงานเลี้ยงหรือที่เรียกกันว่า(กินเหนียว)จะมีแกนนำเป็นผู้รับประสานและแบ่งหน้าที่ตามฝ่ายต่างๆดังนี้ นางสาวลิมาและนางสาวอ เป็นผู้ดูแลด้านอาหาร เครื่องแกง เช่น แกงส้มของซูมาจะจะอร่อยมากจนเป็นที่เลื่องลือกันในหมู่บ้านว่าแกงส้มของซูมาจะอร่อยที่สุดพูดที่ไรน้ำลายไหลย้อยทุกที(หัวข้าว)

ฝ่ายจัดบริการจะมีนางแมะนะ มาหามะ เป็นผู้รับประสานงาน กลุ่มชุดนี้จะมีการเตรียมคน เตรียมอาหารและเตรียมชุดพร้อมทุกอย่าง และกลุ่มของหวานจะเป็นกลุ่มของนางอีชะ กาเจ เป็นผู้รับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นการทำกอลและ หรือขนมตะโก้ขึ้นชื่อ และอร่อยมากเหมือนกัน ส่วนข้าวหมก เป็นฝีมือของนางอายีชะบือเน ไม่ว่าจะเป็นข้าวหมกบ้านหรือข้าวหมกสูตรจากประเทศซาอุดีอาระเบีย หรือเม็กกะบอกกะชีวะ ได้เลยแถมน้ำจิ้มแสนอร่อยด้วย

ส่วนการตัดเย็บเสื้อผ้าตามแฟชั่นจะมีนางสาวอีชะ มิง เป็นช่างประจำหมู่บ้านไม่ว่าจะตัดชุดลำลองชุดแต่งงานและชุดนักเรียนกะชีวะจะมีกลุ่มที่เข้มแข็งสามารถรับตัดชุดนักเรียนปีละไม่น้อยกว่า พันตัวทำให้กลุ่มสมาชิกมีรายได้ทุกคน

ส่วนกลุ่มฮาลาเกาะห์มุสลิมะห์จะมีการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์สัปดาห์ละครั้งทุกคืนวันพฤหัสบดี หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าคืนสุกอร์ โดยมีนางนิการิมะห์ สาและ และนางฮาसानะ สาและเป็นหัวหน้ากลุ่มฮาลาเกาะห์ และจะมีการเข้ากลุ่มย่อยๆตาม โชนหรือเขตต่างๆจะมีผู้เรียนที่เป็นผู้หญิงทั้งหมดประมาณ 100-150 คนรวมกัน 3หมู่บ้านบางพื้นที่ก่อนเข้ากลุ่มจะมีการอ่านตะลิมหรือเรียกว่าการอ่านเกี่ยวกับคุณค่าของการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์

ทุกครั้งที่มีญาติหรือใครก็ตามที่เสียชีวิตในหมู่บ้านจะมีแกนนำของแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้ประสาน ซึ่งหมู่บ้านมีนางฮาสิมา มะมะเป็นผู้ประสาน หมู่ 7 มีนาง อาปีเคาะ ญู เป็นผู้ประสาน ส่วนหมู่ 8 มีนาง ยีชะ กาเจ และนางแมะนะ มาหะมะ เป็นผู้ประสานเพื่อให้ทุกคนได้มาเยี่ยม(นาวัต)เพื่อร่วมแสดงความเสียใจถ้าเป็นผู้หญิงจะมีกลุ่มผู้หญิงที่ไปช่วยอ่าน อัลกุอ่านและทุกตอนเย็นเฉพาะที่บ้านอยู่ใกล้กันหรือถ้าใครมีเวลาว่างจะไปช่วยกันทำอาหาร และดูแลเฝ้าช่วยอย่างใกล้ชิดเพราะการที่ไม่ทิ้งเพื่อนกันยามที่เพื่อนมีทุกข์หรือได้รับความลำบากนั้นคือหน้าที่ของพวกเราทุกคน

ทุกครั้งที่มีการรวมกลุ่มส่วนใหญ่มักจะพูดถึงปัญหาของครอบครัวและฝากดูแลบุตรหลานเรา ลูกเธอด้วยและมักจะปรึกษาหารือถึงการหาแนวทางการแก้ปัญหาเรียนรู้การใช้ชีวิตของแต่ละครอบครัวอย่างต่อเนื่องและไม่ขาดสายทำให้ทีมวิจัยสามารถรับรู้ถึงปัญหาของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี และยังเป็น ที่ปรึกษาของเพื่อนสมาชิกด้วยบางครั้งหาทางออกให้ บางครั้งนำข้อมูลของปัญหามาปรึกษาอีกครั้งเพื่อ หาทางออกในการแก้ไข บางครั้งในเรื่องของทีมวิจัยด้วยกันยังต้องช่วยกันหาทางออกโดยที่เจ้าตัวไม่ รู้ตัวด้วยซ้ำ

การใช้ชีวิตของชุมชนนี้ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำสวนทำไร่ทำนาตอนเช้าตรู่จะออกจาก บ้านไปประกอบอาชีพกรีดยางซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงที่ออกไปกรีดยางเพราะผู้ชายบางคนไม่กล้า ออกจากบ้านในยามดึกๆจะด้วยเหตุใดก็ตาม ทำให้ผู้หญิงจะต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้นและถ้าฝนตก หรือหน้าฝนนั้นแหละคือวันหยุดของชาวบ้านเรา ส่วนตอนบ่าย หรือบ่ายโมงกว่าๆ ถ้าฤดูการทำนา บาง ครอบครัวจะต้องทำนาทั้งนาปีและนาปรังจะใช้เวลาในการดำนาตามจำนวนของผู้ทำอย่างน้อยใช้เวลา 15-30 วันหลังจากนั้นประมาณ 6 เดือนจะเป็นฤดูเก็บเกี่ยว ถ้าการทำนาปรังจะใช้เวลาน้อยกว่าการทำนา ปี หลังจากเก็บเกี่ยวแล้วจะมีการหักซากากด ก่อนเก็บข้าวไปไว้ในบ้านซึ่งสวนใหญ่จะมีทุกบ้านจะเรียก บ้านนี้ว่า(รูเมาะปาดิ)ตอนที่ข้าวเปลือกกราดาดจะมีพ่อค้ามารับซื้อถึงบ้าน บางบ้านขายได้หลายหมื่นแต่ ทุกคนจะมีความสุขที่ได้ทำนาข้าวแม้บางครั้งจะต้องเหนื่อยในการทนแดดทนหนาวและทนฝนก็ตามทำ ให้บางคนหน้าจะหมองคล้ำ(แต่ยังสวยเหมือนเดิมนะจ๊ะ)

จากที่ได้เข้ากลุ่มสาลาเกาะห้อยๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในการใช้ชีวิตของแต่ละคน บางคนมี ปัญหาเรื่องรายรับกับรายจ่าย เพราะส่วนใหญ่ของแต่ละครอบครัวจะมีลูกหลายคนเนื่องจากขางพารา ราคาตกต่ำทำให้ประชาชนในชุมชนมีปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ไม่ทัน ส่วนใหญ่มี ปัญหาในเรื่องนี้จึงได้ปรึกษาหารือกันในทีมและปรึกษาพี่เลี้ยง สกว. ด้วยว่าจะทำอย่างไร กะดูแวนอกว่า ถ้าอย่างนั้นเรามาจัดการจดบันทึกถึงรายรับและรายจ่ายหรือที่เรียกว่าโง่งชีวิต

มีการระดมปัญหาหลักของกลุ่มนักวิจัยส่วนใหญ่จะมี ดังนี้

1. รายรับน้อยกว่ารายจ่ายเนื่องจากขางราคาถูกลง
2. ค่าครองชีพแต่ละวันสูงมาก ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้เลย
3. ค่าใช้จ่ายของการศึกษาลูกๆ
4. ราคาข้าวลดลง(ปัจจุบันราคาขางเหลือ 27 บาท ข้อมูล ณ 27ตุลาคม56)

และเมื่อทบทวนด้านรายรับและรายจ่าย พบว่า สมาชิกไม่สามารถระบุรายรับที่แน่นอนได้ ในขณะที่รายจ่ายสามารถคำนวณประมาณการในวันนั้นได้ เช่น ได้ซื้อสรูปย่อกในการใช้รายรับรายจ่าย ดังนี้

ที่	ชื่อนามสกุล	รายรับ	รายจ่าย
1	นางอาปีเค๊ะญู	ไม่สามารถบอก	10,660
2	นางปริ๊ะเจ๊ะแวง	ตัวเลขที่แน่นอนได้	9,397
3	นิสื่อนะ สาและ		2,965
4	นางนิกริมะห์ สาและ		4,191
5	นางยิ๊ะ กาเจ		1,823
6	นางรอกีเยะ เจ๊ะหลง		1,106
7	นางอายิยะ บือแน		14,341
8	นางสาวโอนิ ชีนา		3,624

***หมายเหตุรายการนี้ระหว่างวันที่ 27 ตุลาคม 2557

ด้านการทำอาชีพเป็นกลุ่ม อาชีพที่ทำอยู่ตอนนี้

- กรีดยางทุกระ้วเรือน
- ของชำร่วยหมู 7
- ตัดเย็บหมู 5
- น้ายาลางงานน้ายาซักผ้า สบู่ก้อนหมู 5
- ขนมและอาหารว่าง หมู 8
- ปลูกผักสวนครัวทุกระ้วเรือนที่เป็นสมาชิก

หมายเหตุ ยังไม่มีตลาดที่แน่นอน

สาเหตุที่เงินไม่เพียงพอ คือ ค่าครองชีพสูง รายรับน้อยกว่ารายจ่ายกันเองทะเล การศึกษาของลูกมาก รายได้ลดลงรายจ่ายลดลง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ลูกหยุดการเรียนระดับมัธยมศึกษา แม่จะต้องจากลูกให้อยู่กับตาขายเพราะต้องไปหางานยังพื้นที่อื่น

รายรับ มาจาก กรีดยาง ขายข้าวปีละครั้ง ตัดเย็บเล็กน้อย

รายจ่าย ที่เป็นรายจ่ายทุกวัน คือ ค่ากับข้าว น้ำมันรถ ลูกๆ ไปเรียน ค่าใช้จ่ายต่อสัปดาห์ ค่าใช้จ่ายของลูกๆ ค่าใช้จ่ายรายเดือนเป็น ค่าไฟ ค่าน้ำ ค่าเช่าห้องพักลูก และค่าผ่อนรถ

ดังนั้น ในการประชุมจึงได้ให้ข้อคิดด้านการเก็บเงิน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากในการเริ่มต้นการออม จะช่วยในยามฉุกเฉิน เช่น เวลาไม่สบาย ต้องใช้เงินด่วน เช่น เราเก็บเงินฉุกเฉินเดือนละ 200 บาท X 12 เดือน เราจะมีเงินเก็บ 2,400 ต่อปี ถ้าเราเก็บเรื่อยๆ สิบปี X 10 ปี เราจะมีเงินฉุกเฉิน 24,000 บาท เป็นต้น ถ้าเรามีเงินเก็บแล้วห้ามเบิกคงจะดีมากลองเก็บออมตั้งแต่วันนี้ และอยากให้พวกเราครายจ่ายของแต่ละวันด้วยจะได้ไม่ใช้จ่ายเกินรายได้
สิ่งที่ได้ในวันนี้

เป็นการเตรียมความพร้อมทีมและได้รู้ถึงรายรับรายจ่ายของเพื่อนๆ พร้อมกับความถนัดของแต่ละคน และเวทีนี้เกิดการออมประจำสัปดาห์ด้วยการกำหนดออมสัปดาห์ละเพียง 20 บาทจนถึงปัจจุบันยังเก็บออมเกือบทุกคน

เวลา 16.00 นางปริศะ กล่าวขอบคุณคณะผู้ช่วยในการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้และสุดท้ายนี้ ก่อนกลับบ้านอยากจะฝากให้ทุกคนที่มาในวันนี้กลับไปบอกกับสามีด้วยว่าแต่ละกิจกรรมนั้นเป็นอย่างไรและทุกครั้งจะเข้าร่วมกิจกรรมทุกท่านจะต้องขออนุญาตสามีก่อนทุกครั้งเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาภายหลังและในวันนี้อ่านสุเราะห์วัลอัรริเพื่อเป็นการปิดพิธีที่บารอกัดเมื่อทุกคนอ่านแล้วแยกย้ายกันเดินทางกลับบ้านอย่างสันติ

กิจกรรมที่ 2 จัดอบรมมุสลิมะห์ใน 4 ด้าน คือ ด้านการเป็นแม่ที่ดี ภรรยาที่ดี มุสลิมะห์ที่ดี มุสลิมะห์ที่มีจิตอาสาในชุมชน

การอบรมมุสลิมะห์ใน 4 ด้าน ด้านการเป็นมุสลิมะห์ที่ดี และการเป็นมุสลิมะห์เพื่อชุมชน กิจกรรมนี้จัดขึ้น 4 ครั้ง การอบรมการอาบน้ำสัพ 2 ครั้ง เนื่องจากการจัดครั้งแรกที่มบอกว่าอยากให้มีการจัดอีกครั้งเพื่อความชำนาญมากขึ้นจึงได้มีการมติจากการสรุปหลังการดำเนินกิจกรรมว่าควรให้มีการจัดอบรมการอาบน้ำสัพให้กับผู้เสียชีวิตอีกครั้งจึงได้มีการดำเนินการจัดอีกครั้งในวันที่ 9 เดือนพฤศจิกายน 2558 ทำให้ทีมมีความรู้ในเรื่องการอาบน้ำสัพอีกครั้งอย่างทั่วถึงและตั้งใจ จากการอบรมครั้งแรกของการอาบน้ำสัพสมาชิกสามารถช่วยเหลือชุมชนได้แล้วประมาณ 2 คน คือ นาง อาชีซะห์ ตาเห และนาง ปริศะ หะบีตะ แต่อีกหลายคนที่ยังไม่กล้าลงปฏิบัติอย่างจริงจังเพราะบางคนกลัวทำไม่ถูกต้องตามที่หลักศาสนาได้กำหนดไว้จึงได้มีการจัดกิจกรรมนี้อีกครั้ง อบรมมุสลิมะห์ที่ดี 1 ครั้ง ด้านการเป็นมุสลิมะห์ที่ดี ภรรยาที่ดี และการเป็นแม่ของลูกๆ ตามที่อิสลามกำหนดไว้ อบรมคุณค่าของเดือนรอฮับและชะบาน 1 ครั้ง เพราะเป็นเดือนแห่งประวัติศาสตร์ที่มีเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับท่านนบีมุฮัมมัด เป็นกิจกรรมที่น่าเรียนรู้เป็นอย่างมาก

รายละเอียดการจัดแต่ละครั้ง ดังนี้

1.1 จัดอบรมมุสลิมะห์เพื่อลดความขัดแย้งในครัวเรือนและเลี้ยงลูกอย่างไรให้เป็น เด็กดี ห่างไกลยาเสพติด

วัน/เดือน/ปี สถานที่จัดกิจกรรม

วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2557 เวลา 09.00 – 14.50 น. ณ สถาบันศึกษาปอเนาะมุฮัมมาดียะห์

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 112 คน ประกอบด้วย กลุ่มแม่บ้านมุสลิมะห์ เครือข่ายมุสลิมะห์ที่รับผิดชอบ โดยแกนฯละ 5 คน วิทยากร และพี่เลี้ยงจากศูนย์ประสานงานวิจัยอิสลามศึกษาและวัฒนธรรม

1. เพื่อให้ทุกคนรู้หน้าที่ที่แท้จริงในบทบาทมุสลิมะห์ในฐานะ

- ความเป็นมุสลิมะห์
- ภรรยาที่ดี
- แม่ที่ดีของลูก
- สมาชิกในชุมชนและสังคม
- การลดความขัดแย้งในครัวเรือนหรือการเป็นภรรยาที่ดีของสามีและเลี้ยงลูกอย่างไรให้ปลอดภัยจากยาเสพติด

กระบวนการในการดำเนินกิจกรรม

เริ่มต้นด้วยการอ่านซูเราะห์อัลฟาติฮะห์ทุกคนอ่านพร้อมๆกัน นางปรีดี๊ะ หะยีเต๊ะ กล่าวเกริ่นนำ ในฐานะหัวหน้าโครงการขอบคุณทุกท่านที่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวันนี้กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการลดความขัดแย้งในครัวเรือนและเลี้ยงลูกอย่างไรให้เป็นเด็กดี ห่างไกลยาเสพติด และเป็นแบบอย่างที่ดีของลูก กิจกรรมนี้มีทั้งหมด 4 กิจกรรมในระบะนี้จะจัดขึ้น 2 กิจกรรมด้วย ระหว่างรอวิทยากรอยากจะทำให้ทุกคนมาฟังในเรื่องราวต่างซึ่งเป็นเรื่องราวที่เมื่อหลายปีที่ผ่านมาดิฉันเคยอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องของในหลวงของเราที่เป็นพระมหากษัตริย์ยอดกตัญญู อดทน ประหยัด

1. ด้านความกตัญญู ตอนที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระอภัยมณีเข้าโรงพยาบาล เมื่อครั้งที่หมอจะขอเงินรถพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ทรงบอกว่าไม่เป็นไรแม่เราเราเงินเองได้เพราะตอนเด็กๆแม่อุ้มเราจนโต เกือบจำความได้ แม่ก็ยังอุ้ม วันนี้เราก็ตโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว ไม่จำเป็นที่จะให้ใครเงินให้ เราเงินเองได้
2. ด้านความอดทน ทุกๆสัปดาห์ในหลวงจะทรงกลับไปเสวยอาหารร่วมโต๊ะกับสมเด็จพระอภัย
3. ด้านความประหยัด สมัยเมื่อยังทรงศึกษาอยู่ชั้นประถม ในหลวงอยากได้จักรยาน สมเด็จพระอภัยให้ออมหยอดกระปุก เมื่อเปิดกระปุกคิดว่าจะไปซื้อจักรยานได้แล้ว สมเด็จพระอภัยหยิบเงินให้

อีกต่างหากและบอกกับในหลวงว่า อันนี้แม่แถมให้ ทำให้ในหลวงของเราเป็นยอดกษัตริย์ที่สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสาธารณะชนทั่วโลก หลังจากนั้นในเรื่องของยาเสพติด ข้อมูลนี้ได้จากการเข้าร่วมอบรมผู้นำชุมชน (ผู้นำหมู่บ้านพร้อมกับเด็กค้อยโอกาส)แล้วนำความรู้เหล่านี้มาให้ความรู้กับทีมวิจัยและกลุ่มสมาชิกอีกครั้ง

ยาเสพติดกับชีวิตเราในวันนี้อันดับแรกที่เราควรระวังให้มากที่สุดคือบุคคลที่อยู่ใกล้กับตัวเรามากที่สุด เช่นลูกหลานพี่น้องและสามีเราเอง เพราะยาเสพติดบางครั้งคิดมาไม่ได้ด้วยความตั้งใจก็มีถ้าเราไม่ป้องกันไว้ก่อนถ้าเรารู้ถึงคุณและโทษของยานั้น บางครั้งอาจทำให้เราสามารถป้องกันบุคคลในครอบครัวได้

จากนั้นได้บอกเกี่ยวกับอิทธิพลของยาแบ่งออกได้หลายแบบ คือ กดประสาท กระตุ้นประสาท และหลอนประสาท

ประเภทของยา

- * กระท่อม ทำการออกฤทธิ์ที่ผสมผสานต่อเมื่อนำมันมาผสมกับยาตัวอื่น และใช้อย่างต่อเนื่องเกิดการประสาทหลอน หรือกระตุ้นได้
- * ชนิดของยาที่มีลักษณะคล้ายกัน ให้ร่างกายต่อสู้ไม่ไหวหรือต่อต้านไม่ไหวจึงทำให้เกิดอาการ อยากเสพติดไปและอยากเพิ่มจำนวนขึ้นไปเรื่อย การรักษายังไม่มียาตัวไหนรักษาได้ แต่มีคนเลิกได้หลายคนเราจะต้องให้ความรู้และป้องกันก่อนและที่สำคัญพ่อแม่ควรใกล้ชิดกับบุตรหลานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ชนิดของยาที่มีลักษณะคล้ายกัน

- ผิ่นเป็นยาเสพติดที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ
- มอร์ฟีนเป็นอนุพันธ์ของฝิ่นเพราะเป็นสารสกัดจากฝิ่นเหมือนกันใช้ในการทาบาดแผลหรือกดบนบาดแผลเพื่อไม่ให้มีอาการเจ็บปวดเมื่อเสพครบ 7วันสมองอาจจะชา
- เฮโรอีน เป็นอนุพันธ์ของมอร์ฟีนส่วนใหญ่จะมาจากประเทศลาว พม่าสารระเหยมีหน้าที่ทำลายสมองอย่างถาวรทำให้สมองฝ่อ(จะออกฤทธิ์ทำลายระบบความจำของสมอง)มีความจำเสื่อมและกระตุ้นประสาท
- ยาไอเมื่อเสพแล้วทำให้มีอาการเกร็งช่องท้อง และเกิดอาการเคลิ้ม มีความสุขเป็นช่วงๆ เห็นอะไรสวยงามไปหมด
- โคลเคน โคลเคนทำให้สมองตื่นตัวตลอดเวลา และเป็นแรงคั้งแรงในอนาคต เมื่อยาหมดฤทธิ์ทำให้หมดสติหมดแรงซึมเศร้า เมื่อใช้แล้วทำให้กลายเป็นโรคจิตถึงขั้นทำลายตนเองและผู้อื่นอาการชนิดนี้เรียกว่าอาการหลอนประสาท LSDชนิดผสมปี

- เห็น ทำให้สมองบิดเบือนทำงานหนักหลอนนั้นแยกแยะอะไรไม่ออกจะออกฤทธิ์ต่อระบบประสาททั้ง 5 ชนิด คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย
- ใบกระท่อมและกัญชาใบนั้นประกอบด้วยอัลคาลอย ทำให้กดเส้นประสาทจะออกฤทธิ์ด้วยการกระตุ้นประสาทให้ตื่นตัวตลอดเวลา หัวใจเต้นเร็วแล้วกดประสาทต่อทำให้หัวใจทำงานช้าและหัวใจเต้นช้าลงหลังจากนั้นก็จะหลอนประสาททำให้ระบบประสาททำงานหนักจนทำให้สมองเสื่อมได้

ลักษณะสมองของคนคิดยา

- * อาการค่อยเป็นค่อยไป จะเพิ่มความถี่ตามขนาดของการใช้มากขึ้นทำให้สมองบางส่วนทำหน้าที่ช้าลง
- * ทำให้สมองส่วนคิดเกิดการควบคุมสมองความต้องการของเรา
- * สารเสพติดผลิตเซลล์สมองเกินกำหนดไว้และเซลล์ในสมองที่มีอยู่แล้วจะถูกทำลาย

นิยามของยาเสพติดคือเป็นสิ่งที่ไม่ให้โทษต่อตัวเอง เพราะฉะนั้น ไม่ควรให้ลูกหลานทดลองสิ่งเหล่านั้น

- * จงปกป้องและกันให้ห่างไกล เพราะมีโทษถึงคนที่อยู่รอบข้างเรา
- * ไม่ว่าท่านจะเป็นใครก็ตาม จะเกิดอันตรายได้ทุกเมื่อ
- * แม่เป็นบุญคุณที่เออลัน ที่ไม่สามารถจะตอบแทนค่าได้
- * แต่เราสามารถตอบแทนคุณของท่านได้ ด้วยการทำความดีไม่เผลอต่ออนุภรรี

คิดว่าการให้ความรู้ในเรื่องของยาเสพติดคงจะมีประโยชน์ต่อทุกท่านไม่มากนักน้อยหากมีข้อผิดพลาดประการใดขออภัยด้วยนะตอนนี้วิทยากรตัวจริงมาแล้วขอเชิญทุกท่านพบกับวิทยากรของเราต่อขอขอบคุณค่ะ

นายอัฒลระหัมมัน โต๊ะหลง จากมหาวิทยาลัยฟาฏอนี กล่าวขอบคุณและสวัสดีทักทาย วันนี้ตื่นเต้นเหมือนกัน เพราะเป็นกลุ่มผู้หญิงล้วนผมเป็นคนเดียวที่เป็นผู้ชาย น่ากลัวไหมเนี่ย โอ้ย

การทำวิจัยนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการปรับตัว แต่ก่อนนั้นไม่ค่อยมีการวิจัย ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมดำเนินการอย่างช้า วันนี้เรามาแลกเปลี่ยนเพื่อการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีกันบ้างนะในการสร้างครอบครัว ผมในฐานะเคยเรียนในเรื่องจิตวิทยาครอบครัว ผมรู้ว่าเรื่องคู่ครองนั้นสำคัญที่สุด

มีบทอุรบทหนึ่งที่มีความหมายว่า

“ข้าแต่อัลลอฮผู้เป็นเจ้าของเราขอพระองค์โปรดประทานแก่เราซึ่งคู่ครองของเราและลูกของเราให้เป็นที่รื่นรมแก่สายตาของเราและขอให้เราเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บรรดาผู้ยำเกรง”

1. คู่อารบนี้เพื่อให้คู่ครองเรานั้นมีความสุขสมบูรณ์แบบ

2. เพื่อให้บุตรหลานอยู่ในกรอบของศาสนาอิสลามที่ย้ำเคร่งต่ออัลลอฮ์
3. เพื่อให้ผู้นำของเราเป็นคนที่ย้ำเคร่งต่อศาสนา
4. เพื่อให้ทุกคนที่อยู่ในโลกนี้เป็นบุคคลที่ย้ำเคร่งต่ออัลลอฮ์

คำว่าร็อมหรือ BAHAGIA นั้นเป็นอย่างไรบ้าง ใครอยากรู้บ้าง?

วิทยากรถามแม่คนหนึ่งว่า “กะซื่ออะไร”

นางตีเฆาะ มีลูก 5 คน และมีหลานหลายคนแล้ว ตอนนี้อายุ 55 ปีแล้ว

วิทยากรถามว่า “คนที่รักที่สุดคือคนไหนในบรรดาลูกหลานคือคนไหนเอ่ย”

นางตอบว่า “มีคนหนึ่งชื่ออิสมาแออายุ 18 ปี เป็นเด็กที่ดี ขยันเรียนหนังสือ ไม่เคยทำให้ญาติพี่น้องเดือดร้อนและไม่ยุ่งกับยาเสพติด”

วิทยากรกล่าวขอบคุณแล้วถามอีกคนหนึ่งว่า “กะซื่ออะไร มีลูกกี่คน แล้วลูกสะใภ้คนไหนที่คิดว่าใช่”

ชื่อนางนิเคาะ คาเดร์ อายุ 55 ปี มีลูก 5 คน มีหลานเกือบ 10 คน คนที่รู้สึกปลื้มที่สุดในบรรดาลูกสะใภ้ แต่แม่จะรักลูกตัวเองทุกคน แต่ถ้าเป็นลูกสะใภ้ มีคนหนึ่งนางเป็นคนเอาใจเก่ง และขยันทำงาน แม่ชอบปลูกผัก เมื่อแม่กลับมาถึงบ้านก่อนเที่ยง ลูกคนนั้นจะเตรียมอาหารไว้ทุกวัน และไม่เคยพูดจากับแม่ในทางที่ไม่ดีเลย

เราจะทำอย่างไรให้ครอบครัวมีความสุข? เราเริ่มกระบวนการเลขนะ

6 อย่างที่เราจะต้องทำให้ห่างไกลจากครอบครัวเราให้ได้

1. สิ่งของอบายมุข หรือมึนเมา
2. การพนัน
3. การที่ไม่รู้ว่าตัวเองนับถือศาสนาใด
4. บันเทิงต่างๆ
5. สงครามหรือสู้รบต่อกัน
6. ชิงดีชิงเด่นหรืออิจฉาริษยา

* ชาตานหรือมารร้ายพยายามทุกวิถีทางที่จะเอาคนดี สังคมดี ให้เกิดความแตกแยกกัน ถ้าหาก 6 อย่างนี้ไม่มีในบ้านเรา 6 อย่างก็จะเข้ามา

1. เมื่อไม่มีอบายมุขเข้ามา การศึกษาจะอยู่ในระดับดี
2. เมื่อไม่มีการพนันในบ้าน ความพอดี พอกันพอใช้จะเข้ามา
3. เมื่อไม่มีคนต่างศาสนา อยู่ด้วยกันความเป็นเอกภาพจะมีในบ้านเรา
4. เมื่อไม่มีความบันเทิงรื่นรม การทำอามาลฮิบาดัตจะราบรื่นดี

5. เมื่อไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง ความสันติในบ้านจะอยู่ตลอดไป

6. เมื่อไม่มีการชิงดีชิงเด่นหรืออิจฉาต่อกัน ความสามัคคีจะคงอยู่กับบ้านเรา

ถ้าเราพยายามสร้างสิ่งนี้ให้ได้ในบ้านเรา คิดว่าไม่น่าจะยากเพราะใครๆก็ทำได้ถ้าคิดจะทำ

วิธีการลดความขัดแย้งในครอบครัว

1. ด้วยการสร้างความร่วมมือในทางที่ดีต่อกัน เช่น การร่วมบริจาด การไปมัสยิดด้วยกัน
2. มีความรู้สึกภูมิใจต่อกัน เช่น คนที่ไม่มีสามีภูมิใจที่มีลูกหลาน หรือคนที่มีสามีภูมิใจที่มีคู่ครอง มีแกะสะะ (เป็นเรื่องเล่า)

ท่านนบีกับภรรยาอาอีซะห์ ท่านจะเรียกสั้นๆว่า “โอดอกไม้ของข้า” หรือ (กุหลาบของข้า) มีอยู่วันหนึ่งที่แต่งงานใหม่ ท่านนบีชวนนางอาอีซะห์ให้แข่งกันวิ่งแบบเหยาะๆ ตอนที่อาอีซะะ อายุยังน้อยจะชนะในการวิ่งเหยาะๆ เมื่อผ่านมาหลายสิบปีท่านนบีชวนกันอีกครั้งานี้เมื่อเวลาผ่านไปหลายปี อาอีซะะห์จะแพ้ ทำให้การปฏิบัติที่ดีต่อกันนั้น แม้ว่าจะแต่งงานใหม่หรือผ่านมาก็ปีแล้วขอให้การปฏิบัติหรือรำลึกถึงเสมอว่าเรายังใหม่ต่อกันและการแสดงความรู้สึกดีต่อกันนั้นสำคัญและควรทำเสมอ

3. จงภูมิใจและขอบคุณอัลลอฮ์บ่อๆที่ได้สร้างคู่ที่ดีระหว่างเรา
4. เปิดใจคุยกัน และไม่ปิดบังไว้ไม่ว่าในเรื่องใดก็ตาม

หลังจากที่ซิดคอลลีเยห์เสียชีวิตได้ไม่นาน นบีก็ได้แต่งงานใหม่กับนางเซาะเดะ เมื่ออยู่ด้วยกันแล้วท่านนบีนึกถึงความหลังของนางคอลลีเยห์ท่านนบีชักชวนให้บรรดาภรรยาจัดงานเลี้ยงเพื่อระลึกถึงนางคอลลีเยห์ ทำให้อาอีซะะห์ไม่พอใจได้เอ่ยว่า “แค่นี้ยังไม่พออีกหรือที่ท่านได้ภรรยาสาวตั้ง 2 คน” ทำให้ท่านนบีกล่าวว่าคำพูดเหล่านั้น ถ้าโยนลงทะเล ปลากินหมดคงไม่เหลือซาก ทุกอย่างจะต้องเปิดเผย และไม่อิจฉาต่อกันและทุกคนจะต้องยอมรับให้ได้ด้วย

5. ให้อภัยซึ่งกันและกัน

มีอยู่วันหนึ่งขณะที่บ้านของท่านนบีขาดอาหารการกิน มีเพียงแค่นมแก้วเดียวเท่านั้น แล้วจู่ๆมีขอทานมาขออาหาร บอกว่ายังไม่ได้ทานอาหารมาหลายวันแล้วทำให้นางอาอีซะะห์ยื่นนมแก้วนั้นให้กับขอทานผู้นั้น เมื่อท่านนบีกลับมาแล้วพูดว่าเย็นนี้เราไม่มีอะไรจะทานแต่ที่บ้านเรายังมีนมอยู่ใช่ไหม แต่นางอาอีซะะห์ได้ตอบไปว่าได้ให้นมกับขอทานไปแล้ว และท่านนบีก็ไม่ได้โกรธอะไร อีก 2 วัน มีสหายเอาขนมปังทั้งที่เป็นเดือนรอมฎอนก็ยังมึคนที่เพิ่งออกจากจากคุกไม่ได้ทานอะไร 3 วัน ทำให้นางจำเป็นที่จะต้องให้อาหารแก่ชายผู้นั้นอีก และมีอยู่วันหนึ่งศอฮาบัดเอาขนมปังมาให้ ท่านนบีเดินไปละหมาดตะฮุคกับ

ศอฮาบัตที่มีสยิด ด้วยความหิวทำให้นางอาอีซะห์ตื่นมาทานจนหมด เมื่อท่านนบิกลับมาถามว่าคืนนี้เราทานขนมปังมัยยะ ทำให้นางร้องไห้จนไม่รู้จะตอบอย่างไร ร้องไห้จนสะอื้น ท่านนบิถามว่าเป็นอะไรหรือ นางตอบว่านางหิวจนลืมว่าท่านนบิยังไม่ได้ทานอะไร นางจึงกินขนมปังนั้นจนหมดสิ้น แต่ท่านนบิผู้ใจดีได้แต่โอบกอดนางและตอบว่าไม่เป็นไรขอให้อกับนางเสมอ

6. การชี้แจงเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อย

ท่านนบิเคยชมเชยภรรยาที่ซื่อสัตย์ซื่อซื่อที่ขยันมาก มีอยู่วันหนึ่งนางขึ้นคันไม้เพื่อไปเอาน้ำผึ้ง เพื่อเก็บไว้ให้ท่านนบิทำแบบนี้ทุกวันจนทำให้ภรรยาของท่านนบิอีกหลายท่านเกิดความอิจฉา จึงพูดกับท่านนบิว่าปากมิกลีน ทำให้ท่านนบิไม่กล้าไปทานอีก แต่เป็นที่สงสัยแก่ภรรยาที่ซื่อสัตย์ซื่อซื่อ เมื่อท่านนบิพูดออกมาว่าบรรดาภรรยาบอกว่าปากมิกลีน ทำให้ไม่กล้าไปทาน แต่นางยอมรับที่จะขึ้นไปเอาน้ำผึ้งอย่างเดียวเท่านั้น ทำให้ท่านนบิกลับไปทานอีกครั้ง

ทำให้อาฮ์ลตลงมาว่า”โอ้ท่านนบิทำไมเจ้าจึงกลัวที่จะต้องทานสิ่งของฮาลาลไม่ปะปนกับของฮารอม”

จงเป็นเสมือน 2 มือ แต่อย่าเป็นเสมือน 2 หู เพื่อป้องกันการทะเลาะเบาะแว้งในครัวเรือน

สาเหตุที่คนเราทะเลาะกันเปรียบเสมือนลั่นกับฟัน คือ

1. ผลอ
2. อยู่ด้วยกัน
3. คู่กัน(แต่งงานกัน)
4. รีบเร่ง
5. ไม่เข้าใจกัน

การสร้างครอบครัวสุขสันต์นั้น

1. บังคับภายนอก

- มีบ้าน
- มีของอุปโภคบริโภค

2. บังคับภายใน

- ด้านจิตใจ มีความรักความใคร่ต่อกัน อัลลอฮ์สร้างเพศชายให้หลังน้ำอสุจิแก่ภรรยา และหาเลี้ยงครอบครัว แต่เพศหญิงนั้นเพื่อให้อุ้มท้อง

และตลอดลูกอย่างสมบูรณ์ และทุกครั้งที่จะหลับนอนกันนั้นจะต้อง
แสดงให้เห็นว่าทั้งคู่มีความรักต่อกัน

- 70% ผู้หญิงที่ชอบผู้ชายให้หลับนอนด้วย
- 10% เท่านั้นที่ผู้หญิงไม่ชอบผู้ชายในการหลับนอน
- 0% ที่ไม่มีอารมณ์

ความต่างระหว่างสามีกับภรรยาอัลลอฮ์สร้างผู้หญิงเพื่อให้ดูแลตนเองและบุตรหลาน
และดูแลสามีของนางด้วยในทางที่ถูกต้อง

ผู้หญิงจะรักสามีเพื่อจะบอกให้รู้ว่าผู้หญิงนั้นรักสามีเป็นคนสุดท้ายส่วนผู้ชายนั้น
ต้องการมีรักแรกเท่านั้น ผู้ชายจะต้องเปิดเผยพูดตรงไปตรงมา เมื่อแต่งงานแล้วให้นึกถึงว่าผู้ที่
ประเสริฐที่สุดแล้วจะต้องมีวิสัยทัศน์และมีนโยบายที่สามารถปกครองครอบครัวได้

- การเลือกคู่ครองที่ดีที่สุดนั้นเพื่อที่จะเข้าสวรรค์ด้วยกัน
- คำว่านานของคนอื่นคือคำว่าใหม่ของเรา ใหม่ของคนอื่นแต่เก่าของเรานั้นและดีกว่า
ของคนอื่นใด
- การใช้เวลาของผู้หญิงมักจะเร็วไม่เท่ากับของผู้ชาย

ผู้หญิงที่มีค่ามากที่สุดในวันอาศิเราะห์คือผู้หญิงที่ซื้ออาชียะห์ภรรยาของฟิรอว

ยกตัวอย่างหมู่บ้านกูแบปะตะของวิทยากร จะไม่มี

1. ไม่มีร้านน้ำชา
2. ไม่มีคนขายบุหรี่
3. ไม่มีการแข่งขันนกหวัด
4. ไม่มีการจัดปะทัดในวันรายอ

และผู้หญิงทุกคนจะต้องดูแลและรักสิ่งของของสามีทุกอย่าง

วิธีการดูแลลูกหลาน

1. ขอดุอาร์(ขอพร)ต่ออัลลอฮ์ทุกครั้งที่ได้
2. มีกฎของบ้าน
3. วางแผนการดำเนินงานของบ้าน ชวนไปเยี่ยมสุสาน(กูโบร์)บ้าง
4. ให้น้ำที่ต่อลูกบ้าง
5. สร้างครอบครัวที่เป็นครอบครัวอิหม่าม
6. เป็นแบบอย่างที่ดีต่อลูก
7. ร่วมกันสร้างครอบครัวสุขสันต์

8. ปลุกฝังมารยาทที่ดีตั้งแต่เด็กๆ
9. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
10. ถอดบาบมุขในบ้าน(ห้ามมี)
11. จริงใจต่อทุกคนในบ้าน
12. ให้ความเสมอภาคกับบุตรหลานและภรรยา
13. ไม่ใช้ความรุนแรงต่อบุตรหลานและทุกคน
14. ไม่ใช้คำพูดที่ทำให้เสียความรู้สึก
15. ร่วมกันรับประทานอาหารฮาลาลันตอยซีบัน
16. แยกสิ่งของให้เป็นระเบียบ
17. จัดบ้านให้สะอาดเสมอ

เคล็ดลับอาหารสุนนะห์

อินทผาลัมเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ

1. บำรุงสายตา สร้างฮอว์โมนเพศ มีน้ำตาลจากผลไม้ที่เมื่อทานแล้วมีภูมิต้านทานมากมาย
2. บำรุงสมอง
3. บำรุงเลือด
4. ขับล้างสารพิษ
5. ป้องกันโรคต่างๆได้
6. ระบบขับถ่ายดี

ต่อจากนี้เปิดโอกาสให้ซักถาม มีใครจะถามอะไรไหม

นางฮาดีมะมามะ ถามว่า “จะทำอย่างไรให้สามีเลิกบุหรี่ให้ได้?”

วิทยากรตอบว่า “ขอบคุณสำหรับคำถาม บุหรี่ถึงแม้เลิกยากแต่ถ้าคิดจะเลิกต้องเลิกได้ อีกอย่างหนึ่งถ้าเราไม่สูบบุหรี่เราอาจจะลดค่าใช้จ่ายได้ในส่วนหนึ่งซึ่งจริงแล้วบุหรี่ไม่ดีต่อสุขภาพแม้กระทั่งผู้ที่อยู่ข้างพลอยจะได้โรคด้วย และถามเขาว่าเราจะอยู่ด้วยกันจนแก่หรือจะอยู่ด้วยกันตอนหนุ่มสาวเท่านั้นเองเพราะการสูบบุหรี่นั้นถ้าเราสูบวันหนึ่ง อายุเราอาจจะสั้นขึ้นวันหนึ่ง ถ้าเราเลิกวันหนึ่งอายุเราเพิ่มอีกวันหนึ่ง”

แล้วนางสาวนุรมา ลาเตะ ถามว่า “การเป็นแม่ที่ดีนั้นตามแบบอิสลามต้องการนั้นเป็นอย่างไร?”

วิทยากรตอบว่ากำลังจะเข้าเรื่อง พอได้เลย แม่ควรเตรียมตัวตั้งแต่ก่อนแต่งงานการอบรมก่อนแต่งงาน การเลือกคู่ครองที่ดี ตอนตั้งครรภ์ หลังคลอดลูก และวิธีการดูแลลูกตั้งแต่เด็กจนโต การเลือก

ทานอาหารฮาลาล และที่สำคัญแม่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อลูกจะดูแลการแต่งกายของลูก แม่เองแต่งตัวดีหรือยัง นี่แหละคือแม่ที่อิสลามต้องการ ผู้หญิงมีบทบาทในหลายๆด้าน

ด้านภรรยาที่ดี ภรรยาจะต้องรู้จักรักและให้เกิดริศสามี เคารพพ่อแม่เครือญาติของสามีและจะต้องขออนุญาตสามีทุกครั้งที่จะออกจากบ้านหรือออกงานสังคมถ้าสามีไม่ยอมจะออกจากบ้านไม่ได้เด็ดขาดนะ

ด้านการเป็นมุสลิมะห์ที่ดีของชุมชน มุสลิมะห์คือผู้หญิงที่อยู่ในกรอบของอิสลามต้องการอิสลามกำหนดให้ผู้หญิงปกปิดร่างกาย รักษาวลสงวนตัว ดูแลบ้านเรือนให้สะอาด พร้อมกับการเรียนรู้อัลกุรอานและถ้าเป็นไปได้ให้ทำอาชีพที่ติดอยู่กับบ้านหรือออกจากบ้านได้ควรอยู่ในกรอบของอิสลามต้องการเท่านั้นจะสมบูรณ์แบบแล้วกับชีวิตนี้ของมุสลิมะห์ และที่สำคัญทุกคนมีพ่อแม่การทำดีต่อพ่อแม่ นั่นเราไม่ควรลืมด้วยนะด้วยวิธีง่ายๆ 27 ประการ ตามเอกสารที่แจกให้

เมื่อเวลา 15.00 วิทยากรกล่าวว่าขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการช่วยตอบช่วยตามทำให้เกิดบรรยากาศสนุกๆ ไม่เบื่อหน่ายสุดท้ายนี้ขอมาอัปเดตด้วยถ้ามีคำพูดที่ออกมาทำให้รู้สึกแปลกใจและวิสาขาม

บทเรียนที่ได้รับในวันนี้

- ในหลวงเป็นยอดตัวอย่างในการดูแลมารดา ยอดคตัญญู ยอดตัวอย่างในการประหยัค
- การทานอาหารร่วมกันกับบุคคลในครอบครัว
- ได้เรียนรู้ถึงพิษภัยของยาเสพติด
- เรื่องราวของครอบครัวจากท่านนบี
- บทบาทของแม่ พ่อ ลูก

เวลา 15.45 นางปรีดีกล่าวว่าขอบคุณวิทยากรการเข้ากิจกรรมครั้งนี้ทำให้รู้สึกว่าการเรียนรู้นั้นสำคัญไม่เบื่อหน่ายถ้าเราอยากเรียนรู้จริงๆ โลกนี้น่าเรียนรู้อยากให้ทุกคนหันมาสนใจในเรื่องการเรียนรู้ด้วยกันและขอบคุณทุกท่านที่มาในวันนี้สุดท้ายนี้ขอให้ทุกคนอ่านซูเราะห์วัลอัชรีเมื่อทุกคนอ่านเสร็จแล้วก็ได้สลามจับมือเพื่อเป็นการอำลาและเดินทางกลับบ้านอย่างปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

นักวิจัยบางคนเข้ามาบอกว่าอยากให้อุสมะแมเป็นวิทยากรอีกครั้งเพราะเป็นการเรียนรู้ที่ไม่เบื่อและประเด็นน่าสนใจทั้งนั้น หัวหน้าวิจัยตอบว่าถ้ามีโอกาสจะพยายามติดต่ออีกครั้งในโอกาสต่อไป

1.2 จัดอบรมมุสลิมะห์เพื่อให้มุสลิมะห์รู้จักการอาบน้ำศพและนำประโยชน์ไปใช้กับญาติพี่น้องและกับใครก็ตามที่ต้องการความช่วยเหลือ

วันที่ 29 ธันวาคม 2557 เวลา 08.00-16.00

ผู้เข้าร่วม 97 คน ณ สถาบันศึกษาปอเนาะมุฮัมมัดียะห์

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้มุสลิมะห์รู้จักการอาบน้ำศพและนำประโยชน์ไปใช้กับญาติพี่น้องและกับใครก็ตามที่ต้องการความช่วยเหลือ

กระบวนการ

เวลา 08.30 น. ทุกคนได้มารวมตัวกันที่สถาบันลงทะเลเบียนและเข้าไปในสถานที่ละหมาดเพราะสามารถอยู่ได้หลายคนและเป็นห้องที่กว้างขวางอยู่ได้สบายไม่แออัดเมื่อทุกคนพร้อมนางปริต๊ะกล่าวสละสลวยพร้อมพูดว่ายินดีต้อนรับทุกท่านในวันนี้ระหว่างวิทยากรสอบถามความรู้สึกของแต่ละท่านว่าการที่เราได้เข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์นี้หรือการที่เราทำวิจัยนี้มีข้อแตกต่างอย่างไรกับที่เราไม่ได้ทำอะไรเลย ซึ่งมีนางยิซะ กาเจ นางสาวามิอะห์ สาเหาะ นางเมะนะะ มาหามะ นางฮาดีมะ มามะ นางอิสมะ คอเลาะ นางสาวนัรมา นางสาวอาปีเดาะ ญู นางสาว พริต๊ะ คอเลาะ และนางเมะ กาเจ สะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นอกจากเป็นที่ยอมรับแล้ว ทีมวิจัยได้มีการทดสอบเพื่อประเมิน เมื่อวิทยากรมาถึงได้เข้ามาให้ความรู้กับทีมวิจัย

กล่าวสละสลวยพร้อมกับขอบคุณที่ได้เชิญให้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มนี้ในวันนี้ แนะนำ ชื่อนาย อิสมาแอ สามะบ้านอยู่ที่พงศดา สอนกิริยาอาดีและสอนที่ มหาวิทยาลัยฟาตอนนี การเกิดตายเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องผ่านพบและทุกคนจะหลีกเลี่ยงไม่ได้เมื่อมีการเกิด การตายก็เดินเข้ามาแต่ละวันๆ ไม่ช้าก็เร็วนะแต่การแสดงความเสียใจนั้นทุกคนที่เสียใจจะร้องไห้ แต่การร้องไห้นั้นถ้าเราร้องแบบไม่มีสติอิสลามจะห้ามแก่น้ำตาไหลและร้องไห้เบาๆนั้นได้แต่ถ้าโวยวายไม่ได้การยืนบนความถาวรเป็นสิทธิของอัลลอฮและการกำหนดความตายก็เช่นกันอัลลอฮเป็นผู้กำหนด ดังนั้นแม้มนุษย์จะมีความยืนยาวววยจนก็ไม่พ้นจากความตาย เพราะความตายเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องพบเจอ ไม่ช้าก็เร็ว ถึงแม้ความตายนั้นเป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้แต่ความเป็นจริงแล้วมนุษย์เราไม่ชอบพูดถึงความตาย เพราะทุกคนอาจไม่อยากจะตายจริงไหม อิสลามได้ส่งเสริมให้ระลึกถึงความตาย มีชายคนหนึ่งได้ถามท่านนบีท่านนบีว่า ผู้ศรัทธาคนใดฉลาดที่สุด ท่านนบีตอบว่า ผู้ที่นึกถึงความตายมากที่สุดในชีวิตประจำวันและเตรียมตัวอย่างดีที่จะตายเพื่อชีวิตหลังความตายเหล่านั้นจะดีขึ้นไม่ถูกทารุน”

ดูถามอีกกล่าวว่าใครก็ตามที่รำลึกถึงความตายบ่อยๆผู้นั้นจะได้ประโยชน์ 3 ประการ

1. เขาจะรีบเตาบัต ไม่ชอบทำความชั่ว
2. หัวใจรู้สึกพอเพียงไม่ละโมภ

3. ทำอืบาอะห้อย่างขยันขันแข็ง

สิ่งที่น่าเป็นห่วงที่สุดสำหรับโลกยุคใหม่ คือ การล้มความตายและการสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่สะดวกสบายทำให้ล้มความตายแต่อิสลามปฏิเสธบรรยากาศเหล่านี้ เพราะความตายนั้นเสมือนเราไปแล้วจะไม่กลับมาทำให้ผู้คนแก้งล้ม กลายเป็นว่าเราหลอกตัวเอง เพราะเหตุนี้การรำลึกถึงความตายนั้นเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของชาวมุสลิม ไม่ใช่เพียงแค่การรำลึกถึงความตายเท่านั้นการไปเยี่ยมเพื่อนบ้านไม่สบายการช่วยไปจัดการศพ และการเยี่ยมกุโบร์เป็นการส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชนทำกันด้วย เพื่อให้ทุกคนได้สัมผัสกับความเป็นจริงทุกประการที่ไม่ใช่ภาพหลอกลวงหรือภาพลวงตา คูอาร์ที่ไม่ทำให้เราวิตกกังวลต่อความตายจนเกินไป มีความว่า"ขอให้ฉันได้มีชีวิตอยู่เถิดหากชีวิตของฉันจะนำพาซึ่งสิ่งดีๆสำหรับฉันและขอให้ฉันตายเถิดหากการตายของฉันเป็นสิ่งดีสำหรับฉัน

การเตรียมตัวสำหรับความตายของมนุษย์นั้น ให้รำลึกถึงความตายสม่ำเสมอ การเตาบัต การทำแต่สิ่งดีๆลดการทำสิ่งที่ห้ามทั้งหลาย สูดท้ายรำลึกถึงอัลลอฮบ่อยๆ

สิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมตอนที่ป่วยนั้นคือจะต้องมีความศรัทธาต่ออัลลอฮ อดทนต่อความป่วยให้คิดในแง่ดีให้อยู่ในความรู้สึกกึ่งกลางระหว่างความรักและความหวังของการหายเจ็บป่วย ไม่โอคครวญเพื่อหวังที่จะให้ตายเร็ว เพื่อนบ้านเมื่อรู้ว่ามีเพื่อนบ้านไม่สบายและเตือนใจให้เขาทำการเตาบัต และให้การรักษาระยะและขอคูอาร์ต่ออัลลอฮ เพื่อให้หายขาดจากโรคที่กำลังประสบอยู่ เพราะอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมทำกับเพื่อนมุสลิมด้วยกัน 5 ประการด้วยกัน ดังนี้ คือการตอบสลาม การเยี่ยมผู้ป่วย การตอบรับผู้เชิญชวน การเดินตามญานาซะห์ การคูอาร์สำหรับคนที่ป่วย

สิ่งที่ญาติควรทำตอนที่ญาติไม่สบายหรืออาการหนัก

1. นอนตะแคงทับซ้ายขวา หันหน้าไปทางกิบลัต หรือถ้าหากลำบากให้ยกหน้าสูงเพื่อให้เห็นกิบลัต
2. ชูนิ้วให้สอนกาสิมะห์ ลาอีลาฮาอิลลัลลอฮ
3. ชูนิ้วให้อ่านเราะหฺยาซีน

มารยาทในการในการเยี่ยมผู้ป่วย

1. พุดปลอบใจให้กำลังใจปลอบโยนด้วยคำพูดที่อ่อนโยน
2. ให้คูอาร์ต่ออัลลอฮให้ผู้ป่วยหายไวแล้วเอามือขวาถูผู้ป่วยเบาๆพร้อมให้กำลังใจ
3. ให้ถามอาการผู้ป่วยหยิบยื่นแต่สิ่งดีๆให้กับผู้ป่วยที่ผู้ป่วยชอบ
4. ให้เวลาเยี่ยมโดยใช้เวลาไม่นานนัก

วันนี้เมื่อที่บ้านเรามีญาติเสียชีวิต ก่อนอื่นควรตรวจเช็คศพก่อน หากเป็นศพที่มาจากโรงพยาบาลนั้นจะต้องตรวจว่ามียางที่ติดกับตัวผู้ตายหรือที่มาจากการติดน้ำเกลือ ตามซอกเล็บทั้ง10 นิ้วทั้งนิ้วมือนิ้วเท้าตามตัวตามลำแขน เพื่อให้แน่ชัดว่ายางที่ติดจากการใส่น้ำเกลือนั้นจะได้หมดไปจากร่างของผู้เสียชีวิตก่อนที่จะอาบน้ำล้างร่างของผู้เสียชีวิต

1. หลังจากเอาสิ่งที่ติดตัวออกจากร่างกายแล้วให้อาบน้ำด้วยน้ำสะอาดและใช้สบู่ชำระล้างได้ หลังจากนั้นยกศพขึ้นนอนคล้อยคนทีนอนแล้วจะลุกนั่งแล้วเอามือกดบนหน้าท้องด้วย ทำประมาณ 3 ครั้งเป็นอย่างน้อยหรือจนแน่ใจว่าสิ่งสกปรกที่อยู่ในท้องออกมาหมดแล้ว
2. หลังจากนั้น (งูแวน) ควรใส่ถุงมือแล้วล้างมือให้เข้าไปแล้วล้างสิ่งสกปรกออกมาให้หมดจนแน่ใจว่าสะอาด
3. การเตรียมน้ำ มี 3 อย่าง
 - 1.1 น้ำสะอาดธรรมดา
 - 1.2 น้ำใบพุทรา
 - 1.3 น้ำการบูร(กาโปบาโระ)
 - 1.4 การคนน้ำ ควรรดด้วยน้ำพุทราก่อน
 - 1.5 ตามด้วยน้ำธรรมดา
 - 1.6 แล้วตามด้วยน้ำน้ำการบูร
4. ศพที่เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุหรือที่มีแผลลึกควรปิดด้วยการเอาสำลีมาปิดแผลแล้วเอาผ้าขาวมาปิด ไม่ควรเอาผลไม้มาปิดแผล

จากนั้น วิทยาการได้ให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนพิธีศพ เพราะศาสนาอิสลามมองว่า พิธีการจัดการกับผู้เสียชีวิตนั้นเป็น และเป็นหน้าที่ของผู้มีชีวิตอยู่ตามหลักศาสนา เมื่อมีผู้เสียชีวิตลง ต้องรีบจัดการศพไม่ให้เก็บศพไว้นาน หลักการปฏิบัติต่อผู้เสียชีวิตนั้น อันเป็นข้อบังคับที่ศาสนาอิสลามบัญญัติไว้มี 4 ประการ คือ)

1. ต้องอาบน้ำให้
2. ต้องห่อศพให้
3. ต้องละหมาดให้
4. ต้องนำศพไปฝัง จากนั้นได้อธิบายแต่อย่างอย่างละเอียด พร้อมปฏิบัติการร่วมกัน

สรุป

กิจกรรมนี้เป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับผู้สนใจและมีจิตอาสาในชุมชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้านในชุมชนได้ ทำให้กลุ่มสมาชิกได้ปฏิบัติแล้วหลายคนปัจจุบันกลุ่มสามารถเป็นผู้อาบน้ำให้กับญาติในชุมชนได้หลายรายแล้วเป็นความภาคภูมิใจในกับที่และกลุ่มเป็นอย่างสูง

ปัญหา

ในการปฏิบัติของกลุ่มสมาชิกมีการปฏิบัติทันทีในขณะอบรมทำให้มีการปฏิบัติถูกบ้างผิดบ้าง แต่มีวิทยากรเป็นผู้สอนอย่างทั่วถึงอะไรที่ทำได้ ทำให้เป็นบทเรียนในการปฏิบัติจริง

1.3 จัดอบรมมุสลิมะห์เพื่อให้มุสลิมะห์รู้จักตนเองและรู้จักหน้าที่ตนเอง

วันที่ 12 มกราคม 2558 เวลา 18.45-21.00 น. ผู้เข้าร่วม 97 คน ณ สถาบันศึกษาปอเนาะมุฮัมมัดียะห์

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นการทบทวนให้มุสลิมะห์รู้จักตนเองและรู้จักหน้าที่ตนเอง

กระบวนการ

หลังจากละหมาดมักริบทุกคนเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์ เพื่อเรียนรู้ นางปรีดีะกล่าวว่าคินนี่คงเป็นกินที่พิเศษ เรามาเรียนรู้ในเรื่องของสามีภรรยา ซึ่งเป็นการทบทวนจากที่เราเคยเรียนรู้มาแล้วในกิจกรรมแรกๆจากงวดที่แล้ว คำว่าสตรีในยุคก่อนอิสลาม ฮิดดสตรีนับว่าเป็นเพศที่ที่บอบบางอ่อนแอซึ่งผู้ชายจะมองว่าไร้ประโยชน์นั้นก็เป็นความคิดของคนสมัยก่อน(jahilliah)และจะเอาลูกไปฝังศพเมื่อได้ลูกสาว นอกจากเอาไปฝังแล้วยังไม่ให้สิทธิในการรับมรดกอีกด้วย

เมื่อท่านนาบีมุฮัมมัดได้เข้ามาเผยแผ่ศาสนาและรับใช้สังคมได้มีกฎหมายกำหนดให้สตรีมีความเทียมเท่ากับผู้ชายทั่วไปในเรื่องของสิทธิต่างๆ เมื่อศาสนาเผยแผ่ อิสลามได้ให้ความเสมอภาคทั้งชายและหญิงในการแสวงหาความรู้ซึ่งมีฮาดิษหนึ่งมีความว่า “การแสวงหาความรู้มีความจำเป็นสำหรับมุสลิมินและมุสลิมะห์ และอีกบทที่มีความหมายว่า จงศึกษาหาความรู้ตั้งแต่อยู่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพ “เป็นฮาดิษที่จะบอกว่าการหาความรู้ไม่มีคำว่าเกิดขึ้นแต่สามารถที่จะเรียนรู้ได้ทั้งหญิงและชาย

และอีกบทหนึ่งซึ่งมีความหมายว่า”ท่านใดที่เลี้ยงบุตรสาวให้เป็นคนดีจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา ท่านนาบีกล่าวว่าในวันกิยามัต ผู้นั้นจะได้อยู่พร้อมกับท่านนาบี”

ในด้านสติปัญญาอิสลามให้สิทธิเท่าเทียมกันในเรื่องของการบริหารปกครองการเมือง โดยเท่าเทียมกัน ครั้งหนึ่งเมื่อท่านอุมร์ อิบนิคอฎฏอบ เป็นผู้นำมีความต้องการจะกำหนดสินสอด ขึ้นต่ำเท่านี้ขึ้นสูงเท่านี้ และหากมีการหย่าเกิดขึ้นเจ้าสาวจะต้องคืนสินสอดให้เจ้าบ่าว ตอนนั้นขณะที่กำลังจะออกกฎหมายต่าง ๆ นั้นมีหญิงนางหนึ่งกล่าวว่า ท่านเป็นใคร อัลลอฮ์ยังไม่กำหนดสินสอดหรือค่าของของผู้หญิงเลย ทำให้ท่านอุมร์ถึงกับอึ้งทำให้อุมร์ กล่าวว่าวันนี้ อุมร์เป็นฝ่ายผิดผู้หญิงคนนั้นเป็นฝ่ายถูก

หัวหน้าโครงการ ได้สรุปให้สตรีฟังว่า สตรีในฐานะภรรยาตามฉบับที่อิสลามกำหนดไว้ คือ การเป็นภรรยาที่ดี พร้อมทั้งจะมีลูกสามารถเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนลูกได้และสามารถบริหารจัดการครอบครัวได้อีกด้วย เป็นการแบ่งเบาความรับผิดชอบของสามีไปในตัวด้วยเพราะบ้านเป็นเสมือนสถานที่ที่ นางสามีและลูกๆของนางได้อยู่ร่วมกันแล้วเกิดความสุข คือคล้ายกับว่า ทุกครั้งที่นึกถึงบ้านรู้สึกอบอุ่นทุกที่

ในฐานะภรรยาจำเป็นที่จะต้องใส่เสื้อผ้าที่สวยงามและสะอาดต่อหน้าสามีที่จริงภรรยาที่ดีที่สุดนั้นคือ ทุกครั้งที่สามีเห็นนางสามีของนางจะรู้สึกพอใจและภูมิใจในตัวนาง นอกจากทำให้สามีภูมิใจแล้วก่อนออกจากบ้านนางควรได้รับอนุญาตจากสามีก่อนทุกครั้งเมื่อจะออกจากบ้านแล้วควรระวังในการแต่งกายด้วย ในด้านการใช้वानางควรจะพูดจากับสามีด้วยสีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสไม่ใช้วาจาที่ก้าวร้าวต่อสามีและไม่ใช้สายตาที่แข็งกร้าวในการมองสามีด้วย

สตรีในด้านการเป็นแม่ที่ดีนั้น บทบาทของความเป็นแม่นั้นสำคัญอย่างยิ่งเพราะแม่ต้องอุ้มท้อง คลอดบุตรและที่สำคัญ คือการมีจิตวิญญาณ ที่มีความรู้สึกรักใคร่ต่อบุตรอ่อน โยนไม่เห็นแก่ตัว เอื้ออาทรต่อบุตร นอกจากสิ่งเหล่านี้แล้ว แม่นั้นจะต้องอบรมสั่งสอนลูก ดูแลอาหารการกิน ดูแลการแต่งกาย ดูแลการศึกษาของลูก ดังฮาดิษที่มีความว่า “ลูกที่เกิดขึ้น เสมือนผ้าขาวพอกับแม่เป็นผู้แต่งแต้มสี เท่านั้นว่าจะให้เป็นสีส้มสีแดงหรือชมพู นอกจากการอบรมหรือสั่งสอนลูกแล้วพ่อแม่สมควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกๆ สำคัญอย่างยิ่งเช่นกัน จะต้องเริ่มต้นมารยาทระหว่างพ่อแม่ก่อน เช่นถ้าจะให้ลูกๆพูดจาไพเราะพอกับแม่จะต้องพูดจาอ่อนหวานด้วย หากจะเห็นลูกแต่งกายเรียบร้อยพ่อแม่จะต้องแต่งกายให้ดีกว่า (ดีที่นี้ คือตามที่อิสลามกำหนด) เช่นการใส่ผ้าคลุมใหญ่ งดเท้า เสื้อผ้าที่ไม่รัดตัวจนเกินไป และที่สำคัญพ่อแม่จะต้องสอนให้ลูกนั้นมีความรักต่อพ่อแม่ด้วย การฝึกฝนให้ลูกมีมารยาท รู้จักรู้จักให้อภัยและรู้ให้เกียรติพร้อมแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในบ้านนั้นทำให้เกิดความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นย่อมเกิดความสุขสันต์ในครอบครัวทั้งโลกนี้และโลกหน้า คิดว่าสิ่งได้พูดไปแล้วนั้น น่าจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่มากนักน้อยหลังจากนี้อยากให้ทุกท่านได้พบกับวิทยากรตัวจริง ขอให้ทุกคนได้เรียนรู้กับผู้ที่ให้ความรู้ในด้านนี้อีกครั้ง เชิญค่ะ

นางสาวนุร โอนี เจ๊ะแหม่ กล่าวสละมทักทาย คินนี้จะพูดในเรื่องสิทธิ์ของสามีภรรยาเพื่อเป็นการทบทวนบางคนจะได้ไม่ลืมบทบาทของตนเองด้วยและเคล็ดลับในการสร้างครอบครัวสุขสันต์

ก่อนอื่นอยากให้ทุกคนในคินนี้ได้เรียนรู้ถึงเรื่องการอาลามันกับ **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** ผู้ใดที่กล่าวคำนี้วันละ 21 ครั้งตอนตื่นนอนตอนเช้าตรู่ผู้นั้น

1. ไม่ประสบกับภัยพิบัติทั้งวัน
2. บ้านจะปลอดภัยไฟไหม้ลูกหลาน
3. ในบ้านจะไม่พบกับโรคอหิวาตกโรค

และผู้ใดที่อ่านคำนี้บ่อยๆชั้ตอนจะเกิดอาการกดดันอย่างรุนแรงเมื่อเราอ่านเพิ่มซูเราะห์ต่างๆเช่น อัลฟาติฮะห์ อันนาซ อัลฟาลัก ทำให้มีสุขภาพดีปลอดภัยจากโรคต่างๆแก้ไขปัญหาน้ำปรี๊วหายใจล่องและรักษาโรคภัยไข้เจ็บได้ง่ายขึ้น

ชีวิตของมนุษย์นั้นวัยเด็กตั้งแต่อายุ 0-13-15 วัยรุ่นตั้งแต่อายุ 15-25 วัยผู้ใหญ่ตั้งแต่ 25-45 วัยกลางคนตั้งแต่อายุ 45-55 ที่นี้เรารู้แล้วใช่ไหมว่าเราอยู่วัยไหนควรเตรียมตัวอะไรไปก่อน

ทุกคนเฝ้าฝันที่จะมีครอบครัวที่สมบูรณ์และเป็นสุขอยู่กันอย่างยาวนานจนแก่เฒ่า จึงเชื่อว่าเมื่อได้คู่ครองแล้วได้ผ่านการเลือกคู่ที่ดีที่สุดสำหรับตน ที่สามารถจะช่วยกันประคับประคองยามทุกข์ยากลำบาก ร่วมกันเลี้ยงดูชี้แนะ ปลูกฝังซึ่งกันและกัน พ่อแม่มีความสำคัญต่อการเลี้ยงดูลูก พ่อแม่เป็นส่วนสำคัญที่ถูกจะลอกเลียนตามแบบในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการวาจา การดูแลกันและกันการแต่งกายและการยอมรับให้อภัยลูกก็จะตามแบบฉบับของพ่อแม่ทุกประการ

การใช้ชีวิตคู่คือการอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ยอมรับกันและกันการรู้จักให้อภัยและการขอพรให้มีแต่สิ่งดีๆทำให้การอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

การสร้างความสุขให้กับครอบครัว เป็นพื้นฐานของครอบครัวและทุกคนที่มีชีวิตอยู่ทุกเพศทุกวัย เพราะความสุขเป็นพลังที่ทำให้ผู้ที่ได้รับนั้น มีความคิดสร้างสรรค์มองโลกในแง่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น มีเป้าหมายในชีวิต และเป็นแรงผลักดันให้ทำแต่สิ่งดีๆเมื่อมีสิ่งดีๆในชีวิตคู่ครอง สิ่งดีๆจะตามมาและสามารถที่จะแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆได้อย่างสมบูรณ์

จากนั้นได้ให้ความรู้เกี่ยวกับ จะทำอย่างไรให้ชีวิตมีความสุข ในส่วนของสามีสิ่งที่ต้องเตรียมให้ภรรยา ก่อนแต่งงาน ภรรยาต้องเตรียม พ่อแม่ต้องมี

สามีภรรยาตามกฎหมายอิสลามคือ เมื่อเราได้แต่งงานต่อหน้าอิหม่าม โดยมีอิหม่ามคอยเตือนบทนินทา (หรือใครก็ตามที่มีสติปัญญาสมบูรณ์) เป็นพยาน ผู้แต่งบ่าวสาว และได้กล่าวตามที่อิสลามได้กำหนดแล้วเช่น (Aku terima akan nikahnya dengan isikahwin yang banyaktersebut) แต่ต้องมีพยานที่ถูกต้อง บอกว่าผ่านหรือไม่ผ่านในการยกนิกะห์ในครั้งนี้ และเมื่อได้แต่งงานกันแล้วทั้งคู่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยที่ทั้งคู่จะต้องใช้ชีวิตร่วมกัน ภรรยาต้องเคารพสามี สามีต้องดูแลรับผิดชอบภรรยา

มีการให้ความรู้ความสำคัญของครอบครัว จุดประสงค์ของการมีครอบครัว หน้าที่ของพ่อบ้านและแม่บ้าน การสมรสคืออะไร ? ทำอย่างไร ? อยู่อย่างไร การครองเรือน และการหย่าในทรรศนะของอิสลาม หัวหน้าครอบครัวและผู้อยู่ได้ปกครองจะถูกสอบสวน สวรรค์คืออยู่ได้ฝ่าเท้ามารดา คืออะไร มุสลิมอบรมสมาชิกในครอบครัวอย่างไร ครอบครัว ถือเป็นหน่วยที่สำคัญที่สุดของสังคม จุดเริ่มต้นของเรา อาจจะอยู่ที่ครอบครัว

สรุป

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับสิทธิของสตรีการสร้างครอบครัวให้เป็นสุข การยอมรับการให้อภัยและการให้ออกาส เพื่อให้ทุกคนนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปใช้กับชีวิตครอบครัวเพื่อนำไปสู่การ

สร้างครอบครัวสุขสันต์ต่อไป ทุกคนก็มีความสุขกับครอบครัวแต่หลายๆคนขาดองค์ประกอบต่างๆ เช่นขาดการเรียนรู้ไม่เข้าใจกันและกัน ทำให้หลายชีวิตพังทลายผลกระทบที่ตามมาลูกจะเป็นผู้รับชดากรรมบางครอบครัว ลูกต้องหยุดเรียนบ้างต้องไปทำงานทำบางครอบครัวลูกติดยา จะเห็นได้ว่าหลังจากที่สมาชิกได้เข้าร่วมกลุ่มเป็นทีมวิจัยจำนวน 90 ครอบครัวระยะเวลา 2 ปีกว่าๆยังไม่มีมีการหย่าร้างในกลุ่มนี้ บางครอบครัวที่อยู่ในชุมชนอื่นที่มีปัญหาในกลุ่มนี้สามารถเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้กับกลุ่มสมาชิกได้ด้วยนอกจากนี้ที่สมาชิกรู้สึกภูมิใจมากที่สุด ทุกครั้งที่ครอบครัวมีปัญหาโดยปกติแล้วก่อนที่จะเข้าเป็นทีมวิจัย ต่างคนต่างคือคิดที่จะเอาชนะ ต่อเมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมกับทีมวิจัยแล้ว ทำให้ได้ข้อคิดว่า เราต้องรู้จักการให้อภัย ขอมบ้างก็ไม่ผิด การให้ความรักต่อกันจะมีค่ามากกว่าการหันหลังต่อกัน และการคิดดีเป็นมิตรต่อกันดีกว่าการสร้างความบาดหมางต่อกัน และพูดคุยอยู่เสมอว่ากับการกระทำเช่นนั้นนั้นภรรยาไม่ชอบแต่ครั้งนี้ครั้งเดียวที่จะยอมให้อภัย เมื่อให้อภัยแล้วภรรยามักจะพูดในเรื่องของการขอพรคู่อารให้ครอบครัวมีแต่สิ่งดีๆ เกิดขึ้นกับครอบครัว

ปัญหา

ทุกๆกิจกรรมในการดำเนินงานวิจัยของกลุ่มนี้มักจะไม่ค่อยประสบปัญหาเพราะก่อนออกจากบ้านภรรยาจะต้องขออนุญาตจากสามี เตรียมข้าวของให้สามี กวาดบ้านเรือนให้สะอาด และแต่งกายให้ถูกต้องตามที่อิสลามกำหนด ใส่ผ้าคลุมใหญ่ใส่ถุงเท้า ไม่ใส่เสื้อที่มีชิดจนเกินไป ภรรยาทำตัวเช่นนี้ถ้าสามีจะไม่พอใจอีก ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ภรรยาแต่สามีเป็นคนมีปัญหาเองโดยส่วนใหญ่แล้วไม่ค่อยได้พบกับปัญหาสามีจะยอมรับและภูมิใจภรรยามากกว่าที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

ปิดการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้เวลา 22.30 น

1.4 จัดอบรมมุสลิมะห์เพื่อให้มุสลิมะห์เป็นมุสลิมะห์ที่แท้จริง บทบาทของภรรยาที่ดีของสามี แม่ที่ดี ของลูกๆ

วันที่ 17 เมษายน 2558 เวลา 08.00 - 11.30 น ณ สถาบันศึกษาปอเนาะมุฮัมมาดียะห์

ผู้เข้าร่วมจำนวน 108 คน

วัตถุประสงค์

-เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องการเป็นมุสลิมะห์ที่แท้จริง บทบาทของภรรยาที่ดีของสามี แม่ที่ดีของลูกๆ

-เพื่อให้ความรู้ในเรื่องของประวัติศาสตร์ของท่านาบีที่ได้รับการให้ทำการละหมาด

กระบวนการ

เริ่มด้วยนางปริศิยะ หะยีตะเกกล่าวสละมทักทายทุกท่านที่มาในวันนี้วันนี้มาเรียนรู้ในเรื่องของอาวรัต(ร่างกายของเรา)มุสลิมะห์ที่แท้จริงและความรู้ในเรื่องของประวัติศาสตร์ของท่านนาบีที่ได้รับมอบหมายให้ทำการละหมาด 5 เวลาและวันนี้ได้เลือกจะดู แชะ มาเป็นวิทยากรให้กับกลุ่มสมาชิกฟังอีกครั้งซึ่งเป็นความคิดเห็นของหลายๆคนที่เสนอว่าจะเรียนรู้ในเรื่องนี้กับคนนี้

นายอาแซ คอเลาะ ทำหน้าที่เป็นวิทยากรหรือผู้ให้ความรู้ในวันนี้กล่าวสละมและขอบคุณที่นำมาแลกเปลี่ยนกันในวันนี้ วันนี้จะมีการเรียนรู้ถึง 2 บทบาท บทแรกนั้นเกี่ยวกับ อาวรัตของมุสลิมะห์และบทที่ 2 นั้นเกี่ยวกับการ ประวัตหรือเรื่องราวที่ท่านนาบีได้รับมอบให้ทำการละหมาด โดยปกติแล้วจะมีการพูดในเรื่องนี้ทุกปี ในเดือนรอฮ์บของอิสลาม เพราะเป็นเดือนที่ท่านนาบีได้รับมอบให้ทำการละหมาดในเรื่องนี้ เริ่มจำความได้ว่าตั้งแต่เป็นเด็กๆและเยาวชน แม่จะชวนให้เข้าฟังบทนี้ทุกปี ปีนี้ก็เช่นกันอยากจะให้มีการจัดทุกปีและตลอดไป เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

จากนั้นจึงให้ความรู้เกี่ยวกับอาวรัต หรือสิ่งที่ต้องปกปิดของสตรี บทบาทของมุสลิมะห์เมื่ออยู่นอกบ้าน มุสลิมะห์เมื่อได้หมั้นหมายแล้ว มุสลิมะห์กับการเป็นภรรยาที่ดี หลังจากนั้นเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับ อิสระองและเมียรอง (ตามเอกสารภาคผนวก)

สุดท้ายนี้วิทยากรกล่าวว่าสุดท้ายนี้หวังว่าความรู้ที่ได้มานำจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่มากก็น้อยถ้ามีอะไรผิดพลาดขออภัย ณ ตรงนี้ด้วย วัสสละม

นางปริศิยะกล่าวขอบคุณนาย อาแซ คอเลาะที่มาให้ความรู้กับกลุ่มแม่ๆในวันนี้ วันนี้เนื่องจากเป็นวันศุกร์คงต้องไปเตรียมกับข้าวให้กับคนที่บ้าน จึงให้ทุกคนมาเช้าและกลับเร็วเพราะต้องเตรียมทุกอย่างให้สามีและลูกๆด้วย และขอบคุณทุกท่านที่มาในวันนี้ด้วย ก่อนที่จะปิดกิจกรรมในครั้งนี้อย่าให้อ่านซูเราะห์ อัลอิซรียะและดูอาร์ด้วย วัสสละม ปิดกิจกรรมเวลา 11.30 น

สรุป

สรุป กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอาวรัตของมุสลิมะห์คือร่างกายทุกส่วนของผู้หญิงอิสลามที่ควรดูแลและเขตหวห้ามบทบาทของมุสลิมะห์เมื่ออยู่นอกบ้าน มุสลิมะห์เมื่อได้หมั้นหมายแล้วมุสลิมะห์กับการเป็นภรรยาที่ดีการปฏิบัติตนตอนที่อยู่ต่อหน้าสามีบทบาทของภรรยาที่ดีการเตรียมอาหารยามเมื่อสามีต้องการรับประทาน และการให้ความรู้เกี่ยวกับอิสระองและมูรอกเป็นเรื่องราวที่ถูกจารึกไว้ในอัลกุรอาน มี 2 ซูเราะห์ คือซูเราะห์ อิสระองและซูเราะห์ วันนัจมุ(มูรอก)

(ท่านนบีมูฮัมหมัด) ในเวลากลางคืนเพื่อไปขึ้นบนฟากฟ้า เพื่อไปรับบทละหมาด5เวลา เนื่องจากการละหมาดเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนจึงได้เลือกความรู้นี้มาให้ทีมได้ร่วมเรียนรู้พร้อมๆกัน

กิจกรรมที่ 3 ศึกษางานครอบครัวตัวอย่าง

วัน/เดือน/ปี สถานที่จัดกิจกรรม

ณ ในหมู่บ้าน หมู่ที่ 5-8 และหมู่บ้านยะหริ่ง รวม 8 ครอบครัว

1. วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 บ้านของนางสะมิเนาะ หะยีเตาะ อายุ 65 ปี หมู่ที่ 5 ต.ลูโบะยิไร อ.มายอ จ.ปัตตานี
2. วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2557 บ้านของนางรอมือละห์ กาเซาะ อายุ 51 ปี อยู่ที่หมู่ 8 ต.ลูโบะยิไร อ.มายอ จ.ปัตตานี
3. วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2557 บ้านของนางซาปีนะห์ คอลิ อายุ 35ปี อยู่ที่หมู่ 8 ต.ลูโบะยิไร อ.มายอ จ.ปัตตานี
4. วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2557 บ้านของนางลีเมาะ คอเลาะ และชอมะ คอเลาะ ม.5 ต.ลูโบะยิไร อ.มายอ จ.ปัตตานี
5. วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2557 บ้านของนางฮาตีเมาะ มามะ อายุ 42 ปี ม. 5 ต.ลูโบะยิไร อ.มายอ จ.ปัตตานี
6. วันที่ 21 มีนาคม 2557 บ้านของนางสาว ฮามีอี๊าะ สาเหาะ ม. 5 ต.ลูโบะยิไร อ.มายอ จ.ปัตตานี
7. วันที่ 21 มีนาคม 2557 นางลาตีพะห์ สุหลงและนายมะนาเซ สุหลง ม.4 ต.ยะมู อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี
8. วันที่ 21 ธันวาคม 2557 ณ บ้านนาง มาชีตะห์ อูมา อายุ 53 ปี สามีชื่อ สุเมธ อูมา อายุ 59 ปี หมู่ 6 บ้านเจาะบาแน ม. 6 ต.ลูโบะยิไร อ.มายอ จ.ปัตตานี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารครอบครัวที่ดี
2. เพื่อศึกษากระบวนการของครอบครัวที่ทำให้ลูกเป็นคนดีในสังคมได้
3. เพื่อศึกษาบทบาทมุสลิมะห์ในฐานะต่างๆจากครอบครัวที่ดี เขาจึงทำอะไร ขอบเขตแค่ไหน

ความเป็นมุสลิมะห์

ภรรยา

แม่ที่ดี

สมาชิกในชุมชน

กระบวนการในการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ถึงวิธีการของแต่ละครอบครัวในแต่ละด้านด้านความเป็นแม่ที่ดีของลูก ภรรยาที่ดีของสามีและการสอนลูกให้มีจิตอาสาและการที่เป็นแม่ที่จะต้องดูแลลูกเองทำงานหนักเพราะสามีป่วยและที่สำคัญครอบครัวที่สามีสามารถเลิกบุหรี่ได้หลังจากที่ภรรยาเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจริงๆ แล้วกิจกรรมนี้มีแค่ครั้งเดียวแต่เพื่อการเรียนรู้ของพวกเขาให้เกิดการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีความหลากหลายจึงได้หารือกับทีมให้คัดเลือกบุคคลที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อไปเรียนรู้ถึงวิธีการต่างๆ แล้วนำความรู้เหล่านั้นมาเป็นประโยชน์ในการใช้ในการเรียนรู้ต่อไปและจะได้รู้จักชุมชนตนเองมากขึ้น

วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557

เวลา 13.30 น นางฮาติเมะมาะเป็นผู้ประสานกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อมานัดเจอกันที่บ้านของนางสามีเนาะ ทุกคนมากันเองบางคนขับมอเตอร์ไซด์บางคนเดินมาก็ถึงเพราะบ้านอยู่ใกล้กันนางสามีเนาะให้การต้อนรับอย่างดีเริ่มด้วยนางสาวพริต๊ะคอยถามว่าวันนี้จะมาตามมา (ในชุมชนจะเรียกชื่อนี้) ในการเลี้ยงดูลูกของมามาเป็นอย่างไรบ้าง นางตอบคร่าวๆ ได้มาดั่งนี้ครอบครัวที่สอนลูกให้เป็นลูกที่ดีในชุมชน ชื่อนางสะมิเนาะ หะยีเตาะ อายุ 65 ปี หมู่ที่ 5 ต.ดูโอะโยโร อ.มาบอ จ.ปัตตานี มีบุตร 3 คน เป็นอาจารย์ 2 คน และเป็นแม่บ้านที่เลี้ยงลูกคนเดียวทั้ง 8 คน และเป็นครูอาสาในชุมชน(ครูที่ไม่มีค่าตอบแทน) นางสะมิเนาะ ได้เล่าว่า แม่จะสอนลูกอย่างเข้มงวดหน่อย เช่น

1. ตอนเด็กๆ แม่จะสอนลูกอ่านคูอาร์ด้วยการสอนแบบเป็นเพลง
2. ทุกคืนจะสอนลูกอ่านอัลกุรอาน และแม่จะอ่านพร้อมๆ ลูกด้วย
3. ชักชวนลูกไปละหมาดที่มัสยิดทุกคืน
4. จะตักลูกทุกครั้งที่ทำผิด และตีเบาๆ
5. ให้ความรับผิดชอบกับลูกตั้งแต่เด็ก เช่น การกวาดบ้าน จัดที่นอน ล้างจาน
6. ชวนลูกเข้าครัวทุกครั้งเมื่ออยู่บ้านลูกจะได้รู้จักการทำครัวตั้งแต่เด็กๆ
7. มอบบ้านให้กับลูกสาว ให้เขาจัดแต่งบ้านให้เต็มที่
8. สอนให้ลูกเป็นคนมีจิตอาสา เช่น ทุกวันในเดือนรอมฎอนระยะเวลาหนึ่งเดือนให้ลูกสาวเปิดปอซอที่มัสยิด เพื่อให้เขารับผิดชอบในเรื่องการจัดสำรับให้แก่ประชาชนในชุมชนและให้เขาละหมาดตารอแวะห์ทุกคืน แม่ให้ลูกคนโตทำแบบนี้ตั้งแต่เขาอายุ 9-15 และจนถึงปัจจุบันเขายังรับผิดชอบอีกที่เกี่ยวกับชุมชน
9. ใช้เงินอย่างพอเพียง

10. ทุกครั้งที่จะสอบจะบำรุงให้ลูกทานอาหารที่มีประโยชน์และงดละสิ่งที่เป็นการบันเทิงต่างๆในช่วงเวลาสอบ และแม่จะอวยพรให้ลูกทำข้อสอบให้ได้
- ความสุขของแม่ แม้ลูกจะไม่ได้ดีเท่าเทียมกัน แต่ก็ภูมิใจที่ลูกมีจิตอาสาและเป็นคนดีของสังคมต่อไป

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2557

นางรอมือละห์ กาเซะเป็นแม่ที่เลี้ยงลูกให้เป็นคนดีและความคาดหวังของแม่ผู้นี้คือ การที่มีลูกเป็นเด็กดีคือความสุขที่สุดแล้ว ตอนนี้อายุ 51 ปีมีบุตร 10 คน อยู่ที่หมู่ 8 ต.ลูโบะยิไร อ.มายอ จ.ปัตตานี อาชีพ ทำนา กริดขางวิธีการของนางคือ

1. สอนลูกให้อยู่ในกรอบ
2. กินข้าวพร้อมกัน แบ่งอาหารให้เท่ากัน หลังเลิกเรียนแม่เตรียมอาหารให้ทุกวัน
3. ไปเรียนให้เงินเท่ากัน
4. ให้ลูกช่วยแม่ทำงานทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นงานหนักหรือเบา เช่น ทำนาทำไร่
5. ไม่ตีลูกแต่พูดกับลูกดีๆ
6. ปัจจุบันลูกส่งเงินให้แม่บ้างแล้ว ทำให้แม่รู้สึกภูมิใจและมีความสุขมาก

ครอบครัวที่มีความสุขของนางคือ การที่มีลูกเป็นคนดี เชื่อฟังพ่อแม่ ยามที่แม่ทำงานหนักลูกช่วยเบาแรงได้เยอะ และการที่เราทำหน้าที่ในการเลี้ยงลูกนั้น แม่มีความสุขที่สุดแล้ว และการที่ลูกมีความสามัคคีแม่ภูมิใจมากๆเลย แม่ไม่ชอบที่ลูกๆทะเลาะกันตั้งแต่เด็กๆแม่จะตีลูกคนเล็กก่อนถ้าหาเรื่องที่ทำให้ลูกไม่กล้าที่จะทะเลาะกันอีก

วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2557

เวลา 14.30 น ทุกคนเดินทางมาถึงบ้านของนางซาปีนะ โดยมีนางยิเซะ กาเซะเป็นผู้นำคณะและเป็นตัวแทนในการประสานของหมู่ 8 นางซาปีนะห์ คอลิ อายุ 35 ปี 77/1 หมู่ 8 .ลูโบะยิไร อ.มายอ จ.ปัตตานีมีบุตร 8 คน อาชีพ ทำนา กริดขางบ้างเป็นครอบครัวที่ประสบกับปัญหาภรรยาทำงานหนัก ปัจจุบันทำงานคนเดียวเพราะสามีเป็นอัมพฤตแต่สามีช่วยทำงานบ้านทำให้บ้านดูสะอาดสะอ้านและเป็นระเบียบดี การเลี้ยงดูลูกของนางแบ่งออกเป็นดังนี้

1. เมื่อลูกดีจะดีลูกเป็นการทำโทษ
2. ทานอาหารที่บ้านทุกมื้อ ไม่เข้าร้านเลย บางครั้งพ่อบ้านช่วยทำกับข้าว

3. ให้อาหารกับลูกๆเท่าเทียมกันเพราะไม่อยากให้ลูกแย่งกัน
4. ขับรถจักรยานไม่เป็นแต่เวลาไปส่งลูกเรียนจะเดินไปส่งเฉพาะคนเล็ก
5. ใช้จ่ายอย่างประหยัด
6. ใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกผักและเลี้ยงสัตว์เลี้ยงบ้าง
7. เวลาแม่ทำงานหรือไปกรีดยางตอนเช้าลูกจะเป็นคนที่จะส่งลูกน้อยๆไปเรียนด้วย
8. พ่อกับลูกเป็นคนดูแลทำความสะอาดบ้าน เพราะแม่ต้องทำงานหนักแล้วและเหนื่อยด้วย
9. สอนลูกเรียนอัลกุรอานที่บ้าน

มีความสุขที่สามีเป็นคนรักครอบครัวและดูแลคนในครอบครัวตัวเอง เป็นคนที่ชอบใช้ชีวิตแบบพอเพียงเพราะตอนเด็กๆแม่เป็นคนปลูกพืชผักและตนก็จะปลูกตามเหมือนกันจนติดเป็นนิสัย

นางลีมาะ คอละ และซอมะ คอละ ม.5 มีบุตร 5 คน ชาย 3 หญิง 2 คน ครอบครัวของผมฐานะค่อนข้างลำบาก เราจึงต้องดิ้นรนเองและดูแลลูกๆอย่างทั่วถึงด้วยเช่น คนเป็นพี่ที่จะต้องรับผิดชอบในการดูแลน้อง หุงข้าวให้ ตักน้ำใส่ในโอ่ง ส่วนพ่อแม่จะติดตามเรื่องการไปโรงเรียนของลูก จะคอยดูแลการบ้านทุกวัน

1. บอกให้ลูกกลับบ้านตรงเวลา ถ้ากลับช้าจะไปตามทันทีด้วยความเป็นห่วง
2. นอนที่บ้านทุกคืน
3. เป็นเพื่อนกับลูกทุกคน
4. เวลาโกรธลูกจะบิบบู
5. จะอวยพรให้ลูกเป็นคนดีเสมอทุกครั้งที่มีโอกาส
6. ปัจจุบันแม่ลูกจะโตแล้ว แต่จะคอยโทรคุยกับลูกๆทุกวันด้วยความเป็นห่วงซึ่งกันและกัน

วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2557

เวลา 14.30 น.ฮาดีมาะ มามะ อายุ 42 ปี 17 ม.5ทุกคนเดินทางมาถึงบ้านนางฮาดีมาะ มามะ สาเหตุที่เลือกกลุ่มนี้เพราะนางฮาดีมาะเป็นผู้ปรนนิบัติสามีได้อย่างดีเยี่ยมทำให้ทางกลุ่มสมาชิกมีความคิดเห็นว่านางสมควรที่จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสมาชิกทุกคนจึงได้ข้อสรุปว่าให้เป็นแบบอย่างของเพื่อนด้วยกัน นางกำพร้าตั้งแต่อายุ ยังน้อยจึงไม่ได้เรียนรู้และพฤติกรรมของมารดาตนเองที่ปฏิบัติต่อพ่อแต่อาศัยการเรียนรู้และแม่จะสอนตลอดในการปฏิบัติต่อสามีและได้ข้อสรุปอย่างดังนี้

1. กลางวัน ก่อนอื่นที่จะออกจากบ้านต้องขออนุญาตก่อนทุกครั้ง

2. ก่อนไปหรือออกจากบ้าน เตรียมความพร้อมให้สามีเสมอ ญาติๆ ลูกสาว เงินของใช้ทุกอย่าง รองเท้าวางที่ประตู
3. สัมผัสอาหารเตรียมพร้อมทุกครั้ง และกำชับให้ลูกดูแลทุกครั้ง
4. ก่อนไปกรีดยาง จะจูบแก้มสามีทุกครั้ง(ทั่วร่างกาย)
5. เวลาเมื่อมีเรื่องถ้าเราผิดจะยอมก่อนทุกครั้ง โดยใช้น้ำยา
6. การใช้จ่ายส่วนใหญ่อยู่ที่ภรรยา
7. นอน ถ้าสามีต้องการจะต้องยินยอมทุกครั้งมีบ้างที่พูดกันดี
8. ตอนที่สามีกลับจากนอกบ้าน เช่น ไปประชุม หากภรรยาไม่อยู่บ้านให้รีบกลับบ้านทันที
9. ในเรื่องของสามีขอมิภรรยาใหม่จะยินยอมแต่จะต้องให้ความเสมอภาค
10. เวลาเพื่อนของสามีมาที่บ้านให้การต้อนรับอย่างดี และบอกให้สามีช่วยต้อนรับเพื่อนของภรรยาบ้าง
11. กับมารดาหรือผู้หลักผู้ใหญ่ให้ทำ แม่ของเขาให้เป็นแม่ของเราให้ความเท่าเทียมกัน
12. จะโทรตามเรื่องอาหารการกินตอนเหมือนสามีไม่อยู่บ้าน

ถามว่าในฐานะที่มีครอบครัวที่ดีและอบอุ่นแบบนี้เคยคิดไหมว่าการที่สามีไปมีภรรยาอีกคน ครอบครัวเราจะเดือดร้อน

ตอบว่า เป็นการเสียใจที่ใหญ่หลวงแต่หลังจากได้เข้าร่วมสาธิตเกาะห้แลกเปลี่ยนเรียนรู้แล้วหรือลึกๆแล้วถ้าสามีปฏิบัติได้ดีน่าจะไม่มีปัญหา เช่น ภรรยาของเขาต้องรู้ว่าเราเป็นใครและใครมาก่อนที่สำคัญห้ามล้ำเขตกัน ถ้าเป็นไปได้คิดว่าสิ่งที่เราอยู่แบบนี้ครอบครัวก็อบอุ่นที่สุดแล้ว

ความภูมิใจที่สามีเข้าใจทุกอย่าง เช่นการที่เราเข้าชุมชนบ่อยๆเขาเข้าใจไม่ว่าจะกับญาติหรือเพื่อนของเรา เขาสามารถปรับตัวให้เข้ากันได้กับทุกคน

- กับลูก

1. ทานข้าวพร้อมกัน
2. การทำงานไม่เลือกงานให้ช่วยทุกอย่าง ทั้งในบ้านและนอกบ้าน
3. ให้ลูกเคารพตาขอย่างสูง
4. ให้ลูกช่วยแม่ทุกอย่าง

- ในชุมชน

1. ไปช่วยทำอาหาร ไม่เคยคิดค่าตอบแทน คิดในการช่วยเหลือ

2. ถ้ามีคนเสียชีวิตหรือเจ็บป่วยในชุมชน จะไปเยี่ยมทุกครั้งถ้ารู้
3. เป็นผู้ประสานงานในการชักชวนการเข้ากลุ่มอาลาเกาะห์แลกเปลี่ยนเรียนรู้
4. การไปเยี่ยมคนเจ็บคนเสียชีวิต
5. การช่วยเหลือในงานต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานการกุศลต่างๆ

วันที่ 21 มีนาคม 2557

นางสาว ขามิ๊ะ สาหะ เป็นครอบครัวทั่วไปแต่นางสามารถทำให้สามีเลิกบุหรี่ได้หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมที่ผ่านมา นางมีลูก 5 คน สามีเป็นคนขยันทำงานตอนเช้าไปกรีดยางตอนบ่ายหรือกลางคืน มักจะไปหาปลาที่นาเพื่อนำมาประกอบอาหารในมือค่อไปที่บ้าน ถ้าได้ปลามาเยอะๆจะขายบ้างหรือบางครั้งก็แจกให้เพื่อนบ้านบ้าง รู้สึกภูมิใจที่ได้สามีคนนี้เรื่องทะเลาะเบาะแว้งไม่ค่อยมีเพราะนางเป็นคนใจเย็นหลังจากวันที่เข้าร่วมกิจกรรมที่มีการให้ความรู้ของยาเสพติดวันนั้นกลับไปพูดกับสามีที่บ้านให้เลิกบุหรี่ได้ไหมแล้วบอกโทษของยาเสพติดบุหรี่หลายอย่างเลขที่สำคัญเราได้ประหยัดค่าใช้จ่ายด้วย และถามอีกว่าถ้าเราจะอยู่ด้วยกันจะอยู่จนแก่หรือจะอยู่กันแค่ไม่กี่ปี สามีถามว่าถ้าทำไมพูดอย่างนั้น ก็ตอบว่าถ้าคนสูบบุหรี่อีกไม่นานก็ต้องตาย สามีก็อึ้งและเงียบอยู่มา 2 วันสามีมาบอกว่า มีอาบะห์จะเลิกบุหรี่ หลังจากวันนั้นจนถึงวันนี้ยังสังเกตแต่สามีไม่ได้กลับไปสูบบุหรี่อีก อาการแรกๆจะหงุดหงิดนิดหนึ่งหลังๆนี้ไม่มีแล้วและเพื่อนก็ถามว่าเลิกได้จริงๆหรือเขาก็บอกว่าจริงๆ

วันที่ 21 มีนาคม 2557

ครอบครัวนี้เป็นครอบครัวตัวอย่างของการจัดระเบียบในการดูแลลูกทั้งที่มีลูกหลายคนแต่สามารถบริหารจัดการในครอบครัวได้อย่างดีเยี่ยมและสามารถนำเป็นตัวอย่างได้หลายอย่างครอบครัวนี้มีนางปรีดี๊ะ หะยิเตะเป็นผู้ประสานงานเพราะรู้จักกันตอนที่ไปทัศนศึกษาที่ประเทศมาเลเซียระหว่างเดินทางนางปรีดี๊ะได้ให้ทุกคากล่าวถึงประวัติของตัวเองถึงได้รู้ว่าครอบครัวนี้เป็นอย่างไรจึงกลับมาบอกกับกลุ่มสมาชิกว่าจะไปดูงานที่บ้านครอบครัวนี้นางลาดีพะห์ สุหลงอายุ 42 ปีและ นายมะนาเซ สุหลงอายุ 42 ปี มีบุตร 12 คน ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 133/1 ม.4 ต.ยะมู อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี สามีเป็นคนขยันรับจ้างทั่ว นางไม่ได้ทำงานอะไรอยู่กับบ้านกำลังอุ้มท้องลูกคนที่ 13 วิธีการเลี้ยงลูกของนางคือ ตอนแรกจะให้ลูกคนโตไปเรียนอัลกุรอาน แล้วกลับมาสอนน้องๆที่บ้าน ลูกทั้ง 12 คน มีโอกาสได้เรียนทุกคนเรียนฮาฟีเซาะห์ 2 คน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2 คน ฮาฟีซอิก 1 คน และเรียนประถมที่บ้าน

วิธีการของครอบครัวนี้เป็นดังนี้

1. ให้พี่เป็นคนสอนน้อง
2. ชวนลูกไปมัสยิดทุกวัน ทุกคืน ตอนนี้อู๊ตติดเป็นนิสัยเมื่อพ่อไม่อยู่เขาก็จะไปเอง
3. ทานอาหารด้วยกันทุกมื้อ บางครั้งทานในวงหรือถาดวงกลม
4. ประชุมกันทุกคืน
5. อ่านตะลิมให้ฟัง ถ้าไม่อ่านตะลิมหรือไม่ฟัง จะไม่เปิดทีวีให้ดู
6. มีไม้เรียวประจำบ้าน แต่ก่อนที่จะตีลูกจะตีที่มือตัวเองก่อนเพื่อทดสอบความแรง
7. ดื่นเข้าทุกคน เพื่อละหมาด เพื่อรับอากาศบริสุทธิ์ เพราะไม่ถึรคที่นอนพ่อพูด ผมเป็นคนเดินทางบ่อย ส่วนใหญ่ผมจะรู้จักนิสัยคนตอนเดินทาง เมื่อผมเดินทาง การใช้จ่ายจะไม่ฟุ่มเฟือยจนเกินไป และจำกัดให้กับลูกเท่านี้ อาหารจะทำให้ทานที่บ้านจนอ้วนทุกคน เพราะการที่ลูกอ้วนท้องแล้วนั้นลูกก็จะไม่หิวอย่างอื่นอีก ส่วนลูกที่อยู่ปอเนาะจะพาของจากบ้านไป และจะแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบภายในบ้านด้วย เช่น

1. ซักผ้า
2. รีดผ้า
3. หุงข้าว
4. กวาดบ้าน
5. ลูกชายจะทำงานหนักหน่อย เช่น เข้าสวน เป็นต้น

พ่อเองก็จะทำงานทุกอย่างไม่เลือกงาน ส่วนแม่อยู่ที่บ้านก็จะเขียนคู่มือคิดบนผนังบ้านและเปลี่ยนคู่มือบ่อยๆ

นางฮาดีเมาะถาม “เคยทะเลาะกันบ้างไหม”

ตอบ เคยบ้างแต่ไม่รุนแรง พ่อบ้านจะเป็นคนเจ็บทุกครั้ง

นางปรีดี๊ะ หะยีเต๊ะ ถามครอบครัวอบอุ่นนั้นเป็นอย่างไร ในความคิดของท่าน

ตอบ ผมคิดว่าการที่ผมกับภรรยามีความเข้าใจกันการที่ลูกทุกคนได้เรียนหนังสือ และลูกผมทุกคนได้รับประกาศนียบัตรอย่างมากมาย ทำให้ผมคิดว่านี่แหละคือครอบครัวเป็นสุขและอบอุ่น

นางซัลมา วานี ถามว่า เคยเครียดไหมที่มีบุตรหลายคน

ตอบ ผมไม่เคยคิดว่าลำบากอะไร อัลลอฮ์ตอบแทนในสิ่งที่ดีเสมอ เวลาผมตีลูก ผมจะพูดกับลูกเสมอว่าถ้าทำผิดอีกครั้งพ่อจะตีแรงขึ้นกว่านี้อีก และจะหยอกเล่นกับลูกทันที

การแก้ปัญหาควรป้องกัน และแก้ปัญหาตอนที่ปัญหายังไม่ใหญ่โตก่อน คนที่เป็นพ่อแม่จะต้องไม่อายที่จะยอมรับความจริงกับลูกของเราการที่เราทานอาหารในวง หรือในถาดนั้นผมว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่อายที่จะยอมรับความจริงกับลูกของเรา

ดีที่สุด ให้ลองกลับไปทำดูแล้วจะรู้ว่าคืออะไรพ่อควรสอนให้ลูกกลัวพ่อมากที่สุด เช่นเวลาถูกทำผิด ส่วนแม่ควรให้กำลังใจลูกให้มากๆ เช่น เวลาสอบแม่จะเป็นกำลังใจให้กับลูกๆ ทุกครั้ง

สุดท้ายนี้ผมว่าคุณจะพัฒนาตัวเองหรือครอบครัวอย่างไร ได้ผลอย่างไรนั้น ผลก็ได้กับลูกและครอบครัวของเรานั้นแหละ เริ่มต้นซะในการทำดีกับบุตรหลานพัฒนาตนเองพัฒนาครอบครัวพัฒนาบุตรหลานสังคมดีๆ จะตามมาเอง

หลังจากเข้าร่วมแลกเปลี่ยนกับครอบครัววันแล้วนางฮาสิมา มะมะ กล่าวว่าชอบคุณที่ครอบครัวนี้ให้ความร่วมมือและให้ความรู้ใหม่ๆ ให้กับกลุ่มที่มาในวันนี้คิดว่าน่าจะนำความรู้ในวันนี้ไปปฏิบัติต่อการพัฒนาครอบครัวได้เป็นอย่างดีและขอบคุณอีกครั้งก่อนเดินทางกลับบ้านขออวยพรให้ครอบครัวของทั้งสองมีความสุขและความเจริญต่อไป

วันที่ 21 ธันวาคม 2557 ท.ณ หมู่ 6 บ้านเจาะบาน

นางสาวขามิอะห์ สาเหาะ เป็นผู้ประสานกับเจ้าของบ้านเนื่องจากเคยรู้จักกันมาก่อนแล้วเวลา 09.00 น. ทีมวิจัย เดินทางมาถึงบ้านของนางมาซีเตห์ อุมาร์เมื่อเข้าไปถึงบ้านได้สถามทักทายและนางปริต๊ะ หะยิเตะ กล่าวแนะนำทีมวิจัย เริ่มโดยนางปริต๊ะ หะยิเตะแนะนำตัว และชี้แจงที่มาในวันนี้เนื่องจากทีมได้ทำโครงการวิจัยเรื่องการสร้างครอบครัวสุขสันต์ ซึ่งกิจกรรมทุกอย่างนั้นได้จัดทำกันไปแล้ว และในโครงการนี้ ยังมีกิจกรรมศึกษาดูงานครอบครัวตัวอย่างทีมได้ไปศึกษามาแล้วบ้าง แต่ครั้งนี้ที่พาทีมมาอีกครั้ง เนื่องจากห่างหายจากการศึกษาครอบครัวตัวอย่างทำให้บางที่เราอาจจะลืมเลือนบ้างในบางบทบาทและบางเรื่องจึงอยากหาความรู้ใหม่ๆ นำไปใช้กับตัวเองบ้าง ทำให้มีมิติที่จะมาศึกษาครอบครัวนี้อีก การดำเนินกิจกรรมวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทีมและกลุ่มสมาชิกได้เรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์จะมีเอกสารการเรียนรู้ การศึกษาครอบครัวตัวอย่างได้ถูกของบ้านแบ่งหน้าที่ให้กับลูกๆ และทุกคนในครอบครัว มีการประชุมประจำบ้านเกิดความรักความสามัคคีต่อกันในครอบครัวและเกิดครอบครัวสุขสันต์ และวันนี้ถ้าเป็นไปได้ อยากจะให้ทุกคนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสมุนไพรใกล้ตัว การจัดการบ้านเรือนอย่างมีระเบียบเพื่อให้ทุกคนสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนรู้มานำไปใช้ประโยชน์พร้อมๆ กันให้มากที่สุด

สิ่งสำคัญที่เลือกบ้านนี้และครอบครัวนี้เพราะเคยมาแล้วช่วงหนึ่ง แล้วสะดุดตาตรงที่บ้านสะอาด หลังบ้านมีทุกอย่างทำให้เกิดแนวคิดว่าจะพาทีมวิจัยมาเรียนรู้ที่นี่จึงให้นางสาวขามิอะห์ สาเหาะ เป็นผู้ประสานกันก่อน วันนี้อัลฮัมดุลิลลาฮ์ที่เราได้มาถึงหวังว่าทุกคนพร้อมที่จะเรียนรู้ และคาดว่าจะ

นำสมุนไพรรักษาตัวมาใช้เป็นประโยชน์ได้บ้างไม่มากนักน้อย และอีกอย่างการเรียนรู้ในครั้งนี้อาจให้ทุกคน นำไปใช้ประโยชน์กับตัวเองให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ ก่อนอื่นอยากให้เจ้าของบ้านแนะนำตัวก่อน

เจ้าของบ้านกล่าวขอบคุณทุกท่านและ สลามทักทายทุกคนในวันนี้รู้สึกดีใจมากที่กลุ่มหรือทีมวิจัย มาที่บ้านทั้งๆที่ บ้านนั้น ไม่ใหญ่โตเท่าที่ควร

ชื่อนาง มาสีตะห์ อูมา อายุ 53 ปี สามีชื่อ สุเมธ อูมา อายุ 59 ปี ผู้ใหญ่ทั้งคู่เป็นผู้จัดการในเรื่องนี้ไม่เคยรู้จักมาก่อน(แต่ก็รักกันนะ) ความเป็นอยู่ของครอบครัวเราจะตัดสินใจก่อนออกจากบ้านจะขออนุญาตก่อนออกจากบ้านทุกครั้ง โดยปกติแล้วจะไม่มีปัญหาเพราะไม่ค่อยทะเลาะกับสามี จะมีบ้างตอนที่เขาอารมณ์ไม่ดีเราจะอ่อนน้อมแข็งเมื่อสามีอารมณ์เย็นก็จะใช้เหตุผลในการพูดตามมา

การสอนจะสอนลูกแบบอิสลามต้องการสอนอัลกุรอานที่บ้านเมื่อตอนลูกอยู่ ม.1 ม. 2 เด็กๆก็จะตัวเอง สร้างพื้นฐานด้วยความประหยัด บอกลูกเสมอว่า การฟุ่มเฟือยจะเป็นมิตรกับชัยตอน ลูกตอนเด็กๆเคยอยากได้นั้นอยากได้นี้บ้าง ค่อยเมื่อเขาโตหน่อย ก็จะเป็นคนมีเหตุผลเอง ตอนที่จบ ป. 6 ลูกเก็บเงินได้ 20,000 บาท ตอนนั้นให้ลูกวันละ 10 บาท พ่อของเขายืนยันในเรื่องการประหยัดทำให้ลูกเป็นคนมีเหตุผลในวันนี้ พ่อแม่จะขอคูอาร์ (เปาหอม หรือเปาหัวลูก) เป็นคูอาร์ของชาวอะวะหฺอ่านให้ฟัง แล้วสามีกลับมาบอกให้อ่านเลขอ่านตั้งแต่ลูกๆยังเล็กจนถึงปัจจุบัน

ตอนเด็กเคยถูกลูกบ้างบางครั้งลูกถามว่าแม่ดีลูกทำไม จะตอบว่าถ้าลูกไม่ผิดแม่จะดีทำไม ตอนแม่เด็กๆ แม่ถูกขยาดีเหมือนกัน นี่คือการให้เหตุผลกับลูก หลังจากกลับจากโรงเรียนพ่อจะเป็นคนถามไถ่ลูกถึงเรื่องการเรียนทุกวัน และถ้ามีการบ้าน จะสอนลูกให้ทำการบ้าน และทบทวนการเรียนของลูกก่อนทุกวัน บ้านนี้ไม่มีอะไรมาก แต่จะอยู่ด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้ง3คนพ่อแม่ลูก ปัญหาหลักๆไม่ค่อยมีจะขาดเงินทองบ้างในบางครั้ง เพราะลูกเรียนอยู่ที่ประเทศอินโดนีเซียจะส่งเสียลูกเดือนละ 5,000 หนึ่งแสนบาท หนึ่งแสนบาท หนึ่งแสนบาท เป็นเด็กทุนของ ศอ.บต. แต่แม่ยังต้องส่งเสียอีกด้วย ครั้งหนึ่งเป็นค่าอาหาร

ตอนที่ลูกไปแรกๆนั้น มีปัญหา ต้องย้ายที่ที่ทำให้ลูกต้องแก้เองลูกโทรศัพท์มาปรึกษาว่าจะอย่างไร แม่จะสอนให้ลูกแก้ปัญหาเอง ก็ผ่านไปด้วยดี

ถามความรู้สึกของพ่อด้วย

พ่อกับแม่บ้านนี้รู้สึกภูมิใจอะไรเป็นที่สุด" พ่อกล่าวขอบคุณที่มาที่บ้าน บ้านอาจจะเล็กไปหน่อย "ทีมวิจัยตอบว่าไม่ใช่อุปสรรค"

ผมกับภรรยาและทุกคนในบ้านจะอยู่กันเสมือนพี่น้อง สร้างความคุ้นเคยกับทุกคน เรามีสามคน พ่อแม่ลูก ผมเป็นคนที่นี่ แต่ไปโตที่ปัตตานี และไปเรียนที่กรุงเทพจึงทำให้ผมเรียนรู้ประสบการณ์ในหลายๆด้าน ตอนแต่งงานผมอายุ 30 กว่าแล้วเกือบ 40 ปี แต่ ผมไม่ได้หาเอง ผมให้พ่อแม่เป็นคนเลือก เราไม่เคยรู้จักมาก่อน เพราะผมคิดว่าไม่มีแม่คนไหนที่ไม่รักลูก มุสลิมเราสอนทุกอย่าง ในอัลกุรอาน และฮาดิษ และสิ่งเหล่านี้ทำให้ ชาวมุสลิม ไม่สนใจที่จะนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตทำให้รู้สึกว่าบอดไปข้างหนึ่ง จึงอยากฝากให้ทุกคนที่มาในวันนี้เพื่อให้ได้หาความรู้ให้เยอะๆ และนำความรู้เหล่านี้เป็นสิ่งนำทางในชีวิตให้อยู่ในสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าไปทุกวันได้ ค่อยไปถ้ามีโอกาส เชิญมาอีกนะครับ กับ ภรรยา

ความรู้สึกับภรรยาจะดำเนินชีวิต โดยเน้นในแนวทางอิสลาม ไม่คาดหวัง ร้อยเปอร์เซ็นต์ ธรรมดามนุษย์ รู้จักให้อภัย คือ บททดสอบของอัลลอฮ์ บ้านระบบอิสลามผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว แต่ต้องฟังความคิดเห็นของภรรยาบ้าง กับลูกไม่ค่อยมีปัญหาเป็นเด็กเลี้ยงง่าย จะใช้แนวทางการดำเนินชีวิตของอิสลาม จะเปรียบเทียบ การเคารพผู้ใหญ่ ความสำคัญของพ่อแม่เป็นอย่างไรอิสลามเรากำหนดทุกอย่างแล้วเพียงแต่เราจะนำไปใช้มากน้อยแค่ไหนเท่านั้น วันนี้เป็นช่วงหน้าฝนอาจจะไม่สะดวกเท่าที่ควรขอภัย ณ ตรงนี้และขอบคุณที่ทุกคนมาในวันนี้ โอกาสหน้าผมอยากจะเชิญชวนให้มาอีกนะครับและสุดท้ายนี้ผมขอให้ทุกคนประสบแต่ความสำเร็จและเป็นบ่าวที่ดีของอัลลอฮ์ต่อไป วัสสลาม

นางปริศ๊ะ หะยีเต๊ะ กล่าวขอบคุณ เจ้าของบ้านและขอบคุณที่ทำให้การต้อนรับเป็นอย่างดีทำให้ทีมที่มาด้วยกันพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า คຸ້ມที่สุดที่เราในวันนี้แม้ว่าจะเป็นหน้าฝนแต่ไม่ใช่อุปสรรคสำหรับการเรียนรู้ คิดว่าหลังจากที่เราได้ไปชมรอบบ้านแล้วเราน่าจะเรียนรู้ได้หลายอย่างสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์มากมาย หลังจากนั้นทุกคนไปหลังบ้านโดยมีนางมาซีตะห์ เป็นผู้นำทาง และเรียนรู้ไปพร้อมๆกันในเรื่องของสมุนไพรที่มีหลังบ้าน 50 ชนิดและการทำสบู่ก้อนเพื่อล้างหม้อจากน้ำมันที่เหลือใช้ แต่วันนี้อาจจะเรียนรู้ไม่หมดเนื่องจากจะต้องหลบฝนไปบ้าง

ผลการจัดกิจกรรม

- เป็นครอบครัวที่น่าเป็นแบบอย่างสำหรับทุกท่าน
- ความขยันและการมีระเบียบในการจัดการกับครอบครัว
- เมื่อได้เข้ามาเยี่ยมแล้วทำให้เกิดอยากพัฒนาบ้านของตนเองให้มากขึ้น
- ศึกษาฐานครอบครัวตัวอย่างเป็นครอบครัวที่ทีมวิจัยได้เลือกที่จะ ไปศึกษาเพราะเป็น การบริหารจัดการครอบครัวในด้านความสะอาดของบ้าน ด้านการจัดการหลังบ้านซึ่ง

หลังบ้านนั้นจะมีการเพาะปลูกต้นไม้เศรษฐกิจพอเพียงประมาณ 30 อย่าง ซึ่งเจ้าของบ้านสามารถบอกได้หมดทั้ง 30 อย่างนั้นว่ามีสรรพคุณอย่างไรบ้าง เป็นที่น่าภาคภูมิใจ และได้รับความสนใจจากผู้ที่มาเยี่ยมได้เป็นอย่างดีแต่ยังไม่มีหน่วยงานใดให้การรับรองว่าสิ่งที่เจ้าของบ้านได้พูดถึงนั้นเป็นที่ยอมรับหรือเป็นจริงเท็จแค่ไหน จึงทำให้ทีมที่มาในวันนี้มีแนวคิดที่จะเรียนรู้สรรพคุณของการใช้สมุนไพรนี้เป็นข้อเท็จจริงอย่างไร

ปัญหา

เรามาเรียนรู้หน้าฝนจะต้องหลบฝนบ้างแต่ทุกคนสนใจที่จะเรียนรู้นอกบ้านมากเพราะมีทุกอย่างแม้กระทั่งอุปกรณ์การทำความสะอาดและปฎิบัติยังทำเองที่บ้านนี้เลย

บทเรียนที่ได้รับในกิจกรรมนี้

กิจกรรมนี้มีความสำคัญที่สุดเท่าที่ผ่านมาหลายคนอาจจะละเลยในหน้าที่ไม่ว่าจะเรื่องการชวนลูกให้ไปมีสติการสร้างจิตอาสาการเป็นภรรยาที่ดีที่ทำหน้าที่ได้อย่างดีต่อสามีได้อย่างน่าเป็นแบบอย่างและการที่ภรรยาจะต้องทำงานหนักสามีเป็นอัมพฤต ภรรยาทำงานหนักเพียงลำพังและมีลูกหลายคน ด้วย ที่สำคัญที่สุดในการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์และทุกกิจกรรมของงานวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทุกคนในกลุ่มวิจัยอยากทำให้ได้แต่น้อยคนนักที่จะทำได้มีครอบครัวหนึ่งสามารถทำให้สามีเลิกบุหรี่ได้โดยอาศัยภรรยาเป็นคนพูดหลังจากที่เข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องของภัยของยาเสพติด

ข้อเสนอแนะ

กลุ่มแม่บางคนบอกว่าอยากให้สามีเข้าร่วมด้วยจึงในกิจกรรมนี้เพราะว่าถ้าแม่เรียนรู้เพียงผู้เดียวและกลับมาบอกพ่ออาจจะเข้าใจไม่ทั่วถึงเพื่อการปรับตัวจริง

นางปรีดีตอบว่าถ้ามีโอกาสจะพยายามพากลุ่มที่สนใจจริงในการที่จะพัฒนาครอบครัวอินชาอัลลอฮ

กิจกรรมที่ 4 เวทีระดมความคิดเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในฐานะต่างๆ

วัน/เดือน/ปี สถานที่จัดกิจกรรม

วันที่ 5 เดือน พฤษภาคม 2557 18.45 – 21.40 น. ณ.สถาบันศึกษาปอเนาะมุฮัมมาดียะห์

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 83 คน ประกอบด้วย กลุ่มมุสลิมะห์ ม.5 ม.7 ม.8 และเยาวชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทุกคนรู้หน้าที่ที่แท้จริงในบทบาทมุสลิมะห์ในฐานะความเป็นมุสลิมะห์ ภรรยาที่ดี แม่ที่ดีของลูก สมาชิกในชุมชนและสังคม

กระบวนการในการดำเนินกิจกรรม

เวลา 18.45 หลังละหมาดมักริบเสร็จแล้ว และเนื่องจากเดิมในตอนกลางคืนจะเป็นเวทีการอบรม ให้ความรู้แก่มุสลิมะห์ในเรื่องต่างๆแต่คืนนี้วิทยากรมีเหตุจำเป็นทำให้ต้องเดินทางกลับบ้านไปอย่างกะทันหันเนื่องจากบิดาไม่สบายแต่ทุกคนพร้อมที่จะเรียนรู้ นักวิจัยจึงได้เปลี่ยนกิจกรรมโดยใช้เวทีระดมความคิดเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในฐานะต่างๆ เริ่มด้วยนางสาว พริต๊ะ คอเลาะ เป็นผู้อ่านซูเราะห์อัลฟาติฮะ หลังจากนั้นนางปรีด๊ะกล่าวขอบคุณทุกท่านในคืนนี้และต้องขออภัยที่ไม่ได้แจ้งล่วงหน้าว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมในคืนนี้ ใหนๆเราก็กี่มาแล้วอยากให้ทุกคนได้นำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนที่เราจะนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันต่อไป โดยที่ทุกคนสามารถนำเสนอได้ไม่ต้องเกรงใจและได้ปรีณกิจกรรมที่ได้ทำมาแล้วออกมาเพื่อให้ทุกคนได้ทบทวนจึงได้มีข้อเสนอ ด้านกฎของบ้านว่าด้วยเรื่อง สิ่งที่พ่อแม่ควรทำต่อบุตรหลาน วิธีการไม่ให้เกิดการทะเลาะในครอบครัว บทบาทของพ่อแม่ต่อลูก บทบาทของพ่อในอิสลาม บทบาทของสามีต่อภรรยา บทบาทของภรรยาที่ดีต่อสามี บทบาทหน้าที่ของลูกที่ดี

บทเรียนในคืนนี้

ทุกคนพอใจที่ได้ข้อสรุปในครั้งนี้และนำแผนนี้กลับไปคิดหรือแปะที่บ้านอย่างภูมิใจและทุกคนพร้อมที่จะทำตามหรือปรับตัวกับแผนที่ได้กำหนดไว้

ปัญหาในครั้งนี้

เนื่องจากเป็นเวลากลางคืนบางคนกลับก่อนเพราะไม่ได้บอกกับคนที่บ้านว่าจะกลับดึกบางคนบอกให้เพื่อนช่วยบอกกับทางบ้านด้วยบางคนโทรศัพท์ไปบอกก็มี

เวลา 21.40 น. ทุกคนละหมาดยามอะห์และเดินทางกลับบ้าน

จากนั้นแต่ละครอบครัวนำแผนสู่การปฏิบัติภารกิจมระดับครอบครัวตามแผนที่กำหนดไว้

กิจกรรมที่ 5 เวทีพบปะสมาชิกสัจจร(ฮาลาเกาะห์)สัปดาห์ละครั้ง

วัน/เดือน/ปี สถานที่จัดกิจกรรม

เวลา 18.30 – 21.50 น. ณ.สถาบันศึกษาปอเนาะมุฮัมมาดียะห์

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 110 คน ประกอบด้วย กลุ่มมุสลิมะห์ ม.5 ม.7 ม.8 และเยาวชนที่สนใจ และที่แม่ชวนมาด้วยประมาณ 15-20 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเต็มเต็มความรู้และแผนงานหลายๆด้านของการดำเนินกิจกรรมแผนกิจกรรม
ครอบคลุมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. เพื่อระดมหาข้อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างก่อนมีกิจกรรมและหลังมี
กิจกรรมการดำเนินตามกิจกรรมครอบคลุมสุขสันต์
3. เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการพัฒนาบทบาทมุสลิมะห์อย่างต่อเนื่อง
4. เพื่อพบปะกลุ่มสมาชิก

กระบวนการในการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ทำกันสัปดาห์ละครั้งทุกคืนวันพฤหัสบดี เวลาหลังละหมาดมักริบของ
มุสลิม ทุกคนจะมารวมตัวที่สถาบันศึกษาปอเนาะมูอ้ามาดิยะห์ เฉพาะสมาชิกที่ว่างเท่านั้นและที่ไม่
สามารถจะมาเข้าร่วมได้จะมีการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์ตามหมู่บ้านอีกด้วยแต่ที่อื่นจะไม่มีมีการอ่านบทบาท
ต่างๆให้ฟังจะมีการอ่านอัลกุรอานและบทละหมาดเท่านั้นแต่ที่สถาบันจะมีการเข้ากลุ่ม การร่วมละหมาด
ยามอะห์(ละหมาดรวม) ร่วมกันอ่านอัลกุรอานพร้อมกันเริ่มจากการอ่าน ซูเราะห์สั้นๆและตามด้วยซู
เราะห์สำคัญๆในอัลกุรอาน เช่น ซูเราะห์ ยาซีน มาลิก วากีอะห์ และอิรเราะห์มาน เป็นต้น

จากนั้นมีการรับฟังหะดีษ และบทของการทำความสะอาดภายนอกและภายในบทนี้เป็นตัวสำคัญ
ที่สุดทุกคนควรรู้ตั้งแต่จุดเล็กๆจนถึงจุดใหญ่ในการใช้ชีวิตประจำวันทุกคืนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมจะมี
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงข้อสงสัยต่างๆทำให้บางเรื่องที่เราไม่รู้เราสามารถได้ การเรียนรู้ถึงสิ่งเล็กๆที่เรา
มองข้ามและละเลยไปเมื่อเราได้เรียนรู้แล้วสามารถนำความรู้ต่าง ๆ นั้นนำไปใช้ในการประกอบ
ชีวิตประจำวันได้ในทางที่ดีขึ้นสาเหตุที่เลือกเรียนหะดีษนี้เพราะเป็นหะดีษที่เกี่ยวกับอาคิริฮามันเพราะ
จะได้เตือนสติของทีมงานว่าเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับชีวิตประจำวันนั้นคือสาเหตุหนึ่งของเวลา(อาคิริ
ฮามัน) หรือ สัญญาณวันสิ้น โลก และที่เลือกบทซูจีซอเฮร์คัณบาเดน(ความสะอาดภายในและภายนอก)
เพราะทุกคนที่เป็นทีมงานเป็นผู้หญิงล้วนและเป็นแม่ของลูกด้วยเนื่องจากแม่จะต้องดูแลทุกอย่างของ
บ้านการชำระล้างและความสะอาดเป็นสิ่งสำคัญแม่ควรเรียนรู้ตั้งแต่สิ่งเล็กๆจนถึงสิ่งใหญ่โตและที่เลือก
นางสาวนุรไอนี เจ๊ะแหมมาเป็นวิทยากรเพราะผู้เรียนเป็นผู้หญิงล้วนถ้าเราเรียนกับวิทยากรผู้หญิงเรา
อาจจะไม่อายที่จะถามในบางเรื่องได้ นางสาวนุรไอนีกล่าวว่าที่แรกที่ได้รับการประสานว่าให้มาร่วม
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปฏิเสธแต่เมื่อมาคิดอีกครั้งความรู้ที่พอมิถ้าเราไม่นำมาใช้ประโยชน์ความรู้ของเราคง
ไม่มีประโยชน์จึงตอบตกลงถ้ามีอะไรก็ยินดีทุกข้อเสนอแนะ

กระบวนการให้ความรู้จะเน้นให้วิทยากรถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับ การอ่านอัลกุรอานและบทการ
ละหมาด การปฏิบัติกรทดสอบการเอาน้ำละหมาดและการละหมาด และเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับหะดิษที่
สำคัญใน 2 เรื่องหลัก คือ เรื่อง อาคีร์ซามัน หรือ สัญญาณวันสิ้นโลก และเรื่อง ความสะอาดภายใน
และภายนอก (ซุจิซอเฮร์คันบาเดน)

ก่อนที่จะมีการให้ความรู้จากวิทยากร หัวหน้าโครงการ ได้ชี้แจงที่ผ่านของกิจกรรมและบอก
เงื่อนไขของสมาชิกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมฮาลาเกาะห์ ดังนี้

1. ต้องขออนุญาตจากสามีก่อนทุกครั้ง
2. ทำอาหารเตรียมไว้สำหรับสามีและบุตรหลาน
3. เมื่อมาร่วมฮาลาเกาะห์ จงตั้งใจฟังเผื่อว่ามีสาระดีๆสามารถกลับไปบอกสามีและบุตรหลาน
ได้
4. สามารถตอบและถามได้โดยไม่ต้องเกรงใจและเก็บไปคิดหรือคาใจถึงบ้าน
5. เมื่อกลับไปถึงบ้านไม่ควรหาเรื่องทะเลาะกับสามีหรือนุคคลในบ้าน

ฮาลาเกาะห์มุสลิมะห์ กิจกรรมนี้เริ่มตั้งแต่เดือนวันที่ 17 กรกฎาคม 2557 จนถึงปัจจุบัน เดือนละ4
ครั้ง หลังการละหมาดมัฆริบบางคนมาละหมาดที่นี่และบางคนละหมาดที่บ้านเมื่อละหมาดเสร็จแล้วทุก
คนเข้ามารวมตัวเพื่อเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์อัลกุรอานหลังจากนั้นเป็นเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์เพื่อการเรียนรู้ที่
เกี่ยวกับบทความสะอาดทั้งภายนอกและภายใน และบทที่เกี่ยวกับฮาดีซ อาคีร์ซามัน(ใกล้วันสิ้นโลก)
จากการดำเนินการในครั้งนี้นี้ผลของการดำเนินกิจกรรมเป็นไปในทางที่ดีมากเพราะจากที่เข้ากลุ่มฮาลา
เกาะห์เดือนละครั้งมีการจัดเพิ่มเดือนละ4ครั้ง และเพิ่มเวลาการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มพ่อบ้านและ
แม่บ้านอาทิตย์ละ1วันเป็นวันศุกร์ ตอนเช้าเวลา 08.00 -10.00 น แต่กลุ่มพ่อจะมาน้อย เพราะเหตุการณ์
ปัจจุบันด้วย เพราะพ่อต้องทำงานด้วยและบางคนภรรยาชวนแล้วแต่ไม่มาสักครั้งนอกจากนั้นทุกคืนวัน
พฤหัสบดี ของเดือนจะมีเด็กและเยาวชนมาร่วมเรียนรู้ประมาณ 60 คนบางคนก็เด็กๆจะอ่านอัลกุรอาน
พร้อมกันดังๆเป็นที่น่าชื่นชมของพ่อแม่ นอกจากนี้แล้วยังมีการเพิ่มการเรียนรู้ตามบ้านอีกด้วย 1 กลุ่มคือ
บ้านของนางสาวพริต๊ะ คอเกาะ มีผู้เรียนประมาณ 20 คน

รายละเอียดเนื้อหาที่ผ่านมา ดังนี้

การอ่านอัลกุรอานและบทละหมาด และหะดิษที่เกี่ยวกับสัญญาณวันใกล้สิ้นโลก โลกและมนุษย์จะ
มีพฤติกรรมในลักษณะต่างๆ สามารถสรุปตามตาราง ดังนี้

หะดิษ เรื่อง อาคีร์ซามัน หรือ สัญญาณวันสิ้นโลก

10-10-56	40 ฮาดิส อาดิรีซมีน (ยุคโลกาภิวัตน์)	
17-10-56	ฮาดิส คือมรดกของรอซูลุลเลาะห์	
24-10-56	ทั่วโลกนำสื่อเพื่อทำลายชาวมุสลิม	
19-12-56	ฮาดิซ อาลามัตกียามัต วันสิ้นโลกใกล้เข้ามา	
26-12-56	อุมัตอิสลาม นำแบบอย่างของชีวและนิชรอนีในการดำเนินชีวิต	
2-1-57	มารศาสนาจะแอนตี้ฮาดิสอัลกุรอาน	
30-1-57	ฮาดิสกาลโรคที่มนุษย์ชอบ	
6-2-57	ฮาดิสอิสลาม เริ่มเผยแพร่แต่มีแค่ตัวต	
6-3-57	ฮาดิส อิสลามมีความแข็งแกร่ง	
19-3-57	ฮาดิสคนทำดีมีจำนวนน้อยผู้คนทำเลวมีจำนวนมากขึ้น	
15/7/57	สิ่งที่ควรทำก่อนอาบน้ำละหมาด	
22/7/57	บทบาบทมุสลิมะห์	
29/7/57	การเป็นลูกที่ดี	
23/8/57	คุณค่าของเงินทอง	
2/10/57	ฮาดิซ มนุษย์ที่ประเสริฐ	
9/10/57	ยุคที่มีผู้หญิงน้อยกว่าผู้ชาย	
18/10/57	วันกียามัต	
25/10/57	yang ibadatjadidjahildanyangjahilke depan เอาผู้ที่ไร้การศึกษามาเป็นผู้นำ	
1/11/57	ระยะเวลาแสนสั้น	
13/11/57	ที่ดินถูกขูดเจาะเป็นจำนวนมาก	
20/11/57	ความศรัทธาของมนุษย์เรา	
10/10/57	อัลกุรอานคือกิจกรรมของอัลลอฮชอบ	
5/5/58	ปัจจุบันมีโรคภัยไข้เจ็บมากมาย	

บทของความสะอาดภายนอกและภายใน sucizahirdanbatin

10-10-56	ความเกี่ยวข้องกับความสะอาดภายนอกและภายใน	
29-11-56	ความสะอาดภายนอก	
12-2-56	ความสะอาดที่เรามองเห็นและชำระง่ายที่สุดคือความสะอาดภายนอก	
19-12-56	องค์ประกอบในการทำ ความสะอาด น่ายีส ภายนอกหรือภายในนั้น	
26-12-56	น้ำมุซัมมัต	

2-1-57	คินละเอิบค	
13/8/57	สุกมอิสตินชา วายิบ	
27/8/57	เดือนรอกับเป็นเดือนแห่งคุณค่า	
7/9/57	bersugi(ซูมิ)	
28/9/57	หลักการอาบนํ้าละหมาด	
6/10/57	การคัดเลือกที่เป็นอย่างซุนเนาะห์	
18/10/57	การดูแลร่างกาย	

นอกจากนี้ทีมมุสลิมะห์ยังได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กล่าวไว้ข้างต้นดังนี้

17/10/57	อายัดทั้งหมดมี 1240 หน้า	
21/10/57	อาบูบักร์เป็นซอฮาบีที่สนิทกับท่านนบีที่สุด	
12/11/57	ความเจ็บปวดกับความตายหาเทียบไม่ได้	
31/11/57	อาซาน	
5/12/57	สตรีที่ท่านนบียอมรับ	
16/2/58	ฮาบีบ สาเล็ม เป็นอับดุลละ	
1/3/58	ตอนที่ท่านนบีกลับ จากอิสเราะเมียร์รอง	
3/4/58	เมื่อมาลาอิกัด	
15-5-58	เมื่อยะหฺยูความะหฺยูค ได้ออกมาแล้ว	

บทเรียนที่ได้รับในกิจกรรมนี้

- ได้เรียนรู้ถึงหะคิษอาคิริชามันทุกสัปดาห์
- ได้เรียนรู้ถึงบทของการทำความสะอาดภายนอกและภายใน
- ได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงสิ่งเล็กๆที่เรามองข้ามไปสามารถนำไปใช้ในการประกอบชีวิตประจำวันได้

สิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้

หลังจากที่เข้าร่วมกลุ่มฮาลาเกาะห์แล้วทำให้ได้ข้อคิดมากมายเกี่ยวกับการเก็บออมทุกคืนที่เข้าร่วม การปรึกษาหารือถึงปัญหาต่างๆของครัวเรือน วิธีการแก้ปัญหา

บางคนเสนอว่าจะทำอย่างไรให้ได้เรียนเพิ่มเติมอีก บางคนบอกว่าความรู้ที่พอมีจะได้ไม่หายไปจากความคิด และการเรียนรู้จะได้เรียนรู้ถึงบางบทที่เรายังไม่รู้หรืออาจจะลืม

ทำให้หัวหน้าโครงการบอกว่าจะปรึกษารื้อกับกะดูว่าจะทำอย่างไรต่อไป

เมื่อเวลา 21.30 น. ทุกคนจะละหมาดยามาอะห์พร้อมๆกันและหลังจากนั้นเดินทางกลับบ้าน

สรุป

กิจกรรมนี้ได้ดำเนินการตั้งแต่ช่วงที่ 1 แล้วเป็นกิจกรรมที่ทำให้สมาชิกทุกคนชอบที่จะเรียนรู้เพราะนอกจากได้ความรู้ใหม่ๆแล้วสมาชิกมักจะนำความรู้เหล่านั้นไปพูดต่อกันไป อย่างเช่นถ้าคีนันมีทีมสมาชิกวิจัยขาดการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์แล้วผู้ที่เข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์ได้ความรู้ใหม่ๆเมื่อไปเจอกันอีกครั้งตามบ้านของเพื่อนบ้านที่ไม่สบายหรือเสียชีวิตแล้วมักจะพูดว่าคีนันไปไหนกันเค้าเรียนเกี่ยวกับวิชานี้เรื่องนี้ เสียหายมากเลยถ้าขาด เนื่องจากสมาชิกทุกคนส่วนใหญ่จะมีอายุกันแล้วทำให้มีความสนใจในการเรียนรู้และมักจะชวนเพื่อนๆเข้าร่วมกลุ่มฮาลาเกาะห์ด้วย

ปัญหา

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เป็นประจำทุกคืนวันพฤหัสบดี อาทิตย์ละครั้งบางคนที่มีความสนใจบอกว่าอยากจะเรียนรู้อีกแต่ไม่มีเวลาจึงเพิ่มเวลาให้เรียนตอนเช้าวันศุกร์อีกวันเพื่อให้ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง ในส่วนของเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์เช้าวันสุกร์นั้นบางคนที่มีอาชีพหรือทำงานกริดยางจะต้องไปกริดยางก่อนจึงกลับมาเรียนกับกลุ่มเพื่อนๆด้วยกัน แต่ส่วนใหญ่แล้ววันสุกร์จะเป็นวันหยุดพ่อบ้านมักจะอยู่บ้านและลูกๆมักจะเป็นวันหยุดของการเรียนของลูกๆบ้างเช่นกันทำให้แม่ต้องเตรียมข้าวให้พ่อก่อนมาด้วย ทำให้บางคนมาสายแต่พยายามมาให้ได้

กิจกรรมที่ 6 เวทีรายงานความก้าวหน้าให้กับผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง

วัน/เดือน/ปี สถานที่จัดกิจกรรม

วันที่ 26 มิถุนายน 2557 เวลา 13.30-17.30น. ณ.ที่ทำการกำนันหมู่ 1 ต.ลูโบะยไร อ.มาบอ จ.ปัตตานี

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 50 คน

วัตถุประสงค์

- 1.เพื่อรายงานผลการดำเนินงาน
- 2.เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (คู่มือหนังสือ)

กระบวนการ

เริ่มด้วยกำนันเปิดพิธีด้วยการอ่านฐะราษีอัลฟาดีซะห์ หลังจากนั้นกำนัน นายมุสตาгим จะโคกล่าวขอบคุณทุกท่านที่มาวันนี้และต้องขอโทษด้วยที่ วันนี้มีการประชุมแบบเปลี่ยนวันเปลี่ยนเวลา ผมได้รับแจ้งว่าจากรองให้มาประชุมไม่เกินวันที่ 27 ผมเลยคิดว่ายังงั้นวันนี้ ผมจะต้องประชุมให้ได้

วาระที่ 1 เรื่องที่ ที่ผมจะพูดในวันนี้

หลังจากที่ปลัดตำบลอุโบะฮิไร ได้ย้ายไปเมื่อหลายวันก่อนวันนี้มีปลัดคนใหม่ มาแล้วและเรียนเชิญปลัดแนะนำตัวด้วย ขอขอบคุณครับ ผมนายอุบายดีละห์อีเต บ้านเดิมอยู่ที่ จ.นราธิวาส บ้านบองอ ผมรับราชการตำรวจที่ทุ่งยางแดง ย้ายที่ป่าแคปาลัส ย้ายมาที่มาขอ มาขอมิผลบังคับใช้ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2557 นี้ ตอนนี้พักอยู่ที่ทุ่งยางแดง ถ้ามีอะไรสามารถไปหาได้จะครับขอบคุณครับ

ปีนี้นับว่าโชคดีของอำเภอมาขอ ขอแสดงความยินดีกับบุคคลที่ได้รับรางวัลดีเด่น ทั้ง 2 คนด้วย

คนที่ 1 นายกอเดร์ สาและ อีหม่ามดีเด่นด้านมัชยิดสุกภาวะหมู่ที่ 1 ตำบลอุโบะฮิไร

คนที่ 2 นายแพทย์ ดีเด่น นายนรินทร์ จากโรงพยาบาลมาขอ

วาระที่ 2

กำนันกล่าวขอบคุณปลัด ภารกิจควน ของ คสช ตอนที่ถือมาตรการ การรักษาความปลอดภัย ผู้ใหญ่บ้านจะต้องแบ่งเขตพื้นที่รับผิดชอบให้กับ ชรบ. ของแต่ละหมู่บ้านให้มีความรับผิดชอบตามเขต ในหมู่บ้านโดยให้กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้กำหนดเอง

เพราะว่าหลังจากนี้ ถ้าหากมีอะไรหรือเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบคือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องมาให้ปกรองที่อำเภอทันที

วาระที่ 3 เรื่องประกาศในเดือนรอมฎอนอันประเสริฐ

ให้ผู้นำ 4 เสาหลักกลับไปประชาสัมพันธ์ว่าปีนี้ห้ามมีการขายประทัด ถ้ามียังงั้นให้ผู้รับผิดชอบของแต่ละหมู่บ้านแจ้งเพื่อดำเนินการกับหน่วยงาน จก. หรือให้ตักเตือนก่อนแล้วค่อยแจ้งให้กับหน่วยงาน จก. ทราบ

วาระอื่นๆ

ประธานกล่าวว่าวันนี้มีกลุ่มแม่บ้านมาร่วมด้วย เขามีอะไรจะมาบอกพวกเรา เรียนเชิญเลขรับนางปรีดีะ กล่าวขอบคุณ และแนะนำตัวเองว่า ชื่อนางปรีดีะ หะยีเตะ เป็นตัวแทนของงานวิจัยในเรื่องการพัฒนาบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัว เพื่อการสร้างครอบครัวสุขสันต์

ดิฉันเป็น หัวหน้าโครงการและทีมวิจัยทั้งหมด 16 คน โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจาก สกว. ดำเนินงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยฟาฏอนี วิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยของชุมชน มาจากกลุ่มแม่ๆ ที่ส่วนใหญ่จะมี ปัญหาครอบครัวในด้านต่างๆ ด้านการเลี้ยงลูกบ้าง ด้านการทะเลาะเบาะแว้งกับสามีบ้างความเป็นอยู่ ของแต่ละวันบ้าง จึงทำให้มีแนวคิดที่ว่า เราจะพัฒนาครอบครัวของเราในด้านใดบ้าง เพื่อให้มีการ ดำรงชีวิตที่ดีต่อไปและทุกคนจะต้องกลับไปหาสมาชิกคนละ 5 คนด้วย

โครงการนี้อยู่ในช่วงระยะที่2 ระยะแรกได้ผ่านมาแล้วเกือบปี กิจกรรมทั้งหมด 8 กิจกรรมย่อย อีก 22 กิจกรรม

กิจกรรมแรก คือ กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละด้าน ด้านละ 4 ด้าน ด้านความเป็นแม่ เป็นภรรยา เป็น มุสลิมะห์ที่ดีในชุมชนและกิจกรรม ทักษะศึกษาครอบครัวตัวอย่าง กิจกรรมการทำแผนของบ้านพร้อม กลับปฏิบัติ กิจกรรมการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์ทุกคืนวันพฤหัสบดี และกิจกรรมในวันนี้เวทีรายงาน ความก้าวหน้าให้กับผู้นำ

และในวันนี้ เป็นเวทีรายงานความก้าวหน้าและผลการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมา กับ 4 เสาหลัก นำอินดีมาที่วันนี้มีกลุ่มเป้าหมายตามกำหนดไว้มีทั้ง สจ. นายกอบต. กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหาร การศึกษาคาดว่าน่าจะให้ข้อเสนอแนะและแนวคิดต่างๆ ได้ในด้านการพัฒนาและยินดีทุกข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันกลุ่มมีการพัฒนาในด้าน การเป็นแม่ที่ดีของลูก ภรรยาที่ดีของสามี ศรัทธาที่ดีในชุมชน และการเป็นมุสลิมะห์

กิจกรรมแรกได้มีการอบรมมา 2 ครั้ง เรื่องการจัดการครัวเรือน และการลดความขัดแย้งใน ครอบครัว ส่วนกิจกรรมทักษะศึกษา ได้เรียนรู้บ้านของครอบครัวที่มีลูก 12 คนแล้วเขาดูแลครอบครัว ลูกอย่างไรให้เป็นเด็กดี และในชุมชนเองก็ได้เรียนรู้ถึงมารดาที่สอนลูกให้เป็นผู้มีจิตอาสา การเป็น ภรรยาที่ดี การจัดการกับครอบครัวให้เล็กขี้ก็มี 1 ครอบครัวที่สามารถเลิกบุหรี่ได้จริง

ส่วนกิจกรรมที่ทำกันทุกอาทิตย์ก็เป็นกิจกรรม การเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์ทุกคืนวัน พฤหัสบดี เดือนละ 4 ครั้ง กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มีกลุ่มสมาชิก เข้ามาร่วมเรียนรู้ร่วมละหมาดยามาอะห์และ ร่วมกันอ่านอัลกรุอ่านหรือถ้ามีผู้ใดเสียชีวิตในชุมชนก็จะมีมีการอ่านอัลกรุอ่านมอบให้

ส่วนกิจกรรมที่ 3 เป็นกิจกรรมที่กลุ่มสมาชิกร่วมกันจัดทำกฎและข้อบังคับของกลุ่มสมาชิก แล้วนำข้อบังคับต่างๆมาใช้ให้เป็นกฎของบ้านและทุกคนจะต้องพยายามทำตามโดยแม่พ่อบ้าน หรือ แม่บ้านเป็นผู้ติดตามหรือประเมินผล แล้วทุกคนทำแผนนำไปใช้

ส่วนกิจกรรมที่ 5 ก็ได้มีการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์ทุกอาทิตย์ก็เป็นกิจกรรม การเข้ากลุ่มฮาลา เกาะห์ทุกคืนวัน พฤหัสบดี เดือนละ 4 ครั้ง กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มีกลุ่มสมาชิก เข้ามาร่วมเรียนรู้ร่วม

ละหมาดยามาอะห์และร่วมกันอ่านอัลกรุอ่านหรือถ้ามีผู้ใดเสียชีวิตในชุมชนก็จะมีการอ่านอัลกรุอ่านมอบให้

กิจกรรมที่ 6 เป็นเวทีนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัยและร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดพร้อมรับฟังข้อเสนอแนะต่างๆ

ในการนี้ทางกลุ่มวิจัยอยากฟังข้อเสนอแนะจากท่านผู้ใหญ่ว่าที่นี้ท่านคิดว่าสตรีในชุมชนของเรานั้น ถ้าคิดจะพัฒนาในเชิงการมีส่วนร่วมท่านต้องการพัฒนาในด้านใดบ้าง? ทีมวิจัยอยากรู้ นายกอบต. คำบลดูไบะยิไรกล่าวขอบคุณทีมวิจัย ผมนายมะยูโซะ มะโซะ การที่มีสตรีเป็นแกนนำในการดูแลบุตรหลานและการจัดการครอบครัวคิดว่าเป็นการที่ดีที่สุดแล้ว ผมกำลังคิดว่าทุกวันนี้ตำบลของเราจะต้องปรับปรุงตรงนี้ให้มากที่สุดที่ผมต้องการให้มีและต้องการที่จะให้มีกันทุกหมู่บ้านถ้าเป็นไปได้ขอบคุณครับ

นางปรีดีะ กล่าวขอบคุณนายก อบต. ต่อจากนี้อยากฟังข้อคิดของ ปลัดคนใหม่ นายอุบายดีละห์ เป็นปลัดที่เพิ่งมาทำการในการอำเภอมายอประมาณ 1 เดือน แต่มีตามคำสั่งจะมีการบังคับในวันที่ 1 กรกฎาคม 2557 นี้ ผมเห็นด้วยที่มีกิจกรรมในพื้นที่ปัจจุบันพลังสตรีเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ สตรีสามารถเป็นแกนหลักได้ ผมคิด กลุ่มที่เป็นกลุ่มที่มีความสามารถที่น่าชื่นชมในกระบวนการทำงานเพราะอิสลามให้การสนับสนุนในการทำงานของผู้หญิงแต่ต้องอยู่ในกรอบที่กำหนดไว้ และการเป็นภรรยาที่ดีของสามีผู้หญิงทุกคนจะต้องเรียนรู้เพราะถึงแม้เราจะทำงานหนักนอกบ้าน แต่ภรรยานั้น ไม่ควรละทิ้งในหน้าที่ขอบคุณครับ

นางปรีดีะกล่าวขอบคุณในครั้งต่อไป อยากฟังข้อเสนอแนะของ สจ. ของเรา ในรูปแบบการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมปรับปรุงในด้านใดบ้าง

กล่าวสละมทักทาย ผมนายอนันต์ คือระะ เป็น สจ. ที่มีเขตรับผิดชอบ 6 ตำบล ตามที่กลุ่มสตรีมุสลิมะห์บอกว่า ทุกครั้งที่จะต้องออกจากบ้านต้องขออนุญาตจากสามีก่อนนั้น ผมเห็นด้วยและจะเป็นการที่ดีมากที่สุดหากผู้ชายทำแบบนี้บ้างน่าจะเป็นการที่ดีมากๆ ตามที่ทางกลุ่มได้เสนอมานี้ ผมอยากทราบว่าจะมีบทบาทของพ่อบ้าน 5 เปอร์เซ็นก็ยังดี เพราะส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเลย トラบใดที่ยังปฏิบัติตามหลักศาสนาจริงๆแล้วผมว่าน่าจะเป็นครอบครัวที่มีความสุขที่สุด ผมอยากเสนอว่า เราจะทำอย่างไรให้พ่อบ้านได้มีการเข้ากลุ่มเหมือนกลุ่มสตรีบ้าง เพราะไม่มีที่ไหนที่ทำได้เลยจริงๆ ขอขอบคุณครับ

นางปรีดีะ กล่าวขอบคุณท่าน สจ.ของเราและน่าจะเป็นการที่ดีมากหากกลุ่มพ่อบ้านของเราสามารถเข้าร่วมกิจกรรมอย่างนี้ได้นะ และต่อไปนี้อะอยากฟังข้อเสนอแนะของทหารบ้าง

ครับผม รต. วิจิตร คลังทอง ผบ.มว.ปท.15731ผมมาจากต่างถิ่นก็เห็นด้วยที่มีความเหนียวแน่นในการเข้ากลุ่มและมีการปฏิบัติของศาสนาที่เข้มงวดและผมเห็นด้วยที่มีการเข้ากลุ่ม เพราะการที่มีกลุ่มที่เข้มแข็งสามารถที่จะรองกับหน่วยงานใดๆก็ได้ การที่มีแนวคิดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผมว่าถ้าพ่อบ้านที่ดูแลตรงนี้ไม่ได้แต่แม่บ้านนั้นแหละที่จะต้องรับผิดชอบตรงนี้ด้วย ผมยอมรับและการรวมกลุ่มเป็นสิ่งที่ดีที่น่ายินดี อย่างน้อยสามจังหวัดยังมีพลังสตรีที่เป็นแกนนำหลักน่าจะสนับสนุนต่อไป ผมอยากให้ที่อื่นหรือหมู่บ้านอื่นเป็นแบบนี้บ้าง

ขอบคุณท่านรอง และหลังจากนี้อยากฟังแนวคิดของผู้นำท้องที่

อิหม่ามกล่าวสละมทักทาย ผมนายคอเคร์ สาและอิหม่ามหมู่1 กล่าวฮาดีษ kulluklmraewakulluraemasulunarrakyatika ความว่าทุกคนสามารถเป็นผู้นำได้ไม่ว่าจะเป็นในบ้านหรือที่ใดก็ตาม ที่จริงแล้วในการดูแลบุตรหลานนั้นเป็นหน้าที่ของพ่อบ้านมากกว่า แต่ปัจจุบันในเมื่อพ่อบ้านไม่มีเวลาในการดูแลครอบครัว และบางครอบครัวไม่ให้ความร่วมมือ ผู้หญิงเราจำเป็น จะต้องรับหน้าที่แทนพ่อบ้าน ตามหลักแล้ว พ่อบ้านจะถูกสอบถามในเมื่อตายหรือวันอากีเราะห์ และตรงนี้ฝากไว้ว่า คุณแม่จะวิธีการใด ในการดูแล บุตรหลานให้เป็นเด็กดีต่อสังคมต่อไปเราจะหาแนวทางไหนให้เด็กและเยาวชนเป็นเด็กดีที่มีค่าทางสังคมมากที่สุด ขอขอบคุณครับ

นางปริศนา กล่าวขอบคุณอิหม่าม ที่ให้ข้อเสนอแนะ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อไป และอิหม่ามท่านนี้เป็นอิหม่ามที่ได้รับรางวัล อิหม่ามดีเด่นด้านมัสยิดสุภาพะ ขอแสดงความยินดีด้วย

หลังจากนี้คิดว่า อยากฟังความคิดของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขด้วย

ครับผมนายมะฮากี สะมะแอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผมเห็นด้วย ที่มีกลุ่มนี้เกิดขึ้น ที่เป็นรูปธรรม เพราะที่ผ่านมา เห็นเป็นนามธรรม ไม่มีตัวตน ถ้ามีโครงการ เกี่ยวกับครอบครัวผมยินดีจะประสาน และยินดีให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม อย่างเช่นจิตวิทยาในการสร้างครอบครัวเป็นต้นขอบคุณครับ

สุดท้ายนี้ แล้วสุดท้ายจริงๆ อยากฟัง เสียงสตรีบ้าง เชิญคะ

ขอบคุณคะดิฉัน นางสาว อุสนี คือระ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน กับกลุ่มนี้ได้ร่วมกิจกรรม และให้ความร่วมมือกันอย่างดี

เมื่อไม่กี่วัน ที่ผ่านมา มีโครงการสายใยรักก็ประสานกับกลุ่มนี้ ได้ครอบครัวที่เลิกลุ่หรืได้ เลครอบครัวเป็นครอบครัวตัวอย่าง ด้วยเหมือนกัน ดิฉันที่มีหัวหน้าที่เป็นคนที่มีความสามารถ ในหลายๆด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการประสาน การจัดกิจกรรมและที่สำคัญ ทางจังหวัดได้มาแจ้งว่า หัวหน้าโครงการได้รับรางวัลสตรี ผู้ประกอบการบอกระบบด้านจิตอาสาด้วย เป็นตัวแทนของจังหวัดปัตตานีทั่วประเทศได้ 77 คน ในวันที่ 15 กรกฎาคมนี้ ให้ขึ้นไปรับประกาศนียบัตร ที่โรงแรมบางกอกพาเลส จากกระทรวง

แรงงาน ก็น่ายินดีมากๆ เลขที่อำเภอเรา มีบุคคลที่มีจิตอาสา และมีความสามารถ อย่างนี้ก็น่าเป็นแบบอย่างที่ดีต่อคนรุ่นหลังต่อไป ขอขอบคุณค่ะ

นางปริศนา กล่าวขอบคุณทุกหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน และส่งเสริมและวันนี้ ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดี ในการให้ข้อคิด และข้อเสนอแนะจริงๆ แล้ว เป็นแนวคิดที่ดีถ้าฉันเป็นพ่อบ้านฉันก็จะจัดกิจกรรม ดังนี้เหมือนกัน แม้มีกลุ่มเป้าหมายไม่มากก็ตาม แต่วันนี้จะทำตรงนี้ให้ดีที่สุดก่อน และขอบคุณทุกที่เสนอแนะท่านในวันนี้ด้วย ขอขอบคุณค่ะ

กำนันในฐานะประธานกล่าวนำ ยินดีกับอำเภอมาของเรานี้ในปีนี้อำเภอมาขอ มีบุคลากรที่ได้รับการยกย่อง และผ่าน ผมเองได้รับรางวัลกำนันดีเด่น คนหนึ่ง และอำเภอเรา มีนายแพทย์ ดีเด่น อีหม่ามดีเด่น และที่หน้ายินดี ที่พัฒนาการอำเภอได้แข่งกับสตรีดีเด่น ระดับจังหวัดเป็นอำเภอที่มีบุคลากรมุ่งมั่นที่จะทำความดี ในวันนี้ ผมขอขอบคุณทุกท่าน ที่มาในวันนี้ และขอให้เดือนรอมฎอน ในอีก 2 วัน ข้างหน้า เป็นเดือนที่ทุกคนตั้งใจทำความดี และผมอยากส่งเสริมสนับสนุนในการทำดีต่อไป สุดท้ายนี้ ขอให้ทุกคนกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ ขอขอบคุณครับ ปิดจัดกิจกรรม เวลา 17.30 น.

สิ่งที่ได้จากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

ผู้นำท้องถิ่นท้องถิ่นรู้จักงานวิจัยมากขึ้น โดยเฉพาะปลัดที่เพิ่งย้ายมาไม่ถึงเดือนให้ความสนใจเป็นพิเศษและผู้นำอีกหลายท่านให้ข้อคิดว่าเป็นการรวมกลุ่มที่ดีและเสนอว่าน่าจะขยายการทำงานกับหมู่อื่นด้วย และจะหาอย่างไรให้พ่อบ้านมีการรวมตัวและหันหน้าเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์เหมือนกับกลุ่มแม่บ้าน

กิจกรรมที่ 7 เวทีติดตามผลหลังจากดำเนินกิจกรรมและหลังจากปฏิบัติตามแผนงานวิจัย

ครั้งที่ 1 เวทีติดตามในกลุ่มเด็ก

วัน/ เดือน/ปี และสถานที่จัดกิจกรรม

วันที่ 5 เดือนพฤษภาคม 2558 ณ สถาบันศึกษาปอเนาะมุฮัมมัดียะห์

ผู้เข้าร่วม เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นบุตรหลานของสมาชิกและทีมวิจัย

วัตถุประสงค์

- เพื่อติดตามผลหลังจากดำเนินกิจกรรม
- เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงอย่างไรของแต่ละครอบครัวหลังจากปฏิบัติตามแผนงานวิจัย

กระบวนการ

เวลา 18.00 น. ทุกคนมารวมตัวกันที่สถาบันศึกษาปอเนาะมุฮัมมาดียะห์ หลังจากละหมาดยามาอะห์แล้วทุกคนยังไม่ออกจากแถวละหมาด นางปรี๊ะ หะยีเตะ ในฐานะเป็นครูของเด็กๆจำนวน 60 คนได้กล่าวสละมกับน้องๆ พร้อมกับพูดว่าอีกไม่กี่วันจะถึงเดือนปอซอแล้ว อยากให้ทุกคนที่มีอายุ 7 ปีขึ้นไปผู้ใดทำดี อัลลอฮจะตอบแทนความดี 70 เท่า ในเดือนนี้ต้องอ่าน อัลกุรอานเยอะๆ กล่าวซีเกรละหมาดตารอเวะห์ ทุกคืนจะมีคุณค่าที่ต่างกันขอให้ทุกคนกลับไปดูด้วยว่าคืนแต่ละคืนนั้นอัลลอฮจะตอบแทนอย่างไร คืนนี้อยากถามว่าที่บ้านเล็กๆทำความดีอะไรบ้าง?

จากการ สัมภาษณ์บุตรของกลุ่มสมาชิกโดยที่พ่อแม่ไม่ได้ทราบมาก่อนว่าจะ สัมภาษณ์เด็กเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าแต่ละบ้านนั้นปฏิบัติกันอย่างไรหลังจากได้แผนปฏิบัติของแต่ละบ้าน

1. จากการสอบถามเด็กหญิงฟิตรี มะยูโซะอายุ 10 ปี บุตรสาวของนางฮาติเมะ มามะ ได้บอกว่าคนที่บ้านมีหน้าที่ ต้องทิ้งขยะทุกวัน ล้างจาน ใส่ลงในตูเย็นส่วนพี่สาวเด็กหญิง อีซวานี มะยูโซะทำหน้าที่กวาดขยะหุงข้าว และซักเสื้อผ้าให้น้องๆแม่เป็นคนทำกับข้าวและละหมาดครบ 5 เวลา
2. เด็กชาย แวมะโซ สาเหาะอายุ 12 ปีกำพร้าพ่อตั้งแต่อายุ 7 ปี ที่บ้านมีพี่น้อง 5 คนเป็นคนโต ต้องดูแลรับผิดชอบล้างจาน กวาดขยะและแบ่งหน้าที่ให้น้องคือ แวมะริ สาเหาะ ทำหน้าที่ปูที่นอนและเก็บที่นอนเพราะตอนเช้าแม่ต้องไปกรีดยางก่อนที่น้องๆจะตื่นทำให้ต้องรับผิดชอบล้างจาน กวาดบ้านและให้น้องปูที่นอนและเก็บที่นอนตอนเช้าและละหมาดครบ 5 เวลา
3. เด็กหญิงนุรอสิกันย์ เจ๊ะแะ บุตรสาวของนางปรี๊ะ หะยีเตะ มีพี่น้อง 8 คนอายุ 14 ปี ทำหน้าที่ช่วยแม่สอนอัลกุรอานเวลากลางคืนและพับผ้ารีดเสื้อให้น้อง พี่สาวเป็นคนซักแล้วนำไปตากและกวาดบ้านพร้อมกับล้างห้องน้ำทุกวัน ส่วนตนเป็นคนเก็บแล้วนำไปพับอีกครั้งแล้วเก็บเข้าตู้ของแต่ละคน สำหรับหน้าที่อื่นๆแบ่งให้น้องๆทำเช่น น้องคนเล็กใส่ลงในตูเย็น คนที่ 4 เป็นคนออกตลาด พี่คนที่ 2 เป็นคนจตุรรายการ คนที่ 5 ต้องทิ้งขยะทุกวันพร้อมเผาขยะและรดน้ำต้นไม้หน้าบ้านคนที่ 6 รดน้ำต้นไม้หลังบ้านไปซื้อน้ำแข็งพ่นคนโตนั้นให้อาหารแมวทุกวันที่บ้านมีแมวที่ไม่มีใครดูแลประมาณ 10 ตัวทำให้ต้องให้อาหารทุกวันวันละเกือบ 2 ลิตรที่เป็นอาหารแมวเป็นอีกภาระที่ต้องรับผิดชอบนอกจากภายในครอบครัวมีพี่น้องหลายคนแล้วยังมีแมวอีกหลายตัวด้วย ส่วนการบริหารการเงินนั้นพี่สาวคนที่ 2 เป็นคนบริหาร
4. เด็กชายอานัส สาและมีพี่น้อง 8 คนอายุ 10 ปี(เป็นครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างลำบากมีหน้าข้าขาดผู้นำครอบครัวอีก บิอยครั้งที่ลูกๆต้องไปโรงเรียนทั้งที่ไม่มีเงินติดตัวในเดือนรอมฎอน

ครอบครัวนี้มีไก่แค่ครึ่งซีกแล้วมีลูกๆ 8 คนแม่อีกคนจะต้องแบ่งกับข้าวให้ครบ 2 มื้อ) พ่ออยู่ในเรือนจำแม่ต้องทำงานหนักทำให้ลูกต้องช่วยแม่บ้างแม่จะเป็นผู้ชายต้องทำงานบ้านช่วยแม่กวาดขยะได้ทุนบ้านล้างจานตอนเช้าๆ เพราะแม่ต้องไปกรีดยางทุกคนต้องดูแลน้องๆ อีกหลายคนด้วย ส่วนน้องอีก 2 คนทำหน้าที่ดูแลน้องๆ น้องยังเล็ก

5. เด็กชายวาทัน ขะ โกะ อายุ 11 ปีมีพี่น้อง 3 คนอยู่กับยาย(ครอบครัวนี้เมื่อหลานไม่สบายยายมาตามหัวหน้าโครงการ เลขต้องนำเด็กกลับไปนอนที่บ้านยายก็มานอนด้วยเช็ดตัวให้เด็กทั้งคืนใช้สูงมากพุงนี้เข้าจึงพาเด็กคนนี้ไปโรงพยาบาลแม่ต้องไปทำงานยังประเทศมาเลเซียนานๆ จะกลับมาบ้านสักครั้งคิดถึงแม่เช่นกัน มีหน้าที่ซื้อของให้พี่ๆ เช่นซื้อน้ำแข็งส่วนพี่สาวคนที่ 1 ชื่อ นุรฟาร่า ขะ โกะ มีหน้าที่ดูแลเสื้อผ้าของน้องซักให้รีดให้และหุงข้าว ยายเป็นคนทำกับข้าว พี่สาวคนที่ 2 มีหน้าที่ ใส่น้ำในตู้เย็น ล้างจาน กวาดบ้าน
1. เด็กหญิงรุสนี อายุ 9 ปีเป็นบุตรของ แม่ะเดาะ มีพี่น้อง 7 คนเป็นฝาแฝด รุสนีทำหน้าที่ล้างจานเลี้ยงน้อง รุสนีทำหน้าที่กวาดขยะ ล้างจานและดูแลน้องด้วยส่วนเสื้อผ้าซักเองบ้าง แม่ซักให้บ้าง
2. เด็กหญิงโอนิ มามะ อายุ 9 ปีมีพี่น้อง 2 คนปัจจุบันอยู่กับยาย(เด็กคนนี้จะมิโอเรื่อรังเนื่องจากอยู่กับยายและตาเป็นโรคเบาหวานและวัณโรค) พ่อกับแม่ไปทำงานที่ประเทศมาเลเซียนานๆ จะกลับมาบ้านทุกครั้งทีเปิดเทอมจะไปอยู่ที่มาเลเซียตอนอยู่บ้านกับยายกวาดขยะ ซักผ้าเอง ล้างจานด้วยและช่วยเลี้ยงน้องลูกของน้ำและละหมาดครบ 5 เวลา
3. เด็กหญิงไซเพีย ตายะหลานของนาง มีเนาะ อายุ 12 ปีมีพี่น้อง 3 คนอยู่กับยายแม่อยู่อีกหมู่บ้านหนึ่งแต่แม่จะมากรีดยางที่บ้านน้ำใสทุกวันทำให้ได้เจอแม่ทุกวันตอนเช้าก่อนไปเรียนหนังสือจะต้องดูแลน้องแต่งตัวให้น้องและส่งน้องไปเรียนทุกวัน ตอนหลังจากนั้นล้างจานกวาดบ้านก่อนไปเรียนทุกวัน มีซักผ้าให้น้องและให้ตัวเองด้วยและละหมาดครบ 5 เวลา
4. เด็กหญิงอามินี สาและ เป็นบุตรของ นางอาชีชะ สาและมีพี่น้อง 8 คนเป็นคนที่ 6 อายุ 7 ปีช่วยแม่เลี้ยงน้องทั้งขยะและช่วยไปซื้อของให้พี่ๆ ด้วย (เป็นครอบครัวที่ค่อนข้างจะมีฐานะลำบาก บางครั้งแม่ต้องทิ้งบ้านให้ลูกๆ ทั้ง 7 คนอยู่กันเพียงลำพังเพราะต้องไปหางานทำที่อื่นน่าเป็นห่วงเด็กๆ เหล่านี้เมื่อเปิดเทอมปี 58 นี้พี่สาวไปเป็นคนรับจ้างล้างจานที่ประเทศมาเลเซีย กลับมาถึงสุไหงโกทกจะไปแลกดังถูกขโมยไปโดยที่ไม่มีเงินติดมือแม่แต่บาทเดียวจึงต้องเข้าไปทำงานอีกเดือนเพื่อจะซื้ออุปกรณ์การเรียนให้น้องๆ) พี่สาวคนโตชื่อเด็กหญิงอามินะ สาและ อายุ 15 ปีเป็นคนกวาดบ้าน ดูแลน้องๆ

5. เด็กหญิง อัสมะ เมาะโมะ อายุ 9 ปีเป็นบุตรของนางฟาตานียะห์ กาหลงช่วยแม่เลี้ยงน้องเพราะน้องเป็นเด็กที่เดินไม่ได้ทำให้แม่ต้องดูแลน้องอย่างใกล้ชิดจึงต้องช่วยแม่เลี้ยงน้องด้วย
6. เด็กหญิง อารีสา เป็นบุตรของนางสือคะ คอเลาะ อายุ 9 ปีทำหน้าที่กวาดบ้าน ล้างจานช่วยยายปลูกต้นไม้เพราะยายใช้ชีวิตแบบพอเพียงรดน้ำใส่ปุ๋ย
7. เด็กหญิงรุตานี ยะพา อายุ 13 ปีมีพี่น้อง 4 คนเป็นบุตรของนางพาตีเมาะ กานุงมิง เป็นคนที่ 2 (ครอบครัวนี้แม่เป็นคนมีโรคประจำตัวปีละครั้งจะเป็นคนที่มีความจำไม่ค่อยสมบูรณ์แต่เมื่อหายแล้วสามารถเข้ากลุ่มฮาเกาะห์ได้ทุกครั้ง)ถูกๆต้องมีหน้าที่และทำงานแทนแม่ยามที่แม่ไม่สบายเช่น การเก็บข้าวโดยมีพี่สาวกับพ่อไปกรีดยาง ต้องดูแลน้องๆอีก 2 คนดูแลเสื้อผ้า ล้างห้องน้ำทุกเย็นก่อนไปเรียน ที่รืออาดี
8. เด็กหญิงโลลา คอเลาะอายุ 8 ปีเป็นบุตรของนายมะยา คอเลาะ มีพี่น้อง 2 คนปัจจุบันอยู่กับยายเพราะพ่อกับแม่ไปกรีดยางที่ต่างจังหวัดนานๆจะกลับมาบ้านสักครั้งทำหน้าที่ทิ้งขยะและใส่น้ำในตู้เย็นและละหมาดครบ 5 เวลา
9. เด็กหญิงกันตีนีอายุ 8 ปีมีพี่น้อง 3 คนเป็นบุตรสาวของนางสาว สัลมา สาละ ทำหน้าที่เลี้ยงน้องดูแลน้องเวลาน้องไปเรียนด้วย ใส่น้ำในตู้เย็นและกวาดขยะด้วยและละหมาดครบ 5 เวลา
10. เด็กหญิงนุรอตีกิน สือริ อายุ 10 ปีมีพี่น้อง 2 คนเป็นบุตรของสาวนางอาชีซะ คอเลาะทำหน้าที่เลี้ยงน้อง ใส่น้ำในตู้เย็น กวาดบ้าน ล้างจานของตัวเองและของน้องด้วยล้างห้องน้ำทุกเช้าและละหมาดครบ 5 เวลา
11. เด็กชายซูเฟียน เปาะมะ เป็นบุตรชายของนางสือคะ สาละ อายุ 11 ปีทำหน้าที่ปูที่นอนล้างห้องน้ำใส่น้ำในตู้เย็น ที่บ้านอยู่กันตามลำพังเนื่องจากแม่ไปรับจ้างกรีดยางยังพื้นที่อื่น ทำให้ 4 คนพี่น้องอยู่กันเองตามลำพังทำให้ทุกคนต้องทำกันเองเพราะทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องไปเรียนอีกและทุกคนต้องรับผิดชอบเองทุกอย่างเช่น ต้องซักเสื้อผ้าเอง หุงข้าวเอง ทำกับข้าวเอง นานๆแม่จะกลับมาหาลูกและอยู่พร้อมๆกัน การละหมาดจะต้องละหมาดครบ5เวลา เพราะที่และครูที่สอนอัลกุรอานนั้นจะถามทุกวัน

สรุป

เป็นกิจกรรมย่อยที่ได้คัดกลุ่มเด็กมาแลกเปลี่ยนเพื่อจะติดตามว่าแต่ละบ้านนั้นมีการมอบหมายหน้าที่อะไรกับลูกบ้าง ผลที่ได้จากการแลกเปลี่ยนกับเด็กๆแล้วทำให้ทราบว่าเด็กๆมีความรับผิดชอบต่องานบ้านที่ต่างกันแต่เด็กๆมีหน้าที่ทุกคน ในเรื่องการแต่งกาย เด็กผู้หญิงมักจะตอบ

เป็นเสียงเดียวกันว่าจะใส่ผ้าคลุมก่อนออกจากบ้านทุกครั้งบางครั้งใส่กับ โปรงบางครั้งใส่กางเกงแต่จะใส่ผ้าคลุมทุกครั้งที่จะออกจากบ้านและพ่อแม่ทุกคนจะเคร่งครัดในเรื่องการละมดให้ครบ5เวลา

ครั้งที่ 2 เวทีติดตามในกลุ่มผู้ปกครอง

วันที่ 20 เดือนพฤษภาคม 2558 ณ สถานที่สถาบันศึกษาปอเนาะมุฮัมมัดียะห์

ผู้เข้าร่วม กลุ่มแม่ที่เป็นสมาชิกที่คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง 20 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อติดตามผลหลังจากดำเนินกิจกรรม
- เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงอย่างไรของแต่ละครอบครัวหลังจากปฏิบัติตามแผนงานวิจัย

กระบวนการ

เวลา18.00 น ทุกคนมารวมตัวกันที่สถาบันศึกษาปอเนาะมุฮัมมัดียะห์ หลังจากละหมาดยามาอะห์แล้วทุกคนมารวมตัวกันอีกครั้งที่ศูนย์ฝึกอาชีพที่มุสลิมะห์จะใช้ฝึกเรียนวิชาชีพต่างและทุกครั้งที่จะมีการประชุมจะมารวมตัวกันที่ห้องนี้ นางปรีดีะ หะยีเตะกล่าวสละมและขอบคุณทุกท่านที่มาในคืนนี้และอ่านซูเราะห์ อัลฟาติฮะห์ หลังจากนั้นนางปรีดีะ ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ว่าคืนนี้ขอให้คุณทุกท่านที่ได้พูดถึงการเปลี่ยนแปลงในแต่ละด้าน

จากการถอดบทเรียนของทีมวิจัย ทุกคนมีการเปลี่ยนแปลงที่ต่างกัน

การแบ่งและคัดเลือกทีมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ในแต่ละด้าน

	ชุมชน	การจัดการครอบครัว	เศรษฐกิจพอเพียง	การดูแลบุตรหลาน
ที่	ชื่อ สกุล	ชื่อ สกุล	ชื่อ สกุล	ชื่อ สกุล
1.	นางสาวฮาดีมาะ มามะ	นางสาวพรีดีะ คอเลาะ	นางอิษะ คอเลาะ	นางสาว ฮาดีมาะ มามะ
2.	นางสาวยามีฮะ สาหะ	นางสาวฮาดีมาะ มามะ	นางอาบีฮะ บือแน	นางปรีดี หะยีเตะ
3.	นางอาบีเคาะ ญู	นางมะนะ มาหะมะ	นางมะ กาเจ	นางสาวสามีลา เปาะมะ
4.	นางมะ กาเจ			นางฟาดีมาะ ยะพา
5.	นางบีชะ กาเจ			
6.	นางลีบะ คอเลาะ			
7.	นางมะ กาเจ			

สรุป

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ทีมได้ถอดถึงการเปลี่ยนแปลงในแต่ละด้านของทีมวิจัยหลังจากการดำเนินงานวิจัยในระยะเวลา 2 ปีกว่าๆ นี้จะมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นนอกจากนั้นได้มีการแบ่งและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้านด้วย

กิจกรรมการดำเนินการตามแผนกิจกรรมนี้จัดขึ้น 2 ครั้ง สมาชิกทุกคนนำแผนของแต่ละครอบครัวกลับไปปฏิบัติตามบ้านของแต่ละคน กิจกรรมนี้ทีมวิจัยได้ สัมภาษณ์บุตรหลานของครอบครัวตัวอย่างประมาณ 18 คน เด็กๆ มักจะตอบว่าตนมีหน้าที่ได้ทำนั้นทำได้อย่างมีความสุข บางคนล้างจาน บางคนใส่น้ำในตู้เย็นบางคนปูและจัดเก็บที่นอนทุกวัน นอกจากหน้าที่ในบ้านแล้วบางคนบอกว่าทุกครั้งที่จะออกจากบ้านจะต้องใส่ผ้าคลุมด้วย ทำให้เป็นที่ยอมรับของครูผู้สอนผู้หลักผู้ใหญ่ที่ได้พบเห็น นอกจากสัมภาษณ์กับลูกๆ แล้วนักวิจัยต้องมาถ่ายทอดผลการเปลี่ยนแปลงหลังจากปฏิบัติตามแผนด้วย

จากการถอดแผนของแต่ละครอบครัวเพื่อสร้างครอบครัวให้เป็นสุข การแบ่งหน้าที่ให้กับทุกคนในบ้าน โดยเฉพาะเด็กๆ เมื่อได้รับมอบหมายแล้ว เด็กๆ จะมีความรับผิดชอบมากขึ้น ทำให้บุคคลในบ้านมีความสามัคคี ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน หลังจากนั้นทีมได้สัมภาษณ์ ลูกๆ ของกลุ่มสมาชิก ทุกครอบครัวจะมีการมอบหมายให้ลูกมีความรับผิดชอบ ทั้งๆ ที่แต่ก่อนหน้านี้ยังไม่เคยมีการมอบหน้าที่รับผิดชอบให้กับลูกๆ ทำให้แม่ต้องเหนื่อยในการทำงานและการจัดการเรื่องในบ้านทุกอย่างอีก เมื่อมีการแบ่งหน้าที่แล้ว ภาระหน้าที่ของมารดาจะบางเบาทั้งๆ ที่ว่าส่งมอบหมายให้ทำนั้นไม่ใช่สิ่งหนักหนาอะไร แต่เมื่อเรามาทำกันคนละไม้คนละมือ ทุกคนสามารถทำได้ย่อมมีความสุข เมื่อทุกคนมีความสุขกัน รอยยิ้มก็เกิดในบ้าน เมื่อบ้านมีรอยยิ้ม ความรักเพิ่มขึ้น เป็นวิมานในบ้าน

กิจกรรมที่ 8 เวทีนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย

วันที่ 8 เดือนพฤษภาคม 2558 เวลา 08.00-14.00 น ณ สถานที่สถาบันศึกษาปอเนาะมุฮัมมัดียะห์

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 154 คน ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน 1 คน รองนายก สมาชิก 2 คน อบต 2 คน นักวิชาการ อบต. 1 คน เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นบุตรหลานของสมาชิกและกลุ่มแม่ที่เป็นสมาชิก

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้เกิดความสามัคคีอันลึกซึ้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว
- เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัยต่อชุมชน

เวทีสายใยรักครอบครัว และนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย จากการสรุปผลของการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทีมมีความภาคภูมิใจที่มี กลุ่มแม่ เด็กๆหรือบุตรหลานของแต่ละคนที่เป็สมาชิกวิจัย นักจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่ 60 คนวิทยากรผู้ให้ความรู้ในครั้งนี้ นายอาแซ คอเลาะเป็นคอเด็บ บ้านน้ำใสหมู่ 5 ตำบลลูโบะยิไร อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี นายคอเคร์ สาและ อีหม่ามบ้านบาฎากาดีอเงาะ หมู่ที่ 1 ตำบลลูโบะยิไร อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานีและมีผู้นำที่เข้าร่วมด้วยในเวทีนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย เป็นผู้ใหญ่นายบรูสดี มามะ รองนายกอบตลูโบะยิไร นายบือราฮง แมเราะ นายอาลาดีน อูมาเจ๊ะแด นักวิชาการ อบต. ลูโบะยิไรนาย อคินันท์ วาเย เลขานุการอบต. ลูโบะยิไรนายอาชี จะปาเกียและ เจ้าหน้าที่ ทหารที่มารักษาความปลอดภัยประมาณ 10 คน รวมแล้วประมาณ 162 คน อบต.รองนายก อบต.ตำบลลูโบะยิไรเข้าร่วมด้วยและได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิจัยในครั้งนี้พร้อมส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านทั้งหลายควรเอาใจสามีให้ดีเพราะผู้ชายนั้นถ้าเราเอาใจเก่งจะเปรียบเทียบบเหมือนลูกไก่ในกำมือพร้อมได้ส่งเสริมให้กลุ่มแม่รู้จักการเรียนรู้หรือเพิ่มวิชาที่จะเรียนรู้เป็นวิชาที่เกี่ยวกับคู่อารต่างๆของการดูแลสามี การดูแลบุตรหลานตามที่อิสลามต้องการ และการที่เราจะเป็นมุสลิมะห์ของ(การอ่านอัลกุรอาน)ชุมชนนั้นเรามั่นใจขนาดไหนว่าเราอ่านอัลกุรอานนั้นถูกต้องหรือไม่ขนาดไหน รองนายก อบต. ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรลงลึกตามประเด็นต่างๆให้เป็นการต่อยอดของงานวิจัยในครั้งต่อไปเพื่อให้เป็นมุสลิมะห์ที่สมบูรณ์แบบ จากการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้สมาชิกในทีมมีแนวคิดว่าจะควรที่จะต่อยอดงานวิจัยในบทต่อไปด้วยเพราะเท่าที่ผ่านมาเรายังไม่มีการเรียนรู้การอ่านคู่อารเกี่ยวกับการดูแลบุตรหลานยังจริงจัง และอีกอย่างการที่เราไปอ่านอัลกุรอานให้กับชุมชนยามเมื่อมีญาติเสียชีวิตเรายังไม่แน่ใจเลยว่าการอ่านบทอัลกุรอานของบางคนนั้นถูกต้องหรือไม่ ทำให้ยากจะมีการเรียนรู้วิชาเหล่านี้เพิ่มเติมเพราะน่าจะเป็นประโยชน์อย่างสูงต่อกลุ่มมุสลิมะห์ด้วย เพราะเท่าที่ผ่านมาเป็นแค่อ่านผ่านๆยังไม่ได้มีการลงลึกถึง สุกมต่างของการอ่านอัลกุรอาน ที่สำคัญกิจกรรมการอบรมการอ่านน้ำศพนั้นได้จัดมา2ครั้งน่าจะนำความรู้เหล่านั้นไปปฏิบัติได้ไม่มากก็น้อยนอกจากรองนายก อบต. แล้วผู้ใหญ่บ้านในฐานะเป็นที่ปรึกษาของโครงการ เข้าร่วมด้วย ผู้ใหญ่กล่าวขอบคุณรองนายกที่มาในวันนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ สกว.ขอขอบคุณหัวหน้าโครงการที่อุสาหะในการหากิจกรรมดีๆเข้ามาพัฒนาหมู่บ้าน ขอขอบคุณกลุ่มแม่ๆที่มาในวันนี้ทุกคนและขอบคุณเจ้าหน้าที่ทหารด้วยที่มารักษาความปลอดภัยในวันนี้ และที่ไม่ลืมขอบคุณน้องๆที่มาในวันนี้ด้วยเป็นการดีมากเลยที่เราเอาเด็กเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เด็กรู้จักในหลายๆด้าน คนที่เป็นแม่จะต้องอดทนทุกอย่างเช่นการเอาน้ำเย็นไปลูบผมหากเห็นที่นี้มี การเปลี่ยนแปลงให้มากกว่านี้และมีกิจกรรมเพื่อพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องอาศัยความร่วมมือด้วย คนที่เป็นแม่จะต้องทำอย่างไรให้ลูกๆมากอดทุกวัน เด็กๆจะอ่อนไหวง่าย และหวังว่ากิจกรรมดีๆเหล่านี้

จะเกิดขึ้นอีกในชุมชนเราแม้จะเป็นเรื่องใดก็ตาม ขอให้เมื่อมีการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงย่อมมีตามมา เมื่อคนเปลี่ยนแปลง ชุมชนก็เปลี่ยนแปลง สังคมดีและสิ่งดีจะตามมาด้วย

รายละเอียดกระบวนการ

08.00 กระบวนการ

นาย บุญญามีน มะยูโซะ เป็นพิธีกรกล่าวสวัสดีทักทายพร้อมกับชี้แจงโครงการในวันนี้เป็นกิจกรรมการนำเสนอโครงการวิจัยของกลุ่มแม่ๆได้ทำกันซึ่งชื่อโครงการว่า “แนวทางการพัฒนาบทบาทสตรีในการสร้างครอบครัวเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์” ก่อนที่จะดำเนินกิจกรรมต่อไปของวันนี้ อยากให้พ่อและแม่ของน้องๆ ได้ฟังการเปิดมัจเจสด้วยการอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งเป็นซูเราะห์ (Sabbihis) โดยนายอุสมาน บาเห เป็นตัวแทนเยาวชน อายุ 18 ปี เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6ศาสนาชั้น 8 ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ที่ โรงเรียนยิวอิสลามวิทยามูลนิธิ หลังจากเปิดพิธีแล้ว นาย บุญญามีน ในฐานะเป็นพิธีกรกล่าวขอบคุณน้องอุสมาน ที่ได้อ่านเชิญอ่านคัมภีร์ อัลกุรอาน เป็นกิจกรรมการต้อนรับเดือนรอมฎอน และการถือศีลอดที่จะมาถึงในอีกไม่กี่วันข้างหน้าด้วย

นาย อาแซ คอเลาะรับหน้าที่เป็นวิทยากรในวันนี้ กล่าวว่าวันนี้ เช่นวันศุกร์ที่ผ่านมา เพราะทุกวันศุกร์เราจะมีกรรวมกลุ่ม เพื่อมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และวันนี้จะพิเศษตรงที่เราเปลี่ยนบทที่จะเรียน มาเรียนรู้ในเรื่องของการถือศีลอด ใน 1 ปีเรามี 12 เดือน แต่อัลลอฮ์ให้กับชาวมุสลิมเราแค่เดือนเดียวเองที่จะต้องถือศีลอด ให้เราคิดเสียว่าเราการถือศีลอดนั้น เป็นแค่สิ่งที่เราต้องทำ การถือศีลอดนั้น เริ่มจากปีที่ 2 อีริยะห์ การถือศีลอดคืออียาต์ส่วนหนึ่ง ไม่ใช่อาต์ การถือศีลอดที่อัลลอฮ์ต้องการและอัลลอฮ์รับรอง ในเดือนรอมฎอนนั้นคือการที่เราอดทนหรือปอสต่อทุกสิ่งทุกอย่างในเวลากลางวัน เช่นการอดทนต่อการรับประทานอาหารในเวลากลางวัน การอดทนต่อการมองสิ่งรัญจวนใจ แต่ไม่ควรจัดเตรียมอาหารจนกลายเป็น Membazir เพราะการที่คนเรา Membazir นั้น จะเป็นส่วนหนึ่งของญาคิซตอน

ทำไมเราต้องถือศีลอด?

เพราะ 11 เดือนที่เราสามารถทานได้นั้นบางครั้งเราจะลืมไปว่า ไปว่าคนที่ไม่มีอันจะกิน (ฐานะยากจนนั้น) 12 เดือน ที่เขาจะต้องอดยาก กินบ้างไม่กินบ้าง ในขณะที่เราอดเพียงเดือนเดียว เราอาจจะรู้สึกว่าเป็นความหิว เป็นอย่างไรและอีกไม่กี่วันข้างหน้าเราจะมาถือศีลอดกับการที่เราถือศีลอดเพียง 1 เดือนและอีก 11 เดือนนั้นเราสามารถทานได้ตามปกติ

คุณค่าของเดือนรอมฎอน

- Ibadat Allah จะเปิดโอกาสให้เราทำอิบาดัตในเดือนรอมฎอนอย่างมากมาพร้อมผลตอบแทนได้มา อย่างมหาศาล
- Muamalat
- Munakahah
- Jinayah

Ibadat ที่ Allah ให้เราทำนั้นมีมากมายสามารถทำได้ แต่ที่ได้คุณประโยชน์นั้นคือ การถือศีลอด

Puasa คือ การอดทนต่อทุกสิ่งทุกอย่าง เช่นอดทนต่อการรับประทานอาหารในเวลากลางวัน อดทนต่อการฟังเสียงที่ทำให้รำคาญใจ (บันเทิง) อดทนต่อการดูสิ่งที่ทำให้รู้สึกจะเคลิ้มตาม (บันเทิง)

การถือศีลอดคนนั้น เป็นออกเป็น 3 ประเภท

-Puasa Awam การถือศีลอดปกติ

-Puasa Khusus

- Puasa Khususbil Khusus

Puasa Awam คือ การถือศีลอดเชซๆ เช่น การอดอาหารและเครื่องดื่ม นบีมุฮัมมัดว่า อุมมะห์ที่ถือศีลอดนั้น มีมากมายหลายคนด้วยการอดอาหารและน้ำ หันๆที่ทำไมได้บุญ

Puasa Khusus เป็นการที่อดทนทุกส่วนของร่างกาย

Puasa Khususbil Khusus คือการที่เราอิคลาสต่ออัลลอฮ์ เช่นการถือศีลอดของรอรุซ

สิ่งประเสริฐในเดือนรอมฎอน

1. ลงอาบัตฮัจญ์รฮานในเดือนรอมฎอน
2. รอมฎอนเป็นเดือนที่ประเสริฐ
3. คินัลยาลาดุลกอดาร์ในเดือนรอมฎอน
4. Banyak Zikir Sedekah ในเดือนรอมฎอน
5. ชาตานจะร้องกรวญในเดือนรอมฎอนเพราะถูกมัดมือมัดเท้า
6. Allah จะเปิดประตูสวรรค์แก่ชาวมุสลิมทุกคนในเดือนรอมฎอน
7. เปิดโอกาสให้อ่านอัลกุรอาน

จงอย่าเป็นบุญแก่ที่ Allah ได้ปิดไว้ในเดือนรอมฎอน

และในเดือนรอมฎอนที่จะถึงในอีกไม่กี่วันข้างหน้านี้ ขอให้พวกเราทุกคนที่อยู่ในที่นี่และที่บ้านเรามา ร่วมกันทำอามาลอิบาดัตอย่างจริงจัง เพื่อให้เดือนรอมฎอนของเราเป็นเดือนที่ประเสริฐ (Barakat)

นาย บุญญามีน กล่าวขอบคุณเจมูแซหรือวิทยากรของเรา หลังจากนั้นอีกไม่กี่วันเราจะมี การถือศีลอด ทุกคนที่เป็นมุสลิมจะต้องปอซอ (Puasa) และอยากฝากให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองทุกท่านดูแลการถือศีลอดด้วย สอนในเรื่องการกลืนน้ำลาย การแปรงฟัน การนียัต และหลังจากนี้ขอให้พบกับหัวหน้าโครงการ เชิญครับ

ศีลอดหรือหมายถึง การอดอาหารและเครื่องดื่ม และการเสพกามตั้งแต่ยามรุ่งอรุณ จนกระทั่งถึงเวลาหลังตะวันตกดิน

มุสลิมที่ต้องถือศีลอดเดือนรอมฎอน

1. บรรลุนิติภาวะตามศาสนบัญญัติ หรือที่เรียกว่า บรรลุนิติภาวะด้วยเหตุนี้ศีลอดจึงไม่เป็นข้อบังคับสำหรับเด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามศาสนบัญญัติ (เด็กต้องมีอายุ 15 ปี จันทรคติบริบูรณ์หรือมีสัญลักษณ์อื่น ๆ เช่น ผันเปียกหรือมีประจำเดือน)
2. มีสติสัมปชัญญะครบบริบูรณ์ ศีลอดจึงไม่เป็นข้อบังคับสำหรับคนที่วิกลจริตแม้ว่าอาการวิกลจริตจะเกิดขึ้นชั่วขณะหนึ่งในเวลากลางวันก็ตาม
3. ไม่เมาหรือหมดสติ
4. ไม่เจ็บป่วย เพราะการถือศีลอดอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพกรณีที่ไม่นสบาย
5. ไม่มีประจำเดือนหรือมีเลือดหลังจากการคลอดบุตร

ทำไมการถือศีลอดจึงเสีย หมายถึง ผู้ถือศีลอดคนใดคนหนึ่งได้กระทำในสิ่งดังต่อไปนี้ถือว่าศีลอดของเขาเสียทันทีและจะต้องถือศีลอดชดใช้ภายหลังจากเดือนรอมะฎอนได้ผ่านพ้นไปแล้วสิ่งที่ทำให้ศีลอดเสียมีดังต่อไปนี้

1. ตั้งใจกิน ไม่ว่าจะมามีปริมาณมากหรือน้อยก็ตาม
2. ตั้งใจดื่ม ไม่ว่าจะมามีปริมาณมากหรือน้อยก็ตาม
3. ร่วมประเวณี ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง
4. ตั้งใจให้ฝุ่นละออง หรือควัน หรือไอน้ำที่มีจำนวนมากเข้าไปในลำคอ
5. การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะชายหรือหญิง
6. การสวนทวารด้วยของเหลวทุกชนิด
7. การตั้งใจอาเจียน

การถือศีลอด คือ

การถือศีลอด มาจากภาษาอาหรับว่า "อัศ-เศอม" ในทางภาษาหมายถึง การละการงด การระงับยับยั้ง การควบคุม ครอบงำ เช่น การละความชั่ว ยับยั้งสิ่งต่างๆ ที่เกิดจากอารมณ์ฝ่ายต่ำ ส่วนความหมายในทางศาสนา หมายถึงการละเว้นการบริโภคอาหาร เครื่องดื่ม ระหว่างรุ่งสางจนตะวันตกลับขอบฟ้า งดเว้นการพูดจาโกหก เหลวไหล ไร้สาระเว้นจากการประพฤติชั่ว ทั้งโดยลับ และเปิดเผยถือปฏิบัติตามแบบอย่างที่ท่านศาสดามุฮัมมัด ช.ล.) ได้ทรงกำหนดไว้โดยให้ควบคุม พร้อมทั้งมือ เท้า หู ตา ใจ ลิ้น และอวัยวะทุกส่วน มิให้เข้าไปในทางไร้สาระ โองการในอัลกุรอาน มีปรากฏว่า “โอ้ บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย การถือศีลอดนั้น ได้ถูกกำหนดแก่ผู้เจ้าค้ำที่ได้ถูกกำหนด แก่เขาเหล่านั้น ก่อนหน้าสูเจ้ามาแล้ว เพื่อว่าสูเจ้าจะได้สำรวมตนจากความชั่ว”

และในโองการลำดับที่ 183 นี้ อัลลอฮ์ทรงมีพระดำรัสรับสั่งแก่มวลบ่าวผู้มีศรัทธาว่า

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لِكُم مِّنْهُ خَيْرٌ مِّنْ مَا تَرَءُونَ

“โอ้บรรดาผู้มั่นในศรัทธาเอ๋ยการถือศีลอด ได้ถูกบัญญัติให้เป็นหน้าที่รับผิดชอบของพวกท่านเช่นกับที่เคยถูกบัญญัติให้เป็นหน้าที่ รับผิดชอบ ของบรรพชนในยุคก่อนๆ ทั้งนี้เพื่อพวกท่านจักได้ยำเกรง ”

การถือศีลอดที่จะเกิดและเห็นผลตามที่ได้อ้างไว้ข้างต้นนั้นต้องมีทั้งศีลและอดควบคู่ไปด้วยกัน การอดหรืองดอาหารเพียงอย่างเดียว โดยไม่ถือศีล ไม่ลดและละเลิกจากกิเลสและอารมณ์ฝ่ายต่ำก็ถือว่ายังไม่เป็นการถือศีลอด ตามศาสนบัญญัติที่อัลลอฮ์ทรงประสงค์และปรารถนาการอดอาหารและน้ำเป็นเรื่องง่ายที่ใครๆก็อดกันได้ เด็กเล็กๆ หลายคนก็อดได้ การหลอกชาวบ้านว่าถือศีลอดหรือถือบวชยิ่งง่ายกว่าเพียงแต่เราแสร้งทำสีหน้าให้ดู อิดโรย แดงแก้มมือกุมท้อง บ้วนน้ำลายทิ้งบ่อยๆหรือเลียริมฝีปากให้แห้งและซัดสัดกนิชชาวบ้านทั่วไปก็หลง เชื่อแล้ว ว่าเรากำลังถือศีลอดอยู่ แต่อดและลดความต้องการของกิเลสเป็นสิ่งที่น้อยคนจะทำได้หลายคนไม่ เคยสังวรและตระหนักเลยว่าอัลลอฮ์นั้นทรงไม่ทรงประสงค์และปรารถนาการอดอาหารโดยไม่ถือครองศีลธรรมอันดีงามด้วย ท่านรอซูลุลลอฮ์ทรงกล่าวว่า

ในหนึ่งปีจะมีการถือศีลอดบังคับนี้เพียงหนึ่งเดือนคือเดือนรอมฎอน เดือนในอิสลามนับทางจันทรคติ ค่ำจึงมาก่อนวันและเป็นไปตามข้อเท็จจริง กล่าวคือตะวันตกลับขอบฟ้าคือค่ำตรงกับวันอะไรก็เป็นค่ำคืนของวันนั้น หนึ่งเดือนจะมี 29 กับ 30 วัน

สุดท้ายนี้หากมีการผิดพลาดในเนื้อหาหรือคำพูดขอมาอภัยด้วยนะหวังว่าโอกาสต่อไปเราคงได้เจอกันอีก วัสสาลาม

นางปรีดี หะยิเตะ กล่าวขอบคุณวิทยากร หวังว่าทุกท่านจำนำสิ่งดีกลับไปใช้ในเดือนรอมฎอนที่จะมาเยือนในอีกไม่กี่วันนี้กิจกรรมในวันนี้ เป็นการนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัยที่ได้ดำเนินการมาประมาณ 2 ปี กว่าๆ ถามว่าเราได้ทำอะไรบ้างและได้อะไรบ้าง การรวมกลุ่มระดับ 3 หมู่บ้าน ซึ่งมีนักวิจัยทั้งหมด 16 คน และรับผิดชอบคนละ ไปหาสมาชิก 5 คน ได้ทีมมา 90 ครอบครัว และในจำนวน 90 ครอบครัวนี้ยังไม่มีมีการหย่าร้างแสดงว่าเป็นการสร้างครอบครัวที่ดีไม่มีปัญหาในครอบครัวถึงขั้นแตกแยก ทุกคืนวันศุกร์จะมีการเข้าร่วมกลุ่มฮาลาเกาะห์ เพื่อการเรียนรู้ใน 4 ด้านการเป็นมุสลิมะห์ การเป็นมุสลิมะห์ที่ดีในชุมชน การเป็นภรรยาที่ดี การเป็นแม่ที่ดีพร้อมที่จะเลี้ยงลูกให้เป็นเด็กดีของสังคม

การเป็นมุสลิมะห์ที่ดีนั้นอย่างไร คือการกลุ่มและสมาชิกออกไปเรียนรู้เพื่อนำความรู้ต่างๆ มาปรับใช้ในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่นการเรียนรู้ถึงความสะอาด ซอเฮร บาเตน เพื่อเรียนรู้ถึงการใช้ชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง อย่างเช่นหลักๆ การล้างมือก่อนทำอาหาร แม้เป็นเพียงสิ่งเล็กๆ แต่เราต้องปฏิบัติให้ถูกต้องเพราะใช้นั่นตอนที่ออกมาจากตัวไก่อ้น จะออกมาทางทวารหนักจะมีสิ่งสกปรกออกมาด้วยถ้าเราไม่มาเรียนรู้เราอาจจะทานสิ่งสกปรกนั้นด้วย นอกจากการเรียนรู้แล้วทุกอาทิตย์แล้วเรายังมีการการเรียนรู้ในการดูแลครอบครัวสุขสันต์ด้วย จากการเรียนรู้จากการอบรมในกิจกรรมที่ผ่านมาเราทำให้เราได้ข้อสรุปว่าในครอบครัวนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการรู้จักการ การอยู่ด้วยความรัก การให้อภัย การให้อีก และ การขออวยพร ให้ครอบครัวอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขตลอดไป

นอกจากอบรมเพื่อการเรียนรู้แล้ว การทัศนศึกษาดูงานทั้งในพื้นที่หรือในชุมชนด้วยคนซึ่งมีนักวิจัยเป็นผู้เลือกบ้านที่จะไปเรียนรู้ด้วยและยังเลือกที่จะไปดูงานนอกหมู่บ้านด้วยครั้งนี้ได้มีการเลือกที่จะไปดูงานที่บ้านของนาง มาซิเตห์เป็นเจ้าของเป็นบ้านที่สะอาดสะอาดและบริเวณหลังบ้านมีต้นไม้ที่หลากหลายนชนิด ซึ่งเจ้าของบ้านสามารถบอกได้ว่าพืชพันธุ์แต่ละชนิดมีสรรพคุณอะไรยังไง ทำให้ทุกคนที่ไปในวันนั้นประทับใจกันทุกคน และวันนั้นเจ้าของบ้านต้อนรับทีมวิจัยที่ไปในวันนั้นเป็นอาหารที่ไม่ต้องลงทุนอะไรมากมายโดยส่วนใหญ่จะเป็นอาหารสมุนไพรที่ได้มาจากหลังบ้านจากการศึกษาดูงานทำให้ได้ความรู้จากการดูงานนั้นนำมาสร้างกฎของบ้านเพื่อให้สมาชิกทุกบ้านมีหน้าที่รับผิดชอบแบ่งเบาภาระและเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันทำให้อยู่ด้วยกันอย่างสามัคคีและสุขสันต์

กิจกรรมที่ผ่านมาทีมวิจัยที่ผ่านมาทีมสามารถทำหนังสือเล่มเล็กๆ ได้ 4 เล่ม แม้จะไม่สมบูรณ์ทางวิชาการแต่โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งเป็นความภาคภูมิใจให้กับทีมวิจัยทุกท่านและในวันนี้ทีมวิจัย ขอขอบคุณสกว. ที่ให้การสนับสนุนในครั้งนี้ขอบคุณรองนายกที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในวันนี้ขอบคุณผู้ใหญ่บ้านด้วยที่ได้มาในวันนี้และขอบคุณทุกท่านในวันนี้ คาดว่าการทำวิจัยในครั้งนี้จะนำสิ่งดีๆ ให้กับทุกท่านไม่มากก็น้อย หรืออาจจะมากกว่าที่เราวางไว้เสียอีก เพราะการเรียนรู้จำเป็นสำหรับทุกท่านตั้งแต่เด็กจนถึงหลุมฝังศพเลยและต่อจากนี้ขอให้ท่านได้พบกับวิทยากรผู้ที่จะมาให้ความรู้กับพวกเราอีกครั้งในเรื่องการอาบนำสพให้กับญาติผู้เสียชีวิตกิจกรรมนี้จัดขึ้น

2 ครั้ง ครั้งแรกอยู่ในกิจกรรมที่ผ่านมามีท่านสามารถปฏิบัติได้แล้วบางท่านยังลืมๆ จึงได้จัดกิจกรรมนี้
อีกครั้งคาดว่าจะเป็นอย่างสูงแก่ทุกท่านที่มาในวันนี้เชิญพบกับวิทยากรเลขา

นายกอเคร์ สาและ กล่าวขอบคุณที่ได้เชิญมาในวันนี้รู้สึกภูมิใจมากที่สุดที่วันนี้มีกลุ่มแม่มาร่วม
กิจกรรมอย่างล้นเหลือ ชื่อนายกอเคร์ สาและ เป็นอีหม่ามประจำมัสยิด นูรุลยันนะห์ เป็นมัสยิด ที่มีการ
ส่งเสริมด้านสุขภาวะ วันนี้เป็นกิจกรรมที่อัลลอฮ์เลือกกลุ่มเราโดยเฉพาะ ท่านนาบิกกล่าวว่า ผู้ใดก็ตามที่
ออกจากบ้านเพื่อแสวงหาความรู้ทุกๆ เช้าผู้นั้นจะได้ความดียิ่งกว่าการละหมาดซุนนะห์ 1,000 กว่าครั้ง เป็น
ผลตอบแทนที่อัลลอฮ์มอบให้เรา

ผมเองแต่ก่อนนั้นจะกลัวกับความตาย แต่ผมได้ฟังโศ๊ะครูกล่าวว่า ชาวฝรั่งเศสจะไม่กลัวศพ
เพราะเป็นร่างที่ไร้วิญญาณไม่สามารถทำอะไรใครได้และทุกคนจะต้องตาย

จากนั้นได้บรรยายเกี่ยวกับการจัดการศพอย่างละเอียด หลังจากนั้นจะเป็นการเริ่มปฏิบัติในการ
อาบน้ำและการห่อศพ สำหรับกิจกรรมในครั้งนี้จะต้องขอจบเพียงเท่านี้ก่อน

นางปรีดีละ หะยีตะ กล่าวขอบคุณ อีหม่ามที่มาให้ความรู้กับสมาชิกที่มัสยิดระหว่างนี้ก่อนที่จะปฏิบัติ
จริงขอให้ทุกท่านที่มาในวันนี้มาฟังข้อคิดดีๆ จากรองนายก อบต. อุโบะยิไร เชิญเลขนะคะ

รองนายก อบต. อุโบะยิไร กล่าวสลามพร้อมแนะนำชื่อ นายรอมือลี ขอบคุณที่มัสยิด ขอบคุณ
หัวหน้าโครงการที่ให้โอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้และขอบคุณพี่ทหารด้วยที่ได้มารักษาความ
ปลอดภัยในวันนี้ ก่อนที่เราจะถึงอีกโลกหนึ่งเราควรรู้จักโลกนี้ให้มากขึ้น โดยส่วนตัวผมอยากเข้าเยี่ยม
กันทุกหมู่บ้านเพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาของแต่ละพื้นที่ เราจะเริ่มสร้างความสุขให้กับตัวเองที่ไหนกัน

1. ตัวเอง
2. บ้านเรา
3. อารวัดของเราและครอบครัวเราบุตรหลานเรา
4. การละหมาดให้ครบ
5. ลูกๆเราจะทำอะไรให้เจริญเติบโตเป็นคนดี
6. การให้เวลาแก่ครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ
7. แม่ควรรอ่านคูอาร์ birru abaakum wabirru abnaakum

คนที่เป็นภรรยาจะต้องมีความฉลาดในการดูแลครอบครัวทาสามี และลูกๆ ถ้าเราฉลาดในตรงนี้เราสามารถที่จะสร้างครอบครัวให้เกิดครอบครัวสุขสันต์ได้ แต่ถ้าเราทำไม่ได้หรือละเลยต่อตรงนี้นี้บ้านเรานั้นจะเกิดปัญหาตามมามากมาย

1. อ่านคู่มือก่อนที่จะมีเพศสัมพันธ์ทุกครั้ง
2. เมื่อตั้งครรภ์ให้อ่านอัลกุรอานบ่อยๆและเป็นประจำ
3. การพูดจาต้องอ่อนโยนกับทุกคน
4. ผู้หญิงคือ(penawar) ผู้ที่สามารถทำให้บ้านสุขสันต์ได้
5. ผู้หญิง ควรมีความพร้อมก่อนที่จะเป็นแม่ของลูกด้วย เพราะก่อนที่จะลูกจะไปเรียนรู้กับครูและอาจารย์นั้น ลูกๆจะต้องเรียนรู้กับแม่ก่อน แม่ต้องสอนลูกพูด นับสิ่งของ เลือกสี และออกเสียงในการพูด การสอนให้ลูกรู้จักร้องเพลงที่มีประโยชน์ อัลลอฮคือผู้สร้างเรา และการสอนให้ลูกสละสลวยกับคนที่มาด้วย การสอนลูกกล่าวสละสลวย
6. จะต้องพูดกับสามีด้วยคำพูดที่อ่อนโยน
7. คนที่เป็นแม่นั้นควรดูแลอย่างใกล้ชิด รับฟังด้วยเวลาที่มีเพื่อนบ้านมาบอกเราเกี่ยวกับเรื่องของลูก รักวัวให้ผูก รักลูกให้ดี
8. การรู้จักเคารพต่อสามี ภรรยาจะต้องเคารพต่อสามีแม้ว่าเขาจะเป็นคนอย่างไรเพราะการที่เราทำคินั้นเมื่อเราเสียชีวิตนั้นจะให้เห็นผลบุญตามที่เราได้ทำด้วย

สุดท้ายนี้หวังว่ากิจกรรมดีๆสามารถที่จะต่อยอดเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไปและจะทำอย่างไรให้กิจกรรมดีๆนี้มีการจัดอย่างต่อเนื่อง วัสสลาม

นางปริศ๊ะ หะยีตะ กล่าวขอบคุณรองนายก อบต. ลูโบะยิไร ที่จริงการเรียนรู้ในกิจกรรมที่ผ่านมา ในการสร้างครอบครัวสุขสันต์นั้น จะต้องประกอบด้วย 4องค์ประกอบ เช่น การมีความรักต่อกัน การรู้จักให้อภัย การขออวยพร และการให้โอกาสต่อกันนั้นแหละคือสิ่งที่เราได้กำหนดเป็นกฎของบ้าน และเพื่อไม่ให้เสียเวลาอยากจะขอเรียนเชิญทีมและสมาชิกได้มาฟังผู้ใหญ่บ้านของเรามาให้แนวคิดและข้อคิดดีๆกับพวกเราด้วยเชิญเลยนะคะ

ผู้ใหญ่กล่าวสละสลวยทักทายแนะนำตัวว่าชื่อ นายรุสดี มามะ เป็นผู้ใหญ่หมู่ 5 กล่าวขอบคุณรองนายกที่มาในวันนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ สกว.ขอบคุณหัวหน้าโครงการที่อุสาหะในการหากิจกรรมดีๆเข้ามาพัฒนาหมู่บ้าน ขอขอบคุณกลุ่มแม่ๆที่มาในวันนี้ทุกคนและขอบคุณเจ้าหน้าที่ทหารด้วยที่มารักษาความปลอดภัยในวันนี้ และที่ไม่ลืมขอบคุณน้องๆที่มาในวันนี้ด้วยเป็นการดีมากเลยที่เราเอาเด็กเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เด็กๆรู้จักในหลายๆด้าน ด้านการมีมารยาทกับผู้ใหญ่ และอื่นๆอีก ผมเคยเป็นนักเรียนของสถาบันศึกษาปอเนาะแห่งนี้ เรียนที่นี่มาตั้งแต่เด็กๆและได้ความรู้จากที่นี่เหมือนกันที่โตมา

จนถึงวันนี้เป็นความรู้ที่ได้มาจากการเรียนรู้ที่นี้ทั้งนั้น คิดว่าถ้าจะปิดโครงการในวันนี้ความรู้ที่ได้มาเพียงพอหรือยัง อยากจะให้ต่อยอดทำต่ออีกจะได้ไหม เช่นพัฒนาอีกสักระดับหนึ่งเป็นอะไรก็ได้ที่ทำให้เราสามารถพัฒนาตนเองและหมู่บ้านได้ต่อไป ผมอาจจะไม่ถนัดด้านวิชาการเท่าที่ควรเพราะทั้งทวนมานาน แม้จะเคยเป็นครูมาก็ตามแต่ก็นานแล้วที่ไม่ได้มาคลุกคลีกับวิชาการทำให้อาจจะลืม แต่รู้สึกเสียดยิ่งอยากให้น้องๆที่มาในวันนี้ตั้งใจเรียนและเป็นเด็กดีของพ่อแม่ด้วย กิจกรรมวันนี้เป็นผู้หญิงล้วนเป็นกิจกรรมของแม่พ่อก็คือมาแต่อยู่ข้างนอก บ้างก็กลับบ้านแล้วนี้แหละคือพ่อของบ้านเรา ในฐานะเป็นผู้นำในวันนี้จะต้องอดทนอย่างสูง คนที่เป็นแม่จะต้องอดทนทุกอย่างเช่นการเอาน้ำเย็นไปลูบผมอยากเห็นที่นี้มีการเปลี่ยนแปลงให้มากกว่านี้และมีกิจกรรมเพื่อพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องอาศัยความร่วมมือด้วย คนที่เป็นแม่จะต้องทำอย่างไรให้ลูกๆมาอดทนทุกวัน แม่เคยถามลูกบ้างไหมเกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวัน เด็กๆจะอ่อนไหวง่ายสุดท้ายนี้หวังว่ากิจกรรมดีเหล่านี้จะเกิดขึ้นอีกในชุมชนเราแม้จะเป็นเรื่องใดก็ตามขอให้เมื่อมีการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงย่อมมีตามมาเมื่อคนเปลี่ยนแปลง ชุมชนก็เปลี่ยนแปลง สังคมดีๆและสิ่งดีๆจะตามมาด้วย ก่อนกลับบ้านวันนี้ฝากสวัสดีถึงคนที่บ้านด้วย วัสสถามนางปริต๊ะกล่าวขอบคุณ ผู้ใหญ่บ้านด้วยผู้ใหญ่เคยเป็นครูสอนที่นี้ด้วยตอนเด็กๆแม้จะโตมาด้วยกันแต่ผู้ใหญ่จะมีความรู้มากกว่าหัวหน้าโครงการซะอีกจึงได้เรียนกับผู้ใหญ่มากแล้วด้วยและหลังจากนี้อยากจะให้ทุกท่านได้พบกับเจ้าหน้าที่ที่มาจาก สกว. ได้มาพูดคุยกับกลุ่มแม่และเด็กๆที่อยู่ที่นี่ด้วย

นางสาวคูแควอริเยะ กาเบ กล่าวสวัสดีทักทายทุกท่านที่มาในวันนี้ พร้อมแนะนำตัวว่าชื่อ นางสาว คูแควอริเยะ กาเบ สำนักงานอยู่ที่มหาวิทยาลัย ฟาตอนี อยู่ที่โสร่ง วันนี้มีกลุ่มแม่และเด็กมาด้วยน่าประทับใจมาก ในที่นี้ใครจะเป็นลูกสอและบ้าง ใครเป็นเด็กดีของพ่อแม่บ้าง เด็กๆต้องขยันเรียนนะ อยากจะส่งเสริมแม่ทุกคนที่อยู่ในที่นี้ดูแลครอบครัวและลูกหลานอย่างใกล้ชิด ลูกๆที่เป็นเยาวชนดูแลอย่างใกล้ชิด วันนี้อาจจะประชาสัมพันธ์ว่า ตอนนี้มีกลุ่มเยาวชนที่หันมาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสู่ในทางที่ดีของสังคมเมื่อวานมีกลุ่มเป้าหมาย 10 คนที่สมัครใจและวันนี้อยากจะขอความร่วมมือจากพ่อแม่ที่อยู่ในที่นี้และที่อยู่ใกล้บ้านกลับไปถามลูกๆด้วยว่าพร้อมไหมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมดีๆเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีโดยที่มีกรอบและแผนของการดำเนินงานเป็นขั้นตอน เพื่อปลูกฝังให้ลูกเป็นเด็กมีอิหม่ามและเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไปและในวันนี้หวังว่าทุกคนจะได้ข้อคิดและแนวคิดดีๆกลับไปใช้กับตัวเองอย่างน้อยที่นี้น่าจะเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับครอบครัวสุขสันต์ กิจกรรมครอบครัวเข้าแจ้งอย่างน้อยเวลามีคนมาคุยว่า การสร้างครอบครัวสุขสันต์นั้นเป็นอย่างไร การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นอย่างไร สมาชิกในบ้านนั้นมีหน้าที่ทำอะไร กิจกรรมในชุมชนนั้นทำอะไรบ้าง คิดมัต แกนนำนั้นเป็นอย่างไรและการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะหั้นนั้นเรียนรู้นั้นเรียนรู้อะไรบ้างหวังว่ากิจกรรมดีๆนี้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างสูง ขอขอบคุณคะ

นางปรีดี กล่าวขอบคุณ กะดูแวที่อยู่เคียงข้างโครงการเรามาตลอด วันนี้เป็นวันศุกร์กิจกรรมเริ่มตั้งแต่เวลา 08.00 น. หลังจากนั้นอยากให้ทุกคนลงมือปฏิบัติในการอาบน้ำศพให้กับหุ่นจำลอง ที่ได้เตรียมมาแล้ว กิจกรรมนี้จัดขึ้น2ครั้ง ครั้งที่แล้วที่เราได้จัดนั้นบางคนนำมาใช้ประโยชน์ได้บางคนอาจจะสเปสสเป จึงเป็นที่เรียกร้องจากทีมว่าอยากให้มีการจัดกิจกรรมการอาบน้ำศพอีกครั้งเมื่อทีมวิจัยได้ประชุมเตรียมแผนงานนำเสนอจึงได้เสนอในที่ประชุมพร้อมเสนอว่าควรจะต้องมีการจัดกิจกรรมนี้อีกครั้งจึงได้มาจัดพร้อมๆกันในวันนี้คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อทุกท่านที่มาในวันนี้

สรุป

เวทีนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย วัดอุประสงค์ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัยต่อชุมชน เวทีนี้จัดขึ้นใกล้เดือนรอมฎอนจึงให้ทีมแม่ชวนลูกๆมาร่วมเรียนรู้ด้วยกันทีมได้เลือกที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับคุณค่าของเดือนรอมฎอน และนำเสนอผลการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมา พร้อมข้อเสนอแนะของผู้นำซึ่งมีผู้นำเป็นสมาชิกอบตและ เป็นผู้ใหญ่บ้านเข้าร่วมด้วยหลังจากนั้นได้เรียนรู้เกี่ยวกับการอาบน้ำศพอีกครั้งเพื่อตอบสนองความต้องการของทีมและสมาชิกที่เข้ามาใหม่และเพื่อเป็นการดอกจากการอบรมในครั้งที่แล้ว เนื่องจากการอาบน้ำศพให้กับผู้เสียชีวิตนั้นผู้ที่สามารถทำได้คือผู้ที่มีความชำนาญเท่านั้น เพราะถ้าเราทำผิดๆถูกๆนั้นเราเองอาจจะถูกสอบสวนต่อไป

บทที่ 4

รายละเอียดเนื้อหาผลการวิจัย

การดำเนินโครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาบทบาทสตรีในการจัดการทางครอบครัว เพื่อผู้สร้างครอบครัวสุขสันต์ ระยะที่ 2 ดำเนินการโดยมีกลุ่มนักวิจัย 16 คน ได้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการหากกลุ่มสมาชิกอีกคน หากกลุ่มอีก 3-5 คน จึงได้ทั้งหมด 90 คน รวมกับนักวิจัยอีก 16 คน รวมทั้งหมด 106 คน กลุ่มนักวิจัยทั้ง 16 คน มาจาก 3 หมู่บ้าน นักวิจัยจากหมู่ 5 จำนวน 6 คน นักวิจัยจากหมู่ 7 จำนวน 5 คน และนักวิจัยจากหมู่ 8 อีก 5 คน ที่มาของนักวิจัยและกลุ่มสมาชิกทั้ง 16 คน มาจากความสมัครใจและผู้มีจิตอาสา ส่วนอีก 90 คนนั้น มาจากการรับสมัครสมาชิกจากกิจกรรมในระยะที่ 1 ที่ผ่านมาแล้วนั่นเอง

โครงการนี้มีผู้เข้าร่วมที่หลากหลาย ทั้งกลุ่มสตรี เยาวชน และมีผู้รู้และผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน เข้าร่วม ประกอบด้วย นายอาแซ คอเลาะเป็นคอเด็บบ้านน้ำใสหมู่ 5 ตำบลลูโบะยิไร อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี นายอิสมาแอ สาเมาะ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยฟาตอติ นายคอเคร์ สาและ อิหม่ามบ้านบาฎาตือเงาะหมู่ที่ 1 ตำบลลูโบะยิไร อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานีและมีผู้นำที่เข้าร่วมด้วยในเวทีนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัยเป็นผู้ใหญ่บ้าน คือ นายรุสดี มามะ มีรองนายก อบต.ลูโบะยิไร นายบือราสูง แมเราะ นายอาลาดีน อูมาเง๊ะแด มีนักวิชาการ อบต. ลูโบะยิไร นายอดินันท์ วาเยะ มีเลขานุการ อบต. ลูโบะยิไร นายอาชิ จะปาเกีย และเจ้าหน้าที่ ทหารที่มารักษาความปลอดภัยประมาณ 10 คน รวมแล้วประมาณ 167 คน

ผลการวิจัยสรุป ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมทบทวนทบทวนค่าใช้จ่ายของมุสลิมะห์เพื่อให้มีความรู้ด้านการจัดการครอบครัวที่ดี

ผลการจัดกิจกรรมนั้นนอกจากเป็นการเตรียมความพร้อมทีมและได้รู้ถึงรายรับรายจ่ายของเพื่อนๆพร้อมกับความถนัดของแต่ละคนแล้ว เวทีนี้เกิดการออมประจำสัปดาห์ด้วยการกำหนดออมสัปดาห์ละเพียง 20 บาทจนถึงปัจจุบันยังเก็บออมเกือบทุกคน

ดังนั้น หลังจากการจัดกิจกรรมครั้งที่ทีมวิจัยและกลุ่มสมาชิกร่วมกันคิดว่าเราควรที่จะมีเงินเก็บบ้างอย่างน้อยเดือนละครั้ง ปัจจุบันทีมวิจัยและกลุ่มสมาชิกได้มีการออมหรือเก็บเงินเดือนละ 4 ครั้งในยามที่เข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์ทุกคืนวันพฤหัสบดีนอกจากการออมแล้วกลุ่มยังสามารถจดทะเบียน OTOP กับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอมายอได้ 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่ม กระเป๋ากะปองประสงค์
2. กลุ่มขนมหวาน

3. เสือล่าลง

4. กลุ่มของข้าวสวย

2. กิจกรรมอบรมมุสลิมะห์ เพื่อให้รับบทบาทในตนเองใน 4 เรื่อง

การจัดกิจกรรมอบรมมุสลิมะห์ใน 4 ด้าน ด้านการเป็นมุสลิมะห์ แม่ที่ดีของลูก ภรรยาที่ดีของสามี และสมาชิกที่ดีในชุมชน กิจกรรมนี้จัดขึ้น 4 ครั้ง ครั้งแรกในหัวข้อการเตรียมความพร้อมของทีม วิจัย ความถนัดของแต่ละคนในชุมชน ครั้งที่สอง กิจกรรมการลดความขัดแย้งในครัวเรือน และยาเสพติดให้โทษ และจัดอบรมการอาบน้ำสฟ 2 ครั้งเนื่องจากการจัดครั้งแรกทีมบอกว่าอยากให้มีการจัดอีกครั้งเพื่อความชำนาญมากขึ้นจึงได้มีการมติจากการสรุปหลังการดำเนินกิจกรรมว่าควรให้มีการจัดอบรมการอาบน้ำสฟให้กับผู้เสียชีวิตอีกครั้งจึงได้มีการดำเนินการจัดอีกครั้งในวันที่ 9 เดือนพฤศจิกายน 2558 ทำให้ทีมมีความรู้ในเรื่องการอาบน้ำสฟอีกครั้งอย่างทั่วถึงและตั้งใจ จากการอบรมครั้งแรกของการอาบน้ำสฟสมาชิกสามารถช่วยเหลือชุมชนได้แล้วประมาณ 2 คน คือนาง อาชีวะหะ ตาเห และนาง ปรีดิยะ หะยิเตะ แต่อีกหลายคนที่ยังไม่กล้าลงปฏิบัติอย่างจริงจังเพราะบางคนกลัวทำไม่ถูกต้องตามที่หลักศาสนาได้กำหนดไว้จึงได้มีการจัดกิจกรรมนี้อีกครั้ง อบรมมุสลิมะห์ที่ดี 1 ครั้ง ด้านการเป็นมุสลิมะห์ ที่ดีภรรยาที่ดี และการเป็นแม่ของลูกๆตามที่อิสลามกำหนดไว้ อบรมคุณค่าของเดือนรอมฎันและชะบาน เครีง เพราะเป็นเดือนแห่งประวัติศาสตร์ที่มีเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับท่านนบีมุฮัมมัด เป็นกิจกรรมที่น่าเรียนรู้เป็นอย่างมาก

กิจกรรมนี้มีความสำคัญที่สุดเท่าที่ผ่านมา หลายคนอาจจะสงสัยในหน้าที่ไม่ว่าจะเรื่องการชวนลูกให้ไปมัสยิด การสร้างจิตอาสา การเป็นภรรยาที่ดีที่ทำหน้าที่ได้อย่างดีต่อสามีได้อย่างน่าเป็นแบบอย่าง และการที่ภรรยาจะต้องทำงานหนักเนื่องจากสามีเป็นอัมพฤตทำให้ภรรยาทำงานหนักเพียงลำพังและมีลูกหลายคนด้วย ที่สำคัญที่สุดในการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์และทุกกิจกรรมของงานวิจัยในครั้งนี้ นอกจากนี้ยังทำให้ครอบครัวหนึ่งของสมาชิกสามารถเลิกบุหรี่ได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทุกคนในกลุ่มอยากทำให้ได้แต่น้อยคนนักที่จะทำได้มีครอบครัวเดียวที่สามารถทำให้สามีเลิกบุหรี่ได้โดยอาศัยภรรยาเป็นคนพูดหลังจากที่เข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องของภัยของยาเสพติด

ในระยะที่ 2 ของการวิจัย กิจกรรมการอบรมมุสลิมะห์เพื่อให้รับบทบาทต่างๆของมุสลิมะห์ที่ดี การเป็นภรรยาที่ดี และมุสลิมะห์ที่ชุมชนต้องการ มีการอบรมการอาบน้ำสฟ 2 ครั้งเพื่อให้ทีมสามารถบริการให้กับชุมชนโดยที่ไม่มีค่าตอบแทนใดๆ นอกจากการอบรมการอาบน้ำสฟแล้วยังมีการอบรมเรื่องการเป็นภรรยาที่ดี การจัดการกับครอบครัวและการอบรมเกี่ยวกับเดือนรอมฎอน เนื่องจากใกล้มาถึงเดือนการถือศีลอดของชาวมุสลิมซึ่งเป็นเดือนที่ชาวมุสลิมทุกคนต้องถือศีลอดด้วยและการให้ความรู้ในเรื่องอิสรอจและเมียะรอจ เป็นเดือนที่ท่านนบีเดินทางเพื่อไปรับวะหฺยู(รับคำบัญชาจากอัลลอฮ) การละหมาด 5 เวลา

ผลการจัดกิจกรรมนี้ทำให้กลุ่มแม่บางคนบอกว่าอยากให้สามีเข้าร่วมด้วยมากๆ ในกิจกรรมนี้ เพราะว่าถ้าแม่เรียนรู้เพียงผู้เดียวและกลับมาบอกพ่อ พ่ออาจจะเข้าใจได้ไม่ดี ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างจริงจัง เพราะสาเหตุของความขัดแย้งในครอบครัว เกิดจาก การผลัดตัว การอยู่ด้วยกันเป็นคู่กัน(แต่งงานกัน) การรีบเร่ง และความไม่เข้าใจกัน ซึ่งวิธีการลดความขัดแย้งในครอบครัว คือ

1. สร้างความร่วมมือในทางที่ดีต่อกัน เช่น การร่วมบริจาค การไปมัสยิดด้วยกัน
2. มีความรู้สึกภูมิใจต่อกัน เช่น คนที่ไม่มีสามีภูมิใจที่มีลูกหลาน หรือคนที่มีสามีภูมิใจที่มีคู่ครอง
3. ภูมิใจและขอบคุณอัลลอฮ์บ่อยๆ ที่ได้สร้างคู่ที่ดีระหว่างเรา
4. เปิดใจคุยกัน และไม่ปิดบังไว้ไม่ว่าในเรื่องใดก็ตาม
5. ให้อภัยซึ่งกันและกัน
6. แข็งแรงเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อย

ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า สิ่งที่พ่อแม่ควรทำต่อบุตรหลานและทุกคนในครอบครัวที่สำคัญ ต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ มี 4 ประการ คือ

1. การมีความรักที่ดีต่อกัน
2. การรู้จักให้อภัยต่อกัน
3. การรู้จักให้ออกาส
4. การขออวยพร(ดูอาร์) ต่อกัน

ทั้ง 4 ข้อนี้เป็นสิ่งที่ทุกคนควรจดจำและควรนำไปเป็นสโลแกนประจำใจ เพราะได้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละครอบครัวอย่างมาก เช่น กรณีมีครอบครัวหนึ่งได้มาบอกกับหัวหน้าโครงการว่าตนได้ประสบปัญหาระหว่างสามีภรรยา เขามาบอกว่า“เฮ้อบ้านเรามีปัญหาอีกแล้ว” “หัวหน้าถามเขาว่าเรื่องอะไร” “เขาตอบว่าเรื่องไม่เป็นเรื่องแต่ขี้ดียวและไม่มีใครยอมใคร” “ถามอีกว่ากี่วันแล้ว” “นางตอบหลายวันแล้ว” “หัวหน้าพูดว่า เฮ้ ที่เราเรียนกับอุสตะมานั้นเขาสอนว่าในะจำไม่ได้ แกล้งกลับไปเปิดดูหน่อยฉันหาไม่เจอและจำไม่ได้นะเพื่อนฉันจะเขียนรายงานไม่ได้แน่จริง” วันนั้นการสนทนากเลิกละเพียงแค่นั้น 2 วันผ่านไป หัวหน้าได้โทรศัพท์ถามอีก “เป็นไงวันนี้ไปตัดยางไหม” “นางตอบว่าไป” “หัวหน้าถามอีกว่าเป็นไงเปิดดูหรือยังแกฉันหาข้อมูลไม่ได้เลยจำไม่ได้ด้วยฉันจะเขียนรายงานยังงั้นเียะ” นางตอบว่า เฮ้อ จริงนะแกฉันก็ผิเองที่ดิฉันอ่านแล้วแกไม่ต้องมาทำไ้ ฉันก็คิดว่าการรู้จักใน 4 ข้อนี้เป็นสิ่งที่มีประโยชน์มากมายสำหรับครอบครัวเรา นี่แหละคือคุณค่าของการเข้าร่วมกลุ่ม นอกจากได้กระบวนการเรียนรู้แล้วยังได้ข้อแลกเปลี่ยนระหว่างกันได้อีกด้วย ขอบใจ

นะเพื่อน” การที่คนเรามีกรอบในการดำเนินชีวิตกับครอบครัวเป็นผลที่ดีมากมายกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์อย่างมากมาย

3. เวทีระดมความคิดเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในฐานะต่างๆ

ผลทำให้แต่ละครอบครัวได้เรียนรู้และได้กฎของบ้านเป็นแนวทางในการสร้างครอบครัวสุขสันต์ ประกอบด้วย สิ่งที่พ่อแม่ควรทำต่อบุตรหลานและทุกคนในครอบครัววิธีการไม่ให้เกิดการทะเลาะในครอบครัวบทบาทของพ่อแม่ต่อลูกบทบาทของพ่อในอิสลาม บทบาทของสามีต่อภรรยา บทบาทของภรรยาที่ศรัทธาหน้าที่ของลูกที่ดี การสอนให้ลูกรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ ซึ่งทุกคนพอใจที่ได้ข้อสรุปในครั้งนี้และนำแผนนี้กลับไปคิดหรือปะที่บ้านอย่างภูมิใจและทุกคนพร้อมที่จะทำตามหรือปรับตัวกับแผนที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

บทบาทสตรีในฐานะการเป็นแม่ คือ สตรีต้องรู้วิธีการดูแลลูกหลานให้เป็นคนดีในอิสลาม คือ

1. แม่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของลูกๆ
2. แม่ต้องขอคูอาร์(ขอพร)ต่ออัลลอฮ์ทุกครั้งที่เกิดได้
บทคูอาร์บทหนึ่งที่มีความหมายว่า
“ข้าแต่อัลลอฮ์ผู้เป็นเจ้าของเราขอพระองค์โปรดประทานแก่เราซึ่งคุ้มครองของเรา
และลูกของเราให้เป็นที่ร่มเงาแก่สายตาของเราและขอให้เราเป็นแบบอย่างที่ดีแก่
บรรดาผู้ยำเกรง”
 1. คูอาร์บทนี้เพื่อให้คุ้มครองเรานั้นมีความสมบูรณ์แบบ
 2. เพื่อให้บุตรหลานอยู่ในกรอบของศาสนาอิสลามที่ยำเกรงต่ออัลลอฮ์
 3. เพื่อให้ผู้นำของเรานั้นเป็นผู้ที่ยำเกรงต่อศาสนา
 4. เพื่อให้ทุกคนที่อยู่ในโลกนี้เป็นบุคคลที่ยำเกรงต่ออัลลอฮ์
3. แม่ต้องมีความรู้ในการดูแลลูก คือ มีกฎของบ้านเพื่อให้ลูกรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่เล็กน้อย คือ ทุกคนต้องละหมาดครบ 5 เวลา กวาดบ้าน ล้างห้องน้ำ ไปโรงเรียน อ่านอัลกุรอาน ทานข้าว (เพราะเด็กๆจะเกียจทานข้าว) อาบน้ำ การบ้าน ห้ามทะเลาะ(ทุกคืนจะถามว่าวันนี้ใครทะเลาะหรือเปล่า) ใส่น้ำในตู้เย็น การสร้างความร่วมมือในทางที่ดีต่อกัน เช่นการร่วมบริจาค การไปมัสยิดด้วยกัน
4. มีการประชุม วางแผนการดำเนินงานของบ้านร่วมกับลูกๆ
5. ปลุกฝังมารยาทที่ดีตั้งแต่เด็กๆ
6. จัดกิจกรรมร่วมทำในครอบครัว เช่น ไปมัสยิด ชวนไปเยี่ยมสุสาน(กูโบร์) เยี่ยมญาติพี่น้อง ร่วมกันรับประทานอาหารฮาลาลันตอยยิบัน

7. แม่ต้องรู้จักเทคนิคในการดูแลลูก เช่น การให้ความเสมอภาค การสร้างความจริงใจต่อทุกคนในบ้าน ไม่ใช้ความรุนแรงต่อบุตรหลานและทุกคน ไม่ใช้คำพูดที่ทำให้เสียความรู้สึก แยกสิ่งของให้เป็นระเบียบ
8. การลดอบายมุขในบ้าน(ห้ามมี) คือ 6 อย่างที่เราจะต้องทำให้ห่างไกลจากครอบครัวเราให้ได้
 - i. สิ่งของอบายมุข หรือมีนเมา
 - ii. การพนัน
 - iii. การที่ไม่รู้ว่าตัวเองนับถือศาสนาใด
 - iv. บันเทิงต่างๆ
 - v. สงครามหรือสู้รบต่อกัน
 - vi. ชิงดีชิงเด่นหรืออิจฉาริษยา

เพราะถ้าไม่มี 6 อย่างข้างต้น 6 อย่างต่อไปนี่ก็จะเข้ามา คือ

1. เมื่อไม่มีอบายมุขเข้ามา การศึกษาจะอยู่ในระดับดี
2. เมื่อไม่มีการพนันในบ้าน ความพอดี พอกันพอใช้จะเข้ามา
3. เมื่อไม่มีคนต่างศาสนา อยู่ด้วยกันความเป็นเอกภาพจะมีในบ้านเรา
4. เมื่อไม่มีความบันเทิงรื่นรม การทำมาดลือบาดีจะราบรื่นดี
5. เมื่อไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง ความสันติในบ้านจะอยู่ตลอดไป
6. เมื่อไม่มีการชิงดีชิงเด่นหรืออิจฉาต่อกัน ความสามัคคีจะคงอยู่กับบ้านเรา

บทบาทสตรีที่ดีในฐานะการเป็นภรรยา

1. เคารพต่อสามี (คออัต) โดยทำในสิ่งที่สามีอนุญาตและไม่ทำในสิ่งที่สามีห้าม เช่น รักษาทรัพย์สินสมบัติของสามี ใช้จ่ายอย่างประหยัด เวลาเมื่อเรารู้ว่าเรารู้จักจะยอมก่อนทุกครั้ง ถ้าสามีต้องการหลับนอน ภรรยาต้องยินยอมทุกครั้ง
2. ขออนุญาตจากสามีก่อนออกจากบ้านทุกครั้ง
3. แต่งกายให้มิดชิด อยู่บนความพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ และสวยงาม
4. มีมารยาท (อัคลาค) ที่ดี ไม่กระด้าง ไม่พูดจาตั้งเกินไป
5. มีลูกกับสามี และอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นเด็กที่มีอหิหมั่นและศอและห์

- บทบาทสตรีที่ดีในฐานะเป็นสมาชิกของชุมชน เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคม ดังนี้

- 105

4. เป็นผู้ประสานงานในการชักชวนกลุ่มสตรีอื่นๆ เข้ากลุ่มอาลาเกาะห์แลกเปลี่ยนเรียนรู้
5. การช่วยเหลือในงานต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานการกุศลของมัสยิด หรือขององค์กรในชุมชน
6. เป็นที่ปรึกษาให้กับสมาชิกกลุ่มสตรีและครอบครัวสมาชิก
7. เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน เช่น กรณีมีการทะเลาะเรื่องที่ดิน การลักขโมย ทะเลาะกัน หรือการดูแลความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาย การทะเลาะในครอบครัว เป็นต้น
8. เป็นสื่อกลางในการหากองทุนให้กับเด็กกำพร้าและด้อยโอกาสในชุมชน เช่น มีการประสานงานจนสามารถตัดเย็บเสื้อใหม่ในวันรายให้กับเด็กกำพร้าและด้อยโอกาสในชุมชนได้ทุกปี
9. มุสลิมะห์ที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการอ่านอัลกุรอานด้วยระบบกีรออาตี จะเป็นผู้สอนให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน หลังการวิจัยมีคนที่เป็นครูสอนกีรออาตีอาสาสมัครจำนวน 8 คน
10. เป็นแบบอย่างกระตุ้นให้กลุ่มสตรีเป็นแม่ตัวอย่างในระดับครอบครัวและชุมชน ผลการวิจัยทำให้มี 2 ครอบครัวที่สามารถเลิกบุรี่ และ 3 ครอบครัวได้เป็นครอบครัวตัวอย่างครอบครัวอบอุ่นประจำปี ดังนี้
 - a. นางปรีดี๊ะ หะยีเตะ ได้รับรางวัลสตรีผู้มีจิตอาสา จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำปี 2558
 - b. นางสาวยามิฮะ สาหะ ได้รับรางวัลครอบครัวอบอุ่นจากนายอำเภอมาขอประจำปี 2557
 - c. นางฮาตีเมาะ มามะ ได้รับรางวัลแม่ดีเด่น เนื่องในโอกาสวันแม่ ประจำปี 2556 จากนายอำเภอมาขอ

นอกจากนี้ ในงานวิจัยกลุ่มสตรียังได้รับความรู้ในการทำหน้าที่ในฐานะเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ซึ่งเป็นผลที่ไม่ได้มีการกำหนดไว้ในงานวิจัยตั้งแต่แรก

การเป็นสตรีที่ดีในฐานะเป็นลูก โดยมีความเคารพต่อบิดามารดาและปฏิบัติต่อท่านด้วยดี ดังนี้

1. พุดจากับบิดามารดาด้วยมีมารยาท จงอย่ากล่าวด้วยถ้อยคำที่เบื้อหน่าย และจงกล่าวพุดจากับทั้งสองอย่างอ่อนโยน

2. คอฮัต(เคารพ)พ่อแม่ของท่านอย่าสมาธิในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืน ดังนั้น ไม่มีการคอฮัตต่อมัลโลกที่เกี่ยวกับการฝ่าฝืนพระเจ้าผู้ทรงสร้าง
3. มีความอ่อนโยนต่อท่านทั้งสอง อย่าทำหน้าที่แข็งใส่ และอย่าหลบมองทั้งสองด้วยหางตา
4. จงรักษาชื่อเสียง, เกียรติ , และทรัพย์สินของท่านทั้งสอง ท่านอย่าเอาสิ่งหนึ่งสิ่งใดนอกจากได้รับการอนุญาตจากทั้งสองเสียก่อน
5. ท่านจงปฏิบัติสิ่งที่ให้ความสะดวกแก่ท่าน หากแม้ว่าทั้งสองจะไม่ได้สั่งใช้ก็ตาม เช่นการรับใช้บริการ ชื่อของที่จำเป็น
6. จงขานรับการเรียกของท่านทั้งสองด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม
7. จงให้เกียรติเพื่อน ๆ และเครือญาติของท่านทั้งสอง ไม่ว่าในยามที่ท่านทั้งสองมีชีวิตอยู่หรือว่าเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม
8. อย่าโต้เถียงและกล่าวหาว่าผิดกับท่านทั้งสอง แต่จงพยายามชี้แจงสิ่งที่ถูกต้องด้วยมารยาทที่ดีงาม
9. อย่าคือคิ่งและพูดจาอันเสียดังค่อน้ำท่านทั้งสอง และจงนิ่งสยดฟังคำพูดของท่านทั้งสอง ท่านจงปฏิบัติด้วยจรรยาบรรณที่ดีงามด้วยกับทั้งสอง และอย่าแก้งที่น้องของท่านเพื่อให้เกียรติแต่ท่านทั้งสอง
10. ท่านจงขึ้นให้เกียรติเมื่อท่านทั้งสองเข้ามาหา และจงจูบที่หน้าผากและเท้าของทั้งสอง
11. จงช่วยเหลือมารดาเกี่ยวกับงานบ้านและจงอย่ารื้อจากการช่วยบิดาทำงาน
12. อย่าเข้าไปหาท่านทั้งสองโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงที่ทั้งสองกำลังนอนและทำการพักผ่อน
13. อย่ารับประทานอาหารก่อนท่านทั้งสอง และจงให้เกียรติท่านทั้งสองในการรับประทานอาหารและดื่ม
14. ท่านอย่ากล่าวหาโกหกและอย่าทำการดำหนิ เมื่อท่านทั้งสองได้กระทำการสิ่งหนึ่งที่ไม่ทำให้ท่านประทับใจ
15. ท่านอย่าคิดว่าภรรยาและบุตรของท่านดีกว่าท่านทั้งสอง ท่านจงสร้างความพึงพอใจแก่ท่านทั้งสองก่อนอื่นใด ดังนั้นการพึงพอใจของอัลเลาะห์ ย่อมอยู่ในการพอใจของบิดามารดาและความโกรธกริ้วของพระองค์ ย่อมอยู่ในความโกรธของทั้งสอง
16. ท่านอย่านั่งในสถานที่หนึ่งที่สูงกว่าท่านทั้งสอง และท่านอย่ายืนเท้าในขณะที่อยู่ต่อหน้าท่านทั้งสอง

17. ท่านอย่าโอ้อวดในการแอบอ้างไปยังบิดาของท่าน หากมั่นใจว่าท่านจะมีตำแหน่งที่สูงก็ตาม และจงระวังการปฏิเสธความหวังดีของทั้งสองและอย่าทำให้ทั้งสองเคืองคร้อน ถึงแม้ว่าจะด้วยถ้อยคำพูดเดียวสักทีก็ตาม

18. อย่าตระหนี่ในการเลี้ยงดูต่อท่านทั้งสอง จนทำให้ทั้งสองเป็นทุกข์ เพราะมันเป็นความน่าอับอายสำหรับท่าน ซึ่งต่อไปท่านจะได้เห็นว่าสิ่งดังกล่าวนั้น บรรดาลูกๆ ของท่านก็จะทำอย่างนั้นกับท่านเช่นกัน

19. จงเยี่ยมเยือนท่านทั้งสองให้มาก ๆ และจงนำของฝากมาให้ท่านทั้งสองอย่างสม่ำเสมอ ท่านจงกตัญญูรู้คุณต่อการเลี้ยงดูและความเหนื่อยยากของทั้งสองที่มีต่อท่าน และท่านจงพิจารณาบุตรธิดาของท่านเถิด ซึ่งพวกเขาก็จะกระทำเหมือนกับที่ท่านได้ปฏิบัติต่อบิดามารดาของท่าน

20. มนุษย์ที่มีสิทธิในการให้เกียรติยิ่งคือ มารดา หลังจากนั้น บิดา และท่านจงรู้เถิดว่า สวรรค์นั้นอยู่ใต้ฝ่าเท้าของมารดา

21. จงระวังการทรยศและสร้างความไม่พอใจต่อท่านทั้งสอง จนเป็นเหตุให้ท่านต้องเป็นคนเลวทั้งในโลกนี้และโลกหน้าและต่อไปบรรดาลูก ๆ ของท่านก็จะปฏิบัติต่อท่านเฉกเช่นที่ท่านได้ปฏิบัติต่อบิดามารดาของท่าน

22. เมื่อท่านต้องการสิ่งใดจากท่านทั้งสอง ก็จงอ่อนโยนและขอบคุณหากทั้งสองได้มอบให้ และท่านจงผ่อนปรนเมื่อทั้งสองดลใจให้แก่ท่าน และท่านก็จงอย่าขอสิ่งใดให้มากนักเพื่อท่านจะได้ไม่รบกวนท่านทั้งสอง

23. เมื่อท่านกลายเป็นผู้สามารถประกอบอาชีพได้แล้ว ดังนั้น ท่านก็จงทำงานและช่วยเหลือท่านทั้งสอง

24. ท่านข้อมมีสิทธิหน้าที่ที่มีต่อบิดามารดาของท่าน และมีต่อภรรยาของท่าน ดังนั้นท่านจงให้ตามสิทธิ์ที่ชอบธรรม และพยายามให้ทั้งสองมีความเข้าใจซึ่งกันและกันเกี่ยวกับกรณีที่มีการพิพาทเกิดขึ้น และจงมอบของกำนัลให้แก่ทั้งสองฝ่ายแบบลับ ๆ

25. เมื่อบิดามารดาของท่านได้แย้งกับภรรยาของท่าน ดังนั้น ท่านก็จงเป็นผู้มีความชาญฉลาด และจงทำให้ภรรยาเข้าใจว่าท่านอยู่พร้อมกับนางหากว่าความถูกต้องอยู่ที่ฝ่ายนาง และท่านจำเป็นต้องวอนให้บิดามารดาอภัยและมีความพอใจต่อท่าน

26. เมื่อท่านขัดแย้งกับบิดามารดาเกี่ยวกับเรื่องการทำงานและการหย่า ดังนั้น พวกท่านก็จงให้หลักตัดสินของศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งที่ดียิ่งที่จะมาช่วยเหลือสำหรับพวกท่าน

27. การดูอาร์ของบิดามารดาข้อมถูกตอบรับ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดีหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น ท่านจงระวังการขอคุอาของท่านทั้งสองที่เกี่ยวกับสิ่งไม่ดีที่ต้องการให้ประสบแก่ตัวท่าน

4. ความรู้ที่ได้จากทักษะศึกษาครอบครัวตัวอย่างจากในและนอกชุมชนรวม 8 ครอบครัว ซึ่งครอบครัวในชุมชนที่ได้เลือกไปศึกษามาจากการปรึกษาหารือกันระหว่างเวทีแลกเปลี่ยนว่าจะไปบ้านใครในชุมชน ทำให้ได้เลือกไป 8 ครอบครัวโดยมีแกนนำแต่ละโซนเป็นผู้ประสานกันก่อนจึงได้ตามไป ส่วนครอบครัวที่อยู่ท่ามกลางชุมชนนั้นนางปรีดี หะยีเต๊ะ หัวหน้าโครงการเป็นผู้ประสานเนื่องจากได้ไปทัศนศึกษาดูงานที่ประเทศมาเลเซีย ซึ่งนายมะนาเซ หัวหน้าครอบครัวของบ้านนี้เป็นผู้ขับรถในวันนั้น ระหว่างเดินทางกลับจากการทัศนศึกษาได้มีการแนะนำตัวและพูดคุยถึงประเด็นความรู้ที่ได้จากการทัศนศึกษา ทุกคนจะต้องพูดคุยกันเพื่อหาข้อสรุปในวันนั้นจึงได้ทราบถึงที่มาที่ไปของครอบครัวนี้และในวันนั้นหัวหน้าโครงการได้ปรึกษาหารือกับนางสาวดูแวลลีเยะ กาเบ ว่าจะเลือกครอบครัวนี้ไปศึกษาด้วย ซึ่งเจ้าหน้าที่เห็นด้วย

กิจกรรมในครั้งนี้ทีมและสมาชิกได้ไปศึกษาดูงานบ้านตัวอย่าง ซึ่งมีการจัดบ้านได้อย่างเป็นระบบสะอาดสะอ้านและนอกบ้านนั้นยังมีการปลูกพืชผักหลายอย่างและเจ้าของบ้านนั้นสามารถบอกสรรพคุณของพืชผักต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว แม้ยังไม่มีหน่วยงานใดที่จะมารองรับว่าการที่เจ้าของบ้านพูดออกมาว่าพืชผักแต่ละชนิดมีสรรพคุณต่างๆ ทำให้ทีมเกิดแนวคิดว่าจะเรียนรู้ในด้านสรรพคุณของพืชผักต่างไปด้วยในโอกาสต่อไป

สรุปจากองค์ความรู้ของครอบครัวที่ไปศึกษาดูงานที่สำคัญ คือ
วิธีการเป็นแม่ที่ดีของลูก

1. จะอวยพรให้ลูกเป็นคนดีเสมอทุกครั้งที่นึกได้
2. ตอนเด็กๆแม่จะสอนลูกอ่านคูอาร์
3. ทุกคืนจะสอนลูกอ่านอัลกุรอาน และแม่จะอ่านพร้อมๆลูกด้วย
4. ชวนลูกไปมัสยิดทุกวัน ทุกคืนจนติดเป็นนิสัย
5. จะดีลูกทุกครั้งที่ทำผิด และตีเบาๆ /ไม่ตีลูกแต่พูดกับลูกดีๆ
6. ให้ความรับผิดชอบกับลูกตั้งแต่เด็ก เช่น การกวาดบ้าน จัดที่นอน ถ้างาน
7. ชวนลูกเข้าครัวทุกครั้งเมื่ออยู่บ้าน ลูกจะได้รู้จักการทำครัวตั้งแต่เด็กๆ
8. มอบบ้านให้กับลูกสาว ให้เขาจัดแต่งบ้านให้เต็มที่ /ทำความสะอาดบ้าน
9. สอนให้ลูกเป็นคนมีจิตอาสา
10. ใช้เงินอย่างพอเพียง /ใช้จ่ายอย่างประหยัด

11. ทุกครั้งที่จะสอบจะบำรุงให้ลูกทานอาหารที่มีประโยชน์และงดสิ่งที่เป็นการบันเทิงต่างๆในช่วงเวลาสอบ และแม่จะอวยพรให้ลูกทำข้อสอบให้ได้
12. สอนลูกให้อยู่ในกรอบ
13. กินข้าวพร้อมกัน แบ่งอาหารให้เท่ากัน หลังเลิกเรียนแม่เตรียมอาหารให้ทุกวัน บางครั้งทานในวงหรือถาดวงกลม
14. ไปเรียนให้เงินเท่ากัน
15. ให้ลูกช่วยแม่ทำงานทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นงานหนักหรือเบา เช่น ทำนาทำไร่ ในบ้าน
16. ใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกผักและเลี้ยงสัตว์เลี้ยงบ้าง /ทานอาหารที่บ้านทุกมื้อไม่เข้าร้านเลย บางครั้งพ่อบ้านช่วยทำกับข้าว
17. คนเป็นพี่จะต้องรับผิดชอบในการดูแลน้อง หุงข้าวให้ ตักน้ำใส่ในโอ่ง
18. ติดตามเรื่องการไปโรงเรียนของลูก จะคอยดูการบ้านทุกวัน
19. บอกให้ลูกกลับบ้านตรงเวลา ถ้ากลับช้าจะไปตามทันทีด้วยความเป็นห่วง
20. ให้ลูกนอนที่บ้านทุกคืน
21. เป็นเพื่อนกับลูกทุกคน แม้ลูกจะโตแล้ว แต่จะคอยโทรคุยกับลูกๆทุกวันด้วยความเป็นห่วงซึ่งกันและกัน
22. ก่อนออกจากบ้านจะต้องขออนุญาตก่อนทุกครั้ง
23. ให้ลูกเคารพตาขอยอย่างสูง
24. ให้พี่เป็นคนสอนน้อง
25. ประชุมกันทุกคืน
26. อ่านตะลิมให้ฟัง ถ้าไม่อ่านตะลิมหรือไม่ฟัง จะไม่เปิดทีวีให้ดู
27. มีไม้เรียวประจำบ้าน แต่ก่อนที่จะตีลูกจะตีที่มีมือตัวเองก่อนเพื่อทดสอบความแรง
28. ให้ตื่นเช้าทุกคน เพื่อละหมาด เพื่อรับอากาศบริสุทธิ์
29. แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบภายในบ้านด้วย เช่น ซักผ้า รีดผ้า หุงข้าว กวาดบ้าน ส่วนลูกชายจะทำงานหนักหน่อย เช่น เข้าสวน เป็นต้น
30. พ่อเองก็จะทำงานทุกอย่างไม่เลือกงาน ส่วนแม่อยู่ที่บ้านก็จะเขียนคู่มือรับผิดชอบบ้านและเปลี่ยนคู่มือบ่อยๆ
31. ทำเศรษฐกิจพอเพียงบริเวณหลังบ้าน
32. จัดบ้านให้น่าอยู่ เป็นสัดส่วน มีความสะอาดเรียบร้อย

33. ทำกับข้าวเป็นหลายประเภท
34. ใช้เหตุผลในการพูดคุยกัน
35. สอนเรื่องการรู้จักประหยัด

วิธีการเป็นภรรยาที่ดีของสามี

1. กลางวัน ก่อนอื่นที่จะออกจากบ้านต้องขออนุญาตก่อนทุกครั้ง
2. ก่อนไปหรือออกจากบ้าน เตรียมความพร้อมให้สามีเสมอ กุ๊ปปิเยาะ เสื้อผ้า ลูกสวปะ เงินของใช้ทุกอย่าง รองเท้าวางที่ประตู
3. สัมรับอาหารเตรียมพร้อมทุกครั้ง และกำชับให้ลูกดูแลพ่อทุกครั้ง
4. ก่อนไปกรีดยาง จะจูบแก้มสามีทุกครั้ง
5. เวลาที่มีเรื่องถ้าเราผิดจะยอมก่อนทุกครั้ง
6. การใช้จ่ายส่วนใหญ่อยู่ที่ภรรยา
7. ถ้าสามีต้องการจะต้องยินยอมทุกครั้งมีบ้างที่พูดกันดี
8. ตอนที่สามีกลับจากนอกบ้าน เช่น ไปประชุม หากภรรยาไม่อยู่บ้านให้รีบกลับบ้านทันที
9. ในเรื่องของสามีขอมิภรรยาใหม่จะยินยอมแต่จะต้องให้ความเสมอภาค
10. เวลาเพื่อนของสามีมาที่บ้านให้การต้อนรับอย่างดี และบอกให้สามีช่วยต้อนรับเพื่อนของภรรยาบ้าง
11. กับมารดาหรือผู้หลักผู้ใหญ่ให้ทำ แม่ของเขาให้เป็นแม่ของเราให้ความเท่าเทียมกัน
12. จะโทรตามเรื่องอาหารการกินตอนเหมือนสามีไม่อยู่บ้าน
13. พูดอ่อนโยน
14. ขออนุญาตสามีก่อนออกจากบ้าน

5. แต่ละครอบครัวนำแผนสู่การปฏิบัติการกิจกรรมระดับครอบครัวตามแผนที่กำหนดไว้

หลังจากดำเนินกิจกรรมครั้งนี้แล้วได้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยทุกคนได้กลับไปมอบหน้าที่หรือกฎของบ้านให้แต่ละคนมีความรับผิดชอบ เช่น ตอนนั้นเป็นช่วงเวลาปิดเทอมของลูก ลูกๆทุกคนส่วนใหญ่จะอยู่บ้านจึงทำให้สามารถปฏิบัติตามกฎได้ในบางส่วน เช่น การที่ให้ลูกใส่น้ำในตู้เย็น กวาดบ้าน ล้างห้องน้ำเล็กๆ สามารถทำได้ย่างน่าทึ่งเลยทีเดียว เมื่อครั้งที่แม่มาเข้าร่วมกลุ่มฮาลาเกาะห์กลุ่มแม่ๆมักจะพูดในทางที่ดีขึ้นและจะเห็นได้ว่าใบหน้าของทุกคนยิ้มแย้มและมีความสุขกันถ้วนหน้า

ด้านการเป็นภรรยาที่ดีจากการเข้าร่วมกิจกรรมในงานวิจัยในครั้งนี้ ตั้งแต่ช่วงแรกจนถึงปัจจุบันระยะเวลา 2 ปีกว่าๆกลุ่มสมาชิกทั้ง 90 ครอบครัว ยังไม่มีการหย่าร้างเกิดขึ้นในครอบครัวเลย และทุก

ครั้งที่จะไปไหนด้วยกันมักจะถามกันว่า ขออนุญาตจากสามีหรือยังเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาตามมา จากการร่วมเรียนรู้ที่ทีมวิจัยและสมาชิกได้ยึดมั่นในการสร้างครอบครัวสุขสันต์ด้วย 4 หลักการ ดังนี้

1. การมีความรักที่ต่อกัน
2. การรู้จักให้อภัยต่อกัน
3. การรู้จักให้ออกาส
4. การขออวยพร(คูอาร์) ต่อกัน

การเปลี่ยนแปลงหลังจากที่สมาชิกได้ออกกฎของบ้านแล้วบุตรหลานของทีมและสมาชิกจะมีหน้าที่รับผิดชอบทุกคน เด็กๆหันมาช่วยพ่อแม่คนละไม้คนละมือ พร้อมกับทีมวิจัยได้ถ่ายทอดผลการเปลี่ยนแปลงของตัวเองด้วย

จากการสัมภาษณ์บุตรของกลุ่มสมาชิก โดยที่พ่อแม่ไม่ได้ทราบมาก่อนว่าจะสัมภาษณ์เด็ก เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าแต่ละบ้านนั้นปฏิบัติกันอย่างไรหลังจากได้แผนปฏิบัติของแต่ละบ้าน

1. จากการสอบถามเด็กหญิงพิศรี มะยูโซะอายุ10ปี บุตรสาวของนางฮาติเมะ มามะ ได้บอกว่าคุณที่บ้านมีหน้าที่ ต้องทิ้งขยะทุกวัน ล้างจาน ใส่น้ำในตูเย็นส่วนพี่สาวเด็กหญิง อัสวานี มะยูโซะทำหน้าที่ กวาดขยะหุงข้าว และซักเสื้อผ้าให้น้องๆแม่เป็นคนทำกับข้าวและทำความสะอาดครบ 5เวลา

2. เด็กชาย แวมาโซ สาเหาะอายุ 12ปีกำพร้าพ่อตั้งแต่อายุ7ปี ที่บ้านมีพี่น้อง5คนเป็นคนโต ต้องดูแลรับผิดชอบล้างจาน กวาดขยะและแบ่งหน้าที่ให้น้องคือแวซูรี สาเหาะ ทำหน้าที่ปูที่นอน และเก็บที่นอน เพราะตอนเช้าแม่ต้องไปกรีดยางก่อนที่น้องๆจะตื่นทำให้ต้องรับผิดชอบล้างจาน กวาดบ้านและให้น้องปูที่นอนและเก็บที่นอนตอนเช้าและทำความสะอาดครบ 5เวลา

3. เด็กหญิงนุราฮิกันยี เจ๊ะแว บุตรสาวของนางปรีด๊ะ หะยีเตะ มีพี่น้อง 8 คน อายุ14ปี ทำหน้าที่ช่วยแม่สอนอัลกุรอานเวลากลางคืนและพับผ้ารีดเสื้อให้น้อง พี่สาวเป็นคนซักแล้วนำไปตากและกวาดบ้านพร้อมกับล้างห้องน้ำทุกวัน ส่วนตนเป็นคนเก็บแล้วนำไปพับอีกครั้งแล้วเก็บเข้าตู้ของแต่ละคน สำหรับหน้าที่อื่นๆแบ่งให้น้องๆทำเช่น น้องคนเล็กใส่น้ำในตูเย็น คนที่4เป็นคนออกตลาด พี่คนที่2เป็นคนจกรายการ คนที่5ต้องทิ้งขยะทุกวันพร้อมเผาขยะและรดน้ำต้นไม้หน้าบ้านคนที่6รดน้ำต้นไม้หลังบ้านไปซื้อน้ำแข็งพืคน โตนันให้อาหารแมวทุกวันที่บ้านมีแมวที่ไม่มีใครดูแลประมาณ10ตัวทำให้ต้องให้อาหารทุกวันวันละเกือบ2ลิตรที่เป็นอาหารแมวเป็นอีกภาระที่ต้องรับผิดชอบนอกจากภายในครอบครัวมีพี่น้องหลายคนแล้วยังมีแมวอีกหลายตัวด้วย ส่วนการบริหารการเงินนั้นพี่สาวคนที่2เป็นคนบริหาร

4. เด็กชายอานัส สาและ มีพี่น้อง 8 คนอายุ 10ปี(เป็นครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างลำบากมีหน้าซ้ำขาดผู้นำครอบครัวอีก บ่อยครั้งที่ลูกๆต้องไปโรงเรียนทั้งที่ไม่มีเงินติดตัวในเดือนรอมฎอนครอบครัวนี้มีไก่แค่ครึ่งซีกแล้วมีลูกๆ8คนแม่อีกคนจะต้องแบ่งกับข้าวให้ครบ2มือ)พ่ออยู่ในเรือนจำแม่ต้องทำงานหนักทำให้ลูกต้องช่วยแม่บ้างแม่จะเป็นผู้ชายต้องทำงานบ้านช่วยแม่กวาดขยะได้ดูบ้านล้างจานตอนเช้าๆเพราะแม่ต้องไปกรีดยางทุกคนต้องดูแลน้องๆอีกหลายคนด้วยส่วนน้องอีก2คนทำหน้าที่ดูแลน้องๆน้องยังเล็ก

5. เด็กชายวฮับ ยะโกะ อายุ 11ปีมีพี่น้อง3คนอยู่กับยาย(ครอบครัวนี้เมื่อหลานไม่สบายยายมาตามหัวหน้าโครงการ เลขต้องนำเด็กกลับไปนอนที่บ้านยายก็มานอนด้วยเช็ดตัวให้เด็กทั้งคืน ไข้สูงมากพุงนี้เข้าจึงพาเด็กคนนี้ไปโรงพยาบาล)แม่ต้องไปทำงานยังประเทศมาเลเซียานจะกลับมาบ้านสักครั้งคิดถึงแม่เช่นกัน มีหน้าที่ซื้อของให้พี่ๆเช่นซื้อน้ำแข็งส่วนพี่สาวคนที่ใช้นูรฟาร่า ยะโกะ มีหน้าที่ดูแลเสื้อผ้าของน้องซักให้รีดให้และหุงข้าวยายเป็นคนทำกับข้าวพี่สาวคนที่2มีหน้าที่ ใส่น้ำในตู้เย็น ล้างจาน กวาดบ้าน

6. เด็กหญิงรุตณี อายุ 9ปีเป็นบุตรของ แม่ะเคาะ มีพี่น้อง7คนเป็นฝาแฝด รุตณีทำหน้าที่ล้างจานเลี้ยงน้อง รุตณีทำหน้าที่กวาดขยะ ล้างจานและดูน้องด้วยส่วนเสื้อผ้าซักเองบ้างแม่ซักให้บ้าง

7. เด็กหญิงไอนี มามะ อายุ9ปีมีพี่น้อง2คนปัจจุบันอยู่กับยาย(เด็กคนนี้จะมิโอเรื้อรังเนื่องจากอยู่กับยายและดาเป็นโรคเบาหวานและวรรณโรค)พ่อกับแม่ไปทำงานที่ประเทศมาเลเซียานๆจะกลับมาบ้านทุกครั้งทีเปิดเทอมจะ ไปอยู่ที่มาเลเซียตอนอยู่บ้านกับยายกวาดขยะ ซักผ้าเอง ล้างจานด้วยและช่วยเลี้ยงน้องลูกของน้ำและละหมาดครบ 5เวลา

8. เด็กหญิงโซเฟีย ดายะหลานของนาง มีเนาะ อายุ 12ปีมีพี่น้อง3คนอยู่กับยายแม่อยู่อีกหมู่บ้านหนึ่งแต่แม่จะมากกรีดยางที่บ้านน้ำใสทุกวันทำให้ได้เจอแม่ทุกวันตอนเช้าง่อนไปเรียนหนังสือจะต้องดูแลน้องแต่งตัวให้น้องและส่งน้องไปเรียนทุกวัน ตอนหลังจากนั้นล้างจานกวาดบ้านก่อนไปเรียนทุกวัน มีซักผ้าให้น้องและให้ตัวเองด้วยและละหมาดครบ 5เวลา

9. เด็กหญิงอามินี สาและ เป็นบุตรของ นางอาชีชะ สาและมีพี่น้อง8คนเป็นคนที่6อายุ7ปีช่วยแม่เลี้ยงน้องทั้งขยะและช่วยไปซื้อของให้พี่ๆด้วย (เป็นครอบครัวที่ค่อนข้างจะมีฐานะลำบาก บางครั้งแม่ต้องทิ้งบ้านให้ลูกๆทั้ง7คนอยู่กับเพียงลำพังเพราะต้องไปหางานทำที่อื่นน่าเป็นห่วงเด็กๆเหล่านี้เมื่อเปิดเทอมปี58นี้พี่สาวไปเป็นคนรับจ้างล้างจานที่ประเทศมาเลเซีย กลับมาถึงสุไหงโกลกจะไปแลกดังถูก

ขโมยไปโดยที่ไม่มีเงินติดมือแม่แต่บาทเดียวจึงต้องเข้าไปทำงานอีกเดือนเพื่อจะซื้ออุปกรณ์การเรียนให้น้องๆ) พี่สาวคนโตชื่อเด็กหญิงอามีเนาะ สาและ อายุ15ปีเป็นคนกวาดบ้าน ดูแลน้องๆ

10. เด็กหญิง อัสมะ เมาะ โมะ อายุ9 ปีเป็นบุตรของนางฟาตานียะห์ กาหลงช่วยแม่เลี้ยงน้องเพราะน้องเป็นเด็กที่เดินไม่ได้ทำให้แม่ต้องดูแลน้องอย่างใกล้ชิดจึงต้องช่วยแม่เลี้ยงน้องด้วย

11. เด็กหญิง อาริสา เป็นบุตรของนางสือคะ คอเลาะ อายุ9ปีทำหน้าที่กวาดบ้าน ล้างจานช่วยยายปลูกต้นไม้เพราะยายใช้ชีวิตแบบพอเพียงรดน้ำใส่ปุ๋ย

12. เด็กหญิงรุตานี ชะพาอายุ 13 ปีมีพี่น้อง 4 คนเป็นบุตรของนางพาตีเมาะ กาnungมิง เป็นคนที่ 2 (ครอบครัวนี้แม่เป็นคนมีโรคประจำตัวปีละครั้งจะเป็นคนที่มีความจำไม่ค่อยสมบูรณ์แต่เมื่อหายแล้วสามารถเข้ากลุ่มฮาเกาะห์ได้ทุกครั้ง)ถูกๆต้องมีหน้าที่และทำงานแทนแม่ยามที่แม่ไม่สบายเช่น การเก็บจี๋ขางโดยมีพี่สาวกับพ่อไปกริดขาง ต้องดูแลน้องๆอีก2คนดูแลเสื้อผ้าของๆด้วยล้างห้องน้ำทุกเย็นก่อนไปเรียน กิรออาดี

13. เด็กหญิงไลลา คอเลาะอายุ 8 ปีเป็นบุตรของนายมะยา คอเลาะ มีพี่น้อง 2 คนปัจจุบันอยู่กับยายเพราะพ่อกับแม่ไปกริดขางที่ต่างจังหวัดนานๆจะกลับมาบ้านสักครั้งทำหน้าที่ทิ้งขยะและใส่น้ำในตู้เย็นและละหมาดครบ 5เวลา

14. เด็กหญิงกันตีนีอายุ 8 ปีมีพี่น้อง 3 คนเป็นบุตรสาวของนางสาว สัลมา สาละ ทำหน้าที่เลี้ยงน้องดูแลน้องเวลาน้องไปเรียนด้วย ใส่น้ำในตู้เย็นและกวาดขยะด้วยและละหมาดครบ 5เวลา

15. เด็กหญิงนุรอสิกิน สือรี อายุ10ปีมีพี่น้อง 2คนเป็นบุตรของสาวนางอาซิซะ คอเลาะทำหน้าที่เลี้ยงน้อง ใส่น้ำในตู้เย็น กวาดบ้าน ล้างจานของตัวเองและของน้องด้วยล้างห้องน้ำทุกเช้าและละหมาดครบ 5เวลา

16. เด็กชายซูเฟียน เปาะมะ เป็นบุตรชายของนางสือคะ สาและ อายุ 11 ปีทำหน้าที่ปูที่นอนล้างห้องน้ำใส่น้ำในตู้เย็น ที่บ้านอยู่กันตามลำพังเนื่องจากแม่ไปรับจ้างกริดขางยังพื้นที่อื่น ทำให้4คนพี่น้องอยู่กันเองตามลำพังทำให้ทุกคนต้องทำกันเองเพราะทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องไปเรียนอีกและทุกคนต้องรับผิดชอบเองทุกอย่างเช่น ต้องซักเสื้อผ้าเอง หุงข้าวเอง ทำกับข้าวเอง นานๆแม่จะกลับมาหาลูกและอยู่พร้อมๆกัน การละหมาดจะต้องละหมาดครบ5เวลา เพราะพี่และครูที่สอนอัลกุรอานนั้นจะถามทุกวัน

6. เวทีพบปะสมาชิกอัญจร(ฮาตาเกาะห์)สัปดาห์ละครั้ง

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ทำกันสัปดาห์ละครั้งทุกคืนวันพฤหัสบดีทุกคนจะมารวมตัวที่สถาบันศึกษาปอเนาะมุฮัมมาดียะห์ และจะมีการเข้ากลุ่มฮาตาเกาะห์ตามหมู่บ้าน กระบวนการให้ความรู้จะเน้นให้วิทยากรถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับ การอ่านอัลกุรอานและบทการละหมาด และเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับหะดิษที่สำคัญใน 2 เรื่องหลัก คือ เรื่อง อาคีร์ชามัน หรือ สัญญาณวันสิ้นโลกและเรื่อง ความสะอาดภายในและภายนอก (ซูจิซอเฮร์คันบาเตน) ทั้งนี้เนื่องจากทางทีมวิจัยเห็นว่า สมาชิกกลุ่มครอบครัวสุขสันต์ล้วนแต่เป็นผู้หญิงล้วนและเป็นแม่ของลูกด้วย และเนื่องจากแม่จะต้องดูแลทุกอย่างของบ้าน ดังนั้นการชำระล้างและความสะอาดจึงเป็นสิ่งสำคัญที่แม่ควรเรียนรู้ตั้งแต่สิ่งเล็กๆจนถึงสิ่งใหญ่โต และที่เลือกผู้หญิงเป็นวิทยากรเนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้หญิงล้วนสามารถที่จะสอบถามปัญหาได้ทุกเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงได้อย่างเต็มที่

ทำให้นักวิจัยมั่นใจมากกว่า ผู้ที่เดินทางหรือดำเนินชีวิตด้วยอัลกุรอานผู้นั้นจะไม่พบกับคำว่าหลงทาง เพราะอัลกุรอานและหะดิษคือแสงสว่างแห่งการนำทางสำหรับมนุษย์

รายละเอียดเนื้อหาที่ทางกลุ่มสตรีเรียน ดังนี้

-ความสำคัญของอัลกุรอานและหะดิษ

10-10-56	40 ฮาดิษ อาคีร์ชีมิน (ยุคโลกาภิวัตน์)	
17-10-56	ฮาดิษ คีอมรคกของรอซุลลุลเลาะห์	
24-10-56	ทั่วโลกนำสื่อเพื่อทำลายชาวมุสลิม	
19-12-56	ฮาดิษ อาลามัตกียามัต วันสิ้นโลกใกล้เข้ามา	
26-12-56	อุมัตอิสลาม นำแบบอย่างของยิวและนิซรอญีในการดำเนินชีวิต	
2-1-57	มารศาสนาจะแอนตี้ฮาดิษอัลกุรอาน	
30-1-57	ฮาดิษกาลโรคที่มนุษย์ชอบ	
6-2-57	ฮาดิษอิสลามเริ่มเผยแพร่ว่าแต่มีแต่ตัวด	
6-3-57	ฮาดิษ อิสลามมีความแข็งแกร่ง	
19-3-57	ฮาดิษคนทำดีมีจำนวนน้อยผู้คนทำเลวมีจำนวนมากขึ้น	
15/7/57	สิ่งที่ควรทำก่อนอาบน้ำละหมาด	
22/7/57	บทบาบทมุสลิมะห์	
29/7/57	การเป็นลูกที่ดี	
23/8/57	คุณค่าของเงินทอง	
2/10/57	ฮาดิษ มนุษย์ที่ประเสริฐ	
9/10/57	ยุคที่มีผู้หญิงน้อยกว่าผู้ชาย	

18/10/57	วันกียามัต	
25/10/57	yang ibadatjadijahildanyangjahilke depan เอาผู้ที่ไร้การศึกษามาเป็นผู้นำ	
1/11/57	ระยะเวลาแสนสั้น	
13/11/57	ที่ดินถูกขูดเจาะเป็นจำนวนมาก	
20/11/57	ความศรัทธาของมนุษย์เรา	
10/10/57	อัลกุรอานคือกิจกรรมของอัลลอฮ์ชอบ	
5/5/58	ปัจจุบันมีโรคภัยไข้เจ็บมากมาย	

บทของความสะอาดภายนอกและภายใน sucizahirdanbatin

10-10-56	ความเกี่ยวข้องกับความสะอาดภายนอกและภายใน	
29-11-56	ความสะอาดภายนอก	
12-2-56	ความสะอาดที่เรามองเห็นและชำระง่ายที่สุดคือความสะอาดภายนอก	
19-12-56	องค์ประกอบในการทำ ความสะอาด น่ายีส ภายนอกหรือภายในนั้น	
26-12-56	น้ำมุขัมมร	
2-1-57	ดินละเอียด	
13/8/57	สุกมอิสตินยา วาฮิบ	
27/8/57	เดือนรอฮับเป็นเดือนแห่งคุณค่า	
7/9/57	bersugi(ซูจี)	
28/9/57	หลักการอาบน้าละหมาด	
6/10/57	การตัดเล็บที่เป็นอย่างสุนนะห์	
18/10/57	การดูแลร่างกาย	

นอกจากนี้ที่มูสลิมะห์ยังได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กล่าวไว้ข้างต้นดังนี้

17/10/57	อาฮัดทั้งหมดมี 1240 หน้า	
21/10/57	อาบูบากรเป็นขอฮาบีที่สนิทกับท่านนบีที่สุด	
12/11/57	ความเจ็บปวดกับความตายหาเทียบไม่ได้	
31/11/57	อาซาน	
5/12/57	สตรีที่ท่านนบียอมรับ	
16/2/58	ฮาบีบ สาเล็ม เป็นอับดุลเลาะ	
1/3/58	ตอนที่ท่านนบีกลับ จากอิสเราะเมียะรอจ	

3/4/58	เมื่อมาลาอีกัด	
15-5-58	เมื่อชะห้ความะห้ชุดได้ออกมาแล้ว	

7. เวิร์กช็อป ความก้าวหน้านักวิจัยกับผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง

กิจกรรมนักวิจัยรายงานความก้าวหน้ากับผู้นำในชุมชน กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่อาศัยเวลาในการรอฟื้นฟูกองปริศนา หะยิเตะ และนางสาวพริศระ คอเลาะ ได้ปรึกษากันหลายครั้งว่าจะจัดกิจกรรมนี้ แต่ทางทีมผู้นำบางท่านไม่ว่างบางท่านไม่อยู่ จึงทำให้การจัดกิจกรรมในครั้งนี้อาศัยระยะเวลาขยายน้อย การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ มีผู้นำเข้าร่วมด้วยหลายท่านเพราะเป็นประชุมประจำเดือนของ สภาสันติสุขในชุมชน ซึ่งมีทีมของสภาสันติสุขเป็นผู้ประสานกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมนี้มีผู้นำที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็น ตัวแทนสง. จังหวัดปัตตานี ปลัดอำเภอ หน่วยงานทหาร ผู้บริหารการศึกษาผู้นำท้องที่ท้องถิ่นจากการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้หลังจากที่นางปริศนา หะยิเตะ ได้รายงานถึงที่มาของงานวิจัยและการดำเนินการต่างๆที่ได้ดำเนินการมาแล้วทำให้หลายๆท่านให้ความสนใจในงานวิจัยโดยเฉพาะปลัดอำเภอที่ได้มาทำงานยังไม่ถึงเดือน มีความสนใจเกี่ยวกับงานวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างมาก และอีกหลายๆท่านมีข้อเสนอแนะในหลายมุมมองไม่ว่าจะเป็นการขยายพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย จะทำอย่างไรให้มีกลุ่มบ้านได้ทำกิจกรรมนี้ด้วย ส่วนทีมนักวิจัยเองก็ได้ผู้นำในชุมชนว่า ทางทีมเกิดแนวคิดที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทต่างๆให้ได้หลายชิ้นอีกแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นเราจะต้องอาศัยงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมในส่วนของการตอบแทนวิทยากรที่จะให้ความรู้จึงทำให้การดำเนินกิจกรรมเหล่านั้นยังต้องหาวิธีการอีกหลายๆด้านที่ทางทีมจะต้องอาศัยกระบวนการและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ประมวลความเห็นจากผู้เข้าร่วม ดังนี้

อบต.ดูไบยะฮิไร “การที่มีสตรีเป็นแกนนำในการดูแลบุตรหลานและการจัดการครอบครัวคิดว่า เป็นการที่ดีที่สุดแล้ว ผมกำลังคิดว่าทุกวันนี้ตำบลของเราจะต้องปรับปรุงตรงนี้ให้มากที่สุดที่ผมต้องการให้มีและต้องการที่จะให้มันกันทุกหมู่บ้านถ้าเป็นไปได้”

ปลัดอำเภอมาขอ “ผมเห็นด้วยที่มีกิจกรรมในพื้นที่ ปัจจุบันพลังสตรีเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ สตรีสามารถเป็นแกนหลักได้ ผมคิด กลุ่มที่เป็นกลุ่มที่มีความสามารถที่น่าชื่นชมในกระบวนการทำงาน เพราะอิสลามให้การสนับสนุนในการทำงานของผู้หญิงแต่ต้องอยู่ในกรอบที่กำหนดไว้ และการเป็นภรรยาที่ดีของสามีผู้หญิงทุกคนจะต้องเรียนรู้เพราะถึงแม้เราจะทำงานหนักนอกบ้าน แต่ภรณานนั้นไม่ควรละทิ้งในหน้าที่”

สง. ที่มีเขตรับผิดชอบ 6 ตำบล “ตามที่กลุ่มสตรีมุสลิมะห์บอกว่า ทุกครั้งที่จะต้องออกจากบ้านต้องขออนุญาตจากสามีก่อนนั้น ผมเห็นด้วยและจะเป็นการที่ดีมากที่สุดหากผู้ชายทำแบบนี้บ้างน่าจะเป็นการที่ดีมากๆ ตามที่ทางกลุ่มได้เสนอมานี้ ผมอยากทราบว่าจะมีบทบาทของพ่อบ้าน 5 เปอร์เซ็นก็ยังมี เพราะ

ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเลย ตราบใดที่ยังปฏิบัติตามหลักศาสนาจริงๆแล้วผมว่าน่าจะเป็นครอบครัวที่มีความสุขที่สุด ผมอยากเสนอว่า เราจะทำอะไรให้พ่อบ้านได้มีการเข้ากลุ่มเหมือนกลุ่มสตรีบ้าง เพราะไม่มีที่ไหนที่ทำได้เลยจริงๆ”

ทหาร “ผมมาจากต่างถิ่นก็เห็นด้วยที่มีความเหนียวแน่นในการเข้ากลุ่มและมีการปฏิบัติของศาสนาที่เข้มงวดและผมเห็นด้วยที่มีการเข้ากลุ่ม เพราะการที่มีกลุ่มที่เข้มแข็งสามารถที่จะรองรับหน่วยงานใดๆก็ได้ การที่มีแนวคิดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผมว่าถ้าพ่อบ้านที่ดูแลตรงนี้ไม่ได้แต่แม่บ้านนั้นแหละที่จะต้องรับผิดชอบตรงนี้ด้วย ผมยอมรับและการรวมกลุ่มเป็นสิ่งที่ดีที่น่ายินดี อย่างน้อยสามจังหวัดยังมีพลังสตรีที่เป็นแกนนำหลักน่าจะสนับสนุนต่อไป ผมอยากให้ที่อื่นหรือหมู่บ้านอื่นเป็นแบบนี้บ้าง”

อิหม่าม “กล่าวหะดิษ ความว่าทุกคนสามารถเป็นผู้นำได้ไม่ว่าจะเป็นในบ้านหรือที่ใดก็ตาม ที่จริงแล้วในการดูแลบุตรหลานนั้นเป็นหน้าที่ของพ่อบ้านมากกว่า แต่ปัจจุบันในเมื่อพ่อบ้านไม่มีเวลาในการดูแลครอบครัว และบางครอบครัวไม่ให้ความร่วมมือ ผู้หญิงเราจำเป็นจะต้องรับหน้าที่แทนพ่อบ้านตามหลักแล้วพ่อบ้านจะถูกสอบถามในเมื่อตายหรือวันอากีเราะห์ และตรงนี้ฝากไว้ว่า คุณแม่จะวิธีการใด ในการดูแล บุตรหลานให้เป็นเด็กดีต่อสังคมต่อไป เราจะหาแนวทางไหนให้เด็กและเยาวชนเป็นเด็กดีที่มีค่าทางสังคมมากที่สุด”

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขด้วย “ผมเห็นด้วยที่มีกลุ่มนี้เกิดขึ้น ที่เป็นรูปธรรมเพราะที่ผ่านมา เห็นเป็นนามธรรม ไม่มีตัวตน ถ้ามีโครงการเกี่ยวกับครอบครัวผมยินดีจะประสาน และยินดีให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม อย่างเช่นจิตวิทยาในการสร้างครอบครัวเป็นต้น”

เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน “กับกลุ่มนี้ได้ร่วมกิจกรรม และให้ความร่วมมือกันอยู่ดีเมื่อไม่กี่วันที่ผ่านามีโครงการสายใยรักก็ประสานกับกลุ่มนี้ ได้ครอบครัวที่เลิกบุหรี่ได้ ครอบครัวเป็นครอบครัวตัวอย่าง ด้วยเหมือนกัน ดิตรงที่มีหัวหน้าที่เป็นคนที่มีความสามารถ ในหลายๆด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการประสาน การจัดกิจกรรมและที่สำคัญทางจังหวัดได้มาแจ้งว่า หัวหน้าโครงการได้รับรางวัลสตรีผู้ประกอบการนอกระบบด้านจิตอาสาด้วย เป็นตัวแทนของจังหวัดปัตตานีทั่วประเทศได้ 77 คน ในวันที่ 15 แรกฤดูร้อนนี้ ให้ขึ้นไปรับประกาศนียบัตร ที่โรงแรมบางกอกพาเลส จากกระทรวงแรงงาน ก็น่ายินดีมากๆ เลยกี่อำเภอเรา มีบุคคลที่มีจิตอาสา และมีความสามารถอย่างนี้น่าเป็นแบบอย่างที่ดีต่อคนรุ่นหลังต่อไป”

จากความเห็นดังกล่าวกิจกรรมนี้ทำให้ผู้นำท้องที่ท้องถิ่นรู้จักงานวิจัยมากขึ้น โดยเฉพาะปลัดที่เพิ่งย้ายมาไม่ถึงเดือนให้ความสนใจเป็นพิเศษและผู้นำอีกหลายท่านให้ข้อคิดว่าเป็นการรวมกลุ่มที่ดีและเสนอน่าจะขยายการทำงานกับหมู่บ้านอื่นด้วยและจะอย่างไรให้พ่อบ้านมีการรวมตัวและหันหน้าเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์เหมือนกับกลุ่มแม่บ้านซึ่งน่าจะเป็นโจทย์วิจัยของชุมชนต่อไป

ในระยะที่ 2 งวดที่ 2 ยังสร้างการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มสมาชิกและทีมวิจัยมากขึ้น ด้านการเป็นมุสลิมะห์ที่ดี ทุกคนจะใส่ผ้าคลุมใหญ่ ใส่ถุงเท้าทุกครั้งที่ออกจากบ้าน มีการดักเตือนนาซีฮัตต่อ

กัน คุณช่วยเหลือยามที่เพื่อนบ้านเดือดร้อน เมื่อเริ่มเรียนรู้การนำไปปฏิบัติมันเป็นสิ่งสำคัญ ปัจจุบันนี้ หัวหน้าโครงการได้เป็นฝ่ายไกลเกลี่ยให้กับศูนย์ ความเป็นธรรมในชุมชนด้วย นอกจากนี้ทางทีมวิจัยมักจะมาปรึกษากันในเรื่องราวต่างๆและร่วมกันหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกับทีมวิจัยและสมาชิก นอกจากกลุ่มสมาชิก90ครอบครัวแล้วยังมีกลุ่มเด็กและเยาวชนเข้าร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันอ่านอัลกุรอานด้วยซึ่งเป็นการรวมกันอ่านจากการรวมตัวในครั้งนี้มีการเรียกร้องให้เพิ่มวิชาการเรียนเป็นวิชาการอ่านอัลกุรอานด้าน(ตัจวีด)

ผลจากการนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัยหลังการดำเนินการต่างๆแล้ว ในครั้งนี้มีผู้ให้ความสำคัญอย่างมากต่อโครงการวิจัย ผู้ใหญ่บ้านมีการเสนอว่าถ้าเป็นไปได้อยากให้มีการมีกิจกรรมดีๆแบบนี้ให้เป็นประจำและต่อเนื่องจะทำอะไรก็ตามที่ให้เกิดการพัฒนาและต่อเนื่อง รองนายก อบต. เสนอว่าอยากให้ลงลึกของการเรียนรู้การดูแลบุตรหลาน คู่อารต่างๆให้มีเป็นรูปธรรมด้วย ส่วนสมาชิกที่วิจัยเองได้แนวคิดจากการศึกษาดูงานว่าถ้าเราเรียนรู้ถึงสรรพคุณของพืชผักต่างๆน่าจะเป็นประโยชน์ยิ่ง นอกจากนี้ทีมสมาชิกยังมีแนวคิดว่าจะทำอย่างไรให้เราสามารถเรียนรู้ของหุคมตัจวีด(หลักการอ่าน)อย่างลึกซึ้งได้

ผลการวิจัยสามารถสรุปรายละเอียด ดังนี้

1. บทบาทของสตรีต่อครอบครัวในปัจจุบัน

ก่อนการวิจัย

จากการทบทวนตัวเองเกี่ยวกับบทบาทต่างๆของทุกคนในอดีตนั้นเริ่มจากบางคนนับศูนย์เลย เช่น กลุ่มสตรีบางคนบอกว่าแต่ก่อนนั้น เวลาที่มีรถปาลมาขายของจะออกไปซื้อทุกอย่างที่ตัวเองใส่เสื้อไม่มีผ้าคลุมบนหัวไม่รู้สึกลัวแดดและไม่มีความอายด้วย บางคนบอกว่าทุกครั้งที่มีเรื่องกับสามีจะนอนเป็นเดือนแม้สามีจะมาง้อก็ตาม และบางคนบอกว่าทุกครั้งที่มีเพื่อนมาชวนให้เข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์จะรีบปฏิเสธและหาข้ออ้างว่าไม่ว่างบ้างอายุบ้าง

หลังการวิจัย

บทบาทของสตรีมุสลิมะห์ในปัจจุบัน

1. เมื่อเริ่มเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์การเรียนรู้เดือนละ4 ครั้งสามารถนำความรู้ต่างๆมาปรับใช้ในการใช้ชีวิตประจำวัน และเพิ่มอิหม่าน(หลักการศรัทธา)สร้างการศรัทธา(เกรงกลัวอัลลอฮ)มากขึ้นและให้ความตระหนักทุกครั้งที่จะเข้าครัวทำกับข้าวให้กับบุคคลในบ้านต้องได้รับประทานอย่างถูกหลักศาสนาอิสลามมากขึ้น เช่น แต่เดิมนั้นทุกครั้งที่จะทำกับข้าวกับเมนูไข่ มักจะทำทันทีจะไม่มีการล้างก่อน เมื่อได้เรียนรู้กันแล้วทุกครั้งที่จะทำเมนูไข่ก็จะล้างก่อนทุกครั้ง เป็นต้น

2. กิจกรรมการศึกษาดูงานที่ทีมวิจัยเลือกครอบครัวตัวอย่างครอบครัวที่เลี้ยงดูลูกด้วยการให้ความรัก การโอบกอดลูกแล้วลูบหลัง ครอบครัวที่มีการอ่านตะลิมให้กับลูกๆฟัง ครอบครัวที่พ่อจะ

ชักชวนลูกให้ไปมัสยิดทุกครั้งที่มีการเข้าเวลาละหมาดแบ่งบทบาทหน้าที่ในบ้านให้กับลูกๆทุกคน ครอบครัวที่ร่วมรับประทานอาหารด้วยกันวันละ 1 มื้อ บางวันร่วมรับประทานอาหารในถาดใหญ่เพื่อสร้างความสนุกสนานความผูกพันต่อกัน และครอบครัวที่แม่เองเป็นคนรักสะอาดขยันขันแข็งปลูกพืชผักสวนครัวหลังบ้านได้ 30 อย่าง และยังสามารถบอกสรรพคุณของแต่ละอย่างได้ จากการศึกษางานที่สามารถออกกฏของบ้านและสร้างบทบาทให้กับลูกๆทุกคนให้มีหน้าที่รับผิดชอบทำให้เด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้นทุกบ้านจะเกิดความรักความสามัคคีต่อกันอย่างสุขสันต์

3. กิจกรรมการอบรมมุสลิมะห์ใน 4 ด้าน คือ ด้านการเป็นแม่ที่ดี ภรรยาที่ดี มุสลิมะห์ที่ดี และมุสลิมะห์ที่มีจิตอาสาในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการเป็นแม่ที่ดี นั้นแม่มีความรู้ความเข้าใจในการดูแลบุตรหลานมากขึ้น แม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีต่อลูกๆ แม่ควรมีความพร้อมที่จะแม่ของลูกๆให้ดี แม่ควรเตรียมอาหารที่ถูกสุขลักษณะตามฉบับที่อิสลามต้องการ

การเป็นภรรยาที่ดีตามแบบฉบับที่อิสลามต้องการ ภรรยาควรมีความรักต่อสามี ดูแลปกป้องทรัพย์สินสมบัติของสามี ภรรยาควรให้อภัยสามีทุกครั้งเมื่อรู้จักการให้อภัยแล้วควรรู้จักการให้อภัยของทุกคนในครอบครัวด้วย การเป็นภรรยาที่ดีได้มีการอบรมให้ความรู้ให้กับมุสลิมะห์ในกิจกรรมที่ผ่านมาด้วย

มุสลิมะห์ที่ดี คือ มุสลิมะห์ที่อยู่ในกรอบของอิสลาม อิสลามกำหนดทุกอย่างของสตรีที่เป็นมุสลิมะห์ตั้งแต่การดูแลเรือนร่างของนาง การแต่งกายและการเป็นอยู่ของนางด้วย

มุสลิมะห์ที่มีจิตอาสาในชุมชน ปัจจุบันหลังจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆในชุมชนมุสลิมะห์มีการขับเคลื่อนในด้านจิตอาสามากขึ้น เริ่มจากการเยี่ยมเยียนยามเมื่อมีเพื่อนบ้านไม่สบายหรือมีญาติเสียชีวิต ทุกหมู่บ้านจะเป็นแกนนำในการประสานเพื่อให้ทุกคนมาร่วมกันเยี่ยมเยียนต่อเมื่อมีเพื่อนบ้านเสียชีวิต แกนนำจะประสานและทีมจะรีบไปให้ความช่วยเหลือในการอ่านอัลกุรอานและช่วยเหลือในด้านอื่น โดยเฉพาะการอาบน้ำศพให้กับผู้เสียชีวิตโดยที่ไม่มีค่าตอบแทนใดๆ นอกจากนั้นกลุ่มมุสลิมะห์ยังมีการให้ความช่วยเหลือทุกครั้งที่มีการจัดงานเลี้ยงต่างๆแต่ละหมู่บ้านจะมีการให้บริการแก่ชุมชนในแต่ละด้าน ด้านการให้บริการ (ฝ่ายเสริฟอาหาร) ล้างอุปกรณ์ และฝ่ายหุงต้ม ซึ่งแต่ละทีมนั้นจะมีชุดของแต่ละทีมในด้านการให้บริการด้วย ทุกครั้งที่มีการบริการแก่ชุมชนนั้นทั้ง 3 หมู่บ้านสามารถที่จะไปร่วมกันได้ และการให้บริการแก่ชุมชนนั้นไม่มีค่าตอบแทนเช่นกัน

2. บทบาทของสตรีต่อครอบครัวในอนาคต

บทบาทของสตรีมุสลิมะห์ต่อครอบครัวในอนาคต ดังนี้

- 2.1 เป็นมุสลิมะห์ที่มีการพัฒนาด้านอิหม่าน มีคุณลักษณะการดักว้ออัลลอฮ มีความกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้ศาสนา ซึ่งคาดว่าต่อไปมุสลิมะห์กลุ่มนี้สามารถพัฒนา

ตนเองในการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาบทบาทตนเองสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์อย่างยั่งยืนต่อไป การเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์เพื่อการเรียนรู้ของกลุ่มมุสลิมะห์ยังคงดำเนินการต่อไปและจะมีการประชุมวางแผนทุกครั้งที่จะมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาบทบาทของมุสลิมะห์ต่อไปอย่างยั่งยืน

2.2 การเป็นแม่ที่ดี แม่ที่มีความพร้อมในการดูแลบุตรหลานแบ่งบทบาทหน้าที่ให้กับลูกๆ มีความเสมอภาคต่อบุตรหลานทุกคนและเป็นแม่ที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกๆ ได้จากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

2.3 การเป็นภรรยาที่ดี คือ ภรรยาที่มีความพร้อมที่จะเดินทางกับสามีในการใช้ชีวิตร่วมกัน โดยมีองค์ประกอบในด้านต่างๆดังนี้ ด้านความรัก คือ ภรรยาต้องรู้จักรักและเคารพสามีไม่ว่าตอนที่สามีอยู่ด้วยกันหรือตอนที่สามีไม่ได้อยู่ด้วยกัน ภรรยาที่รู้จักการให้อภัยทุกครั้งที่มีสามีทำผิดและสามีขอโทษ นอกจากการให้อภัยแล้วภรรยาควรรู้จักกับคำว่าให้การให้อภัยสามีด้วยยามเมื่อสามีขอโอกาสในการแก้ตัว และภรรยาที่ดีนั้นควรขอมวยพรทุกครั้งที่จะมีการดำเนินการต่างๆหรือทุกครั้งที่มีสามีจะออกจากบ้านเพื่อให้สามีกลับมาได้อย่างปลอดภัย จะเห็นได้ว่าการสร้างความสุขของครอบครัวระหว่างคนสองคน 4 อย่างนี้ควรมีเป็นหลักของบ้านเพื่อให้เกิดบ้านสุขสันต์ครอบครัวอบอุ่น ในการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมายังมีบทบาทต่างๆที่ภรรยาสามารถนำความรู้ต่าง ๆ นั้นมาปรับใช้ได้

2.4 มุสลิมะห์ที่มีจิตอาสาในชุมชน ปัจจุบันหลังจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆในชุมชนมุสลิมะห์มีการขับเคลื่อนในด้านจิตอาสามากขึ้น เริ่มจากการเขียนเขียนยามเมื่อมีเพื่อนบ้านไม่สบาย ป่วย หรือมีญาติเสียชีวิตทุกหมู่บ้านจะเป็นแกนนำในการประสานเพื่อให้ทุกคนมาร่วมกันเขียนเขียน และเมื่อมีเพื่อนบ้านเสียชีวิตแกนนำจะประสานและทีมจะรีบไปให้ความช่วยเหลือในการอ่านอัลกุรอานและช่วยเหลือในด้านอื่นโดยเฉพาะการอาบน้ำศพให้กับผู้เสียชีวิตโดยที่ไม่มีค่าตอบแทนใดๆ นอกจากนั้นกลุ่มมุสลิมะห์ยังมีการให้ความช่วยเหลือทุกครั้งที่มีการจัดงานเลี้ยงต่างๆแต่ละหมู่บ้านจะมีการให้บริการแก่ชุมชนในแต่ละด้าน ด้านการให้บริการ (ฝ่ายเสริฟอาหาร) ฝ่ายอุปกรณ์ และฝ่ายหุงต้มซึ่งแต่ละทีมนั้นจะมีชุดทำงานแบ่งหน้าที่ชัดเจน ของแต่ละทีมในการให้บริการด้วย เช่น ชุดดูแลอุปกรณ์ในครอบครัว ชุดแม่ครัว ชุดให้บริการเสริฟอาหาร ชุดต้อนรับแขก ชุดหุงข้าว ชุดล้างจาน และทุกครั้งที่มีการบริการแก่ชุมชนนั้น กลุ่มสตรีทั้ง 3 หมู่บ้านสามารถที่จะไปร่วมกันได้และการให้บริการแก่ชุมชนนั้นไม่มีค่าตอบแทนเช่นกัน

3. กระบวนการสร้างปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบทบาทของผู้หญิงในปัจจุบัน และอนาคต

กระบวนการสร้างปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบทบาทของผู้หญิงในปัจจุบัน และอนาคต เพื่อส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวด้วยความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ตามหลักการอิสลาม สามารถทำได้ ดังนี้

1. แต่ละครอบครัวมีการบริหารจัดการและมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กับบุคคลในบ้านทุกคนอย่างชัดเจน
2. ทุกคนจะต้องร่วมรับฟังถึงการแบ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนในบ้าน
3. มีการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์เรียนรู้อย่างต่อเนื่องต่อไป เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้ตามบทบาทที่จะเรียนรู้และนำความรู้ต่าง ๆ มาปรับใช้กับการใช้ชีวิตประจำวัน
4. พ่อแม่ควรดูแลลูกๆ อย่างใกล้ชิด ชวนลูกหลานทำกิจกรรมดีๆ ด้วยกัน เช่น การไปมีสยิดด้วยกัน การเยี่ยมญาติ ผู้ป่วย เป็นต้น
5. พ่อต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ดูแลลูกอย่างใกล้ชิด การสร้างกฎของบ้านการมอบหน้าที่ให้กับลูกๆ เป็นกิจกรรมที่สร้างความรับผิดชอบต่อลูกทุกคน
6. พ่อแม่ทุกคนต้องส่งเสริมให้ลูกหลานให้เรียนสูงๆ
7. กิจกรรมที่พ่อจะต้องมีส่วนร่วม นั้น น่าจะต้องมีกิจกรรมที่ศึกษาไปด้วยกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปด้วยกัน
8. ในเวทีรายงานผลการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา มีผู้นำหลายหน่วยงานเข้าร่วมฟัง และร่วมให้ข้อเสนอแนะ

นักวิจัยได้ร่วมกันคัดเลือก

ทีมครอบครัวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้านและทุกคนเป็นมุสลิมะห์ที่ดี

	ด้านชุมชน	ด้านการจัดการครอบครัว	ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	ด้านการดูแลบุตรหลาน
ที่	ชื่อ สกุล	ชื่อ สกุล	ชื่อ สกุล	ชื่อ สกุล
1.	นางสาวฮาดีมะ มะมะ	นางสาวพาริศา คอเลาะ	นางอิชมะ คอเลาะ	นางสาว ฮาดีมะ มะมะ
2.	นางสาวยามีฮะ สาหะ	นางสาวฮาดีมะ มะมะ	นางอายีฮะ ปือเน	นางปรืด หะยีเตะ
3.	นางอาปีเคาะ กูบู	นางมะนะ มะหะมะ	นางมะ กาเจ	นางสาวสามิลา เปะมะ
4.	นางมะ กาเจ			นางฟาดีมะ ะพา
5.	นางยีฮะ กาเจ			
6.	นางสือบะ คอเลาะ			
7.	นางมะ กาเจ			

4. แนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวด้วยความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ตามหลักการอิสลาม

1. ส่งเสริมให้กลุ่มสตรีมุสลิมะห์นำความรู้สู่การปฏิบัติการของตนเอง เพื่อการเป็นมุสลิมะห์ที่ดีก่อน จากนั้นทำหน้าที่ในบทบาทการเป็นภรรยาที่ดีของสามี และการเป็นแม่ที่ดีของลูก รวมทั้งการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

อิสลามส่งเสริมให้มุสลิมทุกคน รวมทั้งสตรีมุสลิมะห์มีความขำเกรงต่ออัลลอฮ์เป็นลำดับแรก ด้วยการมีอิหม่านหลักศรัทธาที่มั่นคง ควบคุมการปฏิบัติที่ถูกต้อง ดังนั้น การให้มุสลิมะห์มีความขำเกรงต่ออัลลอฮ์ คือ การรวมกลุ่มศึกษา หรือที่เรียกว่า ฮาลาเกาะฮ

2. ส่งเสริมให้มุสลิมะห์มีการเข้าฮาลาเกาะฮ ประจำสัปดาห์ ซึ่งเป็นเวทีสามารถทำให้มุสลิมะห์ได้มีการพบปะกันในทุกสัปดาห์ สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ มาร่วมกันแก้ไขได้ มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน เติบโตความรู้ด้านศาสนาในประเด็นต่างๆ ที่สนใจ มีความรู้ที่ได้ทุกครั้งสามารถนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริงได้ทันที

3. ส่งเสริมให้ครอบครัวมีการตั้งกฎของบ้าน เพราะกฎของบ้านจะสามารถทำให้สมาชิกทุกคนได้ทบทวนตนเอง ทุกคนมีความรับผิดชอบตามหน้าที่ต่างๆ ช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการทดลองในงานวิจัย ทุกครอบครัวได้แสดงความพึงพอใจในการจัดการครอบครัวลักษณะนี้ ทำให้ลูกๆ เรียนรู้ในการช่วยเหลือครอบครัว มีความรับผิดชอบในตนเอง ปฏิบัติละหมาดกันทุกคน

4. ส่งเสริมให้มุสลิมะห์เป็นแม่ที่ดีของลูกๆ แม่ที่มีความพร้อมในการดูแลบุตรหลาน แบ่งบทบาทหน้าที่ให้กับลูกๆ มีความเสมอภาคต่อบุตรหลานทุกคนและเป็นแม่ที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกๆ ได้จากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

5. ส่งเสริมให้มุสลิมะห์เป็นการเป็นภรรยาที่ดีของสามี คือ ภรรยาที่มีความพร้อมที่จะเดินทางกับสามีในการใช้ชีวิตร่วมกัน โดยมีองค์ประกอบในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านความรัก คือ ภรรยาต้องรู้จักรักและเคารพสามีไม่ว่าตอนที่สามีอยู่ด้วยกันหรือตอนที่สามีไม่ได้อยู่ด้วยกัน ภรรยาที่รู้จักการให้อภัยทุกครั้งที่สามีทำผิดและสามีขอโทษ นอกจากการให้อภัยแล้วภรรยาควรรู้จักกับคำว่า การให้อภัยสามีด้วยขามเมื่อสามีขอโอกาสในการแก้ตัว และภรรยาที่ดีนั้นควรขออวยพรทุกครั้งที่จะมีการดำเนินการต่างๆ หรือทุกครั้งที่สามีจะออกจากบ้านเพื่อให้สามีกลับมาได้อย่างปลอดภัย จะเห็นได้ว่าการสร้างความสุขของครอบครัวระหว่างคนสองคน 4

องค์ประกอบนี้ควรมีเป็นหลักของบ้านเพื่อให้เกิดบ้านสุขสันต์ครอบครัวอบอุ่น ในการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมายังมีบทบาทต่างๆที่ภรรยาสามารถนำความรู้ต่าง ๆ นั้นมาปรับใช้ได้

นอกจากนี้ ภรรยาที่ดี ควรมีการแต่งกายให้มิดชิด มีมารยาท (อัธยาศัย) ที่ดี รู้จักเอาใจใส่ รู้จักขอบคุณ มีความสามัคคีต่อกัน หมั่นแสวงหาความรู้ อยู่ด้วยความรัก ใช้เวลาอย่างเป็นประโยชน์ด้วย

6. ส่งเสริมการมีจิตอาสาในชุมชน เพราะตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันทั้ง 3 หมู่บ้านล้วนเป็นเครือญาติกัน การรื้อฟื้นระบบการช่วยเหลือกันจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนพร้อมและมีความยินดีที่จะนำไปสู่การช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ เช่น การเขียนเขียน การอ่านอัลกุรอานอุทิศผลบุญ การช่วยเหลือด้านการจัดการศพ การช่วยเหลือเมื่อมีงานแต่งงานหรืองานเลี้ยงต่างๆของชุมชน บทบาทของสตรีมุสลิมะห์ในลักษณะนี้

บทที่ 5

สรุปและวิเคราะห์ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

อัลกุรอาน ซึ่งเป็นบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ได้กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับความสำคัญและความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวทุกคนอย่างครอบคลุม มีทั้งเรื่อง สิทธิของความเป็นชาย หญิง บทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา หน้าที่ของหัวหน้าครอบครัว หน้าที่ของลูก การสัมพันธ์ทางเครือญาติ ในอิสลามคนทุกคนจะถูกสอบสวนจากการงานของเขาทั้งสิ้น ดังอัลกุรอานบทหนึ่งที่ว่า

“ผู้ชายเป็นผู้ปกครองเลี้ยงดูผู้หญิง โดยที่อัลลอฮ์ได้ทรงโปรดปรานให้บางคนในหมู่พวกเขาเหนือกว่าอีกบางคน และโดยที่พวกเขาใช้จ่ายจากสมบัติของพวกเขา(เลี้ยงดูนาง)” 4:34

อัล-กุรอาน ได้กล่าวถึงหน้าที่ของพ่อแม่ไว้ตอนหนึ่งว่า

“บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย ! จงช่วยตัวของสุเจ้าและครอบครัวของสุเจ้าให้พ้นจากไฟนรก” 66:

โองการนี้กล่าวถึงพ่อแม่ให้ปกป้องตนเองและครอบครัวของตนให้พ้นจากไฟนรก ด้วยการอยู่ในทางที่ดีงาม ไม่ใช่อยูในทางที่เสียหายอันนำไปสู่ความหายนะ

ในที่นี้จะเห็นได้ว่า ครอบครัวที่ดีนั้นคือครอบครัวที่มีศาสนาที่มีจริยธรรม และสิ่งเหล่านี้มาจากแม่ก่อนอื่น เพราะแม่เป็นครูคนแรกของลูก นอกจากให้รู้เรื่องในศาสนธรรมแล้ว แม่ยังต้องพยายามให้ลูกได้เข้าใจวิทยาการต่างๆ ด้วย

งานวิจัยโครงการแนวทางการพัฒนาบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ เป็นงานวิจัยสืบเนื่องมาจากโครงการระยะที่ 1 เริ่มตั้งแต่วันที่ 27 ตุลาคม 2556 ถึงวันที่ 26 มิถุนายน 2557 ซึ่งเป้าหมายของโครงการนี้เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวเพื่อสู่การสร้างครอบครัวด้วยความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์ตามหลักการที่อิสลามต้องการและกำหนดอย่างแท้จริง

การดำเนินกิจกรรมจะจัดในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ และจะมีกิจกรรมทัศนศึกษาดูงานครอบครัวตัวอย่างที่อำเภอชะหฺรีง เพียงกิจกรรมเดียวเท่านั้นที่ทำนอกพื้นที่ ซึ่งกระบวนการจากระยะที่ 2 นี้มีการเปลี่ยนแปลง จากระยะที่ 1 โดยเน้นกิจกรรมการเข้ากลุ่มสาธิตจากเดือนละครั้ง มาเป็นการเข้ากลุ่มสาธิตจากเดือนละ 4 ครั้ง เพื่อตอบสนองตามข้อเสนอแนะและการเรียกร้องของกลุ่มทีมวิจัยด้วยกันที่มีการนำเสนอในระหว่างแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มและทีมวิจัยทุกครั้งหลังจากดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมในครั้งนี้มีกลุ่มนักวิจัย 16 คน ได้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการหากลุ่มสมาชิกอีก คน หากกลุ่มอีก 3-5 คน จึงได้ทั้งหมด 90 คน รวมกับนักวิจัยอีก 16 คน รวมทั้งหมด 106 คน กลุ่มนักวิจัย ทั้ง 16 คน มาจาก 3 หมู่บ้าน นักวิจัยจากหมู่ 5 = 6 คน นักวิจัยจากหมู่ 7 = 5 คน และนักวิจัยจากหมู่ 8 อีก 5 คน ที่มาของนักวิจัยและกลุ่มสมาชิกทั้ง 16 คน มาจากความสมัครใจและผู้มีจิตอาสา ส่วนอีก 90 คน นั้น มาจากการรับสมัครสมาชิกจากกิจกรรมในระยะที่ 1 ที่ผ่านมาแล้วนั่นเองและทุกครั้งที่เข้าร่วม กิจกรรมจะมีการขออนุญาตจากสามีก่อน ก่อนออกจากบ้านทุกคนจะต้องเตรียมบ้านให้เรียบร้อยก่อน เช่นการเตรียมอาหารให้กับสามี หรือซักเสื้อผ้าให้สะอาดก่อนทุกครั้ง ด้านการแต่งกายก็เหมือนกันก่อน ออกจากบ้านหรือทุกครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องแต่งกายเรียบร้อยตามแบบฉบับอิสลามต้องการ เช่น การใส่คลุมผ้าคลุมใหญ่ ใส่เสื้อผ้าที่เหมาะสมไม่รัดตัวจนเกินไปและควรใส่ถุงเท้าทุกครั้งที่จะออก จากบ้าน

กระบวนการวิจัยในครั้งนี้เป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นงานวิจัยที่มาจากชุมชนที่เป็นกลุ่มแม่บ้านระดับ 3 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 5-7-8 หมู่ละประมาณ 30 คน ทีมวิจัยและ สมาชิกที่มีระดับการศึกษาโดยส่วนใหญ่จะจบแค่ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 บางคนเรียนไม่ถึงระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 ก็มี และที่จบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพียงแค่ 2 คนคือหัวหน้าโครงการ นาง ปรีดี๊ะ หะยี เตะ และนางสาว พารีดี๊ะ คอเลาะ ที่ทำหน้าที่เป็นเลขานุการจดบันทึกในการดำเนินกิจกรรม ในครั้งนี้ นอกจากนี้แล้วผลของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้นทีมวิจัยได้ทำหนังสือเล่มเล็กเพื่อเป็นการ สรุปของการดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้ง ซึ่งในครั้งนี้สามารถสรุปได้เป็น 4 เล่ม คือ

1. หนังสือคุณค่าของการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์
2. หนังสือกฎของบ้าน
3. หนังสือการอาบน้ำสัพ
4. หนังสือฮาดีซอาศรีซามันและบทซูจีซอเฮร์บาเดน

ด้านการดำเนินงานวิจัย พบว่า มีการจัดกิจกรรมอบรมมุสลิมะห์ใน 4 ด้าน ด้านการเป็น มุสลิมะห์ แม่ที่ดีของลูก ภรรยาที่ดีของสามี และสมาชิกที่ดีในชุมชน ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมนี้ 2 ครั้ง ครั้ง แรกในหัวข้อการเตรียมความพร้อมของทีมวิจัย ความถนัดของแต่ละคนในชุมชน การทบทวนรายรับ รายจ่าย ครั้งที่สอง กิจกรรมให้ความรู้เพื่อลดความขัดแย้งในครัวเรือน และยาเสพติดให้โทษ

กิจกรรมศึกษาดูงานครอบครัวตัวอย่าง ได้ลงพื้นที่ในชุมชนเอง และศึกษาครอบครัวต่างชุมชน ซึ่งมีกลุ่มนักวิจัยด้วยกัน เป็นผู้เสนอและเลือกครอบครัวที่จะลงพื้นที่เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตของแต่ละ

ละครอบครัวได้อย่างน่าขบขันและน่าเป็นแบบอย่างที่ดีต่อทุกคน โดยได้ศึกษาเรียนรู้กับครอบครัวทั้งจากในชุมชนและนอกชุมชนรวม 8 ครอบครัว

เวทีระดมความคิดเพื่อกำหนดแนวทาง การส่งเสริมบทบาทสตรีในฐานะต่างๆ เวิร์กนี้ได้กฎของบ้าน บทบาทของแม่ บทบาทของพ่อและการเป็นลูกที่ดี ในบทบาทต่างๆนี้ บทบาทของลูกที่ดีจะได้หลายหัวข้อเนื่องจากทีมวิจัยเห็นว่าทุกคนเป็นลูก ไม่ว่าตอนนี้เราจะมีอายุแล้วก็ตาม แต่เราจะต้องไม่ลืมในหน้าที่ของลูกที่ดีด้วย จึงทำให้บทบาทนี้ได้หลายข้อ เพื่อให้ทุกคนนำแผนนี้ไปเป็นกฎประจำบ้าน และทุกคนจะต้องอ่านและปฏิบัติตาม

ส่วนเวทีพบปะสมาชิกสัจจกร(ฮาลาเกาะห์มุสลิมะห์) สัปดาห์ละครั้ง ได้มีการตกลงกันระหว่างแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยเหมือนกัน ซึ่งได้มีการเลือกที่จะเรียนในเรื่องของหะดิษ 40 (หะดิษอาคิริซามัน) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสัญญาวันสิ้นโลก และบทเกี่ยวกับความสะอาดภายนอกและภายใน ทำการเรียนรู้ในทุกคืนวันพฤหัสบดี กลุ่มสมาชิกจะมารวมตัวกัน ตั้งแต่เวลา 17.30 เพื่อเตรียมละหมาดพร้อมๆกัน หลังจากนั้นได้มีการรวมกลุ่มเพื่อฟังการอ่านหะดิษ ดังกล่าว และการทำความสะอาดภายนอกและภายใน หลังจากนั้นเวลา 21.00 น. โดยประมาณ จะร่วมกันละหมาดอีซาฮีกครั้ง เมื่อละหมาดเสร็จบางครั้งถ้ามีญาติหรือเพื่อนบ้าน เสียชีวิตในชุมชนทีมวิจัยที่อยู่โซนต่างๆตามที่ได้แบ่งเขตรับผิดชอบไปเอารายชื่อของผู้เสียชีวิตนั้น เพื่อมาร่วมอ่านอัลกรุอานอุทิศผลบุญให้กับผู้เสียชีวิตผู้นั้น

นักวิจัยได้มีการสรุปเตรียมแผนการดำเนินงาน เดือนละครั้ง พร้อมทำรายงานหลังจากดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ได้ข้อแลกเปลี่ยนและข้อเสนอแนะพร้อมทั้งร่วมกัน เติบโตขึ้นในการดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง

เวทีรายงานความก้าวหน้าและปรึกษาหารือระหว่างแกนนำนักวิจัยและผู้นำท้องถิ่นสี่เสาหลักผู้บริหารสถานศึกษา กิจกรรมนี้ทำให้ผู้นำรู้จักงานวิจัยเกี่ยวกับครอบครัวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะปลัดอำเภอมาขอ ได้ให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ และได้ถามถึงกระบวนการต่างๆ อย่างละเอียด พร้อมกับถามถึงที่มาของงานวิจัยว่างานวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างไร มีข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมให้ขยายการเรียนรู้กับกลุ่มพ่อบ้านด้วย

การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งส่วนใหญ่จะมีปัญหานักวิจัยในทีมสามารถที่จะให้ความรู้ได้แต่ไม่สามารถจดบันทึกได้ จึงมีผู้จดบันทึกเพียง 2 คนเท่านั้น แต่สามารถบริหาร โครงการได้ลุล่วงโดยดีเนื่องจาก

1. การให้การยอมรับผู้นำซึ่งทุกครั้งที่หัวหน้าโครงการเรียกการประชุมจะมีการเข้าร่วมประชุมตามที่กำหนดกลุ่มเป้าหมาย
2. มีการประชุมวางแผนก่อนดำเนินกิจกรรมทุกครั้งพร้อมกับกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน
3. ระหว่างการดำเนินกิจกรรมจะมีการจดบันทึกอย่างละเอียดทุกครั้ง
4. มีการทบทวนและติดตามพร้อมประเมินทุกครั้งหลังจากดำเนินกิจกรรมเพื่อทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไข
5. เมื่อดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้งเสร็จสิ้น นักวิจัยจะรีบพิมพ์ข้อมูลการประชุมทันทีและจะเก็บต้นฉบับทุกครั้งเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาที่อาจจะทำให้ข้อมูลสูญหายตามมาภายหลังได้

สรุปและวิเคราะห์ผลการวิจัย

ผลของการดำเนินวิจัยครั้งนี้ พบว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ทุกประการเพราะทุกครั้งที่จะมีการจัดกิจกรรมจะมีการทบทวนประชุมวางแผนก่อนทุกครั้ง จากการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมากลุ่มมุสลิมะห์กลุ่มนี้เป็นมุสลิมะห์ที่มีครอบครัวสุขสันต์มีอิหม่าม มีความดีความ มีความพร้อมที่จะเป็นแม่ที่ดี เป็นภรรยาที่สมบูรณ์แบบและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจิตอาสา มีความรักความสามัคคีต่อกัน เป็นแบบอย่างที่ดีในชุมชนได้อย่างยาวนาน เพราะกลุ่มนี้ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการดำเนินการซึ่งสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้มาไปพัฒนาตนเองได้ ซึ่งสามารถสรุปและวิเคราะห์ผลการวิจัย ดังนี้

1. บทบาทของสตรีมุสลิมะห์ในปัจจุบัน

จากการทบทวนตัวเองเกี่ยวกับบทบาทต่างๆของทุกคนในอดีตนั้นเริ่มจากบางคนนับศูนย์เลย เช่น กลุ่มสตรีบางคนบอกว่าแต่ก่อนนั้น เวลา มีรถปาลมาขายของจะออกไปซื้อที่ๆที่ตัวเองใส่เสื้อไม่มีผ้าคลุมบนหัวไม่รู้สึกว่าผิดและไม่มีความอายด้วย บางคนบอกว่าทุกครั้งที่มีเรื่องกับสามีจะงอนเป็นเดือนแม้สามีจะมาง้อก็ตาม และบางคนบอกว่าทุกครั้งที่มีเพื่อนมาชวนให้เข้ากลุ่มฮาลาเลาะห์จะรีบปฏิเสธและหาข้ออ้างว่าไม่ว่างบ้างอายบ้าง แต่ปัจจุบันหลังมีการดำเนินงานวิจัย พบว่า บทบาทมุสลิมะห์มีความชัดเจนขึ้น อันเนื่องจากการการดำเนินกิจกรรมการจัดฮาลาเลาะห์ การศึกษาดูงาน การจัดอบรม ดังนี้

1. จากการที่มุสลิมะห์มีการเข้ากลุ่มฮาลาเลาะห์การเรียนรู้เดือนละ 4 ครั้ง มีผลทำให้มุสลิมะห์สามารถนำความรู้ต่างๆมาปรับใช้ในการใช้ชีวิตประจำวัน และเพิ่มอิหม่าม(หลักการศรัทธา)สร้างการดีความ(เกรงกลัวอัลลอฮ)มากขึ้น จากการมีความรู้ในเรื่องสัญญาวันสิ้นโลก และมีการนำความรู้

เกี่ยวกับเรื่องความสะอาดภายนอกและภายในมาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การดูแลสุขภาพของคนที่
ครอบครัวทั้งด้านการแต่งกายและการกิน

2. จากกิจกรรมการศึกษาดูงานที่ทีมวิจัยเลือกครอบครัวตัวอย่างครอบครัวที่เลี้ยงดูลูกประสบ
ความสำเร็จ ทำให้นักวิจัยได้แนวทางการสร้างความรักในครอบครัว การส่งเสริมความรู้ในครอบครัว
การเชิญชวนสมาชิกสู่การทำดีและปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ การบริหารจัดการครอบครัวแบบมีส่วนร่วม
การรักษาความสะอาด การทำกิจกรรมในครอบครัวร่วมกัน และการกำหนดกฎกติการ่วมกันของทุกคน
ทำให้ลูกๆ มีความรับผิดชอบมากขึ้น ทุกบ้านจึงเกิดความรักความสามัคคีต่อกันอย่างสุขสันต์

เช่น การการให้ความรัก การโอบกอดลูกแล้วลูบหลัง ครอบครัวที่มีการอ่านตะลิมให้กับลูกๆ
ฟัง ครอบครัวที่พ่อแม่ชักชวนลูกให้ไปมัสยิดทุกครั้งที่มีการเข้าเวลาละหมาดแบ่งบทบาทหน้าที่ในบ้าน
ให้กับลูกๆ ทุกคน ครอบครัวที่ร่วมรับประทานอาหารด้วยกันวันละ 1 มื้อ บางวันร่วมรับประทานอาหาร
ในถาดใหญ่เพื่อสร้างความสนุกสนานความผูกพันต่อกัน และครอบครัวที่แม่เองเป็นคนรักสะอาดขยัน
ขันแข็ง มีการปลูกพืชผักสวนครัวหลังบ้าน จนทำให้สมาชิกร่วมกันออกกฎของบ้านและสร้างบทบาท
ให้กับลูกๆ ทุกคนให้มีหน้าที่รับผิดชอบทำ

3. จากกิจกรรมการอบรมมุสลิมะห์ใน 4 ด้าน คือ ด้านการเป็นแม่ที่ดี ภรรยาที่ดี มุสลิมะห์ที่
ดี และมุสลิมะห์ที่มีจิตอาสาในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า มุสลิมะห์ที่ดี คือ มุสลิมะห์ที่อยู่ในกรอบของ
อิสลาม อิสลามกำหนดทุกอย่างของสตรีที่เป็นมุสลิมะห์ตั้งแต่การดูแลเรือนร่างของนาง การแต่งกาย
และการเป็นอยู่ของนางด้วย

มุสลิมะห์ด้านการเป็นแม่ที่ดี นั้นแม่มีความรู้ความเข้าใจในการดูแลบุตรหลานมากขึ้น แม่ควร
เป็นแบบอย่างที่ดีต่อลูกๆ แม่ควรมีความพร้อมที่จะแม่ของลูกๆ ให้ดี แม่ควรเตรียมอาหารที่ลูก
สุกสุกสะอาดตามฉบับที่อิสลามต้องการ ดังนั้น บทบาทของแม่ที่ดีแม่จะเป็นแบบอย่างต่อบุตรหลานใน
ทุกๆ ด้าน ด้านการพูดจา กิริยามารยาทการแต่งกาย และแม่สามารถแบ่งบทบาทหน้าที่ให้กับบุตรหลาน
ได้เพราะกลุ่มมุสลิมะห์ได้ผ่านการเรียนรู้จากการศึกษาดูงานครอบครัวตัวอย่าง ได้เรียนรู้จากการอบรม
ให้ความรู้ในแต่ละกิจกรรม และแม่เองสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุตรหลานในด้านฮาลาเกาะห์การ
เรียนรู้ แม่สามารถร่วมเรียนรู้กับบุตรหลานและจะมีการอ่านอัลกุรอานพร้อมๆ กันในคืนนั้นด้วย(คืนวัน
พฤหัสบดีทุกสัปดาห์)

มุสลิมะห์ด้านการเป็นภรรยาที่ดีตามแบบฉบับที่อิสลามต้องการ ภรรยาควรมีความรักต่อสามี
ดูแลปกป้องทรัพย์สินสมบัติของสามี ภรรยาควรให้อภัยสามีทุกครั้งเมื่อรู้จักการให้อภัยแล้วควรรู้จักการให้
โอกาสของทุกคนในครอบครัวด้วย การเป็นภรรยาที่ดีได้มีการอบรมให้ความรู้ให้กับมุสลิมะห์ใน
กิจกรรมที่ผ่านมาด้วย ซึ่งการเป็นภรรยาที่ดี คือ ภรรยาที่มีความพร้อมที่จะใช้ชีวิตร่วมกันโดยมี
องค์ประกอบในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านความรักภรรยาต้องรู้จักรักและเคารพสามีไม่ว่าตอนที่สามีอยู่
ด้วยกันหรือตอนที่สามีไม่ได้อยู่ด้วยกัน ภรรยาที่รู้จักการให้อภัยทุกครั้งที่มีสามีทำผิดและสามีขอโทษ
นอกจากการให้อภัยแล้วภรรยาควรรู้จักกับคำว่า การให้ออกาสในการแก้ตัว และภรรยาที่ดีนั้นควรขอ

อวยพรทุกครั้งที่จะมีการดำเนินต่างๆหรือทุกครั้งที่มีสมาชิกจะออกจากบ้านเพื่อให้สมาชิกกลับมาได้อย่างปลอดภัย จะเห็นได้ว่าการสร้างความสุขกับครอบครัวระหว่างคนสองคนนั้น องค์ประกอบ 4 อย่างนี้ ควรมีเป็นกฎหลักของบ้านเพื่อให้เกิดบ้านสุขสันต์ครอบครัวอบอุ่นการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมาในงานวิจัยในครั้งนี้ นอกจากได้ความรู้ใหม่ๆแล้วยังมีบทบาทต่างๆที่ภรรยาสามารถนำไปใช้ในการสร้างครอบครัวได้หลายอย่าง

มุสลิมะห์ที่มีจิตอาสาในชุมชน ปัจจุบันหลังจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆในชุมชนมุสลิมะห์มีการขับเคลื่อนในด้านจิตอาสามากขึ้น เริ่มจากการเยี่ยมเยียนยามเมื่อมีเพื่อนบ้านไม่สบายหรือมีญาติเสียชีวิตทุกหมู่บ้านจะเป็นแกนนำในการประสานเพื่อให้ทุกคนมาร่วมกันเยี่ยมเยียนต่อเมื่อมีเพื่อนบ้านเสียชีวิตแกนนำจะประสานและทีมจะรีบไปให้ความช่วยเหลือในการอ่านอัลกุรอานและช่วยเหลือในด้านอื่น โดยเฉพาะการอาบน้ำศพให้กับผู้เสียชีวิต โดยที่ไม่มีค่าตอบแทนใดๆ นอกจากนั้นกลุ่มมุสลิมะห์ยังมีการให้ความช่วยเหลือทุกครั้งที่มีการจัดงานเลี้ยงต่างๆแต่ละหมู่บ้านจะมีการให้บริการแก่ชุมชนในแต่ละด้าน ด้านการให้บริการ (ฝ่ายเสิร์ฟอาหาร) ฝ่ายอุปกรณ์ และฝ่ายหุงต้ม ซึ่งแต่ละทีมนั้นจะมีชุดของแต่ละทีมในด้านการให้บริการด้วย ทุกครั้งที่มีการบริการแก่ชุมชนนั้นทั้ง 3 หมู่บ้านสามารถที่จะไปร่วมกันได้และการให้บริการแก่ชุมชนนั้นไม่มีค่าตอบแทนเช่นกัน เพราะเกิดจากการผ่านกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆการประสานของแกนนำแต่ละหมู่บ้านทำให้เกิดการช่วยเหลือกัน

2. บทบาทของสตรีมุสลิมะห์ต่อครอบครัวในอนาคต

บทบาทของสตรีมุสลิมะห์ต่อครอบครัวในอนาคต ดังนี้

1. เป็นมุสลิมะห์ที่มีการพัฒนาด้านอิหม่าน มีคุณลักษณะการดีกวาด่ออัลลอฮ มีความกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้ศาสนา ซึ่งคาดว่าต่อไปมุสลิมะห์กลุ่มนี้สามารถพัฒนาตนเองในด้านการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาบทบาทตนเองสู่การสร้างครอบครัวสุขสันต์อย่างยั่งยืนต่อไป การเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์เพื่อการเรียนรู้ของกลุ่มมุสลิมะห์ยังคงดำเนินการต่อไปและจะมีการประชุมวางแผนทุกครั้งที่จะมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาบทบาทของมุสลิมะห์ต่อไปอย่างยั่งยืน

2. การเป็นแม่ที่ดี แม่ที่มีความพร้อมในการดูแลบุตรหลานแบ่งบทบาทหน้าที่ให้กับลูกๆมีความเสมอภาคต่อบุตรหลานทุกคนและเป็นแม่ที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกๆได้จากุ่นสู่รุ่นต่อไป

3. การเป็นภรรยาที่ดี คือ ภรรยาที่มีความพร้อมที่จะเดินทางกับสามีในการใช้ชีวิตด้วยกัน โดยมีองค์ประกอบในด้านต่างๆดังนี้ ด้านความรัก คือ ภรรยาต้องรู้จักรักและเคารพสามีไม่ว่าตอนที่สามีอยู่ด้วยกันหรือตอนที่สามีไม่ได้อยู่ด้วยกัน ภรรยาที่รู้จักการให้อภัยทุกครั้งที่มีสามีทำผิดและสามีขอโทษ นอกจากการให้อภัยแล้วภรรยาควรรู้จักกับคำว่า การให้อภัยสามีด้วยยามเมื่อสามีขอโอกาสในการแก้ตัว และภรรยาที่ดีนั้นควรขออวยพรทุกครั้งที่จะมีการดำเนินการต่างๆหรือทุกครั้งที่มีสมาชิกจะออกจากบ้าน

เพื่อให้สมาชิกกลับมาได้อย่างปลอดภัย จะเห็นได้ว่าการสร้างความสุขของครอบครัวระหว่างคนสองคน 4 ประการนี้ควรมีเป็นหลักของบ้านเพื่อให้เกิดบ้านสุขสันต์ครอบครัวอบอุ่น ในการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมายังมีบทบาทต่างๆที่ภรรยาสามารถนำความรู้ต่าง ๆ นั้นมาปรับใช้ได้

4. มุสลิมะห์ที่มีจิตอาสาในชุมชน เริ่มจากการเยี่ยมเยียนยามเมื่อมีเพื่อนบ้านไม่สบาย ป่วย หรือมีญาติเสียชีวิต การอ่านอัลกุรอานและช่วยเหลือในด้านอื่น โดยเฉพาะการอาบน้ำศพให้กับผู้เสียชีวิตโดยที่ไม่มีค่าตอบแทนใดๆ นอกจากนั้นกลุ่มมุสลิมะห์ยังมีการให้ความช่วยเหลือทุกครั้งที่มีการจัดงานเลี้ยงต่างๆ ทั้งนี้เป็นการทำหน้าที่มุสลิมะห์ที่ดีในฐานะเป็นสมาชิกของชุมชน เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ ดังนี้

1. ไปช่วยทำอาหารกับครอบครัวที่มีงานเลี้ยง โดยไม่เคยคิดค่าตอบแทน
2. ถ้ามีคนเสียชีวิตหรือเจ็บป่วยในชุมชน จะไปเยี่ยมทุกครั้งถ้ารู้ และอ่านอัลกุรอานให้ร่วมกับครอบครัวผู้เสียชีวิต
3. เป็นอาสาสมัครในการอาบน้ำศพ ให้กับศพที่เสียชีวิตในชุมชน ซึ่งหลังการวิจัยทำให้ได้ทีมสตรีมุสลิมะห์จำนวน 3 คน ที่สามารถเป็นผู้อาบน้ำศพได้ และมีทีมผู้ช่วยจำนวน 5 คน เกิดขึ้นในชุมชน
4. เป็นผู้ประสานงานในการชักชวนกลุ่มสตรีอื่นๆเข้ากลุ่มอาลาเกาะห์แลกเปลี่ยนเรียนรู้
5. การช่วยเหลือในงานต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานการกุศลของมัสยิด หรือขององค์กรในชุมชน
6. เป็นที่ปรึกษาให้กับสมาชิกกลุ่มสตรีและครอบครัวสมาชิก
7. เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน เช่น กรณีมีการทะเลาะเรื่องที่ดิน การลักขโมย ทะเลาะกัน หรือการดูแลความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาย การทะเลาะในครอบครัว เป็นต้น
8. เป็นสื่อกลางในการหากองทุนให้กับเด็กกำพร้าและด้อยโอกาสในชุมชน เช่น มีการประสานงานจนสามารถตัดเย็บเสื้อใหม่ในวันรายอให้กับเด็กกำพร้าและด้อยโอกาสในชุมชนได้ทุกปี
9. มุสลิมะห์ที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการอ่านอัลกุรอานด้วยระบบกิรรอติ จะเป็นผู้สอนให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน หลังการวิจัยมีคนที่เป็นครูสอนกิรรอติอาสาสมัครจำนวน 8 คน
10. เป็นแบบอย่างกระตุ้นให้กลุ่มสตรีเป็นแม่ตัวอย่างในระดับครอบครัวและชุมชน

3. แนวทางการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการครอบครัวด้วยความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อผู้การสร้างครอบครัวสุขสันต์ตามหลักการอิสลาม

1. ส่งเสริมให้กลุ่มสตรีมุสลิมะห์นำความรู้สู่การปฏิบัติการของตนเอง เพื่อการเป็นมุสลิมะห์ที่ดีก่อน จากนั้นทำหน้าที่ในบทบาทการเป็นภรรยาที่ดีของสามี และการเป็นแม่ที่ดีของลูก รวมทั้งการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

อิสลามส่งเสริมให้มุสลิมทุกคน รวมทั้งสตรีมุสลิมะห์มีความยำเกรงต่ออัลลอฮ์เป็นลำดับแรก ด้วยการมีอิหม่านหลักศรัทธาที่มั่นคง ควบคู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง จากการวิจัยทำให้มุสลิมะห์มีความรู้ความศรัทธามากขึ้น เพราะทุกครั้งที่มีการอบรมให้ความรู้ทุกบทของการเรียนจะเน้นเนื้อหาที่มีสาระตามที่มีสลิมะห์ต้องการทุกประการ

ดังนั้น การรวมกลุ่มศึกษา หรือที่เรียกว่า ฮาลาเกาะห์ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้มุสลิมะห์มีความเข้มแข็งต่ออัลลอฮ์ เพราะอัลลอฮ์ได้สั่งใช้ให้บรรดาผู้ศรัทธาอ่านและปฏิบัติตามคำสอนของอัลกุรอานพร้อมทั้งให้ตะดับบูรเนื้อหาที่มีอยู่ในอัลกุรอานดังที่พระองค์ตรัสว่า

(إِنَّا الَّذِينَ نَحْنُ اللَّهُ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ وَكَانُوا بِنِعْمَةِ رَبِّهِمْ عَلَىٰ حِينٍ مُّسِيرِينَ أَوْ عَلَانِيَةً يُزْجِرُونَ تَجِرُونَ فَلَنَنْبُوْرَ ۚ ۲۹ لِيُؤْفِيَهُ مَا جُورَ هُمُ يَزِيدُهُمْ مِّنْ فَضْلَةٍ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ۚ ۳۰) [فاطر: ۲۹، ۳۰]

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้อ่านคัมภีร์ของอัลลอฮ์และคำสั่งรลหมาดและบริจาคลิ่งที่เรำได้ให้ เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเขา ทั้งโดยซ่อนเร้นและเปิดเผยเพื่อหวังการค่าที่ไม่ชอบเขา(หมายถึงผลบุญใน อาคิเราะฮ์) เพื่อพระองค์จะทรงตอบแทนรางวัลของพวกเขาให้แก่พวกเขาอย่างครบถ้วนและจะทรงเพิ่ม ความโปรดปรานของพระองค์ให้แก่พวกเขา แท้จริงพระองค์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยผู้ทรงซ้นชม(เพราะการ อกดีของพวกเขา)” (สุเราะฮฟาฏีร: 29-30)

2. ส่งเสริมให้มุสลิมะห์มีการเข้าฮาลาเกาะห์ ประจำสัปดาห์ ซึ่งเป็นเวทีสามารถทำให้มุสลิมะห์ได้มีการพบปะกันในทุกสัปดาห์ สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ รวมทั้งปัญหาต่างๆ มาร่วมกันแก้ไขได้ มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน เติบโตความรู้ด้านศาสนาในประเด็นต่างๆที่สนใจ มีความรู้ที่ได้ทุกครั้งสามารถนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริงได้ทันที ซึ่งการแสวงหาความรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน ดังที่ท่านศาสดามุฮัมมัด เน้นให้มุสลิมทุกคนแสวงหาความรู้ เผยแพร่ความรู้ และให้คุณค่าของความรู้ ท่านกล่าวว่า **“ผู้ที่ออกไปเพื่อแสวงหาความรู้ ดังนั้นเขาก็จะอยู่ในหนทางของอัลลอฮจนกว่าเขาจะกลับ”** (รายงานโดยติรมิธีและคาริมิ)

3. ส่งเสริมให้ครอบครัวมีการตั้งกฎของบ้าน เพราะกฎของบ้านจะสามารถทำให้สมาชิกทุกคนได้ทบทวนตนเอง ทุกคนมีความรับผิดชอบตามหน้าที่ต่างๆ ช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการทดลองในงานวิจัย ทุกครอบครัวได้แสดงความพึงพอใจในการจัดการครอบครัวลักษณะนี้ ทำให้ลูกๆ เรียนรู้ในการช่วยเหลือครอบครัว มีความรับผิดชอบในตนเอง ปฏิบัติละหมาดกันทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับท่านรศุด^ﷺ กล่าวว่า

ﷺ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ :

كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُورٌ عَنْهُوَ الْأَمِيرُ رَاعِي الرِّجُلِ وَالرَّجُلُ رَاعِي الْمَرْأَةِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِي عَالِيَتَيْهَا وَجِهَاهَا وَلَدِهَا فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُورٌ عَنْهُوَ

(رواه البخاري ومسلم)

ความว่า "ท่านรศุด^ﷺ ได้กล่าวว่า ท่านทั้งหลายมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบและท่านทั้งหลายจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของท่าน ผู้นำมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ สามมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบคือ ครอบครัวในบ้านของเขาและภรรยามีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในบ้านของสามีและลูกๆ ของเขา ดังนั้นท่านทั้งหลายมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบและท่านทั้งหลายจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของท่าน"

4. ส่งเสริมให้มุสลิมะห์เป็นแม่ที่ดีของลูกๆ แม่ที่มีความพร้อมในการดูแลบุตรหลาน แบ่งบทบาทหน้าที่ให้กับลูกๆ มีความเสมอภาคต่อบุตรหลานทุกคนและเป็นแม่ที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกๆ ได้จากรุ่นสู่รุ่นต่อไป ซึ่งศาสนาอิสลามได้ส่งเสริมให้ทุกคนเป็นแบบอย่างที่ดี ดังที่ท่านรศุด^ﷺ ได้กล่าวว่า

ﷺ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ : أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا

(صحيح الجامع: 1230)

ความว่า "ท่านรศุด^ﷺ ได้กล่าวว่า บรรดามุอฺมินที่มีความศรัทธาที่สมบูรณ์แบบที่สุด คือ บุคคลที่มีมารยาทที่ดีที่สุดในหมู่พวกเขา"

5. ส่งเสริมให้มุสลิมะห์เป็นการเป็นภรรยาที่ดีของสามี คือ ภรรยาที่มีความพร้อมที่จะเดินทางกับสามีในการใช้ชีวิตร่วมกัน มีการยึดมั่นในการสร้างครอบครัวสุขสันต์ด้วยหลัก 4 ประการ ดังนี้ 1. การมีความรักที่ดีต่อกัน 2. การรู้จักให้อภัยต่อกัน 3. การรู้จักให้ออกาส 4. การขออวยพร (ดูอาร์) ต่อกัน นอกจากนี้ ภรรยาที่ดี ควรมีการแต่งกายให้มิดชิด มีมารยาท (อัคลาค) ที่ดี รู้จักเอาใจใส่ รู้จักขอบคุณ มีความสามัคคีต่อกัน หมั่นแสวงหาความรู้ อยู่ด้วยความรัก ใช้เวลาอย่างเป็นประโยชน์ด้วย

ซึ่งบทบาทการเป็นภรรยาที่ดีนี้ อิสลามได้สนับสนุนเป็นอย่างมาก ดังที่ท่านศาสดาได้กล่าวว่า
ครอบครัวมุสลิมภรรยาต้องภักดีต่ออัลลอฮ์ เชื่อฟังสามี

إِذَا صَلَّيْنَا الْمَرْأَةَ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَحَفِظَتْ نَفْسَهَا وَأَطَاعَتْ رَوْحَهَا، قِيلَ لَهَا: ﷺ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
ادْخُلِي الْجَنَّةَ مِنَّا يَا نَبِيَّ الْجَنَّةِ سُبَّتِ
(صحيح الجامع : 660)

ความว่า "ท่านรศูลﷺ ได้กล่าวว่า เมื่อสตรีได้ทำการละหมาด 5 เวลา (ต่อวัน) ถือศีลตลอดในเดือนเราะมะฎอน รักษาอวัยวะเพศของนาง (ด้วยการห่างไกลจากการผิดประเวณี) และเชื่อฟังสามีของนาง นางก็จะถูกเชื่อเชิญว่า จงเข้าสวรรค์ทางประตูใดก็ได้ตามที่นางปรารถนา"

ข้อคิดจากหะดีษ

กิจวัตรสำคัญของภรรยาที่ศอลิหะฮ์มีคุณธรรม คือ

1. ภักดีต่ออัลลอฮ์ด้วยการละหมาด 5 เวลาต่อวัน และถือศีลตลอดในเดือนเราะมะฎอน เป็นต้น
2. รักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของตัวเองจากการกระทำในสิ่งก่อให้เกิดความเสียหายโดยเฉพาะรักษาอวัยวะเพศของพวกนางจากสิ่งที่ต้องห้าม
3. รักษาสิทธิสามีซึ่งส่วนหนึ่งคือการเชื่อฟังสามี
4. ภรรยาที่มีคุณธรรมย่อมจะได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ด้วยการตอบแทนที่สมกับความดีงามที่ได้กระทำไว้ต่อพระองค์ ต่อตัวเองและต่อสามี

6. ส่งเสริมให้มุสลิมะห์เป็นคนมีจิตอาสาในชุมชน เพราะตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันทั้ง 3 หมู่บ้านล้วนเป็นเครือญาติกัน การรื้อฟื้นระบบการช่วยเหลือกันจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนพร้อมและมีความยินดียิ่ง จนนำไปสู่การช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ เช่น การเยี่ยมเยียน การอ่านอัลกุรอานทุกิศผลบุญ การช่วยเหลือด้านการจัดการศพ การช่วยเหลือเมื่อมีงานแต่งงานหรืองานเลี้ยงต่างๆของชุมชน บทบาทของสตรีมุสลิมะห์ในลักษณะนี้ สอดคล้องกับหลักคำสอนของท่านศาสดาที่ว่า ครอบครัวมุสลิมต้องเป็นผู้ซึ่งนำทำความดีให้แก่สังคม

مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُمِنْ أَجْرٍ فَأَعْلِهِ : ﷺ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
(رواه مسلم)

ความว่า "ท่านรศูล ﷺ ได้กล่าวว่า ผู้ใดได้ชี้แนะคนอื่นให้กระทำในสิ่งที่ดี ผู้นั้นจะได้รับผลตอบแทนเช่นเดียวกับผลตอบแทนของผู้กระทำความดีนั้นด้วย"

ข้อคิดจากหะดีษ

1. ท่านรศูลﷺ ได้ส่งเสริมให้มุสลิมมีการเชิญชวนผู้อื่นกระทำความดี พูดและปฏิบัติในสิ่งที่ดีประโยชน์

2. ครอบครัว สังคมจะอยู่ในความดีงาม และสงบสุขอย่างยั่งยืนหากการเชิญชวนในทางที่ดี เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ
3. ผู้ที่ทำหน้าที่เชิญชวนผู้อื่นให้ทำความดีนั้นย่อมได้รับการตอบแทนผลบุญเหมือนกับคนที่ ปฏิบัติความดีตามที่เขาเชิญชวนให้ทำ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ของแกนนำสมาชิกมุสลิมะห์

1. นางยิซะ กาเจ ตัวแทนกลุ่มแม่หนู 8 กล่าวว่าปกติจะเป็นคนที่ไม่ค่อยสนใจบ้านเรือนจะทำงานตลอด เมื่อเราอยู่ในหน้าที่ เช่นการดูแลบ้าน การจัดที่นอนทำให้กลับมาสนใจในด้านนี้ สามีก็ดมว่าเป็นการ รวมกลุ่มที่ดีมาก ได้ความรู้สามารถมาสอนลูกๆและสามีด้วย นางอิสบะห์ คอเลาะ ตัวแทนกลุ่มแม่หนู 5 กล่าวว่า ปกติเคยทะเลาะกับสามีบ่อยแต่เมื่อเราอยู่ในเรื่องของการทำงานที่เราต้องรู้จักให้อภัยและการที่เรา ไม่ต่ออึดสามีนั้นบาปทำให้ค่อยเริ่มเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น
2. นางสาวยามือะห์ สาหะ ตัวแทนกลุ่มแม่หนู 5 กล่าวว่า ปกติจะแต่งตัวขังใจก็ได้แต่ตอนนี้จะแต่งตัว ให้ดูดีไม่รัดตัวจนเกินไปและจะใส่ถุงเท้าทุกครั้งที่จะออกจากบ้านและตั้งแต่เข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์การ เรียนรู้แล้วกลับไปบอกสามีถึงเรื่องของยาเสพติดทำให้สามีเลิกบุหรี่ ได้ตั้งแต่นั้นจนถึงวันนี้ ประมาณ 1 ปีกว่าแล้วที่สามีเลิกบุหรี่ได้ครอบครัวมีความสุขและสามีเข้าใจเรามากขึ้นในเรื่องที่ภรรยา ออกจากบ้านนั้นเพื่อไปหาความรู้
3. นางมะนะ มาหะมะ ตัวแทนกลุ่มแม่หนู 8 กล่าวว่าการทำงานที่มีลูกหลายคนนี้ บางคนอาจจะมองเราว่า เหนื่อยเพราะเป็นแม่ที่จะต้องเลี้ยงลูกเพียงลำพังและคนเดียวแต่เมื่อเราแบ่งหน้าที่ให้กับลูกๆแล้วลูกจะ ความรับผิดชอบมากขึ้นเช่นหลังจากที่เราเลิกจากการกรีดยางแล้วเปิดน้ำในตู้เย็นมีน้ำดื่ม และทุกคน มีหน้าที่เช่นคนนี้รดผ้าคนนี้หุงข้าว กะนะมีลูก 8 คน ทำให้ภูมิใจในตัวลูกมากทุกครั้งที่เราเหนื่อยเรา กลับมาดูบ้านสะอาดด้วยฝีมือลูกๆแค่นี้ภูมิใจมากและมีความสุขที่สุดแล้ว
4. นางสาวลิมาะ มะมะ เป็นตัวแทนหมู่ 5 เป็นผู้ประสานระหว่าง 3 หมู่บ้านเวลาที่มี เพื่อนบ้าน ไม่สบายและ เพื่อนบ้านเสียชีวิต นอกจากนั้น นางสาวลิมาะ มะมะ ยังเป็นตัวแทนในการเก็บเงินสัจจะเวลาที่มีเพื่อน บ้านเสียชีวิต โดยที่ไม่มีค่าตอบแทนใดๆ นอกจากเป็นตัวแทนในด้านการมีจิตอาสาแล้ว นางสาวลิมาะ เป็นผู้ที่มีการปฏิบัติกับสามี ได้อย่างน่ายกย่อง การจัดบ้านได้จัดอย่างสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย บ้านสะอาดน่าอยู่ การจัดเตรียมเสื้อผ้ากับสามี ทุกวันศุกร์นั้นสามีของนางจะไปละหมาดร่วม ยามาอะห์ (ละหมาดวันศุกร์) นางจะเตรียมเสื้อผ้าให้กับสามีของนางตั้งแต่เช้าเพื่อให้สามีได้ใส่เสื้อผ้า ที่นางได้เตรียมไว้ตอนที่ไปละหมาด ทุกครั้ง นอกจากเตรียมเสื้อผ้าแล้ว นางยังต้องรอสามีกลับมา ทานข้าวทุกครั้งแม้ว่านางจะอยู่นอกบ้านแต่เมื่อสามีกลับมาถึงบ้านนางลิมาะ จะรีบกลับมาทันที เพื่อเตรียมข้าวให้สามีและร่วมรับประทานอาหารพร้อมกันทุกครั้ง
5. นางสาวฟาริดะ คอเลาะอายุ 32 ปีมีหน้าที่ช่วยบันทึกและประสานงาน กล่าวว่า แต่เดิมนั้นจะรู้สึกอาย มากเวลาที่บุคคลในบ้านมาถามเพราะ ไม่เป็นและกลัวตอบไม่ถูกแต่เดี๋ยวนี้หลังจากเข้าร่วมกลุ่มกัน

แล้วสามารถนำความรู้กลับไปบอกกับบุคคลในบ้านได้ครั้งแรกที่สอน อัลกุรอานกับแม่ ทำให้รู้สึกตื่น
ตัวบอกไม่ถูกน้ำตาไหล \

ด้านปัญหาและอุปสรรคต่างๆทำให้ตัวเองรู้สึกกับคำว่าชอบบารและอดทนต่ออุปสรรคมากขึ้น
จะรำลึกเสมอว่าทุกครั้งที่มีปัญหาอัลลอฮจะทดสอบเรา

ด้านการแสดงกายจะเปลี่ยนจากเดิม อย่างที่ไปทัศนศึกษาวันก่อน โดยปกติแล้วจะนั่งงอแงแต่
เดี๋ยวนี้ไม่นั่งงอแงใช้กับโปรงแทนหรือเสื้อคลุมขาว

ด้านการเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์ก็เช่นกัน แต่เดิมนั้นจะไม่ค่อยเข้ากลุ่มนัก ปัจจุบันนี้จะมาทุกวัน
ตามที่กำหนดไว้ถ้าเป็นไปได้อยากจะให้มีกิจกรรมนี้อีกและเพิ่มวันด้วย

6. นางสาวสารีพี๊ะ คอเลาะกล่าวว่า การที่เราได้มาพบปะบ่อยๆเป็นการดีมากเพราะได้รู้เรื่องราวปัญหา
ของทีมเช่นแต่ก่อนนั้นถ้ามีใครไม่สบายกว่าจะไปเยี่ยมชมใช้ระยะเวลาหลายวัน แต่เดี๋ยวนี้ ใครไม่
สบายหรือเสียชีวิตจะมีแกนนำเป็นผู้ประสานและอีกอย่างแต่ก่อนนั้นจะไปเยี่ยมเพื่อนแต่ละครั้ง ไม่
กล้าไป อายบ้างไม่คุ้นเคยบ้าง แต่ตอนนี้ไปได้เกือบทุกบ้านที่เป็นทีมวิจัยทำให้รู้สึกภูมิใจมากที่ได้มี
กิจกรรมดีๆแบบนี้และอยากให้กิจกรรมดังนี้อีกต่อไปอีก
7. นางสาวยามิฮะ สาเหาะ กล่าวว่า เป็นคนที่รับหน้าที่ดูแลทางบ้านและบริหารบ้าน หลังจากที่ได้เข้าร่วม
กลุ่มฮาลาเกาะห์กันแล้วทำให้รู้จักแบ่งหน้าที่กับลูกๆการฝึกฝนให้เด็กมีหน้าที่เด็กจะมีความ
รับผิดชอบมีระเบียบมากขึ้นแม้ลูกๆจะเป็นเด็กผู้ชายแต่สามารถทำได้เช่นกับเด็กผู้หญิงเหมือนกันจาก
การสัมภาษณ์สามีของนางยามิฮะ สาเหาะชื่อ นายอัลบดุลเลาะห์ อายุ 36 ปี กล่าวว่า จากที่ภรรยา
มาบอกถึงโทษของยาเสพติดทำให้คิดเลยว่า จะเลิกให้ได้เลยพยายามเลิกแรกๆก็หงุดหงิดปัจจุบันนี้เลิก
บุหรี่ได้ 1 ปีแล้วทำให้สุขภาพดีขึ้นแต่ต้องออกกำลังกายทุกวันหน้าท้องจะได้ไม่เป็นส่วนเกิน อย่างอื่น
ไม่ค่อยมีปัญหาลูกๆเป็นเด็กดีแม่จะมีลูกชายที่ 5 คนแต่แม่เขาจะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเช่นการกวาด
ขยะ ทั้งขยะ ปูที่นอนเก็บที่นอนรู้สึกสบายใจและนานแล้วที่ไม่ได้ทะเลาะกันคงเป็นความบารอกัดที่
ภรรยาได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันกับกลุ่มมุสลิมะห์ คล้ายกับว่าภรรยาจะอารมณ์เย็นลง
8. นางสาวฮาดีมาะ มามะ รับหน้าที่การเงินและอาหาร เพราะเป็นคนชอบทำอาหาร กล่าวว่าแต่ก่อนนั้น
เวลาจะไปงานเลี้ยงหรือไปตลาดนั้นจะแต่งตัวตามแฟชั่นของชาวบ้านแต่เดี๋ยวนี้จะเปลี่ยนแล้วไม่แต่ง
ตัวอย่างนั้นอีกแล้ว ต้องขอบคุณเพื่อนที่ชื่อ อิชบี๊ะ คอเลาะ ที่เป็นคนชวนให้มาร่วมกลุ่มในวันนั้น
เพราะแต่ก่อนนั้นจะไม่เข้ากลุ่มการเรียนรู้เลยไม่เคยมาที่ปอเนาะหรือถ้ามาจะรีบกลับไป เป็นคนชอบ
ทำอาหารจะไปช่วยการทำอาหารเวลาชาวบ้านมีงานเลี้ยงและเวลามีเพื่อนบ้านเสียชีวิตจะไปช่วย
ทำกับข้าวให้ทุกครั้งกับสามีเช่นกันทุกวันศุกร์ที่สามีจะต้องออกไปละหมาดยามาอะห์วันศุกร์กัน จะ
เตรียมเสื้อผ้า รองเท้า ลูกแสบะ เงินค่าบริจาวันละ 10 บาท จะทำเช่นนี้ทุกวันศุกร์ ปฏิบัติมา 3 ภาระยะ
หลังจากเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์เพื่อการเรียนรู้ เวลาเมื่อเรื่องจะไม่เถียงกันจะเงียบทำให้ในบ้านไม่ค่อยมี
ปัญหา จะเห็นได้ว่าทางบ้านในช่วงหลังๆนี้ไม่ค่อยมีปัญหาหนัก ไม่เหมือนแต่ก่อนจะดื้อกับสามีจะ
เถียงกันเป็นสิ่งที่ดีมากที่สามารถนำพาครอบครัวเข้าสู่ครอบครัวแห่งความสุข(bahagia)

จากการสัมภาษณ์สามีของนางฮาตีมาะ นามะซือนายคอแม มะยูโซะ อายุ 42 ปี สามีของนางบอกว่าทุกเช้าวันศุกร์ก่อนที่ภรรยาจะออกจากบ้านเพื่อไปเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์กับกลุ่มมุสลิมะห์ภรรยาจะเตรียมอาหาร เตรียมเสื้อผ้าก่อนออกจากบ้านทำให้รู้สึกภูมิใจมากและดีใจที่มีครอบครัวที่เกือบสมบูรณ์แม้เราจะไม่รวย ขาดสบ้างแต่เราอยู่ได้อย่างเข้าใจกันและการที่ภรรยาปฏิบัติเช่นนี้ทำให้ผมรู้สึกดีมากและมากที่สุดคิดว่าคงจะหาภรรยาผู้หนึ่งที่ปฏิบัติตนแบบนี้

9. นางมะนะ มาหะมะ แม่ที่เลี้ยงลูก8คนและเลี้ยงลูกเพียงลำพัง สามีเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ นางกล่าวว่าแบ่งหน้าที่กับลูกๆลูกชายจะช่วยแม่ทำงานหนักเช่นถางป่า กรีดยาง และลูกสาวจะช่วยงานบ้านช่วยพับผ้าช่วยกวาดขยะ โดยปกติแล้วแต่ก่อนนั้นจะไม่เข้าร่วมกลุ่มการเรียนรู้เท่าไรเพราะต้องทำงานหนักลูกๆยังเล็กเมื่อเข้ามาร่วมเรียนรู้กับกลุ่มนี้ ครั้งแรกที่มาันจะรู้สึกซาบซึ้งมีน้ำตาไหลเลยพยายามมาทุกครั้งและได้ความรู้ด้วย
10. นางยิซะ กาเจ เป็นคนชอบทำอาหารเช่นกัน เวลาว่างงานในชุมชนหรือมีเพื่อนบ้านเสียชีวิตจะไปช่วยทุกครั้งและไม่เคยคิดค่าตอบแทนใดๆแม้จะเหนื่อย กับครอบครัวเป็นคนที่ยากลำบากเพราะสามีเข้าใจไม่พูนมาก กับตัวเองแต่ก่อนนั้นจะรู้สึกแย่มากเลย เพราะเวลาที่มีรถปลามาขายปลา จะออกจากบ้านไปโดยไม่มีผ้าบนหัวบางที่ไม่ใส่เสื้อก็ออกไปซื้อแบบไม่มีความอาย แต่เดี๋ยวนี้ไม่ทำแบบนั้นแล้วรู้ว่าบาป ไม่ดีไม่เป็นมุสลิมะห์ที่ดีเริ่มเปลี่ยนแล้ว ถ้าจะให้คะแนนกับตัวเองตอนนี้อยู่ที่6-7 แล้ว กับสามีนั้นแต่ก่อนนั้นเวลาสามีนอน ถ้าเราจะปลุกให้ตื่นจะพูดแบบดังมากไม่มีความเกรงใจแต่ตอนนี้ไม่ทำแบบนั้นแล้วจะค่อยๆปลุกหรือจะรอให้เขาตื่นเอง
11. นางอิซบ๊ะ คอเลาะ ด้านการพูดและมารยาทจะเปลี่ยนแปลงอย่างมากแต่ก่อนนั้น เวลาจะล้อเล่นกับเพื่อนนั้นมักจะใช้คำพูดที่แรงหรือคำพูดที่เพื่อนอายุแต่เดี๋ยวนี้จะเปลี่ยนแปลงจะไม่ใช้คำพูดอย่างนั้นอีกแล้ว กับสามีก็เช่นกันแต่ก่อนนั้นจะพูดกับสามีอย่างไม่เกรงใจ แต่เดี๋ยวนี้เริ่มเจียมขอมสามีบ้างทำให้การใช้ชีวิตในครอบครัวดีขึ้น ไม่ทะเลาะกันผู้หญิงนะถ้าไม่รู้จักอ่อนบ้าง จะไม่พบกับคำว่าความสุขหลังจากเข้ากลุ่มการเรียนรู้แล้วทำให้รู้ว่ามารยาทการอยู่กับสามีนั้นอย่างไร บาปบุญต่อสามีนั้นอย่างไรเป็นกิจกรรมที่ดีต่อตัวเองอย่างมากยังอยากจะชวนเพื่อนๆที่ยังไม่มีเวลามาร่วมเรียนรู้ให้เข้ามาร่วมเรียนรู้ด้วยกันเพราะในการแลกเปลี่ยนนั้นมีสิ่งที่ดีเกิดขึ้นมากมายกับตัวเองสามารถนำสิ่งดีๆมาพัฒนาตนเองจึงอยากให้มีการต่อยอดกิจกรรมนี้ต่อไปอีกถ้ามีโอกาส
12. นางมะมะ กาเจ จะเป็นคนชอบช่วยเหลือชุมชนทุกครั้งที่มีงานในชุมชนจะไปช่วยด้านการทำอาหารและจะรับหุงข้าวในกระทะใหญ่ๆ โดยที่ไม่เคยคิดค่าตอบแทนใดๆกับสามีจะขอมสามีเสมอเพื่อไม่ให้เรื่องเล็กเป็นเรื่องใหญ่เมื่อสามีอารมณ์เย็นแล้วจะพูดออกมาด้วยเหตุผลต่างๆผู้ชายเวลาอารมณ์เย็นแล้วจะพูดอะไรก็ได้มันจะไม่เถียง และเวลาเขาจะเถียงออกมาบ้างก็จะพูดว่าเมื่อตอนที่พี่พูดออกมาเราก็ไม่ได้ว่าอะไร คราวนี้พี่เจียมบ้างละ กับลูกนั้นจะมอบให้ลูกจัดการทุกอย่างในบ้านลูกเป็นคนรักสะอาดจะจัดบ้านได้เรียบร้อยมาก เพราะแม่ต้องออกจากบ้านไปปลูกพืชผักเช่นตอนนี้ปลูกขมิ้น ถั่วมันพันธุ์ใหญ่ ถั่วโป เลียงวัว 3ตัวและทำนาหลายไร่อยู่ทำนาปีและนาปรังด้วย

แต่ก่อนนั้นกับสามีจะเป็นคนปากแข็งแต่เดี๋ยวนี้จะเจิบๆบ้างเพราะถึงจะปากแข็งก็เท่านั้นเอง ไม่มีอะไรดีขึ้น แต่กับลูกจะสอนให้ลูกรู้จักรับผิดชอบมากขึ้นเช่นเวลาลูกไม่ไปเรียนแล้วจะให้ลูก ทำกับข้าวให้พ่อกับแม่รับประทานแต่เวลาที่เริ่มมีความสนใจเข้าสาธนาเกาะห์เรียนรู้ร่วมกันตอนแรกๆ อยา่มากเพราะจะอ่านอัลกุรอานไม่ถุกนานๆสามารถที่จะไปได้แล้วจึงเข้ามาเรียนบ่อย กับชุมชนเวลา ที่มีเพื่อนบ้านเจิบ ไข่หรือเสียชีวิตจะรีบไปทันที ปัจจุบันนี้เวลาว่างจะปลูกพืชผักสมุนไพร ใกล้เคียง ปลูกขมิ้น 3 ไร่ ฝรั่ง 50 ตัว และปลูกผักอื่นๆอีกด้วย อยาจะให้มามีกิจกรรมดีๆแบบนี้ก็เพราะที่ผ่าน มาแม่จะเรียนรู้มาสักกระยะหนึ่งได้แล้ว แต่ถ้ามคิดเป็นเปอร์เซ็นต์แค่ 3% ได้ถ้าหยุดเพียงเท่านี้ กลัวว่า เพื่อนๆจะลืมบ้างจะกลายเป็นศูนย์อีกครั้ง

13. นางอาซียะ ตาเห เป็นผู้มีจิตอาสาในการบริการชุมชนด้วยการอาบน้ำให้กับผู้เสียชีวิตในชุมชน ครั้ง แรกหลังอบรมการอาบน้ำศพพอดิมีญาติเสียชีวิตจึงได้ลองปฏิบัติและหลังจากนั้นจะมีเพื่อนบ้านมา บอกให้ช่วยอาบน้ำให้กับคนนั้นคนที่เสียชีวิตในชุมชนจึงได้ทำมาเรื่อยๆจนถึงปัจจุบันนี้ เป็นการ ทำ กิจกรรมที่ดีมากได้รวมกลุ่มได้แลกเปลี่ยนได้ความรู้และสามารถนำความรู้เหล่านี้มาปรับใช้กับ ชีวิตประจำวันได้ ถ้ามถามว่า ถ้ามเราหยุดเพียงแค่นี้พอไหม คิดว่ายังไม่พอเพราะการเรียนรู้ไม่มีวัน สิ้นสุด เรียนเยอะเท่าไร ยิ่งได้เยอะเท่านั้น โดยเฉพาะความรู้ใกล้ตัวที่ทุกคนต้องใช้ชีวิตประจำวัน อย่างถูกต้องนั้นคงจะหายากถ้ามเราไม่มีความรู้หรือไม่สนใจในการแสวงหาความรู้ กับบุคคลในบ้านก็ เช่นกันแท้จริงแล้วไม่ใช่เรื่องยากหากเรารู้จักกับคำว่า ความรัก อภัย อวยพร ให้โอกาส ลึกๆแล้ว 4 อย่างนี้ไม่มีขาดแต่ต้องแสวงหาความรู้เอง เมื่อมีความรู้ เามาทบทวนว่า ทุกวันนี้เราเองกับบุคคลใน บ้านมีองค์ประกอบนี้ครบหรือยังถ้ามหากบ้านไหนที่เข้าใจกับคำว่า รัก อวยพร อภัย ให้โอกาส บ้านนั้น จะพบกับคำว่าสุขสันต์ได้

ผลการเปลี่ยนแปลงของทีมนสมาชิก

1. ปัจจุบันทีมนวิจัยสามารถเป็นที่ปรึกษาของนักวิจัยและเพื่อนบ้านในชุมชนไปแล้วในบางส่วน อย่างเช่น การเลือกคู่ครองให้กับลูก การเลือกคู่ครองกับสตรีที่เป็นหญิงหม้ายและบางครั้งยัง เป็นที่ปรึกษาให้กับกลุ่มวัยรุ่นที่มีปัญหากับครอบครัว ทำให้ทุกคนมีความรู้สึว่าการ รวมกลุ่มในครั้งนี้ไม่เพียงเพื่อดำเนินกิจกรรมวิจัยอย่างเดียวแต่ยังเกิดประโยชน์อีกมากมายที่ ทำให้ทุกคนมีความประทับใจและมีความสุขทุกครั้งที่ได้ทำกิจกรรมที่ดีกับชุมชนในครั้งนี้
2. กระบวนการวิจัยทำให้มุสลิมะห์ชั้นประกอบศาสนกิจ มีการเรียนอัลกุรอานและศาสนา จากเดิมที่บางคนละหมาดไม่ครบทุก 5 เวลา ไม่เคยเรียนอัลกุรอานและศาสนา

3. มุสลิมะห์มีการพัฒนาด้านการแต่งกายที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม ที่ผู้หญิงต้องมีการปกปิดสัดส่วนของร่างกายให้มิดชิด
4. ลดความขัดแย้งในครอบครัว ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีการทะเลาะกันลดลง เพราะทุกคนเรียนรู้เทคนิคการใช้ชีวิตคู่ เช่น ถ้าฝ่ายหนึ่งร้อนฝ่ายหนึ่งต้องใจเย็น ทำดีต่อกันเพื่อได้เข้าสู่สวรรค์ด้วยกัน เป็นต้น
5. โครงการนี้นักวิจัยรู้สึกมีคุณค่ามาก มีความภาคภูมิใจที่ได้ดำเนินโครงการนี้ แม้กลุ่มนักวิจัยมีความรู้น้อยแต่ก็สามารถทำวิจัยได้ ทำแล้วมีผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่นให้การยอมรับ ที่สำคัญทำให้สามียอมรับเพราะมุสลิมะห์มีการเปลี่ยนแปลงตนเองสู่ทางที่ดีขึ้นทุกคน ทั้งการดูแลครอบครัว ดูแลลูก ดูแลสามี ทำให้มีความเข้าใจกันระหว่างมุสลิมะห์ด้วยกัน มีการช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษากัน
6. แกนนำทีมมุสลิมะห์ สามารถเป็นตัวอย่างด้านแม่ดีเด่น ครอบครัวอบอุ่นประจำปี 2556-2557 และสตรีด้านการช่วยเหลือสังคม จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำปี 2558
7. ผลการวิจัยทำให้มี 2 ครอบครัวที่สามารถทำให้หัวหน้าครอบครัวเลิกบุหรี่ได้สำเร็จ

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม

โดยส่วนใหญ่แล้วการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้นจะไม่พบปัญหาเนื่องจากก่อนดำเนินกิจกรรมทุกครั้งจะมีการประชุมวางแผนก่อนแต่ที่ประสบปัญหาในปัจจุบันคือการที่ทีมและสมาชิกจะดำเนินกิจกรรมต่อไปอย่างต่อเนื่องตามที่เรื่งกร้องไว้ คือ ทีมและสมาชิกมีความต้องการที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสัปดาห์ละครั้ง ด้วยการเพิ่มเนื้อหาสาระการเรียนรู้จากเดิมอีก 1 วิชา คือ วิชา การอ่านอัลกุรอานอย่างถูกวิธี บทดุอาร์อะไรบ้างที่แม่ควรอ่านให้ลูกและให้กับทุกคนในครอบครัว วิธีชีวิตของซุนนะห์ ประวัตินานปีในการสร้างครอบครัวที่เป็นแบบอย่างนั้นเป็นอย่างไรบ้าง และจะเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเอง การจัดเมนูเพื่อสุขภาพนั้นมีการกำหนดวัสดุอุปกรณ์อะไรอย่างไบบ้าง สิ่งที่ทีมและสมาชิกอยากจะเรียนรู้้นั้นมาจากการผลการประชุมประจำเดือน บ่อยครั้งที่ทีมได้เสนอข้อคิดเหล่านี้แต่ยังไม่สามารถที่จะตอบให้กับทีมได้เนื่องจากการเรียนรู้ทุกอย่างต้องอาศัยวิทยากร ปัจจุบันเศรษฐกิจบ้านเราไม่ดี แต่ก็ได้หวังว่า อินชาอัลลอฮ์ทุกคนจะมีโอกาสเรียนรู้อีก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อโครงการวิจัย

1. โครงการวิจัยในครั้งนี้เป็นโครงการที่มาจากกลุ่มผู้หญิงในชุมชนที่มีปัญหาในหลายๆ เรื่อง บางคนมีปัญหากับสามี กับลูกหลานและกับคนในชุมชน เมื่อได้มีการพัฒนาตนเองจากกระบวนการต่างๆ ในงานวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทีมและสมาชิกมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมากขึ้น สมาชิกเริ่มมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามาพัฒนาตนเองมาก ทำให้ทีมวิจัยมีความสนใจในการเรียนรู้อีกและอยากจะให้กิจกรรมดีๆ เช่นนี้อีกอย่างต่อเนื่อง
2. งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นนี้ เป็นงานวิจัยของชุมชนที่มีความรู้แค่มัธยมศึกษาปีที่ 6 เพียง 2 คนจากสมาชิกทั้งหมด 90 คน เป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร สมาชิกส่วนใหญ่จะใช้ภาษามลายูถิ่นในการสื่อสาร การเขียนรายงานบางอย่างจะติดคำมาลายู(คำพูดที่ใช้อยู่เป็นประจำ)จึงอยากให้ผู้ที่สนใจงานวิจัยนี้อ่านอย่างละเอียด และขออภัยที่ใช้ภาษาไม่เป็นวิชาการเท่าที่ควร และทำให้รู้ว่างานวิจัยเพื่อท้องถิ่นทุกคนสามารถทำได้

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานในพื้นที่

1. จากการวิจัยครั้งนี้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงที่ดี จึงเห็นด้วยที่งานวิจัยลักษณะนี้ขยายไประดับตำบล โดยมี อบต.ลูโบะฮิโร มาร่วมเป็นผู้สนับสนุนโครงการด้วย
2. หน่วยงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาชุมชน กศน. ควรหาวิธีการให้คนในพื้นที่ 3 จชต.มีการรวมกลุ่มกัน และสร้างโอกาสให้มุสลิมะห์ และผู้นำครอบครัว มีการเรียนรู้ด้านศาสนาอิสลาม การสร้างครอบครัวสุขสรรค์ให้มากขึ้นควบคู่การพัฒนาในด้านอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ ต่อหน่วยงาน สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ก่อนอื่นต้องขอบคุณหน่วยงาน สกว. ที่ให้การสนับสนุนในครั้งนี้นงานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยที่มาจากชุมชนทั้ง 90 ครอบครัว และทุกคนมีการศึกษาที่มีระดับพื้นฐานบางคนไม่จบการเรียนภาคบังคับ ที่เรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพียงแค่ 2 คนเท่านั้นแต่ทุกคนสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆเป็นไปตามแผนที่วางไว้ในระยะเวลา 2 ปีกว่าๆที่ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆการเปลี่ยนแปลงของทีมเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งด้านการเป็นมุสลิมะห์ที่ดี มุสลิมะห์ที่มีจิตอาสาในชุมชน ภรรยาที่ดีของสามี และแม่ที่ดีของลูกทำให้เกิดครอบครัวสุขสันต์ให้กับทีมและสมาชิกได้โดยที่ไม่มีการหย่าร้างเกิดขึ้นกับทีมและกลุ่มสมาชิกทั้ง 90 ครอบครัว การดำเนินกิจกรรมต่างๆของกลุ่มมุสลิมะห์ยังต้องการที่จะดำเนินการต่อไป สกว. จึงควรมีการสนับสนุนงานวิจัยต่อยอดในกลุ่มสตรี และการวิจัยฮาลาเกาะห์ในกลุ่มชาย เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และสามารถนำความรู้มาพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชนรวมทั้งพัฒนา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ในระยะต่อไป

บรรณานุกรม

ชาดิษมุสลิม หมายเลข 2877

ชาดิษมุสลิม หมายเลข 920

สัมภาษณ์ นางสะมิเนาะ หะยีเตาะ, 2 กุมภาพันธ์ 2557.

สัมภาษณ์นางรอมือละห์ กาเซะ, 4 กุมภาพันธ์ 2557.

สัมภาษณ์นางซาปิเนห์ คอติ, 9 กุมภาพันธ์ 2557.

สัมภาษณ์นางตีเมาะ คอเลาะ, 9 กุมภาพันธ์ 2557.

สัมภาษณ์นายซอมะ คอเลาะ, 9 กุมภาพันธ์ 2557.

สัมภาษณ์นางฮาตีเมาะ มามะ, 22 กุมภาพันธ์ 2557.

สัมภาษณ์นางลาตีพะห์ สุหลง, 21 มีนาคม 2557.

สัมภาษณ์นายมะนาเซ สุหลง, 21 มีนาคม 2557.

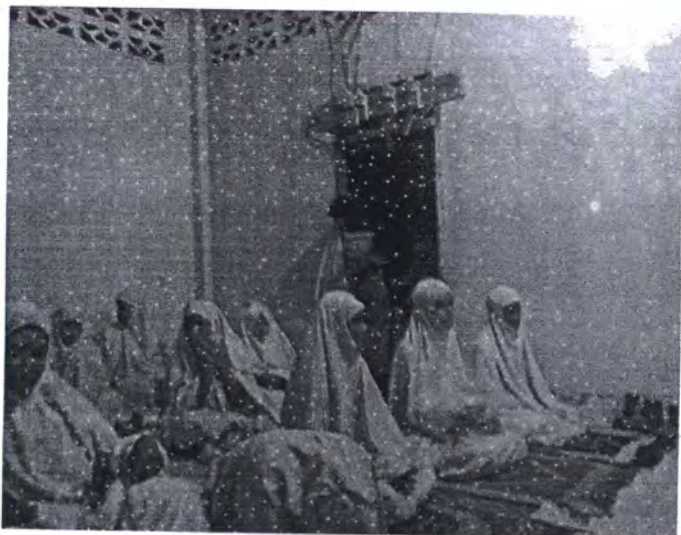
สัมภาษณ์นางมาตีตะห์ อูมา, 21 ธันวาคม 2557.

สัมภาษณ์นายสุเมธ อูมา, 21 ธันวาคม 2557.

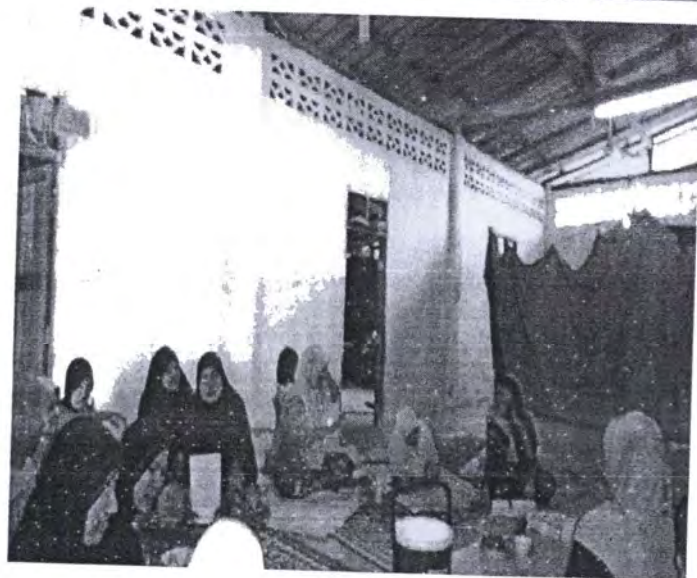
ภาคผนวก

ประมวลภาพการดำเนินกิจกรรม

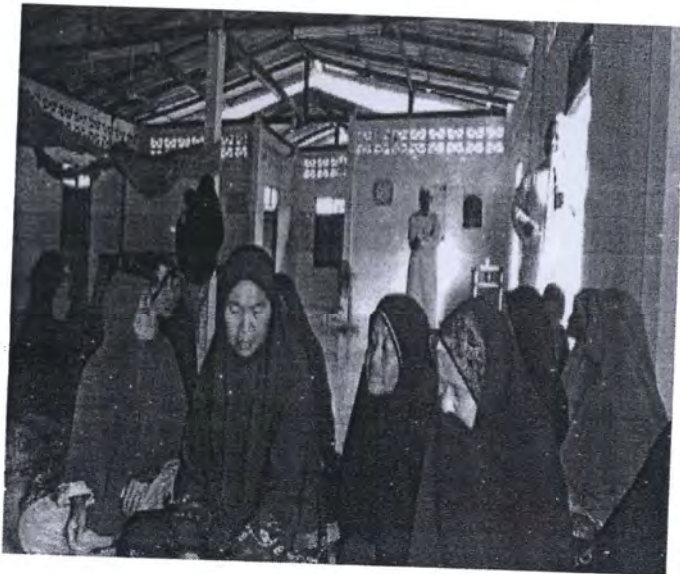
กิจกรรมเข้ากลุ่มฮาลาเกาะห์ทุกคืนวันพฤหัสบดีอาทิตย์ละครั้ง

ประชุมวางแผนและสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม

กิจกรรมการอาบน้ำศพพร้อมลงมือปฏิบัติ

อบรมมุสลิมะห์ในการจัดการครอบครัว

กิจกรรมทัศนศึกษาครอบครัวตัวอย่าง

เวทีนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย

กิจกรรมฝึกอาชีพกลุ่มมุสลิมะห์

